# MUSEUM.

*IV. Ročník.*

---

*Pořadatel:*

*Jos. Pospíšil.*

# MUSEUM.

*Buď váš život jedna Boží chvála,*
*Slastí Christus, tužbou ctnosti krása*
*Chotě církev a mzdou lidí spása.*
*Fr. Sušil.*

## Slovo k laskavému čtenáři.

Počneli kdo nějaký časopis vydávati, předešle mu v čele nějaký proslov, v němž obyčejně vytkne účel svého časopisu a pak směr, jakýmž ve svém díle bráti se chce, aby dosáhl cíle sobě vytknutého. Naše Museum má býti také časopis, pročež obyčej onen následujíce chceme i my několik slov promluviti ku svým otěným čtenářům, ačkoliv snad mnohý pomyslí, že to zbytečno, poněvadž již v provolání naznačeno, za jakým účelem míníme se uvázati ve vydávání Musea, a jakým způsobem s pomocí Boží toho účelu dosíci doufáme. Myslíme ale přec, že zcela od místa nebude, pouká-žeme-li zase z druhé strany, jak se to v provolání stalo na příležitost, jakou pro naše budoucí působení Museum míti může a zajisté míti bude, budeme-li svědomitě a se zápalem, jakéhož mladistvá naše srdce schopna jsou, pracovati k onomu cíli, jehož dosažení Museum za úkol sobě uložilo povinnost.

Až dosud vysílalo duchovenstvo českomoravské ze svého středu muže, kteří buď co básníci aneb co spisovatelé slovutného dobyli sobě jména a to nejen ve vlastech našich, nýbrž po celém vzdělaném světě. A-ť však řady mužů těch — a to musíme ke svému bolu vyznati — jen ovšem ne řídnou. Jak jest tomu dávno, co jsme vypravovali slavného svého Sušila ku chladnému rovu? Za krátký čas následoval ho Věnavičky. A tak odchází jeden vyučník za vyučníkem až konečně celou litera-

Auru opanují naši liberáli a jeden ducha protiúsťavného ji opojí. Není tomu ještě dávno, co se literatura naše čestným jménem francouzské literatury honosila, za dnů našich ale již ji tímto titulem poctiti nemůžeme, neb již máme dosti děl, která nevěru, zášť proti církvi a opovrhování vším, co člověku svatého, národu našemu hlásají. Nepostačí-li díla druhu podobného zrozená na půdě vlastenecké, překládají se pilně práce jiných národů, a tím se stává, že nevěra a netečnost náboženská zažírá se víc a více do všech vrstev lidské společnosti. Jest tedy na kněžstvu, aby se opřelo tomuto zhoubnému proudu ze všech sil, aby vydobylo sobě zase ono místo v literatuře, jakéžby předně míti muselo, kdyby svědomitě těžilo vinicí Božím mu svěřenou. Či snad mu scházejí potřebné síly a schopnosti? Toho nebude zajisté nikdo tvrditi, kdo jen poněkud naše kněžstvo zná. Hlavní příčina spočívá toliko v jakési ostýchavosti, pro kterouž opomíjí síly svoje zkoušeti, po zkoušce tužiti a pak větších podjímati se práce. Považme-li, že kněžstvo českomoravské as na pět tisíc, nemýlíme-li se, se páčí a že každý kněz dvanáct škol studoval, tu by to zajisté u nás jinak vypadati muselo, kdyby každý jen uvážil, co nejvíce život církevní u nás podrývá. Kdyby se všichni spojili za jedním účelem, kdyby všichni stáli za jednoho a jeden za všechny, tu by zajisté nemožné bylo rozšiřování zkažených knížek a hanopisů, kterýž nyní literaturu naši již již zaplavují.

Pročež bratří! pojměme se napřed, odvažme svoje síly a síly uznané pak složme! K tomu účelu nejlépe hodí se nám Museum. V něm si povšimne svoje slasti a strasti, v něm si sdělíme vše, co nám na srdci leží, v něm se budeme povzbuzovati k práci, a v něm se též radíti budeme, čeho nám ještě zapotřebí, abychom kdy na bojiště Páně vystoupivše vítězně čeliti mohli odvěkému nepříteli pravdy, kterémuž nám dopomoz Bůh!

## Kvítko.

Kdys na paloučku v svém jitru
se ladné kvítko rozvilo,
a rosu cítíc v svojim nitru
k ní rozkošně pravilo:

„Ej! proč ty roso, kapko kalná
mé vnady zlobně ukrýváš?
Vždyť jesti louka dosti valná,

proč mě svým mokem chladíváš?"

A rosa šestý den vnímá tiše,
a zvolna pryč se ubírá;
i jásá kvítko a v své výši
teď hravý vánek pozírá.

Však výšinou vstoupá slunko žháou,
a strašný k zemi sálá gnoj,
jejž všechno živí zhoubnou žáhou
i kvítko mění lepý kroj.

Ne hlavu kloní, stýská sobě,
že vadne krásný jeho květ.
„O, osviž, volá, roso v modrobě,
a v moje lůno vrať se zpět!"

---

# Osiřelý

O sestro milá! spolu každým rokem,
když kvečerou sechýlil svatých den
my semo spěly, před naším kšeftem
zem žrahomilý záhy skryla plen.

A vezdy dvé jsme semo nesli vínků
— ta bolnou zvobu pájů zemdlených
z myrt, pomněnek a svíjích zebarvínků,
své ruky jemné únou spojených.

Dvou hostů slzy naše dojným rovem
ta zeleň bujná vezdy vítala,
a Vám, vy spící pod tím pod pokrovem
dvou útrob touha míru želala.

A dnes se semo ja jen jedin kloním,
vic nezřím tebe, drahé družky své;
Dnes kvílím sám, a sám zde rosu roním,
a v pažit kladu sám — ach vínků tré!

---

# Obrázky z Haliče (od Herminy Gliñské)

(Úvod; Karpaty, — obyvatelé Karpat — Rolník v kraji — Dojinky, Dvorec — Obyčeje)

Alpy Švýcarské a Savojské, Alpy Karnorské a Julské, Krkonoše a hory Krušné, Taurus, Rhoense, Cevenny a Pyreneje jak šťastny jste vy, jak navštěvovány! Vaše lesovce vysoké a hluboké děbry, vaše lesem porostlé hřebeny a skály holé, jak jsou známy, jak rozhlášeny, jak vyměřeny, jak vzdělány a hostinci zachystány! Že není bodu jenž by nebyl již stokráte popsán a vypodoben. Učenci a umělci, opasnostem vzdorující chodci a cestovatelky

zvičavé předce už mnohou hrubou bolu mnohou lepou bottku zedrali, by cestu širokou vydeptanou jen ještě více vyšlapali; by šárná vystižené vysokou mali, mnohé zvadné hlavy – hlavy si rozlámali, a za těchto bezpřemných námaah v onom směru jak nejzná- rna a nepoznána jeje volika východního rozhraní Evropy: Karpaty! Jak řídci jsou cizozrajní navštěvovatelé v těchto horách na jedle bohatých, v těch otevřtokližných úvalech! – A předce, vy domácí hory, ladné zaslužujete místo mezi krásami přírody polokoule naší, – a předce jest Karpatský horal, v malebném svém kroji, se svojí měkkou mluvou staroslovanskou ještě vynášenou obýti mající knihou způsob starých nás předů.

Jak milo žíti v stínu staletých jedlí, jak volně dýše hruď na vrchu těchto hor, jejichž úmlka jedno pěvci severu, neb-li zrak pozorem posaměle- ho prvaře bývá přerušena!

Směrem k Uhrám vybíhá strana Karpat do obilné vinohrady, ovocné sady se dáří, pole tuktuřičná zaujímají, bezčetné řeky a potoky z hor vytékají, tučnou půdou se vinou, a spojivše se s mnohotrát zakřivenou řekou k jihu spějí. V nekonečno žírná rovina se rozestírá, Království jímá v zlatý svůj plášť, jemuž Dunaj stříbrnou slouží obrubou. Za těmi zelenavými vlny začíná konečně tu- recká oblast; jižné vánky vanou, na východním nebi bledě se třpytí půlměsíc –

Na straně Karpat k půlnoci ležící kultější panuje podnebí – loza nepovádí se více, ovoce za velikého jen ošetřování. Řeky skoro vesměs mají běh k severu, co stříbrné stuhy tůňnou se mateřskou zemi slovanskou, k moři baltickému spějíce. Jedno Dněster a Prut východným směrem se berou, prvnější Podolím a jižnou Rusí k černému moři, poslednější však, divý, svéhlavý syn hor, náhle zahýbá, by pahornatinami Romanie jako příváben, vlny svoje k jihu valil a tak dvěma císařstvím za hranici sloužil.

Na břehu Prutu stojíc patřila jsem přes modré vlny na strné pobřeží Besarabie a na rozlehlé krajiny. Slunce chýlilo se k západu a ta- hodný byl večer, neb i zefyr zdál se uklonějším býti klostolem slavíků ve houštu blízkém na osiličkách, vod vě- štojarné svoje písně prospěvujících. Krásná a příjemná byla vyhlídka ze starého pahorku Tatarského. Až na nejdálnější konec obzoru krabi- la a klenula se půda Romanie v bezkonečnou pahornatinu. Věže stří- mové a bílé chromady domů vysta- valy ze zelených popluží. Na straně druhé, po hranici veliké říše sárovy táhli kozáci s hrotnými kopími na hbitých koních štěpných a pronikavě zazpívaly truchlivé nářevy vá- lečné synů stepi přes modré vlny Prutu. Jednotlivé hvězdy lichotaly se na blavatném nebi, slunce zašlo. tu – co pálilo tam na západě, při- řece velebně to sestoupalo. Plamen

– ňva – celý řad. Na vlnách odbíjel se rudý kmit, an prastlavé jiskry vysoko v nastávající noc vstupovaly.

Pohled to okouzlující. Přiblížila jsem se okraji břehu, bych ústav lépe ohledala. Teď přicházely prámy. Vždy přijímající byly obrysy třpytivých se chatek, před nimiž velké silné podoby v širokém oděvu, svobodnými kol hlavy vlasy se hemžily. Ty temnáhlé tváře, rudým plápolem ozářené – jak viděly se mi být známy!

Přihlédla jsem bystřeji, aj – ta tichou nocí zavznělá ke mně z voru pastýřská píšťala žitelů Tatranských. Jemně a žalostivě splývaly zvuky čujary veské s tichým žbluňkotem stěpících vln a v mluvě své domoviny dávali mně Huculi večerní pozdrav. Člověk mi jely prámy, oklikly u paty tmavého hvozdu naposledy více a zmizely konečně za houštinou zrakům mým. – Odezněla žalostna píseň slovanská, plápoly neskvěly se více, Trut odrážel skvostně se lesknoucí hvězdy jihu opět, však „já otčinu ztracenou v srdci opět nalezla."

Tam plahočí se myšlenky k pálným modrým vrchům, k věčno-zeleným jedlem, jenž tak vznešeně, tak malebně sklížejí na klidné úvaly a malé nezvěstné salaše obyvatelů lesních. Ostře a světle znamenají se obrysy obílených srubů odtemného pozadí. Malá okénka jsou zatvořena, neb jejich stavba by otevření ani nepřipustila, však nízké dveře se otevřou, jasný plamen plápolá na ohništi a vysoká, štíhlá děva vychází, by v konvách vyšlehanými květinami černými hojně ostrášených vody donesla. Hnědobarevná tkaná košile, hojností rusých vlasů prostých temeř pokryta. Na temeni tvoří silné pouta jakýs vínek jenž jemnému oválu krásnou prostkytuje ozdobu. Úzká sukně z vlastnoručně tkané vlny nedotkrývá červených bot, okolo krku nosí Huculka celé bohatství červených korálů, lesklých perel a probitých peněz.

Teď zaznívají zvonce stáda, hluboké ticho přerušováno táhnoucím ti stáji bravem. Černých sádlem napojených kožiších následují pastuchové, kožené podrážou tváry nesouce na zádech. Děvčat přicházejí lovci a pyšáři v širokých červených spodkách, bílých košilech s širokými rukávy, okolo těla majíce široký žlutými knoflíky mosaznými a přezkami hojně obložený pás, jenž šaleko na bok věnu a nepohodě vzdorující pesa dosahá. Nohy tkví v kožených k obuvu přispěvněných střívalech, pod hrubým pletěným klobouckem však září černé oči, jenž ve spojení s silně vyznačenými tahy a blyskavými sekerami, noži a zbraněmi celé postavě Huculově temeř hrozivého dodávají výrazu. Po dokonaném úkolu denním vracují se ti domácímu krbu, k hostině jednoduché, jenž na ně čeká. Černý chléb, kaše z pohanky, mléko ovčí a sýr jsou hlavní částky prostravy těchto, skromných synů přírody. Skrovny jsou jejich požitky a bohatá příroda, jenž je obklopuje –

Výtěžek honby a rybářství, jakož i co-
ročné dřevoplavy na Prutu jsou více
než dostatečny, by s jejich výnosem
malé, ač jestli jaké výdaje tkvěly. Ob-
statně prováděl, odloučen od všeho svě-
ta, Hucul patriarchálný svůj život
dále, stará od pradědů zděděná podá-
ní vnitřku zůstavujíc. Divoký a svo-
bodný ve svém zaměstnání jako ve
svých plescech; neodvislý a hrdý ve
své povaze, silného a krásného vzro-
stu a čistě slovanského rázu co do u-
šlechtilejších tahů. Takový jest Hucul
ve východné Haliči – tací jsou Bojci v
Pokutském kraji, horalé v Ma-
ramorošsku, ač nelze popírati, že ně-
které malé odchodnosti na obyvate-
lích jednotlivých krajin horských
znamenati možno. Takové odchyl-
nosti u horanů pořád méně nápadně
vystupují, než u rolníků v plání.
Zde má každý kraj, každá ves
každá obec v mravech a obyčejích, v
pověrách i krojích své zvláštnosti.
Zvláště liší se ženy v těch krásné
pleti, vlastních chomoutách co do šlíné
úpravy vlasů a v mnahách skvrtklavo-
červené šátky co nejpěkněji kol hla-
vy ovinovati an děvice dlouhé své pouťce
s mnohobarevnými stužkami na konci
spuštěny nechávají, které ostrase při
zvláštních slavnostech z předu na
temeni ještě ohromné pivoňky a
stěny barvy červené a žluté se přičiňu-
jí. Ženy i děvy nosí velkostvěté kratké
sukně co nejkřiklavějších barev, bílé
široké a dlouhé zásterky muselínové
a červené živůtky, pod kterými bí-
lá košile s širokými rukávama se
spatřuje. Vrkoby dávají až dolů na
prsa šňůry korálů, jež zhusta opravdu
drahocennými zvati možno.

Muži nosí široké spodky
z režného plátna, vysoké boty, bílé
košile, dlouhé šedé neb hnědé pláště
z hrubého sukna, s červenými neb
s modrými šňůrami na švech.
Hlavu kryje kulatý slaměnák s ši-
rokou otěchou. V některých kraji-
nách jako n. př. ve Lvovsku sedláci
své slaměnáky rádi zaměnují za
vkané červeno, modro a bílo pruho-
vané čapky, jenž funčoše nejsou
nepodobny.

Veliký rozdíl jestuje mezi dolno-
jencem a horalem v hrdém a
neodvislém způsobu tohoto a po-
korné podané bytosti onoho. Závo
sice patriarchálný svazek mezi
pánstvem a poddancem rozervány,
ale až doposud udržuje se ze století
věkého zřízení lenného vyrůstlá
podřízenost, a podnes hledí při
každé slavné příležitosti svobodný
muž nynějšího přívětivému pá-
novi potu svou prokázati.

Haličský sedlák stojí
na velmi nízkém stupni vzdě-
lanosti; pro něho stává buď
jen tré trojmo: Maloruský ko-
chovní a kostel, šatkář v dvoře
a krčma s nevyhnutelným ži-
dovským nájemníkem.

(Pokračování)

# Z mého Denníku!

Jakýkoliv konského potku se mi naskytla příležitost zavítati na ty tak zvané Hravoské Kopce, provždy mi duše moje v blahém pocitu se rozplývala a srdce radostí nemálo tlouklo u pohledu na podnou krajinu před zrakoma mýma daleko se rozprostírající. Zvláště tak jeden vrch na východě klenoucí a z nejvyššího temene kopců těchto dobře se vyjímající, zajímal můj v dálku upřený zrak, vrch ten, on němž zvěčnělý náš pěvec tak krásně pěje:

„O Hostýne, skvělá nádhero slasti
Památníku slávy svatý nemíjevé,
Jasná hvězdo ro záři
Posvatnou Slovanům plane!“

S rozplouženým srdcem tamo z ráje a význam místa tohoto pro každého Moravana na mysli považuje, takou jsem povždy zahořel po něm touhou, že bych, kdyby mi byla křídla popřána, tk posvatné hoře byl zrovna zaletěl. Než nejsa od přírody peruťmi k letu vystrojen, bylo mé přání bohužel marné a já jedině tou se kojil myšlenkou, že se o prazdninách na jisto tam podívám. A tužba ma se vyplnila! —

Dříve však než o cestě na sv. Hostýn slabými jen se mohu zmíniti slovy, nebude zajisté od místa podati nákres krátký cesty, kterou onu na sv. Hostýn předcházela. Vždyť žádného z nás tajno nebude, jaké provolání ostrolu sloupské pozvání divátky ze všech končin světa, nejen přírodozpytce a přírodozpytce, nýbrž téměř každého jen poněkud vzdělaného a krasocitem oblažené ho člověka podivným svým útvarem k sobě vábící. Avšak mimo vzácnosti přírodní loudí náboženského katolíka ještě jiná a to vznešenější vnada do krajiny této, totiž ty posvatných míst mariánských — Křtiny, Vranov a Sloup, jenž mají býti cestovateli a badateli zároveň prohlédnuty, aby v těchto půvabech a těch ohromných matky přírody výtvorech nezapomínal na jejího Tvůrce, jenž trůní nad hvězdami.

Poněž toto všechno nyní uvážuje, stydím se za svoji netečnost, za kterouž jsem tak dlouho s návštěvou těchto Moravských Alp odkládal, letos však již v čelitě otálení jsem přestonal.

Sotva vyplanul den 28. července vyšel jsem tudíž se svým kollegou N. z Brna. Ač slunce teprv nastoupilo denní svou pouť, přec věstilo, že dne toho nesnesitelné bude parno. — Vyšedše za město na větším díle o polospánku ještě pokřižené, ubírali jsme se dosti dobrého pouce rozmarnou cestou k Lhoze o směru ponti [illegible] nej severovýchodní. Když slunce výš a výše na blankytu postupovalo, hnivé své paprsky k vyprahlé zemi vysýlati počalo, již z nás pohnutek se činil, a nemálo jsme zatoužili po jedlém lesu, zdaleka milý chlad nám slibujícím.

Tuhodinnou cestou, nemálo utrmácení dorazili jsme konečně do Děčiny. A tu nám předně nejvíce šlo o někoho, jenž by nás byl do Ochozské jeskyně zavedla pro mě nas provodil. Za ton příčinou zašli jsme na faru a požádali pana faráře, aby nám svou radou přispěti a na spolehlivého vůdce nás odkázati ráčil – S velikou ochotou odporučil nám k tomu účelu jednoho hajného, jenž asi půl hodiny od vesnice v jeskyni této dostatkové zručnosti a obeznalosti o každým směru se nacházejícím kamenem dosáhl, žeby snad, jak nám sám pravil, i bez světla z nezagořího slunce jámy opět bezpečně navrátil.

Po čtyrhodinném trapném čekání v lese blíže myslivárny, poštěstilo se nám milého hajného přece dočkati. – Co však nyní spočneme, ptám se soudruha, když jsme od rána, mimo tu čistou kávu pranic nejedli, — a nyní máme přes dvě hodiny v jeskyni snad ležti hladovi jsouce? Což dělat, milý bratru, na cestě musí člověk všelijakému příhodám, i hladu. — Strašná to potřeba! Než co naplat, dím si v duchu, možno dosti, že jen pro samou krásu a samé dojmy na hlad v jeskyni dotknce zapomenene. Toutho myšlénkou se těším a na mysli jeť se zabývaje brali jsem se dále a brzy jsme se octli u otvoru pověstné jeskyně Ochozské.

Objevem jeskyně této vypravuje J. J. soudobý ve svém Výpisu Macocha a její okolí následovně:

„Roku 1831. žil v Ochozi člověk na mysli pomatený, který si zamanul nalezti bránu do světa podzemního do pekla. Plazíval se po břiše o tvorem jeskyně dočtené, tehdy valně zaneřeným, až se dostal do báječné Klenovnice, domnívaje se býti již na onom světě. Navrátiv se vypravoval divy, jež ve skále viděl, až pak jiní jej následovali, nevídanou krásu jeskyně zvěstujíce. Napotom tehdejší majetník panství Žabovodského hrabě Dietrichstein postaral se vlastním nákladem, aby znamenitá skála jako obecenstvu přístupnou se stala.

Vkročivše na kraj jeskyně pojala jednoho každého z nás jakási hrůza. Neoddálili jsme se však ani 50 kroků od východu tu se proměnila ona hrůza v nelíčený obdiv a úžas. S pálčivém vedru zevnějším, uvítal nás uvnitř líbý mírochlad. Jen ta chodba hadovitá, jíž nám kráčeti bylo, na dvou místech byla tak nízká, že nás všemožně nutila volky nevolky se ohnouti a tak se světlem v ruce dále kráčeti, což jsme velkého člověka ovšem není velmi příjemno.

Z hlavné těla chodby vybíhají rozličné boční uličky, jež přívadějí do dvou neb tří síní nejmírnějšího objemu. Všechto pozoruhodných uzříš lze krápníky, jež na způsob obrovských hub nebo kaštanů; zde uzříš z kamenečku soptíku, ztlamenečeho vola, tlusté jesloně hrubotkým třepením semovaré, zpovědnici, kazatelnu atd. aniž bych příliš né obraznosti požívoval.

(Rotka.)

Jos. Pospíšil

# MUSEUM.

*Buď váš život jedna Boží chvála,*
*Slastí Christus, tužbou cnosti krása*
*Chotí církev a mzdou lidí spása.*
*Fr. Sušil.*

## Dívé ženky.

Bajesloví slovanské náleží i co do obsahu i co do látky bez odporu k nejbohatším, ačkoliv ú plně až po dnes vyčerpáno není, a mnohá záhadná otázka v oboru mythologie naší v širším smyslu na svého rozluštitele čeká, tak že myslivý badatel sobě v tomto ohledu nevšední zásluhy o náš národ získati může. Rozmanitost a bohatost tato zakládá se dílem na znamenité rozsáhlosti kmene slovanského, dílem na šiké, mírumilovné a zbožné povaze lidu samého, jenž každý háj, každou horu, každý potok a pramen, ba každý strom nějakým bůžkem oživiti se snažil, dle jehož jména i jeho sídlo nezřídka jméno bylo, a název mnohé osady, hory a. s. p. ve východní a severné části nynějšího Německa dab by se velmi snadno rozluštiti a objasniti, kdyby ně-

mečtí filologové od své zarputilosti ku všemu, co se názvoslovím původně slovanským honosí, upustivše k mythologii národů, kraje tyto druhdy obývavších, bedlivěji přihlíželi a pouze sobě všechno mermomocí neosobovali.

Obrácením lidu slovanského na víru křesťanskou nevymizela pověra v bohy staré, ale udržela se drahně ještě let zvláště - dovolено-li slova toho užiti - u venkovanů, konajících ku poctě bohů starých rozličné obřady, kterým církev katolická k odstranění a zamezení zla většího křesťanský nález propůjčiti se snažila a na větším díle svého účelu dosáhla. To-liko malé zbytky pohanského božstva udržely se dosud v lidu, kteréžto zbytky se co vodníci (hastrmani), plivníci, večernice, poledníce, zemští kavíři, hejjí a. s. p. po vlastech našich povstalí a bázlivce nevzdělaného děsí.

Těmto, venkovanům nevalně přejícím duchům a strašidlům

podobné jsou „divé ženky", které druhdy své rejdiště hlavně v jiho-východní části lesů okolí blanen-ského měly. — Podivné to byli tvo-rové, dle podání lidu samějšího: silné, svalovité tělo prostřednívé-likosti spočívalo na hrubých nohou, ramena široká nesla na krátkém krku velikou, hranatou hlavu se širokými ústy a ma-loučkýma očima. Postavy tyto byly prý nad míru hbité v pohy-bech svých, a rychlost chůze jejich přešla v přísloví. Jakkoliv se mno-ho bájí o jejich lásce k zpěvu, hudbou prý se ale, ať si byla sebe líbeznější, nejsnad-něji a nejdříve rozplašily. Oblek „divých ženek" byl velmi jednodu-chý: Bílá plachetka splývala od sčdivé hlavy až pod zadek, ha-bášek barvy tmavošedé zahalo-val nádra, a sukně barvy více brunatné než bílé se zelenou nebo modrou obrubou tvořila celek dohoso jednotvárného kostumu.

Lidé posud žijící hovoří o „di-vých ženkách" co o svých bývalých společnicích, tvrdíce, že je vlast-ními očima viděli, s jednotli-vými rozmlouvali, ano se od nich podučovati dávali, vychvalujíce „divé ženky" pro jejich tiskou zkušenost, kterou prý si byly za svého krutého živoda přivlast-nily, takže až po dnešní dobu mnohé obvyklosti a obyčeje se zachovávají, které se „divým žen-kám" připisují; tak k. p. nemá prý se na ohni nohu mýti, neb prý prozrazuje lenivost; podobně prý se nemá jísti chléb z vatkrátce pečený (čili tak zvaná „topinka"), neb prý svědčí o veliké mlsotě, a boží dar prý se tím znenadívá, a.s.d.

Ačkoliv se divé ženky prostředku uvedené vlastnosti vychvalují, nicméně se jim předešlá a před-hazuje veliká nelaskavost ku vlastním dětem, jelikož prý je velmi rády za lidské vyměňují a povyrostlé opět k sobě přivábují. Komu cíli vyhledávají divé žen-ky šestinedělky a odjímajíce jim hо-jence svá mládata jim podhlíží-jí. Případ takový udál prý se v pra-vě v dědině O....ské u jistého sedlá-ka, jehož vnučkové až posud sla-dek zdědený udržují a co se v jejich domě před lidy stalo, vypravují. Vloudila se jim do chlíž „mlad-á" ži-vá ženská do statku a zanechavši tam své mládě odešla. Toto rostlo a vykonávalo již před časem, ve kterém člověk síly k vykonávání práce domácí dosahuje, všechny práce v polním hospodářství, při každém takřka výkonu nějakých formálností a zvláštností přílně šetříc; tak k. p. šla-li pro vodu, nepřicházela dlouho nazpět a na domluvy domácích vždy dým-že způsobem odpovídala, že chlíž sekla z prvu vodu se zimnicí, potom-že sekla rýmu, pak syrovátku, po-té mléko a konečně smetanu, kte-ré prý nabrala. Dosáhnuvši věku tak zvaných „prokopničeků" (t.j. dětí, překročivších rok padnácdý) vyloučena prý byla divým mu-

žem ze ostatku a nevrátila se více.

Pravili jsme svrchu, ředivé ženky veliké milovnice tance jsou, takže vždy, kdy jich více zřímo bylo, buď tančily nebo aspoň poskakujíce svou cestou se brály; napadly-li ale někoho samotného okamžitě se ho chopivše do tance nutily, až ho v něm ostrhaly. Aby se tomu nějak předešlo, užívali onino, kteří v lese něco na práci měli, rozličných lstí, jako: zahrabovali se, vidouce dívé ženky, do hliny, do listí nebo písku až nad kolena, nebo jak to dva soudruhové pasouce na večer koně dívým ženkám vyvedli, kteří rozpáravše pysel z jednoho konce sbičili do něho nohy proti sobě každý z jedné strany. Dívé ženky přišedše a ohledavše bedlivě místo nestvůrou, která se ostatně ani nehýbala, divily se jí, řkouce, že vyděly své babičky a prababičky až ku dvorskému (královskému) stupni o takové nestvůře ale že ještě neslyšely, načež odešly.

Patrno z toho, co jsme zde pouze v krátkosti podotkli, a o čemž lid celé zimní večery sobě povídá, že jsou dívé ženky pouze báječné osoby, a co se o jejich skutcích, které prý se před nedávnem udály, vyprávi, náleží do kruhu bajek pocházejících z oné doby, kdy lid slovanský žertovy pálil bohům pohanským, a že dívé ženky bez pochyby patří koněm bystrosem, jako jsou rusálky, vodníci a všem podobní výtvorové lidské obraznosti; žeby něco jiného byly, z dějů lze se domýšleti, uvažíme-li i tu okolnost, že lid na otázku, kam se dívé ženky ze podělly, je s odpovědí hned při ruce, tvrdě, že jsou jako mnoho jiných strouží del za, kleny, aby lidem škodili nemohly.

Tvrzení mnohých, že by dívé ženky byly cikánky, kožišticí sejno z lehkověrnosti venkovanů, nedá se pouhou okolností, že je lid do věku novějšího staví, odůvodniti, jelikož víme, že se takové anachronismy velmi z husta vyskytují, obzvláště v eposech národních, ano básně hrdinské Němců středověkých jsou podobnými odporami časovými jen jen naplněny. Není se též diviti, že lid, chtěje sobě víry zjednati, děje a příhody, které se podáním ústním v něm udržely, třeba se nikdy neudály, do let novějších umisťuje; což věc, o které zde šlo, šířiti zbytečno by bylo. Opak tohoto mínění ale dotvrzuje mnoho důvodů, vzatých z věci samé. Dívým ženstvám se nic nepřipisuje, čím by lidem škodily na jmění neb statku, jak se to u cikánek děje, které kde co vidí ve svůj majetek uvésti hledí způsobem nedovoleným; mimo to připisují se dívým ženkám obyčeje, které nikterak vlastnostmi cikánek jmenovány býti nemohou. Lišstva a potměšilost kraje, stranění se lidských obcí a větší plachost než přísnost lidem také povaze cikánů odporují a pravé protivy této tvoří.

Čím se více liší dívé ženky svými vlastnostmi od citánek, tím více shody jest mezi nimi a rozličnými bůžky jinými; nebo ho, mu nesanou na mysli lesné a jiné víly, slyšícímu nebo čtoucímu o dívých ženkách? Zpěv a tanec milují rusálky ve zvláštní míře, jako dívé ženky; rusálky prý každého, k nim se přibližujícího ulechtávají, a dívé ženky tancem zdržují.

Uvážíme-li i samopes dívých žen nek hlavně po lesích, jejich tajné živo byti a veškeru povahu, jak ji líčí po pisuje, máme dosti zřejmý důkaz, žes so obraz božstva lesního, jak je živá obrazotvornost předků našich zrodila.

## Slza kvítka.

Noci šero mizí, tvorstvo z spánku vstává,
v bujaré zas síle nový život dýše;
skřivan v jménu tvorů chválu Tvůrci vzdává,
prosto rychlým letem spěje v nebes výše.

Celé tvorstvo omladlo se šatem zdobí,
kam pohlédneš, vše se kochá v plese, slasti:
jenom kvítko pláče této ranní doby,
perlou v oku věští svoje boly, strasti.

Proč pak, kvítko milé, kvílíš nyní,
proč se třpytí mocná slza ve tvém oku?
„Nemohu se vznésti k nebeské té síni
jak ten skřivan, přesto roním proudy moku."

---

## Z mého deníku.

(Pokračování.)

Věru pohledna ten podzemní ča rovný chrám, na ty ohromné bal vány krápníkové, jakož i jiskří cí se proudy kapaliny s vrchu řinoucí — tento jest velebný, tento jest unášející! — Tu se vidí pozo rovatel nucena ze žalmisty zvo lati: „Jak veliký jest Hospodin a jak podivu hodné skutkové Jeho!"

Nabavivše se asi dvouhodinné ho pobytu v tom čarovném chrá mu podzemním, pozdravili jsme opět bujnou zeleň šumné lesiny. Průvodce náš, pozorovav, s jakou zá libou a napnutostí my všechno, což bádavému oku našemu v jeskyni se naskytlo, sledovali, byl nema lo potěšen a vyzýval nás, abychom ještě jednu asi 200 kroků odtud vzdá lenou kolnu navštívili neopo menuli. Než slabosa, jaková se nás za příčinou namahavé ho lezení a ohýbání zmocnila,

nedovolovala toho. Mimo to obraz nost naše mnohými dojmy tak o chábla a pružnosti pozbyla, že jsme nebyli sto nových více vní mati. A konečně bylo již načase další cestu nastoupiti.

Právě bilo 6 hodin odpoledne, když jsme v Chrzé vstupovali do jedné hospody sou se těšíce myšlen kou, že sem snad trochu něčeho po lívky aneb vůbec něco teplého do sadneme a žaludek svůj skoro lač ný zahřejeme. A vskutku, myno byli sklamáni; neboť ač to polív ka nebyla, bylo to aspoň něco ve vřelé vodě shřívaného, to již uzen ky a housek chleba k nim.

Nabyvše tak to opět nových sil, odebrali jsme se na cestu ku Křtinám vedoucí. Chůze byla dosti příjemná, neboť se chýlilo již k večeru. Slunce zlatě zachá zelo, shvěle dokonávajíc svou den ní pouť, a kolkolem zasílalo po slední blesky, zeleným lukům dobrou dávajíc noc. Širým po lem šumělo podvečerních věter ků vání, donášejíc nám zápach dřímajících květin polních. — Ustichly všude ptactva sbory a lid pracovný, pozpěvuje krásné písně, vracel se z pole domů, aby si odpočinul od denní práce a námahy; vše v přírodě chystalo se ku spánku, an my vystupova li na dosti značný kopeček, z ně hož nám Křtiny u večerním rou chu se skvící přehlédnouti lze bylo. Mariánské to místo rozkládá se v údolí, obroubeném jasnozeleným věncem bukových lesů, nad nimiž lehounký závoj růžových červánků se vznášel. — Buď Bohu chvála! zvolal můj spo lečník, že jsme již na místě! Buď Bohu chvála, odvětil jsem na to, — ale kam nyní? ptám se ho. — Ten zpřímo na faru; vždyť p. farář, jakž ho z dřevnějších dob znám, jest velmi pohostinný a zajisté ženám přístřeší neodepře. Dictum factum. — Šli jsme tedy vyptávat. Přišedše tam, byli jsme, ačkoliv p. farář právě tehož času na ce stách se zdržoval, od p. kaplana velmi laskavě a vlídně přijati. Byli nemálo potěšeni víca spo lečníky a k tomu ještě dobře zná mé. — Po večeři, která za příčinou dosti živého hovoru skoro do 10 hodin se protáhla, odebrali jsme se na lůžko, abychom nových sil k další cestě nabyli. Noc by la pro nás až příliš krátká, spánek ale tvrdý. — Na druhý den jsme odešli do kostela, chtíce mši svatou slyšeti a po vyhlé šené této budově se rozhlédnouti.

Chrám na mírném návrší vzdělaný má podobu kříže. Vý tečné malby na stěnách jsou posud až na některá během času promoklinám poškozená místa velmi zachovalé. Varhany sly nou daleko pro svou libozvuč nost a mohutnost hlasu chval né zmínky zasluhuje též kří žová cesta, malovaná dovedným štětcem, jakož i jiné mistrovské obrazy.

Moje zraky u prostřed chrámu sídlící poustníčku ročně navště-
vovaného, a zíraje s úžasnou-
cím zrakem na tento výsvor ruční
z božných přečtů, velmi jsem byl
dojat, a mimovolně při pohledu
na onen zázračný obraz Matič-
ky Boží přišla mi na mysl bás-
níkova slova, jenž o Ní pěje:

„Dome milý, kruď má pro tě jásá,
V tobě sídlí přemilostná paní,
Anjelův zbor chodí zřídka nami,
Krása její vše je divem zřásá." – Jušl.

Vzdavše pomodlitbu na faře srdeč-
né díky za poskytnuté nám poho-
dlnost, jali jsme se ubírati se dále.
Samo sebou se rozumí, že chůze na-
še nebyla už tak rychlá, jako den
předtím. Předně bylo dle plánu na-
šeho napřed již určeno, ve Sloupě
přenocovati, kamž přece ze Křtin
zdaleka není, a pak jsem mu-
sil též na krásné nohy kollegovy
ohled bráti, jenž nezřídka za mnou
3 kroky zamnou, brblával a abych
zmenšil kroky mne napomínal.
Tentokráte však jsem nespíchal.
A koho by nedlela nemeškala a obdi-
vem nejímala ta divá, v roucho
ranní přioděná příroda? – Kdož
by se nekochal v krásce její?

U prostřed lepých květin vů-
ně, jež ony zátky z rána tak hoj-
ně dýchaly, kráčeli jsme k Tedovni-
cím, líbezným zvukům prozpě-
vujících ptáčků naslouchajíce.

Čím blíž k Tedovnicím scházela se krajina jednotvárnější, náš hovor však nabýval větší živo-
sti. Vzpomínali jsme na pře-
šlou cestu a její dobrodružství.
Slunce bylo již hodně vysoko, když
jsme přibyli do Tedovnic. Tam
jsme navštívili jednoho bývalé-
ho spolužáka, nyní posluchače
lékařské fakulty, kterýž nám
vzhledem na okolí sloupské
svou radou nemálo prospěl.

Pobědvavše v zámečním ná-
rodním hostinci, jehož majetník
a zároveň hostinský, ač nepatr-
ný, pro svou zkušenost a zevrub-
nou nynějších poměrů znalost
pozornost naši upoutal a obdi-
vem naplnil, kráčeli jsme dále.
Jak daleko do Sloupa? ptali jsme
se jedné ležící babičky. „Tři hodiny,
páníčku," byla odpověď, „a so nemu,
sejí pospíchat, nýbrž zvolna jíst."
To je dobře, myslím sobě, nečítá-li
jen babička podle svého meridiánu.
No, nechať, vždyť se uvidíme a
změříme; jen tiku předu!

Za 2 hodiny octli jsme se ne-
dušice doho na konci lesa, jenž
skoro tu „Sloupu" dosahuje. Sotva
že jsme vystoupili z houštiny,
uzřeli jsme asi na šisíc kroků
před sebou kamennou bránu,
kterou možno projíti a v nížto i
sídá za času bouře neb deštivého
počasí počasí útulku hledají. Ne-
daleko holny strmí sám o sobě tak
zvaný „Hřebenář", obrovský sloup
kamenný, o němž u obecného lidu ko-
luje pověsť, že jej ďábel přinésti mu-
sel z Krkonoš za pokusu, že divé ženy
za starých časů ve skalách sloupských
byčlivěji, polivku byl snědl. (viz Jušl.)

(Pokračování.)

# Vražda a samovražda.

Co jen mám dlouhou chvíli začít? Kdybych měl aspoň něco na čtení! Takto musím zde sedět sám a sám a nudím se až strach. Ty prázdniny jsou přec krásnou věcí, člověk si může hezky ulevit a pohovět, čas si může rozdělit podle libovůle, kdy chce, může ráno vstát, a kdy se zlíbí, na odpočinek se odebrati, vůbec člověk jest svého času neobmezeným pánem, avšak všechny tyto výhody obráží se zajisté v právě muky, nemůže-li člověk nějakým neduhem jsa sklíčen světnici opustiti. Tak a podobně raisonoval jsem jednoho dne v minulých prázdninách sedě u stola a hlavu maje o dlaně podepřenu; neb považ, lashavý čtenáři, jaká polekala mne nehoda! Právě o žních dostal jsem z příčiny mi až posud neznámé do pravé nohy suché lámání aneb, jak jinde říkají, dření, které mi náramnou působilo bolest, mnohem ale větší ve mně budilo kvrlost a mrzutost, že nemohu ani před dům se odvážiti a na pole nedaleko domu ležící se podívati, na němž otec celý pluk ženců statně kommandoval. Byly právě čtyry hodiny odpoledne a mně se užzdálo, zdá se mi, ani do soho večera nevydržím, až se otec a matka z pole vrátí. Počasí bylo příjemno, že jsem ani nemohl oknem ven pohlouhnouti, jsa už napřed přesvědčen, že má rozmrzelost a nespokojenost ještě většího dostoupí stupně. Lákalo mne ven jakési tajné kouzlo, jež mě dříve nikdy tak neuchvátilo mocí, nedodalo silně mne pudíc, bych opustě těsnou světnici za otcem se podíval a popatřil na šen dav ždárných ženců, jak vesele jim ta práce od ruky jde při žertu a zpěvu, jehož dohlas až k uchu mému doraziti se zdál. A touha ta tak mocně se mne zmocnila, že zapomenuv zcela na bolavou nohu již ku vstávání jsem se měl, bych došel tam, již mně obreznost před očima mýma tak čaro krásně hreslila.

Však pro Bůh! co se to děje? Dveře se rozličnou takou prudkostí, že mně připadlo, jako by v mnohé rozstřískány jsou ce kusy na zemi se řítily, a přede mnou stojí chlap hroznéhо vzezření, který nejinak vypadal, než jako by se šibenice se ustrhnul, a s hrozným zabijákem prne se na mně. Pro všechny svaté, co se bude se mnou dít?

Peníze sem, aneb jsi synem smrti! hrduje na mne; já ale již cítil, jak mně v žilách stydne krev, a má tuhým závojem obestírá oči moje. I přikročil ke mně a vzaviv do mne shodil mne obrovskou svou pravicí ku zemi. Sáhl jsem se na židli, na které jsem seděl, zůstal jsem

zcela bez sebe a teprv, když mne několikráte kopl, přišel jsem poněkud k sobě. Oči moje utkvěly ihned na chlapu nade mnou s nožem stojícím a ustavičně: „peníze sem!" skuhrajícím.

Vstanu a s bídou se zase posadím.

„Peníze sem!" skuhrá ustavičně na mne.

„Já peněz nemám žádných," odpovím mu zcela určitě.

„Ty chlapče, ty budeš ještě zapírat?" a již mne drží pod krk a rdousí, až jsem slyšel anjely zpívat. „Tvá matka vyhrála z loterie a ty jsi právě dnes 200 zl. vyzdvihoval."

„Má matka že vyhrála z loterie? Prohledej všechno a naleznešli co, jest to tvoje a se mnou pak můžeš učiniti, co se ti líbí."

„Klíče od skříně sem!"

„Já o nich nevím, ale zdá se mi, že leží na hoře na skříni."

„Podej mně je!"

„Já nemohu dostoupnout na nohu, dostaň si je sám!" Při tom jsem se ale přec pokusil na ni dostoupnout, a zdálo se mi, jako by poněkud již povolila bolest jež mě ještě předchvílí trápila. Vylezu na židli a nemoha ze židle sáhnouti vylezu na stůl a ze stola pak skočím na okno a podám mu klíče, kterýmiž ihned skříň odemkl. Já stojím ještě na okně a dívám se na něho, jak kapsy u všech šatů prohledává. Tu najednou jako blesk projede hlavou mou myšlenka: vyskoč oknem do zahrady, snad se přec něčeho dovoláš. Jak myšleno, tak vykonáno. Otevru pomalu zevnější okno, vnitřní nebylo zavřeno, a hop! – již jsem byl v zahradě. Jak se to stalo, nevím, v noze cítil jsem již jen mírné pichání. Dám se do běhu, myslě, že ze zahrady nějaké pomoci se dovolám. Ale nastojte! ani křísstka nikde, a co se po nějaké živé duši ohlédám, tu se za mnou již řídí chlap s nožem v ruce a křičí, co mu hrdlo stačí: Stůj! stůj! stůj!

Co nyní počít? Studený pot se mi činil po čele, již jsem poroučel Bohu duši svou, maje za to, že jakmile zloděnec onen mne doběhne, peníze u mne bude hledati a nic nenalezna vzdek svůj mou smrtí ochladí. Neb matka nevsadila ani do loterie, a sám jsem ani haléře neměl. (Pokračování.)

## Opolna.

„Oprostovrť" je hned na prvním řádku slůvko nějaký zbytečno, poněvadž dvakrát po sobě následuje. „Cit," gen. „cíle," l je tu měkké. „Kvůli libozvuku lépe jest užívati předložek delších n. p. m. „K práci" – „ku práci." „Obsah i forma výborná." „Kvítko": dobrá a dosti zdařilá báseň. „Ostřelý": pěkná báseň až na to „ze bouřinky." „Obrázky z Haliče": překrásný popopis, překlad výborný s vybranými mísloty až na malé potklesky. N. př. str. 6. ř. 3. m. „by s jejich výn." — „by svým výn." Ř. 5. m. „od všeho" – „ode všeho" m. „v snahách" – „ve snahách" m. „s širotkou" – „se širotkou." „Z mého den níku" m. „nejsa vystr." – „an nejsem výstř." poněvadž „podnět" je roz. dělný; tak též z m. „Vkročivše na kraj" – „při vkročení" j. m. „Ochoze" – „Ochozí", „sín" gen. „sní." Úsudek pouk ončení. D. p. pr. M. 9.

Jos. Pospíšil.

# MUSEUM.

*Buď váš život jedna Boží chvála,*
*Síla Christus, tužbou ctnosti krása*
*Chotí církev a mzdou lidí spása.*
*Fr. Sušil.*

## Náš věk a písemnictví protikřesťanské.

*„Bůh sešle pomoc ufajícím!"*
*Kr. Rukop.*

### I.

Mnoho se napsalo a namluvilo o povaze naší doby. Z různého hlediště hledí (jeden) každý pozemčan na chaos divných činů a výskumů věd v každém oboru zkvétajících. Činak ovšem jest souditi o směru a rázu tohoto věku muži, který své ob den novotkané politické kapradí rozbírá, jinak filosofovi, vznešené přírody zpytateli a opět jiným způsobem knězi. Tážeš-li se sama sebe, kde ona mocná páka všemírem hýbající, nemožno tobě rázem odvětiti, an si v odličných vrstvách člověčenstva odličný života směr cestu klestí. Směřoval-li věk minulý k opravdovému poznání a sblížení se národův všech, a slavilo-li křesťanství učením svým o člověčenstvu co jedině rodině, vzácné milujícím otcem patrné vítězství, jest věk mynější onoho opak, neboť ten hlavně čelí proti sbratřování se a hřeší vůbec proti společnosti lidské a následovně vybral sobě za terč svých snah mateř naši církev Katolickou. Věku našeho jestiť zajisté hlavním dějem „soptění proti všemu, co dopozud odrážělo paprsky hněvu pobouřených." Závratně působiti musí zásady podobné v poměry rodiny, kteráž dle nezvratného výroku našeho Pána věčně potrvati má. Všech prostředků, jež stav vědomostí daleko pokročilý poskytuje, hojně užívají vůdcové času k tomu, by pravdy křesťanské podkopány byly a tak hlaholná spokojenost za své vzala. Těmto vůdcům nebo světlonošům hlavně na tom jest, by tak zvaná „vzdělanost" majetkem jednoho každého byla, záměr to nepochybně chvalný, však prostředky, jichž ku dosížení cíle užíváno, pro lidstvo záhubný a neblahý! Neboť ma-li vůbec soustavy našeho věku na dlouho potrvati blahodárně působíce, musí jedno od zdroje věčného života, od náboženství, svůj původ brátí. Důkazem stůj o sázka dělnická, kteráž jen v náboženství pravého rozlušťění a vývoje svého dojde. Však bohužel kvas dávných bludů a neřestí kyše a tak nevěry rozežírá se mezi člověčenstvem, neustále pilnou péčí.

dítek „světla", neboť nechápou, že právě jím to si počínáním záhubou člověčenstvu hro, zí, mír ruší a nenávisti, bezbožství chrá, my budují. Snad mají na zření záhubné mravoučení Epikurovo, proneřené v prě, povědi obsahu toho: „Oblažuj toliko sama sebe, hleď toliko na vlastní svůj život, vlast, ní libost a rozkoš svou, pečuj jen o vlastní zisk svůj a vlastní lepší své." Mně mi tanou zde na mysli slova zlopověstného Františka Moora, v jehožto osobě velebytný básník Schiller vrch zloby lidské v celé její nahé ošklivosti živými barvami vylíčil a který pravil: Čiň, což ti libo a užitečno, an zamýšleje otce svého zavražditi takto mu dvoral: „Přijde na to, jak Bůh o bezživotí otce smýšlí, tento pak jest blázen, jenž smýšlí proti zisku svému. Mužně, bez bázně strachu se vzchop! Vše vítkol sebe zahubím, což mě překáží, že nejsem pánem." (Soup. 1. jednání, 1. výjev.)

Však nemít na tom dosti, by svět tento zdroj pravého blahobytu poznal, on musí též svého zdaru sám si hleděti. Proč by na světlověstech bylo, ani lidem Bu pravému štěstí dopomoci chtějí, by v pravdě v skutek uvedli slova sv. Ignacia: „Kdož by chtěl svět napraviti, při sobě samém učiň počátek, sic bude veliká jeho prá, ce nadarmo." Oni učenci ale honosí se učeností, však opačnou se cestou berou, zhrzu, jí vším, co národu svatého, ano i zjeve, ní Boží a nejryzejší pravdy náboženské jsou jim podnožkou, které prznit se neostýchají. K nim řečena jsou slova, která Hospodin praví k Jobovi: „Kde jsi byl, když jsem zakládal zemi? Pověz mi, jest li že máš důvtipnost. Kdo uložil míry jej, jak víš-li? aneb kdo roztáhl pravidlo na ni? Na čem jsou upevněni podstavkové její? aneb Kdo založil úhelný kámen jej, jí, když mě chválily spoluhvězdy jitřní, a plesali synové Boží?.... Věděl-li jsi den, kráte, že bys se měl narodit? a počet dnů svých znal-li jsi?" (38, 4.)

V tom pak snažení svém, pozmiti co člověku svatého, jeví kramářský věk ten, lik odvahy, tolik obětivosti a věrnosti, že i s nejslavnějšími dobami řeckého heroismu a středověkého rytířství se směle srovnati může. Hrdinové řečtí, bojující po deset let proti Troji, aby se pomstili za pohanění vlasti své, zdá, liž jsou co do smělosti větší oněch mu, žů, kteří své vlasti pomoci chtějíce ne, pravou myšlénkou zaujati, literaturu obohacují spisy proti církvi osvětou, jak praví, zhrzující soplicími, neboť oni mají heslo: Osvětou ku svobodě" a plněm jejich úmyslu pro jejich pový na odpor se staví cír, kev a pročež máteř naši a služebnířky její blatem kalí. Zdaž hněv srdce pra, vého vlastence nerozpálí, čteli v „Nauč, ném Slovníku" životopis Lamormainův, řekne světlonoš ovšem jen polovzdělá, ný. Kde však příčinu úkazův těch hle, dati? První zajisté jesuit nepravá vzdělanost či polovzdělanost, zakládá, jící se na nevědeckosti dějepisu a pří, běhů různých, na zvratném náboženském základě a konečně na morové pos, travě, kterou člověka jiní na duši o, plňují. Kdežto z jedné strany starost, livým rozšiřováním spisů nevěrecké, ho obsahu pomáhá se ku rozvíklání nevzdělaných aneb polovzdělaných u víře Křesťanské, podkopává se z jiné strany z pouhé učenosti a vědeckosti, co nám až posavade bylo a jest pravdou podezřívá se historická pravda o mučen

nictví světců a hanobí se pravda ta lží a podvodem. Všeho toho původem vzdělanost ducha lidského bezbožská, pohanská, pohanská společnost a nemnoho odlišní spisovatelé. Kdo však jest dle nynějšího ducha času vzdělaným?

U polovzdělaného člověka může leckdos platiti za vzdělaného, zvláště, mluví-li proti církvi a víře katolické. Úsudky o náboženství a potřebných reformách pronášejí lidé, jimž není souditi nad věrou Bohem svěřenou. Mluv ve společnosti o Darwinově theorii, jejž onou maxi-mou se honosí „člověk jest hovado a nic více", vyvrtěj ji a ejhle nemine tebe zasloužený posměšek. Těmto učencům no-vého vázu překrásně odpovídá básník: „Blud, který mne blaží, cenu má za pravdu, jejž mne k zemi tlačí." Naplňujeli vědomí „býti zvířetem, rovnati se jemu světlonoše blaženosti, přejme mu toho; nás tiskllo by to k zemi a ztrpčilo by nám to život.

Mluv proti církvi, že jest svobodě na úkor a oblíbíš se nepřátelům církve. Nepřičítati však jí dlužno zásluhy o zni-čení otroctví? Nikdy nebyla proti svobodě, vždy však nenáviděla bezuzdnou nevázanost! Řekni o ní, že zatemňuje, a jsi „učený"; avšak nenasvědčují dějiny, že právě vírou křesťanskou vzdělanost se rozšířila?

Vezmi zpověď ve společnosti na překáš, že jest jen pro sprostý lid a poříčí se mra-vům panským a vzdělanost tvá nevyslýchána! Ale což nechtějí všichni lidé, spovědi i vznešení u Krista a skrze něho spásy dojíti? Neplatí-li i jim výrok Apo-štola k Efeským (4,5): „Jest jeden Pán, jedna víra, jeden křest." Musíme všichni plniti, čemu Pán Ježíš učil, co přikazoval. Musíme všichni sloužiti Bohu a užívati prostředků k spasení našemu ustanovených. Pán i nepán, učený a neučený, bohatý a chudý, zdravý a nedužný, stísněný, jest Kristův ná-sledovník, třebas by je život oddělo-val." (Frant. Pravda.)

Pozdvihni ve společnosti své hlas svůj proti Jesuitům a jsi „osvícený." Ale což se má poznávati jejich všestran-ná činnost z hanebných listů a neúcho-nost z románů anebo zpravodajských historie? V čem domnělá vina je, jich zahrnuta? Snadno jednotlivému provinění a neblahé si počínání do-kázati, můžeme však z toho vinu celé-ho řádu dovoditi. V čem vina jest, poznáme, nahlédneme-li do „Náučného slovníku." Jest to ohlas zarputilosti a úrupnosti nepřátel řádu toho. Čteš totiž: „Hlavně pěstovala se latina, ja-kož i přednášky v latinské, tolik řečí se daly, nejen proto, že latina jediné spo-jovala učitelstvo, jež se skládalo z Něm-ců, Nizozemců, Vlachů a Španělů, než a to hlavně za tou příčinou, aby v Čechách češtinu vytiskla, řeč to, která věrně po boku stála vyznání nekatolickému, kdežto latinou, nestolikou římská církev ve všech dílech světa liturgii vládla, než i zvláštní národ — nenárod učených latiníkův zplodila, vyznamenávají-cích se zvláštní středověkou literatu-rou latinskou, jíž téměř každá lite-ratura národní v oběť" klesla (str. 253)."

Z toho patrno jak šmahem práhnou po okamžiku, ve kterém opět řeč česká „nekatolicismu" ruku podá a nemůže se dosti dříve, vysloví-li strana odpůrců axiom: „Nelze Slovanu býti katolíkem!"

Avšak mluvte si vy „iluminátoři" o Koniášovi, kterého se nejvíce dovolávají (viz „Svobodu" str. 165) a jejte, kterak jeho pracích množství Knih spáleno bylo — Kacířských, a jestli že Komáš se byl proviniti sta českých jesuitův i Knězí proviněním jeho hojně napravili (viz Jungmanova historii literatury) o nichž může se vším právem říci, co napsal Jungman:

„Otec žákům, dobrý pastýř stádu,
vlasti žil, ne sobě sám
Odpusť hano, žil i svému řádu,
Bohu žil a uměníám!"

# Vražda a samovražda.

(Dokončení.)

I třesu se na celém těle jako osyka. Mezitím však jako s nebes vyšší napadne mne myšlenka: Podlez pod plot, vždyť jest na jednom místě otvor dosti veliký vymlen od vody, kterým dosti pohodlně se proomýknes. I neváhám déle a běžím až se ve mně dech tají k uzmíněnému místu, kdež se onen otvor nalézal. Sch, nu se a než bys do desíti načítal, nalézal jsem se vně zahrady, na louce okolo dvora se táhnoucí a kousek pootběhnuv měl jsem za to, že jsem nebezpečí zcela unikl považuje za věc zhola nemožnou, by zbojník onim otvorem se prodral, který mne byl aspoň o dvě hlavy větší a ještě jednou tak tlustý. A nežby přelezl přes vysoký z ostrých tyček postavený plot, mínil jsem pohodlně doběhnouti na návrší, kterýž louku z druhé strany vroubilo, a odtud někoho ku pomoci zavolati. Počnu tedy volněji dýchati a jsa již zcela vysílen, umírnim kroky svoje. Pohlédám se nazpět, co dělá můj pronásledovatel. Nikde ho nevidím. Avšak běda mi! Vždyť již vylézá z otvoru, již jest celým tělem ven, jen nohy má ještě v zahradě. Napnu zase svoje síly a škrabu se po stromě mezi na návrší křovím a ořešim hustě porostlé. Zbojník za mnou a než jsem se nadál, byl mi v pažích.

Na návrší rozprostírají se rozsáhlá pastviště pánům statku V...M. náležející, na kterýchž ovčáci stáda panských ovcí po celý čas až do žní pasou. Asi před třemi roky vystavěna zde dřevěná kolna za tím účelem, by o ní v čas bouří a prudkých lijáků ovčáci se svými stády přístřeší nalezli před živly rozkácenými. Běžím tedy ke kolně této a znaje dobře tajnou zámyčku u dveří vychle otevru a sotva za sebou dveře přirazím, již slyším prudké kroky chlapa, který mne proklínal, až se hory zelenaly.

Stojím v kolně ani nedýchaje a očekávám, co se bude dále díti. Chlap počne dveřmi až hrůza lomcovat, tak že jsem každou chvíli očekával, že je z veřejí vyvrátí. Dveře byly ale dosti pevny a vzdorovaly statně jeho útokům. Najednou jakby utrhal, bouchání a lomcování přestane a mimo to je slyšet, že zbojník odchází. Avšak již se zase blíží a prásk! a hned zase na to prásk! a tak to jde ustavičně. Odskočil si jenom pro notný kámen, kterým nyní usiluje dveře roztřískati. A skutečně již počínají praskati. Hrůza mne obchází po zádech. Padnu na kolena a

vroucně prosím Boha, by mne buď vysvo-
bodil z rukou tohoto nešlechetníka aneb
padnuli do jeho moci, by duši mé byl po
smrti milostiv.

Ani sotva klečím obličejem ku dveřím
jsa obrácen, slyším za sebou něco vrznout,
vzchopiv se na nohy běžím k oné straně,
odkud jsem vrz zaslechl. Na dveře zase prásk!
a tu vidím, že na jednom místě deska tro-
chu odskočila.

Andělé strážci, kdybych tak mohl vy-
klouznout, aby mne nepozoroval, neb co
neviděť, dveře rozkluče a pak jest po mně
veta. Chopím se desky, deska povolí a vy-
šoupnuv ven běžím ustavičně směrem
jak jsem z Kolny vyskočil, doufaje mezi
ořešinami se někde uschovati a tak ne-
bezpečí uniknouti. Ale zase marna mo-
je naděje. Vyběhnuv asi na dvě sta kroků
slyším již za sebou hrozný lomoz, a o-
bráliv se vidím, jak zbojník bijmže o-
tvorem z Kolny vyskakuje a hovorem pá-
dem se za mnou žene. Co tu mám počíti?
Uschovati jsem se nemohl, měl mne ještě
v očích, nezbývalo tedy nic jiného než
sebe síly stačí, dále utíkati.

Konečně přiběhnu na mezi ořeším
silně porostlou, za kterouž návrší mír-
ným svahem krovině počalo se kloni-
ti. Bodru se ořeším, skočím pod mezi,
změniv ale svůj běh zabočím v pravo
a běžím asi sto kroků pořád pod mezí
vedle ořeší, na to skočím do kře a očekám
vám v hrozném strachu dálejší svůj osud.
Asi za minutu slyším, malý kousek od
sebe, šustot, chlap vyskočil na planinu
a pádí tryskem po svahu dolů. Pán
Bůh na věky buď pochválen, šeptám
ustama, již mám vyhráno, že kře ale
jsem sobě ještě netroufal, bojeť se, bych
nějakým zašustěním se neprozradil.
Sedím tedy tiše ve kři a patřím na
chlapa, jak dále uhání. Tu však nasto-
je! zbojník se zastaví, dívá se kolem
sebe a než jsem se nadál, cválá již
nazpět.

Laskavý čtenář mně zajisté uvěří,
že jsem měl málo ducha v sobě a že srd-
ce mi sloukło, jako kdyby chtělo z prsou
vyskočiti. Chvíli jsem byl jako bezesmy-
slů, konečně se přece vzmužím a vysko-
čiv na mezi utíkám po ní, nevěda
co mymi počíti. Z mezi se dám do
smrčiny, kteráž mně však pro svou
řídkost bezpečného úkrytu poskyt-
nouti nemohla.

Pomálu však ubývalo mi sil, pot
se mi řinul po celém těle, pravou nohu
jsem za sebou potvora vlekl. Zastavím
se a spolehnuv se na strom přemýšlím
chvilku o svém kritickém postavení.
Kdybych mohl jen, myslím sobě, na
někoho zavolat, ale nikde živé duše!

Po chlapovi nebylo sice ještě zmínky,
ale ještě dvě tři minuty a musel býti
zde, neb nenaleznuv mne v ořešinách
skrytého musel přijíti na tu myšlénku,
že jsem se jiným směrem dáti nemohl.
Ustanovil jsem se na tom, ať se stane
cokoliv, že se mu postavím na odpor.
Ohlížím se po nějaké zbrani a spatřím
nedaleko sebe notný klacek, kteréhož
jsem se ihned zmocnil. Ozbrojím jím
pravou ruku, do levé chopím kámen,
a čekám jsa takto ozbrojen na vra-
ha svého.

Minula hodná chvíle a chlapa tu
ještě nebylo.

Mezi tím jsem se zase ponečkud zotavil,
utřel pot po čele a obličeji, se činnoucí

a nemoha se nikoho dočkati dal jsem se s klackem a kamenem v ruku řícím krokem k domovu ustavičně se ohlížeje, nemám-li svého pronásledovatele již za zády.

Vyšed ze smrčiny přibyl jsem k rybníku, který hraničí na louku pod zahradou ležící. Vylezl jsem na hráz a zastaviv kroky svoje upřel jsem zraky svoje k smrčině. Avšak jaké bylo moje ztrnutí! Zbojník byl ale 40 kroků ode mne, žena se na mne s nožem v ruce a ďábelsky se při tom chechtaje. Na útěk nemohl jsem ani pomýšleti, dobře ale, že jsem až posud kámen držel v ruce, klacek jsem byl již dříve od sebe odhodil.

Dodav si zmužilosti postavil jsem se neohrožene na odpor a kamenem v ruce potřásaje s pohrůžkou pravím jemu, že ho do hlavy praštím, jakmile se mi blížiti bude. Chlap však z výhružky mé nic si nedělaje vrhá se na mne jako orel na ubohou kořist svou. Já ale běž neváhám a vsadím mu náhlou ránu zrovna do obličeje, tak že mu ihned nůž z ruky vypadlo a on sám k zemi se potácel. Tu se mne zmocnil náramný vztek, i nebylo mi na tom dosti k zemi poraziti toho, jenž mi o moje hrdlo usiloval, nýbrž chopil jsem ho a než bys do deseti načítal, již se nad ním dělala kola v rybníku. —

Stojím ještě na témže místě blouzdě zrakem svým po rybníku, jehož hladina se pomalu utišila, přec ale oko mé tkvělo ještě na místě, kamž jsem vrhl svého odpůrce. Za nějakou chvíli pohledu se v pravo a spatřím člověka přímo k sobě přicházeti, kterýž však, ještě ke mně nedošed volal hlasem povýšeným: Ty nešťastníče! musel jsi tak daleko pustiti uzdu vzteku svému, že jsi o život připravil člověka zcela bezbranného!? Co pak nepostačilo tobě k zemi poraziti soupeře svého a tak z moci jeho vyváznouti? —

Toto právě hrozil mně významně prstem a odcházeje ode mne dodal, že zajisté ani rameni světskému ani spravedlnosti Božské neujdu.

Slova tato projela jako břitký meč útrobu mou činem samým již náramně rozechvěnou.

Hned jak se voda zavřela nad člověkem onim, počalo mně býti jakési nevolno a vždy víc a více jsem poznával, že jsem jednal nešlechetně.

Výrokem muže kolem mne jdoucího byl jsem zcela utvrzen v mínění svém.

I počal jsem naříkati a skutku svého litovati, že jsem myslel, srdce mně pukne lítostí.

Pro Bůh! co pak jsem to učinil, že jsem zavraždil člověka, jenž mně již nikdy ublížiti nemohl. Co pak tomu řeknou rodiče moji? Tento můj bezbožný skutek přivede je zajisté do hrobu. Co pak si o mně budou myslet přátelé a známí moji? Budou se mi co vyvrhelu člověčenstva vyhýbati, budou nade mnou jen hlavou potřásati a na mne jako na vraha prstem ukazovati. Bože všemohoucí, co si počnu nyní, co se bude se mnou díti? Já blahový, já se ptám, co se bude se mnou díti? Zítra, možna ještě dnes přijdou četníci pro mne, zadržím na — šibenici.

Co, skončit na šibenici? Pro všechny svaté, to se nesmí nikdy a nikdy stát! A kdyby měl všecky mocnosti pekelné

ku své pomoci a ochraně svolatiyna šibenici nesmím umříti!

Po této samomluvě pohledu se stra-
nou a spatřím vražedný onen nástroj,
jenž měl prohnán býti srdcem mým.

I skočím jako střela po něm.

Buď mi vítán drahý nástroji, jak se
chvělo ještě předse chvílí srdce moje před
tebou a jak jsi mi nyní drahý a mil!
Ty zajisté zbavíš mne hanby a potupy mne
očekávající, ty jedině můžeš mne spro-
stiti opovržení, jímž mne celý svět bude
pronásledovati, protož drahý nástroji
ještě jednou buď mi vítán!

Vzchopiv se běžím jak zběsilec na-
zpět do smrčiny a zaraziv ostřím
vzhůru zabitý jak do země vrhnu se
tíží celého těla do něho. Ostří pro-
pelo mi levý bok, mocný proud krve
vyřinul se z rány, kterýž měl mdlo-
bu v zápětí. Povlovně všech zbaven
jsem byl smyslů, již jsem cítil, jak
poslední bojuju boj, jenž životu mé-
mu navždy, navždy měl konec uči-
niti, na štěstí však byl celý příběh
jenom — sen.

# Z mého deníku.

(Pokračování.)

Nedaleko kamenného tohoto sloupu roz-
prostírá se v půvabném úvalu dědina
Sloup, jméno to snad od zmíněného slou-
pu dostavší. A tu jsme přenocovali, tu nám
též popřáno bylo poznati tamějšího p. dě-
kana, Volfa veleznámého pro svou učenost
a nadoby čejnou líbezmilnost.

Na druhý den, byl to právě pátek, chtěli
jsme se ohlédnouti po okolí Sloupském, aby
chom vše, což znamenitého tamo se nalézá,
dobře si v paměť vryli. První náš chod byl do
kostela. Zevně má chrám ráz vlašského slohu,
podobu maje kruhu obdlouhlého. Dvě štíhlých
věží vypíná se nade střechou bělokrytou, z
nichž každá ve výklencích ozdobena jest ú-
hledными sochami apostolů Moravských Cy-
rilla a Methoděje. Hlavní oltář vyniká
vkusem a důkladnosti, jest ze mramoru
barvy červené a černé. Nad tabernáklem
vznáší se socha představující v životné ve-
likosti Matku Páně pod křížem sedící, s
mrtvolou Ježíšovou na klíně. Mimo jiné
výtečné obrazy dlužno vytknouti nový obraz
s. Cyrilla a Methodia, jakož i křížovou cestu,
kteráž ač stará, daleko sobě rovné nemá.

Po službách Božích zaměřili jsme k
jeskyni. Lidé, tak zvaní vodiči, vůdcové pa-
páchy a nadějíce se nějaké dobré odměny,
jako o závod se hnali k nám dračky ku
svícení v rukou držíce.

Co se dotýče jeskyně samé, nelze popří-
rati, že co do prostrannosti a velikosti
onu v Ochozi namnoze předčí, co do krásy,
rozmanitosti, do půvabů, pozorovatele tak
nezajímá. Ty ohromné balvany krápní-
ka, jenž v jeskyni Ochozské jasným svým
leskem a obzvláštní krásou zraky poutají,
jsou zde na mnoze dračkami očazeny a tak
původního rázu zbaveny. Cesta do vnitř
jeskyně vedoucí rozbíhá se na vícero ulic,
z nichž zejmena ta mi utkvěla v paměti,
jež k jícnu černé propasti na 35° zhloubí
se vine. U prostřed této se nachází zá-
bradlí na výstrahu, aby dál se chodec ne-
odvažoval, a vůdce metá kamení dolů,
jež odrážejíc se o skalnaté stěny, sepruv
za hodnou chvíli s temným rachotem
dopadá dolního patra jeskyně.

Na mnohu místech mužeš pozorovati čer-
né trámy, jenž, jak důst. p. Soukop ve svém
spisku dí, jsou zbytky bývalého ležení, kte-
ré k dobývání krápníkových útvarů zbudo-
váno bylo. Zvlášť zajímavé bylo, když jeden
neb druhý za průvodčích s pochodní v ruce
dost velký kus cesty na před běžev, na někte-
rém vyvýšeném místě prostranné Kolny
se postavil a v temnosti nám svítil, aneb
pochodní kolem sebe točil.

Pobyvše asi hodinu v podzemním
labyrintku a rozloučivše se se Soupem
uháněli jsme před Němčice, Bozkovice a
Mladkov k L..., kde jsme po delší čas poby-
li. Cesta nám zajisté nebyla zdlouhavá,
neboť látky k hovoření jsme neposkrádali.

Už zašlo slunce za modravé hory,
prodvě dozněl zvučný zvonu hlas se
L...ské věže, k modlitbě lid ku večerní
vyzývaje — an jsme po třídenní cestě
konečně ocitli se v kruhu našich domácích
a známých. —

Skoro dva týdně uplynuly od toho ča-
su, co jsme přibyli na místo za cíl prvé své
cesty určené a plánem naším vytknuté.
Kollega tvrdil po celý ten čas u svých rodičů
v L. a já asi hodinu cesty odtud u svých
známých v Letovicích. Že jsem za svého
pobytu zde se nenudil, zajisté nebude divné
tomu, komu povědomo jest to krásné leto-
vické údolí, jímž běžným téměř tokem svi-
tava ku předu se žene a z něhož polovědý zámek
poskytující čarokrásnou vyhlídku vášně na kra-
jinu, hrdě téměř své k nebesům vypíná. V tomto údo-
lí jsem časně ráno aneb u večer, ponořen jsa v krá-
su přírody, často bloudíval, zde svou duši, stápěl v
moři přesladkých vánků z lesa ke mně zalehujících. Kýž tedy div, když má hrud loučíc se s těmito
černým lesem ověnčenými luhy, mutně se roz-
želela a s nimi rozloučili se skoro zdráhala!
Neboť se jí bylo loučiti s luhy, kdež hlahol bodrých
zpěvů tak sladce zaznívá, kde srdce ku srdci se
decně se vine a k sobě bratrsky se pojí. —

(Pokr.)

## Opolna.

**Dívé ženky.** Článek výborný, jenž dobrým
příspěvkem k mythologii slovanské nazván býti mů-
že a jenžby zaslouhoval v nějakém kalendáři umístěn
býti. Mluva v něm jest dobrá a přesná až na slovo
„předhaguje" (germ.) m. „vytýká", „vnuk" a ne „vňuk", „léby"
lépe než „leby", „umístiti" iterat. „umišťovati", m. „tajno" —
„tajně". **Zlza kvítka.** „Z spánku" jest tvrdé. V 2.
sloce v 1. a 2. řádku scházejí po 6. slabice cesury.
Bez také cesury nedostává se verši hudebnosti a zla-
hozvuku. V 3. sloce vynechány 2 slabiky — „kvě-
liš kvíce nyní." Myšlénka skutečně poetická
a až na vytknuté nedostatky dosti dobře provedena.
**Z mého deníku.** Cestopis tento jest dosti zají-
mavý a zajímavý a bytně v sobě mnoho poe-
tického šperku. Některé nedostatky: m. „balvám" —
„balvan", m. „nabavivše" — „nabaživše", „bádavý" et „bada-
vý", m. „odtud" — „odtud", m. „do jedné hospody, jedná leti-
té babičky" — „do hospody, letité babičky", m. „nastoupiti
cestu" — „nastoupiti na cestu", m. „velmi zachovalé" —
„velmi dobře zachovány" „vel. nevzaly žádného po-
rušení" „vel. žádného zvratu" „vel. žádné úhony (de-
trimentum)", m. „se jasnoucím zrakem" — „se zrakem
jasnoucím", „aby takík sykavek nebylo po hromadě.
**Vražda a samovražda.** Až na nepatrné nedo-
statky řeč výborná, popis živý. M. „vstat" — „vstáti",
m. „napřed přesvědčen" — „prvé přesvědčen", není dob-
ře „ť" tak hromaditi, m. „vstávaní" — „vstávání",
m. „aneb jsi syn smrti" — „jinak budeš sy-
nem smrti", „hrdluje na mne" jest pro-
vincialismus místo „křičí na mne" a t. p.

V opolně přepsáno slovo „podnět" m.
„podmět". (S. p. pr. M. P.)

**Pozn.** V „Obrázkách z Haliče" nemůže se pro
nahodilé překážky pokračovati, doufáme
ale, že se to stane co nejdříve.

---

Jos. Pospíšil.

# MUSEUM.

*Buď váš život jedna Boží chvála,*
*Slastí Christus, tužbou cnosti krása*
*Choť církev a mzdou tidí spása*
*Fr. Sušil.*

## Zemští havíři a hejl.

V čísle druhém tohoto časopisu zmínka by la učiněna mezi jinými též o zemských ha vířích a hejlích, kteří co místní bůžkové úbož pajíce, méně známými v lidu se býti zdají, ne bude tedy od místa, jestli zde o nich několik slov proneseme.

Oblastí zemských havířů jsou doly, ze kterých se rozličné druhy nejen rud ale i hlíny a ji ných hornin dobývají, a proto také lze snadno pochopiti, že podání o zemských havířích tolik tam se v lidu udrželo, kde se hornictví provozuje, ačkoliv je na bílední, že za dob dřevných více dů ležitosti měli a starým Slovanům asi tím by li, čím Řekům Pluto se svým dvorem, nebo ja ko tento byl bohem podsvětí, tak jsou i zemští havíři strážci a pány pokladů podzemných, k nimž nejen rudy náležejí ale i veškeré ne rosty, které se zahloubí země dobývají. Za tou příčinou hledí si horník, než se ku své práci, aby tobiž zemi poklad i olupil, odebere, duchy zemské naklonití, což se rozličným dějе způsobem, jak se právě komu za vhodno vidí. Jedno lze tač ný do dolu, maje při sobě smítání, které teprve v hloubi země požívá, aby prý zemské havíře nepřekvapil přímým kopáním rud, onen zase spouštějе se po láně nebo sestupuje po stěně do podzemných chodeb zahaluje se celými o blaky tabákovými pilně a dlouhými dýmku dýmaje, opět jiný zaobaluje do zvlášť ních šatů, kterých tolikо při podzemné prá ci užívá a jеž dříve než vyjde na bílý den svlačеje pod zemí nechává, vždy kus chleba náhradou za lup na zemských havířích spá chaný; chléb ten ale, jehož vůně duchům pod zemným zvláště milou jest, na zejdí se stra vuje a čerstvým nahrazuje. Obzvláště ale stře žíí se Rovkopové každého hvízdání pod zemí, což prý obzvláště zemské havíře ku hněvu popuzuje a nepomstěno nezůstává. Jeden hor ník pracuje ve hlubokém dolu a nemoha se dovolati svého soudruha, jehož úlohou bylo, rudou naplněné okovy ze země vytahovati, osmělil se dobře věda, že to zemskému havíři v uších nepříjemně zní, zahvízdnouti, kterýž smělosti mu ale v okamžiku pykal si bylo, neboť silnou ranou rudky neviditel né byv k zemi poražen, teprve po dlouhé chvíli se spamatovati mohl.

Na zemské havíře není lze okem zvrátki, ne boť prý jsou ti duchové, jejichž jsou cnost se

pouze ze skutků znamenali dáti. Hornídky, kteří se v jejich řád vpraví, nezřídka dařívají ne„ bolikou stravou, kterouž jim neviditelně podha„ zují, a která prý přes svou výbornost vždy ne„ jakou příchuť země má, ale i tím, že je k veli„ kým ložiskům rudy již nakopané přivádějí a že jim i drahé kameny tajně podkládají. Hor„ níci ale, k nimž zemští havíři nechuť jednou vzali, musí si od nich dáti všelicos líbiti, neboť jim při práci světla zhasínají, náči„ ní ku kopání potřebné schovávají, zahanují, ce je do hlíny, že práce je vytrhující hájením rudou, kamínky, hrudkami hlíny a t. p.; onino ale, kteří těchto výstrah nedbajíce zemské ha„ víře svou přítomností pod zemí k hněvu jejímu více popuzují, nezřídka více méně na těle raněni ano i smrtí trestáni bývají zasypá„ vajíce se v chodbách podzemných.

Tyto a těm podobné náhody, které se duchům zemským připisují, dají se ovšem — kdožby o tom pochyboval — přirozeným způsobem vy„ světliti; avšak víra v zemské havíře je v my„ slivobzvlášť starších Krkonoš tak zakoře„ něna, že jí mluv si co mluv vyvrátiti sto nejsi. Chtěje jistého stařečka, jenž mi mno„ ho a mnoho o zemských havířích vyprávěl, přesvědčiti, že těchto a těm podobných bytostí nikdy nebývalo, dostal jsem za odpověď: „Buduli přesvědčen o tom, že nebylo „hastrmanů, po„ lednic, klekanic" a t. p. tvorů, dám si i namlu„ viti, že ani zemských havířů nebývalo;" — a tu se hrnuly celé kupy důkazů a událostí o existenci výše uvedených bytostí, které vše„ chny vyvracely mi ovšem chuť zasíci a ta„ ké by se to bývalo se žádoucím výsledkem minulo. „Ovšem," doložil prostosrdečně stař„ ček, neboť že v jeho slovech se skutečná prav„ da kryje, „ovšem nynější pokolení vypínající se nad nás zkušené starce o takových věcech ničeho věděti nechce považujíc je za pouhé po„ hádky; ale i toto po letech zmoudří a zku„ šenosti nabude, až je nešťastlí a rozličné ne„ hody trochu přemelou." *)

Kdežto se ještě vždy jakova takova pověst o zemských havířích a podobných přeludech v lidu udržela, vymizelac báje o hájovi jak se zdá již skoro docela. Neboť ačkoli jsme sobě všemožně na práci dali, bychom se větší zná„ mosti o hájovi z úst lidu dodrali, jsou vždy„ tomu všechny výsledky našeho přepátrávání velmi kusé, jelikož by se dali ony osoby, co jim něco o háji ještě v paměti utkvělo, snad na prstech spočítati, mimo to jest rejdiště hájovo velice obmezeno.

Smejdy své provozoval háj hlavně v lesích okolí Hartmanického a jen zřídka zablou„ dil do lesů vrchů Jedovnic a Blanska téžících.

Háje se lid bál více než kteréhokoliv běsa jiného; poslouchaje se po lesích nebyl od nikoho háj viděn, pouze hlas jeho bylo slyšeti jako v dálce se ustavičně vzývající slovo „háj," od„ kud i jméno běsa toho. Neznámý cestující, chůzou zemdlený a nocí zaskočený zajisté s rado„ stí naslouchá hlasům, jako od společníka pochodícím, a není se čemu diviti, jestliže ozve hlasu na něj volajícímu nebo aspoň v onu stranu se ohlédne, odkud tento zaznívá. Běda ale, kdo svídným hlasům háje„ ným uvěří a bručko se mu ozve anebo aspoň za sebe ohlédne! okamžitě před ním stojí vy„ soká postava vzezření hrozného a děsného, na nohou vysoké boty a kožené kalhoty, vrchní část těla vězí v zelené kamizole opásána jsouc širokým opaskem, na hlavě široký čer„ ný klobouk a v ruce sukovitá hůl, která se více nějakému dubisku než holi vůbec podobá. Při pohledu na tuto nestvůru se tuším každý mimovolně zastaví, a štěstí pro něho, jeli strachem tak překonán, že ze sebe slova vypra„ viti sto není, an ho v tomto případě po nějaké

choili hej zařvav hlasem strašným opouští. Kůře se ale vede, jestli zdešený pocestný nějaké slovíčko promluví; jsa jako nějakou neviditelnou mocí pobádán a nutkán musí chtěj nechtěj za hejem cválati, jenž ho po neschůdných cestách, příkrých a kamenitých kopcích a hlubokých propastech a roklích vodí, až jej tak unaví, že tento chůzou všechen vysílen a jako zmučen klesaje obyčejně smrti podléhá.

Ovšem jsou již krajiny, které hej obýval, tohoto nemilého cicerona zhostěny a pouť mík může se každému hlasu směle ozvati beg veliké obavy, že dostane soudru, ha tak nemiloard ného.

*) Ovšem je tato řeč starečkova byla dítkou, mne se hlavně týkající; proto jsem dal starečkovi v jistém ohledu v duchu za pravdu, více ho svými úvahy nesobližuje, ba naopak slovům jeho s pilností naslouchaje velice jsem mu — každému lze snadno pochopiti — lichotil.

## Náš věk a písemnictví proticírkevní.

### II.

Mimo tuto výsobnou stránku člověka pozorovati dlužno též úsobnou, t. j. ducha lidského a jeho výrobky na poli literárném. Bohužel i zde razil sobě cestu směr ten zkázonosný ze společenské rozmluvy vzniklý a vloudil se v literaturu avšak jen chlebovou a ziskuou. Jaký to rozdíl ondy a nyní? Kdežto věk minulý každý i sebe menší a nepatrnější kvítek, ký vypučel z ducha lidského, s bedlivostí a vytrvalostí nemalou sbíral, buď si doma neb ve vlasti vzdálené, úprkem uháně náš „osvícený věk" v cizý kraj a sodá v sebe morový vzduch, jenž pak ve společnosti lidskou byv všechnut všemi cívami mocně pohybuje. Na místě bájky a pověsti rázu slovanské lahodící podávají nám věk nynější nezáživnou a cizotou nabubřelou, z mozku chorobou stíněného pocházející hallaminu mrzkých lží a podvodů, od pudujíc takto od sebe vlastního od praotcův zděděného ducha slovanského. Bychom podstatu směru toho i u nás Slovanův nyní zdomácnělého poznali, uveďme sobě na um slova věhlasného našeho Jusíla, který mi velmi dopadně líčí nynější dobu, an pravé „Frivolita francouzská se v vědou či nevědou mechou spojila a moudrost se z nich prýští jako Eufrat z jara a Jordan v čas žní, leč voda, kterou vylévají, jest voda z moře mrtvého, jež žízeň neuhásí a duši bezpřemnou palčivostí naplňuje." A skutečně uposlechnou mnozí hlasu lákajících ochechulmořských a dají se nasočiti od lestných těch lidí a s velkou pilností přeslabykující skváry podobné, aniž by u nich zdravému rozumu slyšení poprá no bylo. Mnohý však jsa oddán v dobách, kde se jedná o nejsvětější věci lidské, kde strany odporné ostře na sebe dorážející, požitku rozkoší tělesných všecko vyšší snažení za pošetilé pokládá, a právě těchto nyní mnozí své nalezli můžeme v lůnu církve, jichž zajisté jest vina, že odpírcové také převahy nabyli. Nezbytně se zde nám otázka před oči staví, jaké následky ze směru toho nám vzešly. Rozřícha na snadě, zaplaveni jsme hojnými spisy obšahu učení církve odlišného, lid náš dráždících a váby a rázmice písobících. Směr tento v literatuře naší spisobem počtverným se jeví.

Ponoříme ducha v šíru minulosti, pohleďme na vzdělaný národ řecký a sledujme vývoj jeho od mládí a jinošského věku, od Ardona, Alkea až k nepřekonatelné slávě jeho, až k Demosthenu, jaký to postup! Na místě homerických zpěvů zněl mocný hlas Sokratův a taký postup i u nás zříme.

Však to se vzhledem k duševnímu vývoji národa našeho, nikoliv však ku povaze. U našeho národa, da jest zvláštní ráz a podivuhodné sobě ve zpěvu libování, že, byť i duch lidský uchvácen jsa velduchem lidských a konenských na čas Žábo, je byl zanechal, opět k němu pějícímu ku zvuč, nému varitu se vrací. Povahu tu našeho náro, da velmi dopadně popisuje ve výslužce, kterou obý, vá protivníky naše, Kollár, an praví:

„Že vzdělanosti nemá náš lid, cizozemci mluvíte.
Jakž? Vy musíte lidu zpívati, nám pěje lid."

Avšak vizme jak s tímto pokladem a darem bohův nyní nakládají. I počíše nejistala prágna nástlatka, jimž ji v nynější směr vtlačiti usilují, i ji provívá mrazivý dech pana času, neboť ana nás má z bařiny scholastického života povznésti k výšinám, kde pravá láska sídlí, strhuje nás do ledoviny rozestřené nad citem novomódního vě, dlovězství. Snad na oku jasném laskavého čtená, ře pokáže se mnoho mžitek, že i výlevy básnic, ké v řady církvi nepřátelské stavíma a výhost nad nimi vynášíme. To nikoliv! Přidružím se ú, sudku, kdy pronesl slavný náš p. Šusil: „Čím více bývá závodou přivinulost k osobám světa, druh, dy tak veliká, že člověk svobodu svou při tom ztrácí, přivinulost zvláště k osobám druhého po, hlaví, kterou básníci i nebásníci ve spisech i v divadlech co vrchol blaženosti a co výsost vzdě, lanosti vystavují, ubohou mládež obluzujíce."

Zdaliž i nyní o podobných básních platí, co ve krá, lodvorském rukopisu praví: mužie bratrských srdec a jiskrných zrakov ku Žábojii: „Pěvce dob, ra milují bozi. Pěj, tobě od nich dáno, v srdce proti vrahom." Avšak nestolikrát zpěv. Přeridky ano i v porobě ho drží a používají ho k podrývání všeho svatého, oni bažíce po vavři, nu krví zbroceném a cíl, po kterémž touží chat, ra ta jest, pěti chvalozpěvy na zřícenínách všeho, co jejím záměrům protivno jest a v odpor se staví. Kéžby i jim libě zaznával zpěv ano, ký milka vil, Horace:

„Koho oka tvého libé zření
příchozího v tento světa ruch,
Melpomene, sdíhne v rozmícení,
v němž se kochá všemíra duch,
Tomu Isthmus neuvine věnce,
ani Olympia oslavence
nepožine hlučně v řeckú kruh,
Koho vavřín, po němž chatra bažíť,
krví zbrocení nikdy neoblažíť." (Hor. IV. od. 3.)

Nemožno ovšem zhusta podobným básním ceny básnické odepříti, však neoblažují a nepoznášejí srdce, ano naopak nevolí je naplňují. Načerámě dosti z nekalé té studnice, uvedemeli báseň jinak velmi oblíbenou, ho V. Hálka „Dědicové bílé hory." Vypisuje zde neblahé události po osudné bitvě na „bílé ho, ře," příčinu jich, jakož i prostředky, jichž k uskutečnění záměru „kněží" užíváno. Zde zrůz vedle nenáviděného jezuity Lamormaina, jenž prý byl hlavní příčinou neštěstí toho a přísného proti nekatolíkům nastupová, ní (viz Slovník Náučný) a vedle generála řádu karmelitanského Dominica a Jesu Maria pověstného dvorského žida Jakuba Basseviho, ani co dědicové jako bratří nemilosrdně se přidělenými jim lupem nakládají. Již z toho sestavení seznati sotě možno záměr básníka, ký též Lamormainu mezi jinými i tato slova v ústa vložil:

„Při této luze Kneodbytí
jak tu vznešenost se cítí!
Byl že já s svou kagatelnou
rozhřál bych Vám pec peklenou!" (Děd. str. 53.)

Nenávist svou bezuzdnou nejjasněji zosob nil ve druhém houslaři, jenž pěje

„Jak odešli. Zda kdy se vrátí?
Ať pop ten dosud káže Kříž,
Kdekoliv však jim vlast je nová —
má sbruna zve je domu blíž.

Knížowce, kyps je vlek až k Cáli,
však sbruna má je dosud silí!" —
To jest pravý způsob, kterýmž se vloudí,

si chtějí ve srdce každého a pod záštitou
zpěvu nám Slovanům milého, rozhlašují
svou víru a cíl!

# Z mého Deníku.

(Pokračování.)

Než co blouznám — není mědle Krajiny Krasší tělo? Není nižádného již Kraje v naší mile Moravě, jenž by rozkošnější vábil a mysl blažeji nějšími city jímal, nadeKraj tento? — ó, zajisté! — Hle, samo ten Kraj, kde svatý Hostýn stojí, v jehož vnadě již tak mnohá duše chorá se potápě, la a od něhož nezřídka odechu a zotavení dosáhla. Pročež vzhůru, k oné nebetyčné hoře, na jejímžto úpatí Bohořela života pochodeň věhlasného věrozvěstce našeho „Jusila", jednoho z nejvýtečnějších vlasti naší mužů!

Touto myšlénkou jsa mocně zaujat, neotálel jsem dlouho, nébrž, porozhléhnuv se ještě jednou po těch horách, odebral jsem se ku Kollegovi, abych s ním se vydal na cestu.

Ve středu 18ho srpna, bylo to právě po poledni, vyšli jsme ze S. berovce se směrem přes Mlat kov, Boskovice ku Protivanovu. Počasí bylo příznivé, neboť slunce, jehož ohnivé paprsky ponejvíce cestovateli velkou obtíž bývají, nepálilo (více) jak, jako v červenci, častem za černá mračna se ukrývajíc. Veškerá příroda, ovlažena bývalou rosou drahně času již kýženou, dýchala volně, jí, — vůbec vše by nám bylo dosti přálo, jen by příkré Protivanovské hory, by nás stály mnoho potu, než jsme se dostali na Kopec. Přijedše na horu, sedli jsme si na kraj lesa a hodili jsme ještě jednou okem po těch známých horách, kde jsme mnohý den tak blaze strávili. A jako z jedných prsou proudila se píseň: „Buď s Bohem Krásný Domove" daleko na perutích ranních vánků se nesoucí. —

Tak jsme se při zpěvu brali dále provázejíce jsouce hlučnou střelbou z dálky k nám zaznívající, — bez pochyby z některé blízké dědiny v níž se právě v Kostele slavily jmenoviny císařovy. Nemálo jsme se podivili přicházejíce ku Protivanovu a vidouce sem tam ještě lidi na poli zaměstnaný. Jedni vágalipsnopy, druzí zase nakládali aneb sváželi. Než, ne, méně než to, překvapil nás chladný vítr, jenž od dědiny proti nám vál. Tuto jsem si v duchu myslel, hle nápověstné vesnice není bez vyjímanu a bezo vší podstatné příčiny.

V Protivanově jsme navštívili své kollegy a přenocovavše zde, dali jsme se na cestu k Olomouci. Krajina, kterou jsme cestovali, vábila oko rozkošnou výhlídkou — jako očima našima rozkládala se zírná Haná. Jako v krásném světozoru řadila se ku dědina za dědinou, město za městem, vždy jiné a jiné, vždy utěšenější obrazy stavěly se nám na o, div. Ty mýtké, dílem slámou, dílem šindelem pokryté chalupy horské proměnily se zde ve vysoké, široké, částečně i kamenem krytě domy. Rovněž i kroj byl zcela jinaký. Převrácený horácký dlouhý kabát se proměnil zde v kabátec, kýž špenzr zelený, kožené žluté aneb černé gatě v červené kožené kalhoty až ku kolenoum sáhající, se střapci po stranách a roblíčkem zapjaté, vysoký klobouk horácký, v nízký pestrými pentlemi ozdobený klobouk hanácký. Rovněž i život domácí a společenský zde nemálo se liší od života v horách. Neboť hanák jeho bodrost mysli a veselost ducha na slovo vzatý, šenť nezná žádné trudnomyslnosti, nižádné zadumčivosti. Za vždy bodrého ducha často si on zapěje: „Ej, což na světě mi schází, v kraji

Kany bohatém".

Po druhém noclehu, jejž jsme konali v Hlaseničích, přibyli jsme v pátek na večer do Olomouce. Dojem, jakýž ona na nás se svou pevností jakož i sedmi kolem Olomouce vystavenými 24 pevnůstkami učinila, nebyl malý.

V sobotu jsme se podívali na město a všechny jeho znamenitosti. Ze 6 kostelů, v nichž jsme byli, líbil se nám zvláště Kostel P. Marie Sněžné. Mimo to vyniká Kostel sv. Mauricia pověstnými varhanami, největšími prý v Čechách a na Moravě a Kostel sv. Michala, v němž od r. 1785 odpočívají kosti bl. Sarkandra. Mezi všetkými stavbami jmenovati slušší palác arcibiskupský, v němž r. 1848 císař Ferdinand Dobrotivý bydlel a r. 1853 císař František Josef s ruským Cárem se sešel, mimo to radnice na hořním rynku, v níž byly pověstné hodiny, pocházející z 15. století, jichž však stroj nyní rozebrán a rozmešen jest, takže jen na číslmíku ještě semo tam některé ritiny a malby původní své krásy zbavené pozorovati hodno.

Zde jsme se taky představili zemskému poslanci Odj. p. „Tumovi" mému spolurodáku, kteréhož nám podal malý nákres pouti Velehradské, z níž se právě před hodinou byl navrátil, chvále výhradně výmluvnost P. „Klinkovströmovu" a zmíně se též o důst. p. „Sedláčkovi," redaktoru „Blahověsta", jejž osobně poznati nám popřáno bylo.

V neděli jsme putovali na svatý Kopeček asi hodinu od Olomouce vzdálený, neboť sama byla právě pouť, k níž se valná procesí odevšad jen hrnula, a sice nejen samých náboženských poutníků, nýbrž mnoho bídných i nebídných žebráků, z nichž poslední, aby jen ten krejcar od mimojdoucích vyloudili, své obvyklé lamentace prozpěvovali, náramně při tom kříčíce. Bylit to většim dílem tatí žebráci, kteří tak dlouho zpívali aneb se modlili, dokud někdo okolo šel, jak mile však nikoho neviděli, začali se hádati a hašteřiti snad za příčinou konkurence, jíž jeden druhému dělali.

Po vykonané pouti jeli jsme po železné dráze do Přerova, jednoho z nejstarších měst moravských, o čemž již svědčí velká část domů ve staré podobě, s tak zvanými „šundry, Šachova" v nich. Poloha jeho jest podél břehu Bečvy, jejíž náplaviny nezřídka půdu velmi úrodnou jí. Pokrok a uvědomělost mezi občany přerovskými dospěl během času již na značný stupeň.

Zameškavše pošty, byli jsme přinuceni ze Přerova do Bystřice jíti pěšky, a ačkoliv odpoledne zakaboněné nebe hojný déšť na zemi vysílalo a večer nebyl daleko, nic méně jsme 3 hodiny cesty ještě uvaziti si hodlali. Avšak již rozprostřela noc černý svůj plášť po mokré zemi a my museli v domažlících hledati přístřeší. Na druhý den jsme jeli v hanáckém Kočáře do Bystřice. +

Se zrakem upřeným na w. horu, poněkud mlhavým závojem zahalenou dospěli jsme za 1½ hod. na ono tak touženě očekávané a žádané místo. Čelo se již k poledni mu klonilo, nechtěli jsme před obědem na Kopec lézti. Za tím jsme si zašli do tamější zahrady, odkudž sv. Hostýn zvláště krásně se vyjímá.

Celý Kopec přikrývá z velké části tmavý jedlový les, ku straně západní jest však holý, zde onde travou porostlý, na níž se po celé léto stáda ovcí pasou. Na samém chlumu vzhůru čnije chrám důstojně, světelně k nebesům, a jehož pohledu oko mé daleko do minulosti zablouditi. Přitanul mi na mysl onen okamžik, ona doba, v níž nával běsných Tatarů celou silou na Hostýn uderivších, hrstkou čestmoravského lidu poražen byl, kde zloba

+ Právě podoby hanáckého Kočára nemohli jsme si dopátrati. Pozn. pořadatelova

tatarská o pevné zdi Olomoucké a o Hlady s vyso-
kých náspů na Kostýně hážené, se rozstřeštila,
kde bohatýrský, po slávě válečné prahnoucí
„Jaroslav", jemuž chrabrost a jarota ze žhavých
zraků plála, zachvátil mečem svěřepého Tatara
na Kublajevičě. A rozváživ nad to, že jen na pří-
mluvu Bohorodičky sem nepatrný hlouček zbožných
Křesťanů tak skvělého dobyl vítězství, posílněn
byv pramenem na téže hoře se vyřinujícím — což
divu, že jsem při této myšlence zahoužil po onom
křišťálovém nápoji, z něhož poutníci sem přibylí
občerstvení a ochlazu k životu bohumilému hoj-
ně čerpají — což divu, že jsem volným letem se u-
nešena cítil v kraje nadhvězdné a šeptmo tam
zaslal „Zdrávas Maria" —!

Z takového rozjímání vyrušil mne hlas
kollegův k odchodu mne zvoucí, neboť již byl
čas k obědu. Po obědě bylo se nám brátí na horu.

Hora jest při kraj, rozložitá, kamenitá a
vystupování na ni dost obtížné, ač jsou zde pě-
šinky a cesty pro jezdce. Tak mnohá kapka po-
tu vyřinula, než jsme přišli k nadřečené kašny-
ce, od které vedou schody na horu k malé kaplič-
ce, původně od Jana hraběte z Rotalu založené
a r. 1748 od hraběte Františka z Rotalu v nynější
jí podobě vystavené. (Vz. „Pád Mong." od prof. Šembery.)

Občerstiviše se tou divotvornou vodou spěcha-
li jsme do Kostela, jenž byl náhodou otevřen.
Hrobové ticho rozkládalo se kolem něho a každý
kámen, každá rozvalina věstili a mluvou tis-
kou vypravěli se zdála ony starobylé časy.

Co se týče chrámu Páně, vypravuje prof. Šem-
bera, stojí na témže místě, kde r. 1241 stála ta
kapela, v níž v čas oblehení Mongoli, Moravané
svou modlitbu vykonávali prosíce za vysvobození
od nepřátel, kterouž to modlitbu tak krásně čteme
v královodvorském rukopisu:

„Vstaň o Hospodine v hněvu svojem,
Sprostí my vrahov, sprostí my stihajucich,
Pollačiti chtějí dušu naši,
Oklučúce ny vnuž vlci ovce" —

Když sešla věkem, dal ji Jan hrabě z Rotalu
r. 1658. přestavěti a založil podle ní ještě dvě
menší kapličky. Během času tot. od r. 1658 až do
r. 1787. byly tyto rozbourány a na jich místo
kostel vystavěn, jenž opět za příčinou mnohých
pohrom a krutých živlů naň dorážejících
všelikě známky někdejší ozdobnosti zbaven byv,
Konečně v r. 1841 na památku šestileté slav-
nosti, hojnými příspěvky ve slušný stav ny-
nější uveden byl.

Vstupujíce do něho obdivovali jsme se něk-
terým novějším obrazům, jenž nepochybně od
dobrodinců pocházely. Zvlášť však nás obdivem
a citem náboženským naplnil jeden obraz nad
hlavním oltářem vyvěšený. Byltě to obraz
představující Marii P. se synáčkem v náru-
čí, jenž smrtká strachozvukou střelu do lí-
bých Tatarů.

Před jejím obrazem poklekнuvše, předneš-
li jsme ti všechny své bídné, žalostí a vrouc-
né prosby, odevzdajíce v její mocnou ochra-
nu i svůj budoucí život. Vykonavše svou
pobožnost, zapsali jsme se ještě do památ-
né knihy a pak jsme s Pánem Bohem odešli.

Nyní stoupiv jsme se rozhlédli vůkol po
krajině. Ačkoliv právě v tento den byla
trochu mlha, která výhlídku naši rušila,
nicméně jsme viděli celou žírnou Hanu,
vážnou Olomouc s Kostelem Svatokopeckým,
starožitný Přerov, ozdobnou Kroměříž, Dub a t.d.
Mimo nadjmenovaná města lze odtud přehléd-
nouti: Pohoří slezské nad Odrami, Beskydy s
nebetyčným Radhoštěm, vrchy slovenské s
Vitranskou Tatrovinou, hory Blavské, temný
Spielberk a jiné....

Stoje na prahu velesvatyně této a vida
svou Výzbu vyplněnou, takou jsem pocítil
slasť a vnitřnou spokojenost, jakovou jen
ten pocítiti může, kdo už jednou sv. horu

navštívil.

Rozloučivše se ještě naposledy s povzvátným místem, navrátili jsme se do Bystřice. K 5. hod. jsme jeli po poště do Holešova, načež přes Hulín do Kroměříže. Podotknouti dlužno, že jsme se v každém z těch měst hanáckých několik hodin zdrželi a na všechno což znamenitého bylo se podívali. Tak na p. jsme zašli v Holešově do Kostela chtějíce viděti to místo, kde r. 1618 bl. Sarkander naposled mši sv. sloužil. V Kroměříži jsme navštívili ony dvě světoznámé zahrady, jenž vším právem zahradám v Lednici a v Mostě v Uhrách na roveň postaveny býti mohou.

Mimo to jsme si prohlédli chlapecký seminář, kolosální budovu a palác arcibiskupský uvnitř skvostně ozdobený, v němž r. 1848 zasedala říšská rada. Samo sebou se rozumí, že jsme též bedlivým okem sledovali všude pokrok, národní smýšlení a uvědomění a studij spolky čtenářské navštívili neopomenuli.

Ze Kroměříže jsme se pustili pěšky do Výškova, kteréžto cesta nás tak unavila, že jsme se [již] ovi, co pěšky jíti zařekli. Za tou příčinou zašel kol. lega, jenž všude na cestě, kde toho nutnost žádala první slovo vedl, ve Výškově na stanici, aby se tam představeného (Konduktora) přeptal, nebyloliby nám možno s některým vlakem ku Brnu jeti; neboť tehda nebyla Přerovská dráha publiku ještě odevzdána a proč by to záleželo pouze na představeného chuti a libovůli – vzal-li někoho sebou. A ejhle, naše přání nebylo marné. Sotva uplynuly dvě hodiny, uháněli jsme k domovu. Nejeli jsme však se vlakem nákladním nýbrž s rychlovlakem o třech neb čtyřech vozech prvé a druhé třídy, v nichž se nacházeli pouze inženýři a vyšší úředníci, jenž za tou příčinou si vyjeli, aby dráhu ohledali, zkusili a zároveň zasvětili. Byla to sice jízda odvážlivá, nicméně nám však pro to milá, že jsme zasvětili dráhu Přerovskou, aniž bychom parádě Slavíkovské byli přítomni byli.

Tak jsme dne 26. srpna šťastně přibyli do M. —

## Opolna.

### Náš věk a písemnictví protiřímské.

Obraz věku našeho dobře vylíčen. Některé nedostatky. Na str. 17. v 2. sloupci m. „těmto vědcům na tom jest" – „o to jde" čili „o to se snaží"; m. „dosáhnouti" libozvučnější „dosažení"; na str. 18. v 1. sloupci m. „na zření" – „na zřeteli"; m. „lepší své" – „blaho své"; m. „mě" – „mně"; na téže straně v 2. sl. m. „literaturu obohacují atd." – „literaturu obohacují spisy sepsanými proti církvi osvětou prý zhrzující" vel „ana prý osvětou zhrzují" (pohrdá); m. „četeli" – „čte-li"; m. „ne duši oslňují" – „lépe „ukracují"; „z pouhé učenosti" přidej „zdánlivé". Na str. 19. v 1. sl. m. „jimž není souditi" – „nenáleží souditi"; m. „na zimou" – „zásadou"; m. „nenáviděla bezuzdnou nevázanost" – „bezuzdné nevázanosti (gen. objecti); m. „ji učenými" – „ji učeným"; m. „nevystihna" – „nevystihna"; otázku třeba naznačiti příponou „li": nenasvědčuje-li, můžeme-li a t.p. V 2. sl. m. „činost" – „činnost"; m. „okamžík" – „okamžik".

### Vražda a samovražda.

Řeč výstižná. Celé vypravování pozornost ustavičně poutá a v napnutosti udržuje. V 2. sl. m. „před třemi" – „přede třemi".

### Z mého deníčku.

Vypravování jako klidný tok lučinami se zdá běžeti co protiva předchozího vypravování, jež co bouřná bystřina skrze dolův se řítící si počínalo. M. „tabernákul" lépe „svatostánek"; Na str. 24. ve 1. sl. m. „našich domácích" – „vých domácích"; m. „dva týdně" – „dvě neděle"; m. „divně" – „divno"; m. „vyhlídku" – „vyhlídku".

Pozn. V článku „divé ženky" čti na str. 10. ve sloupci prvém (řád. 2. s vrchu) m. „v jihovýchodní části" – „ve východní části."

(Z. p. Opr. M. Pr.)

Jos. Pospíšil.

# MUSEUM.

*Buď váš život jedna Boží chvála,*
*Slastí Christus, tužbou cnosti krása*
*Chotě církev a mzdou lidé spása*
*Fr. Sušil.*

## Jan Kolár.

Kolár již zemřel! Tak zněla zvěst 8. toh. m. na den nejposvětšího početí bl. Panny Marie. Zaslechnuv tuto zvěst zůstal každý jako bleskem ohromen. Již týden před tím odporučili jsme Bohu s důst. p. spiritualem Druši jeho na ostrách se již nalézající; později však, ana nemoc jeho protahovati se počala, nadjili jsme se naději, že ho Bůh snad přece pozdraví. Po týdnu teprve, kdež jsme se toho nejméně nadáli, tu nás jastřbila zpráva o jeho úmrtí. — Kolár jest v Pánu! Nemožno ani říci, jaký život na tuto zprávu nastal v alumnátě. Jakási tíseň tíživá zjila prve všech, veselý rozmar z nigel, hovor jindy tak živý utichl, každý chodil anebo seděl zadumčivě jsa pohřížen v trudných myšlenkách. A ne měli jsme k tomu příčiny? Vždyť náš milovaný bratr, na něhož také zklá dali jsme naděje, navždy opustil nás odebrav se na věčnost z tohoto strastiplného života. On již dobojoval, nás ještě boj čeká. O jak ti závidíme, drahý bratře, onoho štěstí, že ti Bůh R/p. tě povolal právě v onen den, který rozhraní tvořiti bude mezi trudnou minulostí a mezi šťastnější budoucností. Neb na ten den sešli se v Římě biskupové celého křesťanského světa kněží všech zákoutí, na nichž společnost lidská nepohnutě státi musí, nemá-li zahynouti ve propasti nevěry a nemravnosti. Den tento bude zlatými písmenami vryt v dějiny člověčenstva, poněvadž celá jeho budoucnost a spíce nejen časná nýbrž i věčná závisí na tom, uskuteční-li ono sněm jeho dne čili nic. A na ten slavný den předstoupil jsi, drahý bratře, před

soudnou stolici. Předstoupil jí v tento jeho památný den před Světozora a předložil jí Jemu ve jménu národa, z něhož jí pošel, prosbu, aby Bůh ve svém neskonalém milosrdenství, ovoce všeobecného snažení mu národu všemu v hojné míře udělit ráčil nedopouštěje, by nevěra anebo náboženské rozbroje a rozmíšky ne přivedly ho poznovu na kraj záhuby, nad nějž již jednou tak hrůzyplně se potácel. A milosrdný Bůh, jenž tvůj šlechetný úmysl dobře zná, zajisté neoslyší prosby své. — Věru závidíme ti, milený bratře, smrti tvé.

Na druhé straně však rojíme se radostí, že úradkem Nejvyššího zdravé a svěží síly proto nám uděleny, abychom dokonali brázdu Tvůrcem nám určenou, bratr náš padaje na líše brázdy své k ro konci přivésti nemohl.

Zde nebudeme od místa, pohlédneme-li poněkud blíže na brázdu, jíž bratr v Pánu zesnulý vedl, abychom poznali, má-li také brázda našeho života ony vlastnosti, jakýchž vůbec zapotřebí aby požehnaná úroda práci a námaze naší následovala.

„Dvé spanilých krásek duše mé ovládnulo
vždycky,
jemská jadra, Evrouhá z výšin padla nebes,
Církev a vlast, — by v mojích milují se
vesterský řádrech,
Každá půl, — každá má moje srdce celé."

Toto heslo zvěčnělého básníka obral si i Holáček za opodu svého života snaže se píli neunavnou vhloubati a postihnouti žití se ve hlubokého ducha básníkova. Proto studoval mimo předměty školní pilně vším spisy básníkovy a mezi těmi nejpředněji nejvýtečnější jeho dílo „Evangelium sv. Jana" a čítal s velikou zálibou jeho básně, obohacuje svého ducha vznešenými ideami a hlubokými myšlénkami v básních básníkových obsaženými a mimo to přetvořil svůj obrazotvorný k dokonalé formě, jakouž všechny jeho plody básnické se vyznamenávají. Víra a vlast! Toto heslo zářilo Holáčkovi jako jasná hvězda na temných stezkách vezdejšího života. Ano pojal jeho celá věrně a se zápalem svědomitého jinošského úlohu, jíž kdysi co kněz vykonati měl. Proto neobmezil práci svou na předměty školní, jak to mnozí činí a nic jiného se nestarající, nýbrž používal každé prázdné chvíle na to, aby svého ducha i jinými užitečnými a pro zdárné působení kněžské velepotřebnými vědomostmi obohatil. Hledět se seznámiti důkladně s literaturou domácí, aby mohl kdysi lid sobě svěřený varovati pouze spisy věru a dobrý mrav podrývajícími. Proto vítal každý nový dobrý počin, jenž se v literatuře objevil, se srdečnou radostí. Avšak jeho práce i k jiným odvážela se literaturám, i hledět se přičiniti jejich jazykům, aby v originálu pokrmu ducha svého čerpati mohl. Obzvláště znač ně pokročil v ruštině, v níž nejen prozaické práce ale i veršem mnohá jiná díla byl přečetl.

A jeby úlohu sobě vytknutou s veli kým zdarem byl vykonal, za to nám ručí jeho velké nadání a činnost neúnavná. Nadání jeho projevuje se hlavně v pracích, jimiž do Musea přispíval. V dalších prozaických jeví se také vytříbenost slohu, že jak sám Důst. p. prof. M. Procházka se projádřil, směle do veřejnosti mohl vystoupiti a to

beze vší obavy, že snad Kritiky nedostojí. A co teprve mám říci o básnických jeho polohách! V těchto se zrcadlí jako ve zrcadle jeho čile, chetná duše. V těchto uložil svoje touhy a snahy, těmto svěřil svoje nejmocnější ci„ ty, jimiž útroba jeho hárala. Tyrnka„ je téměř všechny dokonalou formou a ušlechtilostí myšlének, proto z nich některé i v „Hlasu" byly uveřejněny. Jest ve„ lmi podivno, že ve mnohých jeho bá„ sních rozjímání o smrti základnou tvoří myšlenku. Zdá se, že s touto my„ šlenkou častěji a s jakousi zálibou se bá„ ral, ačkoliv nebyl nikdy zádumčivé anebo ni„ vé povahy. Poslední báseň, jíž ještě pro „Museum" napsal, jest „Bůh aly", která zo„ ný myšlenku o smrti zobrazuje. Nedlouho na to ulehl, aby již nikdy nepovstal. I připadá tu mimovolně na mysl, že měl jakousi temnou předtuchu o své před„ časné smrti; neb jinak se nedá vysvětliti jeho zvláštní záliba, s jakou se obíral tě„ vům, co na smrt upomínalo. Proto velmi rád chodil také na hřbitov a tu se oddával jakémusi tajnému dumání na hro„ bech jeho přátel a mužů stejné jeho spřízněných. Již jsme ho ožekli, avšak pa„ matka jeho nevyhyne ze srdcí našich a při upomínce na něho povždy vstanou nám na mysl obraz, jehož ušlechtilé tvary i nás šlechtiti budou. Ku konci vypisujeme ještě s hrobem se chvějící slova písně, jíž jsme se ode hrobu Holáškova odloučili:

„Drahá vlasti, církvi svatá! Trnuchli, umřel věr„ ný tobě syn; bolným ci„ tem vracujem ho Tobě, jenž ho dals nám ku ozdobě, odměň Ty mu na výsosti, odkud slá„ va věčná kyne, Hospo„ dine."

## Zaslepenec.

„Konec měj, ty chůze bludná!"
Zaznělť vzdorný chodcův hlas;
Skály, jako ústa druhá,
Tracejí ho jemu zas.

„Volna budiž moje dráha!
Znám, čím tímto byl můj krok."
A již holé pádné váha
Pestrou klesti v před i v bok.

Kamenů pád těžký hlásá
Těmých skalisk temný hluk;
K dílu takto strašně jásá
Ze propasti děsný zvuk.

Šílenče! vzdyť, zabrán v vlasti,
Spásy již dej aspoň své!
Pohleď, jak se Rú tvé strasti
Trousat těší zkáze tvé!

Marno! – Balvan mocný spolu,–
Spojil ho Zdála zdar–
Ochranu svou, vrtká dolů,
Sám si bídný chystá zmar.

Neb hle! Noze půda mizí,
Sněhem zbarvil lek mu tvář,–
Ach! – už v kraj se tiší cizý,
V hloub, kde hasne slunce zář.

Strašně zavrou k nvítání
Vběti své hlubiny; —
Větru pak jen větší vání
Radost Duchův rodiny.

## Náš věk a písemnictví protikřesťanské.

### III.

V druhou třídu této výživkové literatury vřa„ díti můžeme spisy zábavné, kterýž ve pří„ jemné formě nebolíka do všech vrstev čte = nářstva ano i v rodinný život mezi matkami a dcerami své nedopadně ano i frivolnější vodky a náhledy protikřesťanské rozšiřovati se snaží, zaobalujíce je do povídek a ta„ Kořka mimochodem do srdcí jejich je vštěpu„ jíce. Pracemi povrchními a více méně bezcennými obohacena naše literatura. Sluší sem počítati nejprvé většinu pře„ kladův literatury národův cizých, obzvláště množství románů nezáživných a opilých. A v boji tom, jak mní, národu prospěšném nebolíka mužové ano i emancipované že„ ny účastenství berou. Kdo nezná nevěst proslulých romanopisců a roma„ nův jako: Sues, Sabina, Spindler — „Tajnosti něměho domu," Španělská in = kvisice "a p. "? Většina spisů těch bez všeho ladu a skladu dotalčně napájejíce„ hon ducha, jenž smyslnosti zdolat nemůže.—

Že spisovatelé i na slovo vzatí poklesku toho se nevarovali a do rukou nepřátel církve pracují, o tom nás ovědčí spisova„ tel „Kočka" a spisovatelka „Světlá" a p.— pr„ vý ve svém nepodařeném spisu „Páček z Vratu," tato ve řezničském románu. "Co do posledního přidržujeme se úsudku v čas. Kath. Duch. Dopadně podařenou, jenž zní: „.... má spisovatelka podíl na všech po„ klesích, kterým ženské ve všech literaturách podléhají, nádech jakéhosi dilettantismu se i zde nijaký úpadku nedá. Právě morální zanglení není dostatečně podstatněno v onom románu, ponkud opozic naproti Katolické církvi postoupí ovšem době nynější....." Pozornější však rozumovati musíme o knize Všetkově „Páček z Vratu". Kniha ta vydána spolkem jménem: „Matice lidu" přirozeném. Jak krásným jménem nadána bygřicemla„ ďata svá sapající! I tato matka si zajisté líbuje v krvině lidu našeho! A zde mane se tázati musíme, co činěno na odhalení to„ ho šarlatánství? Bohužel vyznati musíme, že málo řekl obrácen k podniku tomu. Všemožně kněží podporují krásnou tu myšlenku, však místo zůží bodláčí po„ díl pěstounův. Neboť co jest spis La = faietův: „Paříž v Americe", než ověnčená indifferentismu, a tento spis podávají lidu? Takto se hubí zárodky života náboženského, aniž by tomu hrozí pole„ žena byla!

Co však činiti, by nebyl výkup našeho času, jak praví Schakespeare, a hlavní dobro jen spání a tom?" Ale nemožno je„ dvakrát nbrániti čilé činy národa, od nátazu a uvědomění náboženské oživiti, uvedeme, bychom dopadnou rozřechu po„ dali, velmi vřelná slova slovutné spi„ sovatelky Žofie Podlipské: „Jak ozývá se večeře v prsou lidských zákon vzájemnosti. Tuto vzájemnost hledáme bez přestání slouži„ ce jí dobrovolně a bezdošky každým dechem, v ní nalézáme blaho i cíl svůj, z ní zrodu„

jují i spolkové, jichž účelem jest, by spolek členů mnohých představoval člověka jednoho vůle jediné, schopnosti nejrozmanitějších, ví= by obrovské a účinkování rozhodně výdat= ného." Tento život již dávno vniknul v Církev, čehož důkazem mohutné spolky zaražené, a bohdá se v dálejšku i více rozprostraňovati počne. Jak celý život pozorujeme v „Dědictví", a jak mnohé dobro nastoupáním těchto spolkův ze= činěno! Otázka však nastává, zdali by nemožno bylo, program „Dědictví" sv. Cyrillo-Methodějského" přeměniti, by ny= nějším požadavkům zadost činilo a v šik proti nepřátelům církve se po= staviti mohlo? —

V třídě třetí klademe novinářské referenty, jež se po pikantních novin= kách shánějí, které buď z větru la= peny, buď na lživém a nepravém po= dání se základají. Sem počítáme nesmír= né množství církev hanobících a hier= archii církevnou pozmících spisů, kte= ré i Katolikům rozesílati jich původ= cové se neostýchají. Kdo nezná načtvrdy historie papežův, jimiž liš proti sto= lici sv. Petrově rozhořčiti doufají. — Komu neznámy listy: „Zpověď Alexandra VI.", „Život a smrt Pavla III.ho, o kterémž i slov= utný Náměný praví, že Pavel III. vynikal vědou a uměloství státnickou." Domnívají se tito novináři, že jim výhradná povin= nost obecenstvo vzdělávati, že mají oni pra= vou historii a tak ponenáhlu dle své vzdě= lanosti a svých náhledů čtenáře. Studo= vali jen z románů a jednostranných po= lemických spisů nikoliv však z historie pravdivé.

Než nebezpečnější jest třída čtvrtá „historicko-časopisecká." Tato poněkud cestou jinou a jinými důvody vystupujíc pro= ti církvi katolické, chce historickými svý= my články zatlačiti svou nenávist proti ní a podává je ve formě lehké obecenstvu co výsledek svých studií a své pravdomilov= nosti bez zřejmého osočování. Jiným je jest podobný spis jako „Hus", „Hus a Jeronym" a. t. v. jen složenina bajek buď stmelěně kolujících, buď v duchu pisatele grodilých. Náš dějepisec Palacký by zajisté ni jednoho těch výpadků svým jménem ne= patřil, jemuž sice „historický podklad" dek podložen, však stavení jeho jest nehistorické a nepravdivé. Tento cestou se i bohužel báře oblíbený časopis „Květy", ze kterých nyvesk článku „Svatý Mi= kuláš" k posouzení třídy té postačí, zní takto: Známo vůbec, že církev kře= ťanská zápasíce s pohanstvím mnohé obřady a zvyky pohanské, na nichž lid slepě držel, jakési v ronchu křesťan= ské uvedla a jich další trvání trpě= la, zvláště když smysl jejich byla spravedlivost.... (míní zde dle cel= ku sougeno akkomodaci dogmatickou). „Avšak nejen názory má zjevení sv. Jana peršanské ale i celou soustavu náboženskou." Tyto a podobné zjevy svědčí, že je rtuť jejich plyne přání církvi katolické, jejížto trvání Pů= nem zaručeno, jakéž vyslovuje v Ham= letu Shakespeare: „Ne bolestí sevřen volá Hamlet (Jedn. 1. výjev 2.) „O kéž by příšpevný ten šeřa stroj roztál a rozkrok se na kroupěj rosy." Nejsouli slova mnohá bez mízy, s užitkem mohou rozmnožovati o slovech spisovatelčiných, jež jsou obsažena v tomto časopise. Kněním pomáháme stavěti hráze proti svému nepříteli a neúčelství

národnímu, zápasíce s tímto nepřítelem zbraní pravdy a krásy." (Z. č.)

Patříme-li do víru toho literárního, povinně pohrává hlavou závrať. Bohu díky, že na otázku, potrvá-li smrtelník i v dálejšku, se mnohé svaté věcy zpovídávati. A zajisté vyjasní se budoucnost a snům Vatikanský vztyčí svůj prapor ne však „černý" nýbrž co vítěz nad mamem a bludem, on zajisté postaví hráz proti nevěře jak epidemie pronikání! Bychom však se povzbudili co věrní zjevové (světla) našeho spasitele, nedbejme na posměch a nastoupání oněch vzdělanců, kterým, jak vhodně jeden venkovan pravil, z jedné kapsy trochá „Husa" z druhé „Presse"!

Vzdělaním nám budiž svatá víra a dobro našeho národa. Zasvěcujme pak vše, co soucí dobru jeho a líbajme si ve slovech básníka zanícného:

„Vroucně vlastenským pohovoř o právu,
„Světlo šiř, skloňuj se ku činům šlechetným,
Pak tě, přátelskou tobě dav ruku slovanskou
K srdci přitulím."

# Nezměnnosta pokrok v Církvi.

V životě národů přihází se často, že ně„jaká idea aneb myšlénka, která ve svém vzniku snad jen jednotlivce pontala, pov„lovně do veřejnosti si cestu klestí, brzo ovládá majetkem všech aneb aspoň velké většinya zobrazivši čili lépe vtělivši se v jistém slovu působí pak mocí neodo„latnou na vše, co se badí v životě politic„kém, národním aneb i náboženském děje. Slova tato stávají se heslem všeho jednání. Každá touha a snaha jak jednotlivce tak i celých národů vychází z těchto hesel jako pramen ze zdroje svého.

Vosem leželo často v těchto heslech ně„jaká mravná aneb náboženská pravda, která vyšší nějakou mocí do srdcí lid„ských byvši vštípena mocným kouglem k činům je pobídala, jež až posud s úžasem obdivujeme. Zpomeňme sobě jenom na středověk, na ten středověk pro svou za„temnělost vykřičený a našich liberálů glopověstný a popatříme na křižácké výpra„vy. „Kříž a „Bůh to chce" tato hesla hýba„la tenkrát celou Evropou a uschopnila ji k činům téměř nelidským.

Naši liberálové bývají hned hotovi odmítajíce od sebe tento světodějný zjev co pouhý vý„ron čili účinek fanatismu, jenž prý tenkrát ke celou Evropu ovládnul a o rozumu ji při„pravil, ale nedá se upříti, že ono všeobecné svaté nadšení každému ano i nevěrci hlubokým obdiv musí vynutiti.

Na druhé straně nemůže se také upí„rati, že takových hesel mnohdy se zneuží„vá k utkvělení rozličných lidských náruži„vostí. Často se stává, že tato hesla mají do sebe význam dvojsmyslný a pro tuto svou dvojsmyslnost mohou lidi šlechetné i ne„šlechetné okouzliti. Za příklad postačí pou„kázati na světoznámé heslo francouzské revolucí „liberté, égalité, fraternité." Heslo toto může směle i křesťan kal. na„psati na prapor svůj, ano ona je má napsáno a to již od té doby, kdy na„deský její zakladatel rovnost všech lidí světu okovy otrockými spoutaného hlá„sati počal. A přec toto heslo připravilo milliony a milliony Francouzů o život.

Příčiny nelze jinde hledati než ve dvojsmyslnosti hesla „liberté, égalité a fraternité", kterouž rovněž i odvěčný nepřítel člověčenstva za své heslo může si zvoliti, jak to právě za času franc. re„volunce učinil.

Jako každá důležitá a významná doba svým se řídí heslem, rovněž i náš věk jeho nepostrádá. Dá: Pond naší doby o překot vše zdrcující a podvracující zračí se nejlépe v heslu „pokro„ku". Tento pokrok má v oboru přírody a je„jích sil svůj původní základ. Od času co poznána obrovská síla páry a její veliká důležitost pro život lidský, od té doby co vy„nalezeny lokomotivy a rozličné parní stro„je, co zaveden telegraf, hrne se vše hovem jádem ku předu. Pohledne průmyslovém žen ode dne nové činí se vynálezy, po„třeby vegdejšího života dříve zcela jednoduché dosahují většího výdy rozměru a větší roz„manitosti, v životě politickém změna stří„há změnu, jedna vládní soustava vyměňuje druhou, poměry společenské nabývají„ je čím dále tím více neshody a nerovnaměrnosti, ano i v životě náboženském nová na„stává doba, Doba oddělení čili odmísení dobrých ode zlých. Všude tedy patrný pokrok.

Proti pokroku v říši přírodnénic se nedá namítati, ano musíme jej vítati co vítězné vítězství Ducha nad hmotou, a„však jen potud, pokud zůstává v oboru jemu přirozeně vykázaném a vyměřeném a nesnaží se oněmi základy hýbati ano je zcela vyvraceti, na nichž společnost lid„ská věčně spočívati musí, má-li dosáhnouti cíle Tvůrcem jí určeného.

Avšak bohužel tento pokrok již všechny překračuje meze usiluje měniti a bořiti i v Církvi Kat. základy a ústavy, na nichž visí bytí i nebytí Církve samé. Nebude tedy zcela od místa, objasníme-li, jak daleko pokrok v Církvi jíti může a kde meze navždy položeny jsou.

Víme ze zkušenosti, že každý, kdo něja„ké dílo vykoná, vtiskuje mu obyčejně zvláštní svůj ráz, který rozličen jest podle rozličné povahy aneb bytosti vykonatelovy. Tak na př. říkáme často čtouce básně nějakého básníka, že se zračí v ní celá jeho zvláštnost, celá jeho přirozenost. Totéž platí o malíři, o sochaři a jiných umělcích. I náš Spasitel jest v jistém ohledu umělec a více umělec, jemuž se v prachu kořiti i oni velikánové, jež svět za pravé Divy lidského geniu považuje. Neboť i on zanechal po sobě dílo, jemuž až posud žádný nepřednapojatec obdivu svého odepříti nemohl, a jaké jest toto dílo? Zajisté žádné jiné jako jeho sv. Církev. Co jsme pravili o umělcích lidských, všem právem můžeme i na božského umělce Ježíše Krista poukazovati. Jeť vtiskl a vtiskuje dílu svému, totiž Církvi svou podstatu, svou bytost. Proto musí Církev Kat. obraz bohočlověké bytosti Kristovy v sobě chovati. Neboť božská a lidská přirozenost byla v Kristu nerozlučně spojena a více tak, že v přirozenosti lidské božská se jevila. A ačkoliv obě přirozenosti od prvého hned okamžiku ve své dokonalosti se spojily, přec zjevení božské přirozenosti v lidské postupně se vyvíjelo, bylo tedy zá„konu pokroku podrobeno. Božství nezaskvělo se v Ježíši Kristu v úplné své velebě hned za mládí jeho, nýbrž, abychom se tak vyjádřili, bylo vájano ve svých zevnějších úkazech na žádaný vývoj přirozenosti člověčké. O tomto po„kroku mluví zcela jasně evangelisté:

„A Ježíš prospíval moudrostí a věkem a milostí u Boha i u lidí."

V Církvi jest dvojí život: božský a lidský. Tento život lidský musí rovněž jako v Ježíši samém vývoji býti podrobena, poněvadž život božský vázán jest na vývoj života lidského, dostupuje i onen v Církvi jen postupně své úplnosti a dokonalosti v jevnějších svých úkazech.

Frochhammer, který ze přílišného rozumování zcela do nevěry byl upadl, míní, že Církev kat. ze začátku byla zcela dokonalá vyhovujíc úplně všem požadavkům lidského ducha, pomalu ale ztrativší ducha, jehož zakladatelem je věčný Syn Otcův, ba vše a více ve Kristu, tak že konečně nic jiného z ní nezůstane než holé vnější ústrojí, kteréžto jsouc ducha je oživujícího zcela prosto rozpadnouti se musí. Na troskách tohoto ústrojí založena prý bude nová církev, církev duchová, která lidstvu hlásati bude pravdu čistou, pravdu čisté ethiky. Slova tato, jimiž asi Frochhammer panenství pojem pravé Církve Kristovy vyměřuje, obsahují v sobě všechny námitky proti Církvi činěné; předem však ale odporují jí zjevně nezměnnosti Církve.

Hlavní chyba tohoto náhledu leží v tom, že popírá božský moment v Církvi, totiž její nadpřirozenost, aneb abychom při výrazu jiný jednou zvolením zůstali, její božský život, snižuje ji k pouhému přirozenému ústrojí, k pouhé lidské společnosti.

O pouhém ústrojí lidském může platiti, co Frochhammer o církvi praví, nabudeme skutečně státy a říše jakožto a z jejich jměnin jiné dokonalejší vyrůstati, což se ale nikdy říci nemůže v Církvi Kristem n. ustavené.

(Pokračování)

## Úplná.

Zemští havíři a hejl. Vzácný to příspěvek k mythologii slovanské. Aby se ho vědecky užiti mohlo, byloby zapotřebí, porovnati jej s podobnými bajkami jinojazyčných. Kuhn k. př. Němcův: Dačtjša Mytpolja, jeho nov Jvekov Vjimm a spolu s bajkami podobnými u jiných Slovanův. — Sloh vesměs výborný. Na str. 25. sl. 2. ostrov gen. ostrví et ostrve aneb také ostrva - vy. Souvětí: „opět jiný zaobalujeme.... na zemských havířích spáchaný; trochu neplynné. M. střeží - střehou; střežiti jest nové slovo, kterého Jungmann nezná, místo starého slova: střehu, střížiti. Str. 26. ku konci 1. sl. m. existenci - jsoucnosti.

Náš věk a písemnictví protikřesťanské. V tomto pokračování patrně pozorovali pozorek ve slohu. Slova jsou s velikou bedlivostí vybrána a věc vesměs správná. Str. 29. 1. sl. m. povídá - vědouje, v dějích, v vnímá dojeme. Z mého deníčku. Pěkný pozorovací a vypravovací talent. Vypravování jest bystřé, poutné, malebné. Řeč vesměs vytříbená, vyjímá. Str. 29. ku konci 1. sl. m. z jednějších - z jednějších podlé jsem - těch. Ve sl. 2. stručný ale trefný popis Hany a jejích obyvatelů. M. špongy lépe kabátek. Str. 30. ku konci 1. sl. m. zmíně - zmiňuje (zmíně se jest futurum); m. tak dlouho (germ.) — dotud. Ve sl. 2. m. dospěl - dospěly, poněvadž jsou dva podměty. Asi ve prostředku téhož sl. místo zdáné - zdané, m. k poslednímu - ku poslednímu, pak místo o „kamžík - okamžík. Na str. 31. ve prostředku 2. sl. m. odevzdajíce — odevzdavše / odevzdajíce jest futurum, což zde nemístno, lépe tedy buď transgr. praes: odevzdávajíce aneb lépe odevzdavše). Ku konci té „hož sl. m. vyplněnou — vyplněnu.

Dost. p. pr. M. Pr.

# MUSEUM.

*Buď váš život jedna Boží chvála,*
*Slastí Christus, tužbou cnosti krása*
*Choť církev a mzdou lidí spása.*
*Fr. Sušil.*

## Nezměnnost a pokrok v církvi.

(Pokračování).

Ve ústrojích živočichů a v oborech přirozených jest zákon vývoje a pokroku zcela na svém místě; zde musí býti ustavičný postup od méně dokonalého k dokonalejšímu, ačkoliv i tu se tvrditi nedá, že nynější vývoj a postup v ideji lidského života a jeho poměru ku tvorstvu, nebyl zahrnut a podmíněn. Neb kdyby ten to vývoj byl původem a tvůrcem samým nerozlučně s životem lidským spojen, tu by zajisté naši prarodičové byli bývali největší surovci a barbarové toliko pudem smyslnosti vedení; my však Bohem bývše poučeni víme, že prarodičové v Boží milosti a s mnohými dokonalostmi z ruky tvůrcovy vyšli. Člověčenstvo vyvinulo se z nějakého zárodku ani v ohledu tělesném ani v ohledu duševním, původný stav člověčenstva nebyl tedy nynější, jak za to mají osvícenci věku našeho, nýbrž nejvyšší a nejdokonalejší. Člověk byl prost vší nevědomosti, nezřízené žádostivosti, byl prost všech strastí a svízelů, byl prost smrti. Tuto dokonalost měl si ale člověk svými vlastními skutky zasloužiti, měl ji, která mu byla s rozumem darem udělena, ve svůj majetek přeměniti.

Stav tento původný byl však bohu, žel člověkem samým násilně porušen. On sám ve vyšinul se dráhy tvůrcem vykázané a upadl takto do nekonečných běd a trampot, v nichž by byl navěky zahynul, kdyby byl Otec milostivý Bůh sám jemu spasné své ruky nepodal.

Účinou tedy padlého člověka bylo, by dosáhl opět oné dokonalosti a blaženosti, jíž ve prvotném stavu požíval. Proto poslán Vykupitel, kterýž padlé člověčenstvo

do rajského života jako uvedl. Ale ne jen člověk sám zabředl do nesnadné bídy a strasti, nýbrž strhl s sebou i celou přírodu. Dobře se dy měl Jan z Arbily, který prochází je se po loukách a luhách své otčiny říkával: „Rosa na květinách jest slza, kterou ony prolévají, že jsou nemohou v ráji květy, šelest vánku ve tmavém listí citronův připadá mi jako jejich kvílení, že nestojí již na blízku stromu ži vota a modro nebes bárně se slunkem na něm se otvírajícím jest jako veliké oko, v němž se slza třpytí, že nad rajskou zahradou nemůže se nyní prouti." —

Nezměnnost Církve leží v její nadpřirozenosti. Poněvadž ale nadpřirozenost toliko odlehčí jeho pojmu jenom na nějakém předmětu zračiti se může, bude předně vším zapotřebí předmět tento blíže udati.

Církev má úlohu dílo spásy Kristem vykonané pokolení lidskému zachovati a k tomu působiti, aby i jednotlivci na jeho ovoce podíl brali. Dílo spásy však ve trojím jevě se Církve úřadu: 1. v úřadě Královském, 2. Knězském a 3. učitelském. V tomto třech trojím úřadě jeviti se musí nezměnnost Církve. Úřad Královský jeví se především ve vnitřním Církve občanství, jímž všichni věřící k jednotnému sjednocení jsou dotrojí pod jednou viditelnou hlavou. Tímto zřízením liší se Církev katolická od všech jiných soustav náboženských, které bludně za to mají, že poměr mezi Bohem a lidstvem jest nepřostředen a proto také všechny prostředníky zavrhují.

Každé zřízení v oboru přirozeném zakládá se na vespolné úmluvě, která však dle potřeby jedné neb druhé strany aneb obou stran může se měniti. Proto podléhají všechna taková zřízení změnám, kterými buď k větší dospívají dokonalosti aneb cestou opačnou se berouce pomalu upadají až konečně zcela zahynou. Zřízení Církve Kat. ale jest Bohem samým uspořádáno a vždy stvo uvedeno, z čehož nutně se musí dovoditi, že změně podrobeno býti nemůže. Kristus sám položil k tomuto zřízení základní kameny, na nichž Církev tak dlouho musí spočívati, dokud Kristus sám za jejich nevyměnění. Toto se však státi nemůže, neb při svém druhém příchodu nebude snad obnovovati a, neb měniti ústrojí Církve, nýbrž přijde soudit celého světa. Jen ještě jednou, pravil skrze proroky, a já pohnu nejen zemí ale i nebem (Heb. XII. 26). Proto požaduji sama bytnost Církve, kterou míní, že jako každá společnost lidská potkatku a úpadku podléhá, tak i Církev během času měniti se musí. Kristus sám ustanovil, by zákonem Božím Knězstvo od lidu se lišilo, on sám nařídil, by ono mezi sebou se dělilo na řády nižší a vyšší, on naporučil, aby nade všemi biskupy nejvyšší hlava, římský papež byl postaven, který nad nimi vynikati má nejen jakýmsi vyznamenáním nýbrž skutečnou pravomocí a konečně také předpověděl, že toto

od něho ustanovené zřízení trvati má po všechny časy, až člověčenstvo mužského dosáhne věku a dílo vykupné bude dokonáno. Proto v tomto základním zřízení vývoj nějaký aneb pokrok nikdy místa míti nemůže.

Také úřad kněžský jest nezměnný. Tuto nezměnnost podmiňuje potřeba člověčenstva, kteréž ku své spáse milosti Boží potřebuje. Této milosti nedosahuje neprostředně od Boha, nýbrž prostředkem svátostí. Přislu-hování sv. svátostmi aby vždy se dělo spůsobem od Krista samého ustanoveným, svěřeno kněžím, kteří úřad prostřednický mezi Bohem a člověčenstvem vykonávají řádně a prostopravosti po všechny časy za-stávati až do skonání světa zaslá-vati budou. —

S největším odporem potkal se během času úřad učitelský Církvi rovněž Kristem svěřený. Tento jest ve všem nezměnný. Církev může jen to za pravdu hlásati, čemu Kristus a jeho apo-štolové učili, ani jedné věty nesmí při-dati ani jedné ubrati. Mnohý pokládá-je na pokrok ve všech vědách oborech se jevící má za to, že i Církev kat. má-li v novověké společnosti lidské úloze své dostáti, musí s pokrokem času pokračovati, své věroutky podle ducha novověké osvěty měniti, za-vádám náboženským do našeho po-kročilého věku se již nehodícím vy-hnat dáti a učení čisté všech pří-měsků středověkých prosté hlásati. Vše prý krátce krokem obrovským ku předu a jen Církev chce na svém za-staralém stanovisku zůstati. Tím prý by se sama odsoudila, vydáva-jíc sobě žalné svědectví, že se již pře-žila a že žádné nemá budoucnosti. Tak a podobně mudrují všichni Církve nepřátelé. Avšak Církev musí na těchže věroutkách pověčně státi, jde není žádného pokroku aneb pokroku, ano kdyby nějaký pokrok v tomto ohledu možným byl, jak by zajisté Církev kat. přestala býti pravou Církví Kristovou. Leží na oce že věty, obzvláště vědy empirické obrovské činí pokroky. Jest zajisté podivu hodno, jak lidský duch vždy hlouběji do říše přírody se ponořuje, nejtajnější její zákony vyslídluje a ku svému užitku a prospěchu obracuje. A kdyby nic nesvědčilo pro ducha lidského důstojnost a nad hmotu povýše-nost, tento pokrok ve vědách

jest nepopiratelným toho důkazem. Tu se její duch libošský co pán přírody, pro jehož užitek a pohodlí celé viditelné tvorstvo sloužiti má. —
(Palackého.)

## Bohu.

Otče náš!

Tvá k hymně vzletné vedˇmne hromonosná rutka,
Bych stačně smrtelným věstil moc Tvou, Kony;
By rozmačkán se kál, kdy mraků sklony
Brou o prales se, bleskem smrtným sítkála poutká.
Vždyť Tvou jen vůlí po věků už doby
Hvězd dráhou vytknutou se berou sbory k předu —
Ta křídlo nese vichřic ona zloby
A rve své dílo na sled ztrásný bez ohledu.
Přec stkýtáš dobro nám i v drsných běsích,
Jenž jsi na nebesích!

Otče náš!

Kdy pod zoufalou věrou lidstvo bídné sténá
A rukou křečkou své si bohy dělá,
Kdy lidskosti v něm jiskra vyhořela:
O Kaj, ať pásy ratolestí mu zazelená,
Ať v chýžce nízké, v komnatě klenké zvoucí
Se ohlas nese, píseň hlaholí ti sterá.
Ať přírodou buď slaven všemocnoucí
A, bohem' nazván jedině a od věstera.
Kdy mocí ráře vládce-čtno:
Posvěť se své jmeno!

## Vývoj a různost povahy národní jak se zračí v přísloví.

Rozličný byl ode dávna vývoj národů. Nahlédneme-li do prosté věsty a pozorujeme-li vývoj jednotlivých rodin, jak rozdílné povahy

a vázy se tu objevují! Tu pozorujeme u jedné rodiny chvalitebné ctnosti, u druhé hanebné neřesti; u jedné rodiny projevládá duševní činnost, u druhé zase jakási duševní ochablost, tu vážnou podnikavost, onde zase ouzkostlivé trvání na starém zvyku, byť sebe lepší výhody z rozumného pokroku kynuly. Táhráme-li po příčině toho, tu se nám mnohé útkazy objasní, rozhlédneme-li se do minulosti po předcích jednotlivých rodin a uvážíme-li jich povahu a vlastnosti. Tu shledáme, že i ctnosti i neřesti předků se v potomcích rozplozují, což bohužel v ohledu mravném skoro povšedně se stává. Dokazuje nám to vlastní zkušenost a pak přísloví všech národů jako: Malí corvi, malum ovum, Jar Otčenáš jíllé mýbzonitzem Hammr. Jablko daleko od stromu nepadá.—

Nejinak se to má i s národy, jelikož každý národ v dějinách lidstva co velká rodina se nám objevuje. Co jsme u jednotlivých rodin pozorovali, lze i bude znamenati, ovšem ve větší míře a v ohledu mnohém rozsáhlejším. Tak kdybychom chtěli národy jen v ohledu morálním posuzovati, tu bychom málo svlastrostí jednoho před druhým vyzdvihnouti mohli, poněvadž národ každý skládaje se z rodin a jednotlivců stejné mravné zásady odevzdal, přísle přijal a je více méně zachovával aneb se prostinim prohřešil. Dlužno tedy přihlédnouti i k jiným stránkám vývoje národního. Jinak bychom špatně pochodili, kdybychom tímto měřítkem národy chtěli co do vývoje národního měřiti, jakého u rodin lze užíti. Nadto slouží sledovati jeho vývoj duševní na poli vědeckém, jeho obyčeje a chování se ve společenském životě, jeho poměr k přírodě buď živé buď k přečetným nežívotným a t. d. Tu se podkládáme s útkazy tak rozmanitými, že se cítíme mimovolně nuceny sázeti se po jich příčině. K. postačí tu pouhý pohled do minulosti po stopách každého národa, po jeho zrodu a objevení se v dějepisu, abychom dle předků jeho posuzovati mohli, neb nelze nám dlouho sledovati v jistotou jeho minulost, pokračujíce stále nazpět, octneme se náhle v mlhu minulosti, kde nás dějepis opouští, národ

se v světém pravěku strasti a všeobecná směsice národů nastane; nýbrž chceme-li se s nějakým výsledkem potkati, jest nám stopovati vývoj národu od oné doby, ze které bezpečných zpráv dějepisných o něm máme, a přísně uvážiti, za jakými poměry se vyvinoval, s kterými národy se stýkal, jak na něj rozličná jemě podsma působila a jaké zaměstnání sobě oblíbil. Jsou to poměry, za jakými se jak jednotlivec tak i celý národ vyvinuje a které povahu jeho docela podmiňují. Důkazem toho jest nám historie každého nám známého národa, jeho literární plody a jeho postavení se stýkání s námi. Důkazem toho jsou nám i přísloví a pořekadla, která se co živá tradice od pokolení ku pokolení i v nejnižších třídách udržela. Chci-li v následujících řádkách ukázati, jak řecký národ svou povahu do přísloních pořekadel zahalil a více chci uvésti jen takové, které nejvíce lid v ústech chová, kterými se denně při potkání oslovuje, poněvadž se v těchto povaha jeho nejjasněji tryská, ať nejsou to vždy pravým slova smyslu pořekadla, ani přísloví; jsou to jen obvyklé, jakými národové se vůbec pozdravují a jež jsou však jmenovitě pořekadla, poněvadž z povahy národa vždy, jeho povahu náležitě sluncují a tedy se snadně ku příslovím a pořekadlům jiného národa přidati dají. Tak n. př. staří Řekové národ to starého světa nejvzdělanější a jeho učencové zvláště při denním potkání se v tretopagu se oslovovali: Τί λέγεται καινόν; „Co se povídá nového?“ aneb Co nového? Věrný to odlesk povahy Řeků, kteří svou literární vzdělaností a výtvarným uměním posuzují vzor všem národům slouží. Láska k vědě, dychtivost po nových duchu plodech a bažení obohatiti se čerstvými zprávami zračí se přirozeně v onom: Τί λέγεται καινόν; na prvním pohledu nejde v oné jednoduché otázce skrývati takový smysl a zdálo by se, že jest ono τί λέγεται etc. naše zobecnělé „Co nového?“ kterým svou zvědavost a všeděcnost uspokojiti chceme. Podotknouti však dlužno, že ono τί λέγεται jinak zní t. j. jiný význam má v ústech lecktereho flachala pomalichernych novodáků a denních poletýků bažícího a docela jiný význam v ústech řeckého vzdělance, filosofa a zvláště pozorovatele bažícího se po filosofických názorech svého souvěrce aneb soka, aby prozkoumaje je sobě je osvojil a se jimi obohatil a tak svou touhu po vědě ukojil.

(Pokračování.)

# Něco o tábovech.

Člověk už o přírodě vládaře jest touhou po štěstí a sudičce se dá snadno psychologicky důvodniti, že všechny plachty na lodi svého života rozpíná příznivému větru, aby co nejdříve doplul přístavu ochranného a dávno želaného. Vždyť na celém širém moři nenalezne jistulku, kdyby bouře počala zuřiti! A co nejhoršího — nikdy nemá úplné jistoty, že se vichor neroztouží a jej v hlubinách na vždy nepochová! Moře jest věrný obraz lidského života. Nějakou dobu pokojně odpočívá v objetí modrozelené nebes báně, avšak nedrová se dlouho, tu se přižene ona šerá mračna, jim v zápětí vichřice a rozvýjí neodolatelnou mocí hladinu dříve klidnou. Brzi bouře dlouho se nesápe a opět utiší se moře, nikdy však není oblí, cej jeho úplně hladký — nestačí se čeřit, kdyby sebe lišší a jemnější vánek dvářemu hlavě. Tak i život lidský nevydále se vlní, málokdy ho nalezneš pokojným, nečinným nikdy. Z milář zajisté si zažil nejkhidnějších dnů — pln slasti sedával si u baličky nebo děvečka vyprávějícího pohádky a napnul si poslouchal, aby ti ani slovíčko neušlo. Avšak nebyla mysl tvá dětinná i při těch, co nevinných povídečkách zmítána? Nepolekals o neobratelného prince? Nebál ses čarodějnic a černokněžníků? Neradoval ses vítězem? nesnášel se hloupému Honzovi? — Což by div, tak dlouho malichernosti by nepoamatoval, kdyby jimi srdce tvé nebývalo nanejvýš pohnuto. A nyní jsi mužem. Vyznej se upřímně, kolik jsi zažil chvil úplně rozkalených? Někdy snad oplýval si pohodlím, nestaral se o nic, vyšel na procházku, ulekls na bujnou zeleň do chladu medo-

nosné lípy a pohlížels odpočívajíc na skřivánka, jak vydobývá nebes chvalozpěvem, prozpěvovals čtverák vrabce ode dne k ní bujně žijící, naslouchals líbezným zvukům na těch lesních pěvců — čiperné mudly jako blesky kolem tebe švihaly — chladící větříček ti ovíval — myšlenky se vedly vždy dál — a dále — až se v nekonečnu ztratily — a tys sladce snil. — avšak takových okamžiků, kdy je pramálo. Musíš bojovati, abys se snad z materielné vytrhl bídy, abys jistého a samostatného nabyl postavení, zároveň pak pilně přihlížeti k pozdělání a postupnému rozvoji ducha svého, abys nenakřežen chytla, vou lehkovážnosti nynějšího věku různě kráčeš k kypravé ozdělanosti a k cíli svému nadpřirozenému.

Avšak toť ještě není vše. Nejenom o své „já" starati se budeš! Nejsi sám a pro sebe na své, ač lidé patříš k lidem a máš-li jakéhos práva v společnosti lidské, jsi též nějakými povinnostmi k ní vázán. Dal vynikající duchem bratře náš Rückert svým žákům, věnoval svým žákům jeden otaroušek a měl pravdu. A v kterési moralce může čísti: Moralis inde, pendentia „effet" exemplio ab omni obligatione erga alium in iis, quae pertinent ad se ipsum individui relativum. Talis effet v. g. independentia cujuslibet hominis, si ex totalium societatum, ejusdem non fuisset destinatus. Čteš-li tam effet, tedy vlastně dě neodvislosti nikdo nestává v. j. ty nevisíš ve ohledu nýbrž závisíš od společnosti lidské, leč byss byl Robinsonem. Naskýtá nyní otázka, jakou společnosti lidské závisíš? Bezpochyby víceronásobně! Předevšími jsi údem nějaké rodiny (vše jedno, zda bratrem, zda sestrou, nem, nebo dcerou), dále žákem některého

města, státu, církve, konečně přináší to cos do živnosti nějakému stavu. Společnost za každá podobá se člověku, žije, cítí, má své potřeby, své radosti a radosti, a vy co její zdárný úd cítíš vše její. Aby ale společnost Kterak kolik bolestmi a trápením nepodlehla a na smrtelné lůžko uvržena nebyla, má nějakého lékaře S. J. předešlá, ocného, jenž ji s kusným a moudrým pérem vhodné předpisuje léky. Námitce se ale přihodíti, že ji lékař nedbalec, nerozumná, že nemoci nepřikládá příliš né rány, kdežto v skutku nebezpečna jest? Ano to je možno, odpovíš. A jak se dá nedostatku tomu odpomoci? Snadná odpověď: Nerozný ať si říká své a řekne „koli mne hlava, nebo kapsa", nebo přejedl jsem se" atd. a naléhá na pana doktora, jak dlouho, pokud ne, povolí a požehnaného prostředku neu, žije ku nojení — a k tomu asi účelu jsou tábory.

Na táborech, kdy lid procházíš své tuhy, by, udává, kde mu co schází, radnuje o prostředcích, jakými by se dalo všeobecné potřebě vyhověti aneb jednotlivě jenom svůj souhlas s jednáním představených osvědčuje.

Tábory můžeme rozeznávati dle rozličnosti závazků, jimiž upoutáno jsme k církvi, státu, a rodině v náboženské, politické a národohospodářské.

Náboženské tábory jsou opět dvojího zrna, a sice: 1.) kdy se člověk co tvor ku svému Stvořiteli s tužbami svými obrací a bezprostředně od Něho pomoc, či žádá a 2.) kdy zástupcům Kristovým přání svá projevuje.

První druh jsou pouti, nejstarší to tábory a zajisté nejdůstojnější a nejušlechtilejší. Rozumí se samo sebou, že tu míním ne ty pouti, kteréž se odbývají od valného množství a ne od jednotlivců). Zbožný lid z daleka se ubírá, nedbaje zlého počasí nebo vedra, a po celé cestě vágnými zpěvy a modlitbou se chystá ku hlavnímu účelu pouti své. Takto připraven vkročí konečně v tajemnou svatyni a padaje na tvář svou, líbá posvátný prah a klání se Bohu všemocnému. Tu vystoupí, pí slucha Páně na řečiště a mohutným hlasem a srdečnými slovy mluví ku shromážděným — všichni padnou pokrnutí a nadšeně ku konci vrhají se na kolena slibujíce takto resolucí řečníkem podá, vanou Bohu, Panně Marii, patronům země aneb jiným světcům. O! Jak sva, ty to okamžik! Jak nevolatelně působí na rozechvěnou hruď všech přítomných! Ale nechť jsi uchováen velebnosti jeho! Pouti odbývají se obyčejně pravidelně a v určitý čas; někdy však za důležitými příčinami zvláštní pouti se vypisují. Takto velo jsme měli ve vlasti naší letos dvě na posvátném Velehradě na památku tisícáté ročnice umrtí sv. Cyrilla. Prvá byla určena pro věřící celé Morava, druhá za neustálého přístání poutníků ze všech končin vlasti naší po celou oktávu sv. apoštolů Cyrilla a Methoděje; druhá pak ustanovena byla pro české naše hraby a kněžstvo.

Některé dary poutníků se tu vystavují.

Pokračování

Pro opoždění v tisku namnoze jsme v tomto čísle opomíjeti, v čísle příštím bude kritika ze předposledního a z tohoto čísla

P. z. pořád.

---

Hos. Pospíšil

# MUSEUM.

*Buď váš život jedna Boží chvála,*
*Slastí Christus, tužbou cnosti krása*
*Chotí církev a mzdou lidí spása.*
*Fr. Sušil.*

## Bohu.

Otče náš!
Běs války kdy se vloupí v rovné vlasti pláně,
A zhouba zahřmí nám pusovat intivá:
– Miň dobo nás a pověst nenužívá! –
Ach, přispěj mocí zdatnou pravdě ku ochraně.
Kdy bezprávím a odvrtství se vznese
Vstříc svaté pravdy, v volnost nekřivého slova:
Pak povstaň Pane, ať se zhoubce třese
A věrní Ti, ať okovy si svléknou znova;
Ať rozezvučí svaté zpěvy své:
Přijď Království Tvé!

Otče náš!
Dnů pekných byť se vychrlila na nás čeřa,
Vzdech živlů nahé ostevřiž nám pole:
Vždy drž zachraň nás jen od svévole,
Neb v nouzi mrzáčky jen zoufá, bídný skelec.
Roj odpor se či shody množte zboží,
Než k důstojnosti nás či za poslušnu k prachu,
Ať čas nám meč, ať křížek v ruce vloží,
Vždy osvědčíme Tobou svěřenou nám snahu!
Ať v sídlí kladem, ať i v mládí dětu své –
Buď vůle Tvá!

# Nezměnnost a pokrok v Církvi.

(Pokračování).

Avšak mimo pravdy, které empirií poznáváme, jsou ještě jiné pravdy, pravdy zásmyslné, jichž pouhými smysly poznati nelze. Za světem smyslným čilým mostním otvírá se jiný svět, jejž srdce lidské i tenkráte, když bezevšeho zušlechtění a vzdělání zůstane, tuší, o němž jakýsi vnitřní hlas mu praví, že pro něj a nikoliv pro tento viditelný svět jest stvořeno a že nikdy nedojde pravé blahy a spásy, dokud tento zdejší smyslný svět nezaskví se jemu ve vší své kráse a velebě.

Proto byl tak dlouho, jak dlouho trvá pokolení lidské, tento svět předmětem hlubokého bádání a zkoumání. Především filosofie obrátu si za účel dopátrati se podstaty onoho nadpřirozeného světa. Pronešeny tu mnohé vážné a hluboké pravdy, avšakoz se nezměnných výsledků bývá, tu filosofie velmi smutnou až posud hrála úlohu. To jedna soustava vymyslila a jako nezvratné základy k dalšímu bádání položila, to sbořila soustava druhá, která zase od počátku stavěti počala, a toto střídání dělo se téměř do nekonečna. A nemohlo to býti také jinak. Neboť rozluštění otázky životě lidském nejdůležitější otázky, na níž mravný život celého člověčenstva záleží, čet, nemohlo vyhrabati se z slabého rozumu lidského pochoditi, nýbrž tu muselo autorita vyšší člověčenstvo poučiti, čím se zakládá onen nadpřirozený život, v jakém poměru stojí k životu tomuto pozemskému, a s touto jistou a bezpečnou ukázati cestu, po které onoho života dosíci lze. A dobrotivý Bůh popustil skutečně o tom člověčenstvo, a aby mu ukázal, jakým způsobem z vezdejšího života ve stavby života nadzemského přejíti může, postavil sám ony piliře, na nichž most pro člověčenstvo postaven ku přechodu ze smrtelnosti do věčnosti. Těmito piliři jsou nauky Kristem zjevené a Církvi k opatrování odevzdané.

Za tímto účelem seslán Církvi Duch Sv., který, jak Pán sám praví, naučí ji všem věcem a připomene všecko, cokoliv pravil.—

Dobře, praví odpůrci, připouštíme bezpečně, že Církev pevně se držeti musí svých věro- a mravouk: ale proč nezůstává ve svém oboru míchajíc se do oborů cizích a překážejíc svými zásadami a hlasbami svobodnému jejich vývoji! Především musíme připomenouti, že Církev nikdy nezabíhá na pole jí cizé a od cíle jejího vzdálené. Nestará se o to, jak si učebník, přírodozpytec, hvězdář a t. d. počínají zkoumajíce zákony a tajemství přírody. Teprve tenkráte, když z nějakých zjevů aneb zkumů přírodních důsledky odvozují, ku kterým nikterak oprávnění nejsou, stanovisko čiře vědecké opouštějíce a v obor náboženských otázek přecházejíce, teprve tenkráte pozdvihuje Církev svého varujícího hlasu. A k tomu má Církev nepopiratelné právo, jinak by ji v plné míře svědčila důstka Páně, že jest jako pes němý, neštěkající, kdy toho zapotřebí. A že naši učenci příčasto podivnou logikou ze zkumů a zpytů

zcela nepatrných do odvázek náboženských zabředají, učí nás denní zkušenost. Ano za našich dob přišlo to tak daleko, že jen ti mužiza učence platí, kteří všechno kladné náboženství popírají, rozum lidský za nejvyšší kriterium ve věcech jak lidských tak i božských vydávají. A čím větší humbug o tomto rozumem tropí, čím více jej zbožňují a jemu se klaní, tím větší slynou vědeckostí a osvíceností. Kdekoliv se takový osvícený veleduch objeví, tu se všech stran hrne se k němu učené(?) posluchačstvo, jen aby několik slov z jeho učených úst moholo slyšeti. Nový příklad podala nám v posledních dnech Vídeň, když tam pověstný Vogt zavítal. Ohlásil v novinách, že v síni akademického gymnasia za odměnu 5 zl. od každého posluchače chce přednášeti, a Vídeňáci houfně přicházeli, pěšky na stůl házejíce, aby jen uslyšeli, že člověk ničím se neliší od zvířete, jsa jako toto jen kusem hmoty. K takovému věděvšem nemůže Církev mlčeti, neb tato vědou podrývá i to, co člověku až posud nejdražšího a nejsvětějšího, ano ona sahá i na bytnost lidskou, samu nesmrtelnost duše upírajíc. A Církev takové nemlčí, a odtud ten křik a lomoz v táboru nepřátelském, že chce zase celé člověčenstvo ve tmy středověké pověry potřížiti. Zde však musíme vědeti, co odbývá u těchto novověkých učenců za pověru. Pověrou jest u nich víra v jednoho osobného Boha, poněvadž sami za bohy považováni býti chtějí; pověrou jest jim nesmrtelnost duše a všechny základné pravdy každého kladného náboženství; o pravdách pak výše křesťanských úmyslně pomlčíme. —

Že všeho toho pravda, že Církev ve svém svojim úřadě na věky se měniti nemůže; neb v tomto svojim úřadě jeví se její božský život, který jako v Kristu žádnému vývoji aneb pokroku nemůže býti podroben. Mimo tento životní Církev ještě jiný život, život lidský, který jako vůbec vše co jest lidského ode stupně ku stupni pokračuje a se rozvíjí, a v tomto rozvoji zakládá se oprávněný pokrok v Církvi katolické.

Církev nemůže se odchýliti od zákona pokroku, poněvadž zákon tento jest čiře lidský, a Církev sama také v sobě chová moment lidský, na němž život nadpřirozený čili božský se obrází a jeví. Církev putuje ještě na pozemsku a tu již zákonem přirozeným vše podrobeno jest změně a postupu. Tato změna, tento vývoj má však v Církvi jen dotud svou platnost, dokud nedotýká se jejího života nadpřirozeného.

Jak jsme již svrchu pravili, obrážel se ve Kristu život božský na životě lidském, jsa ve svých zevnějších zjevech a úkazech takořka vázán na vývoj života přirozeného. Totéž platí ve plné míře i o Církvi. Neb i její život nadpřirozený, který jest nezměnný, visí na změnném životě přirozeném. Tu nastává otázka, v čem tato změnnost aneb, což jedno jest, postupný vývoj v Církvi katolické záleží, v čem se jeví a zračí?

Známky života postupného či vývojného jeví Církev již tím, že zamezuje a odsuzuje každou lež či každý blud. Církev jest, abychom tak řekli, pravítkem a měřítkem, podle něhož se pozná každý blud.

Mnohé obory vědecké nedotýkají se ke své přirozené povahy nikdy

s Církví se pravdami zjevenými; jsou to obory zcela odlišné, nade kterými Církev nikdy soudu svého nepronáší. Byly sice jednou časy, kdy s kazatelen předníše, lo se o prospěchu a žďáru hospodářství a však dyto časy již uplynuly, a dá Bůh, že se již nikdy nenavrátí. Jsou však obo ry, kde věda a náboženství se dýkají, a obor jenso zahrnuje do sebe absolutnou pravdu a jedině pravý mrav. Na ve liikém povahují se omylu, kteří se domní vají, že může býti ve filosofii něco prav dou, co jest v bohosloví bludem a lží. A omyl jenso sáhne vecelým pásmem ve jin lidských, a obzvláště za našich časů nabývá jenso takový náhled velikých roz měrů. Kdo tak soudí, sen ještě ve svém ob mezeném rozumu nepovznesl se ku pozná ní věčné pravdy a ku vznešenému ideálu lidské mravnosti. Kdekoliv nějaký ná hled se pronese, který odporuje pravdám Bohem samým zjeveným, tu musí Cír kev svého výstražného hlasu pozdvihnou ti. A ona so také činí, vynášejíc přís nější aneb mírnější soud svůj podlé to ho, zdali-li zásada pronešená se pravdou zjevenou v odporu patrném aneb dotýká-li se jen poněkud nezměnné věro- a mravo nauky její.

Jenso soudní úřad Církve byl často zneuznáván a popírán. Činěn tu roz díl mezi Církví a jejími orgány. Orgánům prý církevným nestřeba se podříditi, po něvadž prý dyto jsou právě tak omylu schopny, jako orgány ústrojí státních.

(Pokračování.)

## Vývoj a různost povahy národní jak se zrcadlí v přísloviích.

(Pokračování.)

Původní smysl jest ovšem jeden ku i sam, avšak souhu po věření; sen veliký roz díl se nám objeví teprve tehdáte, když jsme tuto souhu byli vypátrali, a pozná me ho po tom, čím jsme ji byli nahradili; a že ji Řekové nevypátrali marnou zvědavostí, svědčí nám dějepis, jenž nám je líčí co národ, který se byl mezi národy stárého světa na vrchol slávy povznesl, který na poli vědeckém ve všech vědy od borech, v jazykozpytném, filosofickém čili múdřeckém, ve přírodozpytném cestu ná rodům vzdělaným nového světa prokla sil, který o umění výtvarném toho do kázal, co svět umělecký posud obdivuje.

Quomodo vales? tázal se Římanpotka je Římanem, a Cicero začínal své listy: Si vales, bene est; ego valeo. Vale" spro vázelo zelo odcházejícího Římana. Viděli jsme, jak Řek svou povahu, která ráz duševné bystrosti na sobě nese, svým tí lé getau jesně označil. Zde poznáme, že i Říman nemohl vhodnějšího slovesa najíti, by svou povahu, která ráz tě lesné síly a odvaženosti prozrazuje, lépe vyjádřil. Sloveso valere znamená síl ným býti, moci, (Park Prim, mermöynu, quomodo vales? Jak jsi silný, jak jsi zdráv? Síla tělesná požadila u slavných Římanů více než vše jiné. Tato síla spojená s válečným uměním to by la, kterou sobě celý svět podmanili. Ohromný stát římský (Nicolai Boccalini) jen na tělo síle zbraní podporované. Umění válečné jen z nich na jiné národy přešlo. I když národové se

verní dříve od nich podmanění bývše prosti
nim se zbouřili a svými nepřátelskými
nájezdy Řím napádali, dovedli Římané
po dvě stě roků jim se brániti, až konečně
ne rukou nepřátelskou nýbrž sami do ne-
řestila svých povahy se zřeknuvše podlehli.
To když uvážíme, můžeme snadně pozo-
rovati, jak ona válečná moc, národní to po-
vaha starých Římanův, v onom quomo
do vales prosvítá. Něco podobného jest
slyšet u nynějších Vlachů posmků to čili le
pe řečeno zbytků oněch Římanův v jejich:
Come stà? Však jako národ vlašský jest
směsice rozdílných živlů, tak i ono come
stà? se zdá býti jen nezdařilé napodobně-
ní neb zpotvoření onoho quomodo vales? —
Jdeme-li k sousedním Frankům, nyněj-
ším Francouzům, tu slyšíme jich pově-
stné: Comment vous portéz vous? t. j. v na-
šem jazyku řečeno slovně: Jak se nesete?
Při tom jest zřetel brán na člověka, kte-
rý nemocí neb zármutkem jsa sklíčen
své tělo shrbeně nese a hrdě sobě nevykra-
čuje. Víme, že Francouzové dříve než
všichni evropští národové nynější v řád-
ném sledu žijíce ostatní národy ve všech
odvětvích lidské vědy, jak na poli vědeckém,
tak v umění výtvarném, v obchodu a prů-
myslu předstihli. To snad k tomu napomá-
halo, že se naučili pomalu národům před-
kovati, že jejich povaha na potom něco
hrdého — ne právě ve špatném toho slova
smyslu — na sebe přijala, což je posud od
jiných národů liší. Víme, jak sobě Fran-
couz na tom zakládá, aby zevnějšek jeho
byl vždy vlídný, hrdý, uhlazený, vůbec,
jak on praví, elegantní. Elegance často
prozrazuje zevnějšek jeho těla, když sobě
povýšně vykračuje a světským opovrhovati
se zdá; jeho hledaná mluva, uhlazené je-
ho způsoby o mravy ve společenském životě,
i oděv musí býti jeho povoze přiměřený. Takto
vědo způsoby a mravy jsou velmi úhledné a
lákavé, třebas někdy jen opak vnitřního
člověka zakrývají. Nestěží se tedy diviti, že
se kdys celý svět po Francouzích opičil a
posud ještě opičí a slovo „elegant“ na jazy-
ku má. Dá-li nám tedy Francouz svou
povahu při setkání se s ním ve svém:
Comment vous portéz vous? poznali, neza-
pře jí ani při odchodu, když na vzdálují
cího se volá: Portéz vous bien aneb, chceli
zbožně mluviti: à Dieu, kteréž dřívější se
rovná docela jich oslovu.

How do you do? táže se málomluvný
Angličan kráčeje vstříc Angličanu zahlou-
benému v myšlenkách; po česku řečeno: Jak
si počínáte v práci? aneb volněji: Jak stojí
obchod? el doslovně po německu: Wie stüs
ihr stün? Wie steht sein Geschäft? Kdo v tom
to oslovení nepozná povahu Angličana,
jak na svých lodích po moři jako po nějaké
pevnině se projíždí, všechny díly světa
svému obchodu a průmyslu podrobuje?
Jak tedy ve své dílně důvtipem vynaleza-
vým vždy o nových strojích přemýšlí a no-
vými průmyslu svého výrobky celou Evropu
zaplavuje? Jak konečně vboněniv se lid-
natá Evropy města buď již za obchodem,
buď za svými radovánkami projíždí
a v nejvyšších lidstva kruzích pozornost
na sebe obrací? I když se skrajaném lou-
čí, nezapře své povahy volaje nań:
Farewell! t. j. cestuj šťastně neb jakoby
řekl: Na čas obchodu! Zajisté může
tak mluviti jen Angličan, který za svým
obchodem svět projíždí, a že tím svou
povahu věrně slumočuje, nebude
žádný pochybovati.

(Pokračování.)

# Něco o táborech.

(Pokračování.)

A zajisté nesmírný vykvětl užitek máteři naší římské z pouště všeho, když pozvážíme s jakým nadšením nepřehledné tyhoufy bodrých Hanáků, jadrných horalů, pružných Slováků, Valachů, Čechů a Němců – zastupitelů to všech kmenů obyvatelstva svatováclavské koruny a všech stavů od všechdice až k nádenníku – skládaly svatosvatou přísahu u přítomnosti Boží, že pevně státi budou u víře a že dědictví sobě po sv. Cyrillu, otci svém, nabyté prodlevším nájezdům a útokům, ať si přicházejí odkudkoliv, rázně zastávati budou buď slovem buď pérem – každý dle svých sil. Když dále pozvážíme, že souhlasem tímto bezvýminečným rozmohla se naděje nezvratná v lepší budoucnost ve šťastné rozuzlení neštastných neshod nebla hým působením novomodních husitů povstalých; když konečně uvážíme, že v jasný plamen v ústrobách všech vyšlehla **láska** k Bohu, jenž nejen nám našim otcům pohanským v nesfalšovaném milosrdenství svém poslal sv. věrověsty Cyrilla a Methoda, aby je na cestu spasení uvedli, nýbrž i nám přelaskavou péči svou objevuje, an právě nyní památku na sv. naše apoštoly vzkřísil, kdy mříží pochá víra. Ba co pravím! Víra že umírá? To není možno. Víra nezhyne, jakože nezhyne církev – kteroužto brány pekelné nepřemohou. Tím méně ji přemohou lidé, kteří rozervanost svou jiným vnucovati se snaží, nemajíce dosti na úpadku duše vlastní. Naše vlast byla šťastna, pokud se držela víry katolické, a bude silna, dokud se jí nespustí. Avšak za poslední doby bohužel některé novináře jakoby si byli vyvolili za úkol podkopávati víru svatou – svrhli s trůnu Boha a posadili si naň sochu bezrozumovou, kterou nazývají svým jménem „svobody“; co jejího veleknězové velebí „mučedlníka za pravdu“, jehož církev sv. – jejich vlastní matka – prohlásila veřejným soudem za nezdárného syna; oni omamují nezkušený lid michaninou lži a pravdy a chystají ho na věčičky nepravé osvěty, které se podobají bludičkám, poutníka cesty neznalého zavádějícím do bařin bezedných. Velké zodpovídání budou míti mužové ti před soudnou stolicí Boží; neboť nejednu věřící duši svedli a ještě svedou a uvrhnou do záhuby věčné, a mimo to rozdvojují národ náš právě v dobách, kdy by měli všichni postupovati v jednom šiku, železnou páskou bratrské lásky svázaném.

Tábory náboženské jiného druhu jsou ony, v nichž lid zástupcům Christovým přání svá projevuje. Těchto hromad původ hledati slušno v dobách husitských, ba tehdy byl vůbec základ položen ku všem novověkým táborům ve vlasti naší obývaným. Nebude snad od místa, promluvíme-li zde něco slov o jejich povstání a rozvoji, neboť tím zároveň osvědčíme, že vytkvětly z půdy čiště národní, a že soudíž my slavíce je neopíráme se po národech jiných. Jen bohužel lituovati dlužno, že tábory ony původně jsouce neškodné nabyly později rázu záhubného. Palacký o tom píše asi následovně: „Když roku 1419. vyšel rozkaz královský, aby se kněží katoličtí vrátili na svá stará místa, mnozí farářů, vrátivše se ku povoleným svým ovcem duchovním, nezachovávali k nim ani mírnosti ani shovívavosti. Lid, kterému žádní jeho farářů rádcem přísluhovati se zdráhali, hledal sobě jinde kněží k domu ochotných, nevážív

prosto ani dlouhých poustí. Horlivější mezi knězími husitskými vyhnáni byvše ze své, ho sídelku, z Husí Sezimova, počali brzy po velikonoci (16. Apr.) scházeti se v určité dni s posluchači sobě věrnými na široké a prostranné hoře, asi míli od Bechyně vzdálé, kdežto pod širým nebem kážíce lidu a rozdávajíce svatosti oltářní pod obojí způsobou pečívaly zátky nazývati místo shromáždění svého jménem biblickým „hora Tábor". Bystromyslný pan Mikuláš z Husi zpozoroval brzy, jak výborně by se shromáždění takováto hodila k demonstracím politickým. Jeho návodem uložena jest ke dni sv. Magdaleny 22. července 1419 hlavní taková „hromada" na hoře Tábor i rozhlášena nedlouho po všech krajích, ale po Moravě, tak že na ramenné množství lidu velikého stavu i povolání se tam sešlo, počítáno prý 42000 osob, mužů, žen i dětí. Poutníkům se všech stran v procesí s korouhvemi a s velebnou svátostí se blížícím vycházeli přísedmi na hoře s podobnou slavností vstříc a uvítavše je s plesáním vykazovali každému jeho na hoře místo; kdekoli přišel, byl bratrem a sestrou; rozdílu stavů neznáno ani nešetřeno. Čas dopolední ztráven službami Božími. Potom jali se všichni stolovati společně, rozdělivše oběd, který s sebou přinesli, mezi všecky rovně, tak že nadbytkem jednoch vyněvěno jest nedostatku jiných. Poněvadž pak mysli všech shromážděných zaujaty byly obrázkami náboženskými, neporušeno dobrých mravů nižádným výstupkem, o hudbě tanci a hře nesmělo se ani myšlení. Ostatek dne ztráven rozmluvami a řečmi povzbuzujícími k svornosti, lásce a věrné sešvalosti při kalichu; aniž však nedostávalo se žalob a nářků na prodi stra, ně prostivné, ani hrlení po přepjatého a návrhův, kteraký „stolu Božímu" v zemi prvního dobrovolný zjednati se měl. Naposledy shromážděné rozešlo se všichni a potkoje, učiniv ze sebou hojnou sbírku za náhradu prosby, jichž to pole den den poslasána byla. Celý neobyčejný toho dne výjev popisuje se i od nepřátel samých, co veliká národní slavnost nábožno-idyllická, ducha i srdce dojímající a slavená v nejkrásnějším pokoji a pořádku. Avšak, co naplat! Chyba je při všem přece! Máme z toho radost, že Tábor den byl tak krásný a velikolepý, ale z druhé strany zase litujeme, že se na něm mysle nebezpečně rozplamenovaly ve prospěch kalicha, k záhubě víry katolické, ba prostředně k záhubě vlasti a táborících samých. Po Táboru tomto následovalo ještě mnoho jiných a sice pravidelně v určité dni na hoře Tábor; mimo to ale také několikráte na hoře Beránek řečené u Vožice, pak u Plzně, u Loucha, šťan a u Třebechovic na přívrší jmenovaném Oreb. Dne 17. září 1419 vydala „obec na Zbíhoře sebraná již psané provolání ke všem věrným Čechům, ustanovivši nové shromáždění obecné zase ke dni 30. září na výšinu za Jesenicí „u křížku" řečenou od Prahy k jihu čtyry hodiny vzdálé. Hlavné bylo snažení nejen úřadů královských, ale i husitských pánů některých, zamezidi nový tento způsob pouští; touha po nich byla v zemi tak rozšířena i silna, že mnohý sedlák, nemoha jí dodělati, opustil i s rodinou navždy dům a hospodářství a připojil se ke „bratřím"; bylo, jakoby duševní nálka, za jakási byla vpomnovala mysli lidské, jejížto přičinou tendejší svěžda tak skvěcně shvěžděním zvláštním vysvětlili se snažili. Tím způsobem sebralo se zvláště ke shromáždění u křížků neobyčejné množství lidu se všech stran; jmenovitě přihrnuli se sem Pražané pěšky i po vozích a velikém počtu a mnohý lidu vojska pohlaví od Plzně.

Věci, kteréž se toho dne konaly, byly jak obyčejně: kázaní o svobodu slova božího a přijímání pod obojí způsobou. Zde ještě byly myslí celého shromáždění pokojné, prvé pak než se rozešli, prosílásili výpěv nejprvé při slé valnou hromadu ke dni 16. listopadu, a to do Prahy; Koranda, kněz, jal se však napomínati lid, aby napotom i své vlasti ní obrany pilni byli; neb ovšem že počet „věrných" jest hojný, ale nepřátelé že den co den se množí; „vinice Páně krásně (prý) zakvetla, ale i kozlové že se blíží, chtějíce ji klodati"; prodož že potřebí jest, aby již ne„chodili s poustnickou holí, ale s mečem vru„hou. Řeč ta měla žádoucí následek. Neboť když lid český z krajův chtěl se bráti do Prahy ke shromáždění na den 16. listopadu rozepsaném, ozbrojil se a napotom se událí první krvavá počátková válka.

(Pokračování.)

# Opolna.

## Z čísla V.

†Jan Kolář. Nekrolog tento jest podařilý povahopis a spolu verný obraz čackého, bohužel záhy v Pánu usnulého jinocha, jenž opanilými kvítky ušlechtilého, básnického ducha svého už ve vesně svého života literaturu naši obohacovati počal. Na str. 33. ve 1. sl. m. „na sedmách se nalézající" — „sedmách usilujícího" neb „na sedmách bojujícího"; m. „sídně lépe „sémdni" n. „výhodni". Na str. 34. v 1. sl. ku konci m. „z výšin spadla" — „z výšiny pošla", pak m. „mejích" — „mojích"; m. „sézka" — „sezka"; m. „připádá" — „připadá".

Zaslepenec. Zdařilá báseň i dle obsahu i dle formy.

Náš věk a písemnictví protiúčelné. To, co se pokračování pokládá — co do obsahu — dřívější úsudek. Co do formy třeba přičiniti těchto oprav: na str. 36. v 1. sl. m. „ano" — „ono brž; u „obohacena" přidej: číselně, aneb: rozmnožena sice, ale ne obohacena"; m. „prostulých" — „pověstných"; m. „osvědčí" — „přesvědčuje"; m. „pohlesek" — „pohlések" — „pohléska"; m. „podílbrásti na něčem" — „v něčem". Ve 2. sl. m. „podstatněno" — „opodstatněno"; „o hrdině ducha" — „ducha". Jde, poněvadž se to nehodí ku „hrdině". Str. 37. v 1. sl. ku konci: m. „načerthy" — „náčrthy"; ve sl. 2. m. „další" — „dalše". Str. 38. ve sl. 2. m. „našeho" — „svého"; m. „přisulim" — „přisoulim".

Nezměnnost a pokrok v církvi. Článek výborný. Ve slohu třeba jen těchto oprav: m. „nelidstkým" — „nadlidstkým"; m. „neodolatnou" — „neodolatelnou"; „neodolatný" není chybné, avšak neobyčejné; m. „zřícenin" — „zřícenin".

## Z čísla VI.

Nezměnnost a pokrok v církvi. Výborně i dle obsahu i dle formy. M. „spočívati na základech", což nyní velmi opanovalo, klásti staří: „spoléhati", aneb „o něco se opírati", „na něco se podpírati".

Bohu. Báseň tato potřebuje ještě přepilování ve formě, zvláště vynáhají toho v první sloce verše: 2., 8. a 9. Běs, — a — děsbel, běs, u = vzdělanost psí. Ve druhé sloce verše: 5., 6., 8. a 9.

Vývoj a různost povahy národní jak se zrcadlí v přísloveích. Práce výborná, sloh vypracovaný, ale místo „duševní", „literární" „duchovní" klásti: „duševný, -á, -é, literárný, -á, -é", an zde není, proč by se koncovka — né klásti měla. Praví-li se „tělesný, -á, -é", proč ne i také „duševný, -á, -é? Při „literární" je toho — iknání ještě méně třeba. Viz, co o tom napsal Pavel Šafařík, největší filolog český, v úvodu k vědecké terminologii české.

Něco o táborech. Úvahy tyto jsou duchaplné, velmi živě a ducha se vyžívající, stylisy i humoristické. Sloh výborný. Toliko místo: „něčemu odpomoci" lépe a správněji se klade: „spomoci něčemu" aneb „od něčeho".

Důsd. p. pr. M. Př.

---

Jos. Pospíšil.

# MUSEUM.

*Buď váš život jedna Boží chvála,*
*Štěstí Christus, tužbou ctnosti krása*
*Choť církev a mzdou lidí spása.*
*Fr. Sušil.*

## Bohu.

Otče náš!
Své dějě se Nebevládce svaté nářízení
Kdy nás hvězdami velký svatým sborům,
Kdy ohrozíš sujákem letným vorům
A skalou rozestřeš hromů hlaholem.
Trůn lásky cherubín zbož k pokynutí
A mysl tvora zvedej k rajským letohradům,
Svou sledy vůle Jože rozbřeskuty
Ať rozjasněk zářů bujících všem hvězdům sadům.
Tvou všechna vůle zemská ponémě —
Jak v nebi tak i na zemi!

Otče náš!
Hlas milosti Tvou zvedá bujné zlatoštěmě,
Stvoř slabý život — hosnou šlávou sáje
A zdravé prýští nevšímavé háje
Ať nebe jest a nevděčné ji lidstva jílémě
Ať tvorové se strastných dob i žalů zhostí —
Kam dospěji, hozenčan myslí démon?
Bych slavil dary Tvé a věrné sliby dosti?
Jen trpělivě se duše moje třes,
Chléb vezdejší náš dej nám dnes!

## Vývoj a různost povahy národní jak se zračí v pověstech.

(Pokračování.)

Jdeme-li k našim sousedním Němcům, osloví nás svým

badavým heslem: Hin bohin" Sich in sich" aneb Kratce: Hin vnsth für" jak se vyra" zhazuje. Upomenouti sluzno ze Nemci vobec narodem filosofickym se nazyvaji. Taze-li se jeden druheho: Hin befindest du dich in dir" chce tim rici: Vidis sebe, své vlastní „já" pozorujes, jak je to já nachazi se o nem soudis? Mam za to, ze timto vyrazem „Hin befindest du dich in dir" bratrastvo nikde nikde tak se nezrcadli jako v tomto Nemcovi. Zajiste jest to znamka hluboke myslenky, jakym Nemcove na poli vedeckem a filosofickem zvlaste mnoho dokazali. Anglican ve prumyslu, Francouz ve statni politice, Riman svou vojenskou disciplinou, to dokazal Nemec vedou. Zda se, ze Nemcove sobe filosofii rekuv vyhradne osvojili a badani jich v tomto oboru jest tak velke, ze se samo sebou prekonati usiluje a bohuzel na bezcestí rozlicná zabloudí a v ohledu nábozenském i k zahube vede. Chceme-li jejich kratické: Hin vnsth" rozbira" ti tedy se zdaji tim vyjadrovati dle toho co jsme jiz pravili: jak bokracujes ve skoumání o svem vlastním „já" jak ti to jde? Da se namitati ze sotva kazdy Nemec do své otazky tak hluboky smysl klade. Kdyz se taze: Hin befindest du dich in dir? nebo ze ti ten na zvrtelí ma své zdravé a prízenivé neb nelaze pomery své neb jiné osoby. Jehoz významu se zda byti i jich poslední slovo tolij: Lab' wol! Kdyz se s nekym rozchazeji. Toho nechci popirati ze vetsina narodu onoho vyssího smyslu do své otazky neklade. On ale zustane prec jen první puvodní a pravý, ponevadz z povahy národa vysel a ponevadz se tak v nem zrací. — Rozhledneme-li se konecne po národech slovanských a zavítáme-li predne k našim bratrum Cechum, tu nás (u nás) uvita naše duverné srdecné a lahodné „jak se ma te" a my odpovídáme: „Díky Bohu! dobre". A kdyz odcházíme rikáme: „Mejte se dobre" aneb po Krestonosku: „s Bohem". Jak nepatrná co do obsahu zda se nám byti tato pozdravka a predce, tazeme-li po jejím významu a prihlízíme-li spolu k povaze (naschor národa, který se nám co klidný, mírumilovný holubicí lici, jak krásný a ušlechtilý jest tento. Rozeberme si jej onu vetu mluvnicky a prirozene kazde casti její významu. „Se" jest doplnek k slovesu mýti; míti se totiz v moci jest tolik co ovládnouti nad sebou, ovládati se, porouceti sobe. To od nám porouci co nami vládne (v nás) — tedy podmet oné vety — jest naše duše, nás duch, který vzdy ma

v člověku panovati a tělem, které mu za nástroj slouží, vládnouti. Když tedy se tážeme: „Jak se máte"? chceme tím říci: „Jak se cítíte ve své moci"? „Jak váš duch své tělo ovládá, jaké nad ním vede panování? je tělo úplně zdravé, by duchu za nástroj sloužiti mohlo? To jest ovšem ten obyčejný význam, jaký oné otázce přikládáme, v ní ve ale skrývá význam mnohem ušlechtilejší. Že zá- „ponů dušeslovných a ze samé „tho náboženství to víme, že člověk skládá se z duše a z těla a že pořádek přirozený samým Bohem do člověka vštípený toho vyžaduje, by duše se tělem vládla a sice nejen při výkonech tělesných zdravotných, nýbrž aby duše tělo se všemi jeho sklony a náru- „živostmi na uzdě držela by se od těla nutiti, přemáhati nedala a tak pořádek Bohem daný nerušila. Tážeme-li se tedy: „Jak se máte"? totiž v mysli, chceme tím říci: na- „ní ve mezi duchem a tělem vaším úplná harmonie jaká dle zákonu přirozených a mravoučných panovati má? To jest ten ušlechtilý význam, jaký do oné otázky Čechové skládou, který se s jejich pova- „hou úplně srovnává a který je od jiných národů různý. Má sice Francouz něco podobné- „ho ve svém „se porter"; avšak víme, že jeho povaha se spo- „kojí jen se zevnější mravů uhlazeností. Římanu jen s tělesnou silou, že se koně sil, Angličanu že jen na předmětech jej obklopujících lpí. Jediný národ náš, který sobě dle svědectví dějepisu klidný rodinný život za zábavy oblíbil, orbou a chovem dobytka se živil a otcovskou půdu vzdělávaje ve vlasti po předcích zděděné ostával, byl takové povahy schopen, jaké ve své národní po- „stavě věrný obrázek po- „dává. Sluselo by nyní vykonati pouť po celém světě slovanském a seznati zvláštní povahy ostatních kmenů slovanských. Nedovolují nám toho však čas a naše síly a proto abychom naše pojednání ukončili, zmíníme se stručně o kmenu nejrozšířenějším totiž o Rusích. Ptáte se Rusové vespolek po- „stavou: Kak o- „živaete? Kakovo vaše zdorovo? Patrno že Ru- „sové nižší část sebe totiž tělo na zřetele majíce o dob- „rou zdýživu a následovně o dobré zdraví pečují. To- „mu se však nebude žádný divit, že příroda suma je k tomu nuti, postavivše je v ledná severní kraje. Víme že severní národové více trávi než zžírní. S divem pohlídá obyvatel jihu vida severčana sta- „kovou chuť a dosti požívati a mezi sebou říkáme tomu mnoho- „mu ji: „Jiš jako Rus" jako i Francouzi od válek Napoleonových podrželi své: manger comme un Allmend". Tohoto pedy zemního zjevu se Rusové chopili a jej v pořádku vzali. Záhadno jen, aby Rusové pobře přiloví: „Mens sana in corpore sano" pokra- „čovali a obdařeni jsouce od přírody zdra- „vým tělem stejnou měrou i o ducha „dbali a překonajíce veliké překážky pokroku všeobecného i druhou část přísloví uskutečnili. —

# Nezměnnost a pokrok v Církvi.

(Pokračování & Dokončení)

Jest nás daleko připisovati i jednotlivým organům církevním neomylnost nemíněné však, abychom se podrobili se jim pouhou autoritou jejich výpovědí z autority, kterou nejvyšší z autority neomylné. Zde ale jest jen toto dilemma možno: buď jest obsah zjevení božský, jejž Kristus sám po sobě zanechal, aneb není. Jeli božský, pak musí býti pravidlem všech lidských věd a umění, kteréž buď do oboru pravd zjevených zabíhají. — Není-li však božský, pak ovšem přestávají vše a nebývá nic jiného než o nárucí se vrhnouti holému rationalismu. Kdybychom touto cestou došli, to nám nejlépe ukáží ony, kteří víru v božské pravdy opustivše octli se v pouhém materialismu, jemuž ani důstojnost lidské přirozenosti není již svatou. Takovým snahám musí Církev opříti se jsouc pevně přesvědčena že když by ve praktický život byly uvedeny, v zápětí měly by ztrátu celé společnosti.

Jak slouží hříšství tvoří svazek manželský spojování vždy za svatý úkon náboženský. Slovo Apoštolovo, že manželství velkým jest tajemstvím jsouc věrným obrazem Církve s Kristem spojené, slovo toto bylo po všechny věky vryto hluboko ve srdci člověčenstva. A nyní chtějí ti, svůjenci našeho věku manželství obloupiti tohoto podstatného rázu, jakýž mu vtiskl sám Ježíš Kristus. Ta pouze musí Církev svůj nezvratný soud vynésti. — Zákonodárství pravé mravnosti ve příčině náhlejší Církev jasně že žádné vykonávání bez náboženství zdáru míti nemůže, proto chovala po všechny věky školy na mateřském srdci svém, ona pěstovala prvotně o časné i věčné blaho mládeže jí svěřené, a kdyby i pravda bylo onomu však zkušenost a věčné dějiny odporují, že pozemské vzdělání ve školách církevních zanedbáno, pěstováno přec se vším úsilím vzdělání pro život věčný. V církevních školách byl cíl a účel každého člověka pojištěn. A nyní vdnímají nové věci nevěrci mládeže tomuto blahodárnému vlivu Církve Kat. a proto zastává a hájí v svědomí vzdělávání mládeže a odvahou odvěký zákon mravnosti, jenž se zdá co zákon správného vychování objevuje.

Je v politickém životě vidíme že Církev hlasu vždy spozorování skrytého ku platnosti přijíti mod zákon aneb zřízení pravdě božské odporující. Proto neuznává

Církev žádné události, žádné věci za skutečnou a hotovou nesou, shlasí-li se zákonem Božím. Proto zcela lichý jest výrok Hegelův „Vše, co skutečné jest, jest rozumné," nýbrž naopak: „každá věc skutečná a hotová měli rozum nou býti, musí původním jícán přiměřena musí podle nich jedno" řenou býti. —

Často nemůže Církev svatých svých zákonů tak jak si přeje vůně provésti: často musí stavěti na základě skutečných událostí, jichž ihned změniti nemůže, proto vidíme, že Církev vůně dobu, dokud může spolupůsobuje a se přizpůsobuje, aby mohla aspoň to zachovati a za chrániti co se zachrániti dá. Avšak idea její žije vždy stejně jasně ve srdci jejím.

Ačkoliv Církev již tím, že vůně dobu a leč odmítá a pravdu před každým lichým příměskem chrání, jeví život postupný, přece jest její výrok pokrok mimo to ještě po výtce klesný, jenž krojím jeví se způsobem. Každá idea jest v sobě jednoduchou, ale ve své jednoduchosti zahrnuje a obsahuje veškera svá určení, či abychom tak řekli, rozličné své stránky, z nichž na onu ideu pozírati lze. Čím vyšší a vznešenější idea, tím jednodušší, ale spolu tím obsáhlejší. Buď co idea nejvyšší musí býti bytostí nejjednodušší, a přece veškery bytosti v sobě zahrnující.

Má-li tedy idea dosáhnouti zevnějšího výrazu, pak se to nemůže státi najednou, nýbrž jen postupně může zobrazena býti a sice přesně ve svých nejhlavnějších a nejpodstatnějších obrysech. Tyto obrysy musí se pak vyplniti, až konečně idea ve svém úplném obrazu před našimi zraky se objeví.

Umělec chová v sobě ideu díla svého; díl dosti jest již úplně chováno v duchu jeho a sice tak dokonale, že ho tak ve skutečnosti nikdy tak nevyvede. Jdey dílo nemůže však najednou a jako jedním rázem uskutečněno býti, nýbrž musí prvé na příkladném ztesaniti nejhlavnější formy jen dle obrysů vytvářiti, a tak teprv zušlechtiti.

A tak jest to také s obsahem pravd zjevených a jejich vyjevením. Všechny pravdy víry katolické zjeveny jsou Kristem a sv. apoštoly všechny pravdy zachovává Církev po všechny věky stejným způsobem, ale během časů byly tyto určitých výměrů (definicí) podle toho jak toho potřeba věřících vyžadovala. Církev chovala vždy ve srdci svém pravý obraz Božského Spasitele. A kdyby byl někdo hned po smrti Kristově na Církvi žádal, aby mu úplně vykládala obraz tento ani okamžiku by nebyla váhala. Avšak neučinila toho až ke tomu byla věřícími vyzvána. Neboť když počali mnozí popírati božství aneb člověčenství aneb dvojí vůli v Kristu, tu

Nejprv prohlásila církev, že Kristus jest Bůh a spolu člověk v jedné osobě, že má celý úplnou božskou a úplnou lidskou vůli. —

Rovněž věřila církev již v prvém století, že v nejsvětější Svátosti není nic jiného přítomno, než pravé tělo a pravá krev Krista Pána, že však ono svou víru jistým výměrem (transsubstantiační) vyslovila, toho příčinou byli bludaři, kteří výhradnou přítomnost těla a krve Páně popírali. —

Církev prvních století shlížela se zbožností k tomuto Božskému srdci Spasitelovu a hledala o něm ve svých bojích a strastech útěchy. Teprve ale když láska věřících k tomuto Božskému srdci chladnouti počala a lítá bouře na všech stranách církev dorážely, tu vyzvala všechny věřící ku zvláštní úctě srdce Kristova. —

Kdyby byl někdo mezi sv. apoštoly se ptal, jak-li jaká skvrna na Bohorodičce, tu by byli rovněž odpověděli jako Pius IX., když svou vlastní k Matce Boží láskou a souhlasem celého katolického světa jsa veden, neposkvrněné početí bl. Panny Marie za věroučlánek prohlásil. Tu vidíme veliký rozvoj jejích věrouk, rozvoj, který nerozšiřuje obsahu pravd zjevených, nýbrž určitou dává jim bolestí formu, aby rozuměl se jim jako pravdám Božím prostý.

Druhý článek pokroku církevního záleží v tom, že všeken pokrok přirozený v lidské společnosti se jeviti svým blahodárným vlivem spravuje. Lidská společnost pokrok činí ustavičně ku předu, ve mnohých oborech jest tento pokrok tak ohromný, že všechen až posud stávající řád v příčině převyšuje. Neřídí-li se ale lidská společnost ve svém pokroku zásadami nadpřirozenými, pak bývá všech na její snaha marná, všechny její kroky ku předu jsou jak praví sv. Augustin kroky mimo cestu. Není-li společnost lidská úplně proniknuta vědomím nadpřirozeného života svého, jakýž jí církev před oči předvádí, tu spěchá na příkré dráze ku své záhubě. Toho vidíme příkladů v době naší. Tu se musí obávati Božská nauka církve, když vidí, že mnohé národy ji zavrhují, že jen církev část sto lidstva na jeho stoji názoru věčném zadržeti. Ja tak jest záhuby jistou hrozící zachránitelé církev nezamýšlí pokroku světskému, dokud se drží v mezích přirozených, překážky klásti. Úplného smyslu není říše její z tohoto světa.

Jako každý čin všech mých člověka jednotlivce k cíli jeho nadpřirozenému tak i celá společnost lidská každým pokrokem ve vzdělanosti k cíli svému Bohu jí určenému blíže se má. Proto nemůže

býti Církví sento postup a spo-
sobu chodeným, a za tou
příčinou tíží svými zásadami
na pravdě Boží se zakládajícími
všeobecný pokrok lidstvem, aby
nechtíc a vysinoue se nějakým
přechmatem aneb omylem z cesty
pravé neocitlo se na bezcestí ku
zkáze přímo vedoucím. a v tom
to ohledu jest Církev říší svetlovou
srovnávaly není mičeho na světě
coby jejího blahého působení a vli-
vu nepotřebovalo. Ta se musí ne-
jenom Božská síla církve objeviti,
nýbrž i její nadpřirozená
moudrost, aby dovedla víry zná-
mu sobě proklestiti do srdcí lid-
ských. Proto musí nalézti ony
prostředky a dráhy které pova-
ze lidské a poměrům časovým
jsou přiměřeny. Jako Stanek
Božské moudrosti v ní působící
musí proviniti celý okršlek
světa od jednoho kraje ku konci
druhému napínaje vše svým
požehnáním. Pak ve bude po-
dobati onomu stromu životné-
mu, který rouše s obou stran
proudu nesa dvanáctero ovoce
roce každý měsíc vydávající ovoce
a listí jeho zdraví národů. (Zjev.
sv. Jana XXII, 2.)
Církví jest to zcela shodného
máli některá říše formu vlády
monarchickou čili republikán-
skou. V Církvi autoritu jedno formy
buď jakékoliv; neb Církev hlásá,
že každá autorita od Boha jest
a že každý, kdo se protiví autoritě
Bohem samotnou se protiví. —

+ jeli ale jedenou forma vlády ustálena,
jak chrání a upevňuje Církev „ „

Kristovo se jedná o rozřešení otázek
sociálních, na nichž visí blaho
či záhuba celé společnosti lidské,
jedná-li na př. o vyplnění hrozné
mezery mezi vrchní třídou dělnickou a mezi bohatými, kteří
svým jenom oplývajícími se
nechává Církev všechny theorie,
které se k otázkou dělnickou
obírají, vyjeti ve, dokud nejsou
nemravný. Avšak v právě praktic-
ky k řešení rozřešení podává přece jen
Církev. Neboť všechny prostřed-
ky které se neopírají o zá-
klad nadpřirozený, neprotáhnou ku
rozřešení těchto otázek. Ačkoli
nou-li dělníci však za bohaté
prostředky Církve náležitými
jak jest marno všechna nám
cha soustav filosofickosociál-
ních.

Jako mnohé otázky které nyní
na denním jsou pořádku, spadá
jí sporu do oboru mravního do
oboru církevního, jako na př.
otázky o smlouvách, o majetku
o vyšetření, o půjčkách o lichvě
atd. Církev musí v těchto otáz-
kách vřelou účast bráti mu-
sí věřícím v nich návod dáva-
ti, aby se od zásad mravných
nevychýlili. A tu zajisté na
vlídě theologii co vědě nej-
lika úkolů. Ona nesmí se upo-
kojiti v dosavadních názo-
věro a mravoučeními, nýbrž mu-
sí se vždy hlouběji proniknouti
do otázek časových které
s životem církevním, tak
úzce souvisí.

Ještě jeden pokrok znová církev, v němž především záležet úloha církve na zemi. Tím a skrze ni má království Boží rozšířeno, vostře po celém okršku světa má se státi majetkem všech národů. Dokud ještě jeden národ jejího Božského učení účasten se nestal, dokud své úlohy nedokonala. A církev ještě své úlohy jsouc sobě úplně vědoma rozšiřuje učení své po celém světě již následovati.

ne snad aby jakési slávy a oslnujícího lesku dosáhla, nýbrž aby dobra, jež nebeský Spasitel v jejím lůnu uložil vším úsilím všechna.

Poněvadž pokolení církevní ustavičně pod zákonem běžícím se rozplozuje, proto jest práce církve ustavičná, proto jest pokrok její všelhý, který nenastane dokud celá křesťanská Orkus kat., nedosáhne věku mužského, dokud nenastane ona věčná sobota, na kteroužto večer nebude

# Něco o táborech (Pokračování)

Od té doby se nemluví více o táborech vůbec vyhnouti nelze, vždyť to již co mírných shromážděních, nýbrž jen o táborech vojenských. Kde se proměnily jazyky řečníků v meče, zraky v střely, ruce v palcáty, kopí, cepy a meče. —

Za naší doby se opět objevily tábory klidné, v pořádku a beze všech výstřelností známé, místních obyvatelů obývané; mezi jinými musíme zde zaznamenati tábor na obecním u Malína obývaný, on patří mezi tábory náboženské. Čítá se okolo 10.000 lidí, aby rokovali o otázkách následujících a) Jaké jsou příčiny obecně panující netečnosti v náboženství a v životě církevním? b) Zdaž-li toho zájmy národa našeho aby se tomu odpomohlo? c) Kterak může, kterak má se to státi? —

Otázky ty jsou nevinné jako holubice a dá se o nich tak pěkně mluviti beze všech vážek a narážek na úřady církevní, že by rokování o nich nikdo povoliti bránil. Každý katolík buďsi kněz anebo nekněz. Avšak podávej jí dosti lásky choulostivé které se dá zneužíti — bez zneužití

v příteli lidské, že si ráda někdy po„pustí šnůrovačku, a kůň sebe hodnější nehatřili drožkaři, někdy hodí kopytem a uteří třeba pána svého. Není tedy divu, že mnohý řečník jsa poněkud předpojat ve svých náhledech (o zlo„myslnosti nechci mluviti) trochu obtřejších prozíral výrazu a narazil o zdi které jsouce stavěny už od počátku církve dobrou maltou se hodně drží a nerády povolují; mínám totiž zřízení církve. A tady vězí vlastně ten chlup který čtení podobné tábory choulostivými. Krásná se jim co základ by se prodloužiti myšlenka totiž „usnadnění úřadu pro pastýře vyšší„ však zároveň se nemůžeme ubrániti podezření, že v nich leží výtka pro duchovní pastýře, výtka to nedosti úplné obaloval o blaho svěřených jim duší péči, neznalosti poměrů potřeba jejich, nedbalosti k opravám, během času potřebným. —

(Pokračování).

Jos. Kospíšil

# MUSEUM.

*Buď váš život jednu Boží chvála,*
*Slastí Christus, tužbou cnosti krása*
*Choť církev a mzdou lidí spása*
*Fr. Sušil.*

## Bohu.

Otče náš!
Kdy zpupné vědy Tvých se moudrostků vzdojí
A Tvým klamným žertvy skrytnou tučné?
Kdy rejdy vyhradí si Doby hlučné
A šmahem vlnosti všech srdcí vzpláplají:
Svou vylej moc i milosrdí svaté
Všeb odbojný a zemských na nevděky tvorů;
Ať vrátily zas nám se Doby zlaté
A chrámů lichých lid se proti Tobě vzdorů.
Kdy uzříš počínání Dvojích hrotné činy:
O odpust nám jen naše viny!

Otče náš!
Chraň vraždy světa rozbrojů všech žádostivých,
Kdy světem krvavá jich zmožní vřava;
Vždyť's pravá světotvorců Parte, hlava
A štěcha chudých zdolná, ctěkem nedužívých
Vrať pomsty posly v odpuštění kraje,
Kde rozbila své láska blahonosné stány —
Ať nepodlá zde mysl v sňatek vzraje
A rozzvučí se Tobě vděkořkoucí hrany.
Smej hříchy všech a odpusť odbojným —
Tak i my odpouštíme vinníkům svým.

# Plavec na moři a vůdce jeho.

Radostná a zajímavá jest plavba po moři při krá-
sném počasí, při klidu a ti-
chu bezmírné hladiny mořské!
S neblahou jistotou, ničeho
žádných pohrom, nižádné zlá-
zy, řídí plavcovo šikné vámě
veprostranný oceán, korábsvůj,
kterýžto na vlnkách v lesku bro-
natného slunce se třpitících pod-
lovně se houpá a jako holoubek
u přítomnosti sestry své si po-
hrává. Vždy nové obrazy vnu-
cují se na obzoru uživeným je-
ho zrakům a veškerý svět zdá
se mu jen plesati. Takovýmto
obrazem mořským nemálo jsa
unešen zapomíná zcela nez ku-
šený plavec zda vším rozpatřen,
což ke dlouhé a daleké cestě jest
zapotřebí, obrnilli člunek svůj
všem návalům a živlům jej
učiniv takto nestrojným, neod-
dává se přespříliš marným oba-
vám, připlujeli šťastně ku pří-
stavu čili nic, oněž hádá o
budoucnosti, neboť mu věc tichou
a klidnou slibuje plavbu. Leč
těchy plná plavba tato nemá tr-
vati déle. Den radosti pominul
— černá noc se kradmo přibližuje —
Oblaha černými mraky pozve-
náhla se povlačuje, nejzáze na
nejvyšším chlumu hustého mrač-
na ozývá se hněvivé hromu
rozhořcení, oblak sopstující rudý
blesk počíná v lětavých okam-
jících stříleti plamennými šípy
na kolmé čeřeny a strání hor
a skal — spoušta mořské vody
před nedávnem co prostěradlo
sněžné se širivší a na slunci
všelikými barvami se pstřevší,
tať se ronejší, hučí a vzdechem
se ozývá; vítr burácí a vrhá
se do plamenných vln. Hrůzoplný
to pohled na moře bouří rozvlněné!
Plavec bledne, jako list se třese
s kormoucením hledě srdcem
vstříc oceánu svému jenzáhynem
hrozícímu. Než bouře dosavád
burácí, ona žije a hrom šlehne
jekotně po oblocích sto tisíceré
s mračen blesky. Tříští vlny
brzy jako hory husté k oblakům
vrhnoucí proudy, brzy nesou koráb
u velikém vzteku, jakoby jej u-
vrhnouti chtěly do propasti chřtánu.—
Tu teprva plavce tajno zůstati
nemůže, jak zprvdile a nepro-
zřetelně jednal vydav se s tak
velkým korábem na cestu tak
daleko u a takým návalům po-
drobenou, teprv nyní počne bě-
dovati a si naříkati, vyzdvihuje
plachty a sáhaje po kotvici touží
po nějaké pevnině, kde by se za-
kotviv záhyna uniknl. Marná
ale těcha jeho.— Loď v bouřném
vlnobití pohazovaná čím dále
tím více se odchyluje od pra-
vé cesty, až se dokona vlna na
úpatí sopstícího jícnu. V tom-
to rozhodném okamžiku, jsa

slabosti a nicoty své si povědom a věda dobře že co ubohý tvor o své ujmě živlům neodolá – ta se obrátí ode všech opuštěný plavec k Onomu, jenž větrům a moři velí prose o milost a smilování a přislibuje polepšení. Hrom na chvíli jasne, opět probudíse, zařve a do vody chlýstne, nebe se vyjasní a hvězda polárná ve svém lesku vzejde plavce na cestu pravou vedoac! — Plavbě této podobá se život lidský. — Žalost a radost, tyto dvě okrůžky jsou v životě nerozlučitelně spojeny. Ve mladistvém věku, dokavad dlí dítě na prsou matky své, tichá se objevuje země se tvory svými v jasném oku, v nevinné duši jeho; ono nespatří než co mu nejblíže, nezná mimalosti, nehá. Dá o budoucnosti. — V jinošství jest mladík cizincem této země, ont v jiných bloudí říšich, vzhůru touží ke snům svým, k nesešlým hvězdám obrazotvornosti své, kdoví příliš vášnivým, nepečuje o svou duši, aniž se stará o blaho své. — A však i tíjž věk netrvá dlouho a jinoch jest mužem, jehož život se nyní obrátí ve stálý boj. Běda jemu, nezvolí-li sobě dostatečné potravy t.j. neosvojilli si hned zrnka z dych letech svých poznání pravého Boha, jeho božských vlastností a jakož i poměru, v jakém stojí člověk ku Stvořiteli svému — Nekrásli li jej. Víra, naděje a láska", pak veta po něm!

Neboť ve věku tomto, v němž se podnikavému muži obor činnosti zcela otevře, obklývá jej i zároveň svět s celým komonstvem svým, osady všelikého druhu stíhají jej na pořád, úklady se mu odevšad činí, strasti a chmury zklamodárné klesti jemu cestu buď k věčnému životu a nebo k věčnému zatracení. Nechceli tedy člověk, jsa tolikrát plavcem na tomto světě lehkovážným způsobem vrhnouti se do víru, kterýž každým okamžikem hrozí o skrovná ústrží roztříštiti vetchý člun, na němž byl vyplul do cestících se vln života pozemského, aniž chceli beze vší pohromy a zkázy úkolu svému co pravý katolík úplně dostáti a ku přístavu žádanému šťastně připlouti: jest mu třeba „polárné hvězdy", jakouž jest „církev katolická." —

„Církev katolická skýtá nám pravou vzdělanost a vede nás spolu ke Kristu Ježíši, jehož chotí ona sluje. Tu bezděky namítá nám se ta otázka: Jest církev katolická pravým průvodcem naším? — O zajisté: vzdělanost pochází od Boha — a k Bohu nás opět přivésti má. — Prose než li Kristus na nebesa vstoupil, pravil k učenníkům svým: „Jdouce do veškerého světa učte všecky národy, křtíce je ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého, učíce je zachovávati všecko, což jsem koli přikázal Vám. A ej, já

„Vámi jsem po všecky dny až do skonání světa." /Mat. 28, 19–20/ Že církev sv. vejdy potud dějiny už běh svůj vykonaly, své od Syna Božího vyslání potvrdila a takto věrným se osvědčila býti vůdcem, tohož patronským důkazem jest její vznik a podivuhodný vzrůst. – Malounké a nepatrné vtkročilo Království Boží v pásmo dějin světových, nemajíc prázdných prostředků, jimiž království zemská mohutnějí a sílí, už nabývají. Ubohá však moc slova o milosti rozmohla se církev až ve prvém století po třech dílech světa veškerou širou tmu pohanství a mravné nákazy zapudivši; a což za nedlouho římská říše, chtíc staré boby zachovati, všechnu svou moc vynaložila na zničení církve katolické, mimo ně zůstala láže nedotknutou ve svém základu a nesčíslné množství věřících pro její vyznávanou pravdu poslední kapku vycedili krve. Bohové řečtí a římští vzali za své, církev katolická, na skále Petrově vystavená po třísta letém strádání zvítězila. – Mnoho sice pohanských zbytků tkvělo ještě v myslích lidských, z nichž utvořil se v lůně církve samé dlouhý řetěz bludů proti základným pravdám křesťanství, veliký byl ale též počet mužů, kteří plni jsouce ducha svatého věhy nad potřebami církve bdících, se prou činou u víře věrnosti, tolikéž obdivuhodnou sečí, nost a bystrost rozumu spojujíce, skvěle pro pravdu bojovali. Církev kat. to byla, jež vyšla v ústrety s nebeskou pravdou surovým národům z Asie do Evropy se hrnoucím, aby je donesouc jim pravou víru, od předešlého bludu ku pravé bohopoctě přivedla a je k vyšší ušlechtilosti, umělosti a vědeckosti povznesla. Nejinak to činila církev i v budoucích stoletích, neboť přese všechny úklady jí v cestu kladené, vzdor všem bludům během času se nahodilým, vejdy vyslaná vítězně z boje vydobyvši sobě palmu vítězství – a Bůh dá i budoucně si vybojuje. Blaze tudy tomu, kdož v církvi katolické se zrodil v míru posud žije!

Církev kat. nám také stkvělá (pravou, pravou) vzdělanost.

Za našich dnů, v nichž pouhý liberalism a porouchaný i nevěra světem zavládá, ozývá se sice ob den to domněnka, jakoby kat. církev byla nepřátelkyní vzdělanosti, chtíc člověčenstvo okupiti, jakož je za středověku v lupoti držela. – Než takovou námitku, musíme uznati za lichou a spravedlnou naprosto nestrovnávající se, zahloubáme-li se poněkud jen do dějin minulosti. Kdo pak zachoval ty zbytky starořecké a starořímské vzdělanosti, když pod návalem severních nových národů od severu na jich nezastavitelným proudem se deroucích, veliká zřícenina říše římská se rozpadla a po

—půdě vzdělanosti dřevědy proslulé
noha divochů se prohánělo rozdá-
vajíc šmahem všecko, co lid-
ský duch byl zbudoval? — Byly
to poswatné zdi klášterské, kde
věda útulku a pohostinského pří-
střeší nalezla. — Kdo proměnil
divoké hordy barbarské vespořá-
dané národy a státy? Kdo
nadělal z divochů lidi? Kdo
založil první školy, kdo pěstoval
všecky obory vědy, kdo zaklá-
dal první dobročinné ústavy,
kláštery kořelšování chudých a ne-
mocných? — Nebyla to církev a
její Kněžstvo? — Ano církev to
byla, která vychovala a přivedla
člověčenstvo na ten stupeň vše-
stranného vzdělání, na kterém na-
lézáme je v době nynější.
matka církev vychovala dě-
ky své k dospělosti. A ony
splácejí to nyní nevděkem!
Pozorujme dějepis dále. (Rakovec)

## Z pozůstalosti † Jana Koláře.

### K Druhotinám
Velectěstojného p. Fettra faráře Tišnovského
dne 30. Srpna 1868.

Proč celý městys se ve roucho lesklé,
V šperky ozdobné, tu nevídné dříve,
V šat aj! svátečný s láskyplnou pílí
Dnesky odívá?

Proč nepřehledná hlavou venkovských,
Statně krásicích, veselých ve tváři,
V tom malebném aj! kroji k nám nyníce
Hvopně ubírá?

V chrámě ve krásném, blahovůně plném,
Kněžstvo proč, v skvostnou oděné ve řízu,
Prosby upřímné z lidu úst i ze svých
K Tvůrci vysílá?

Aj přerozsvěcený, velevítaný k nám
Den Tvojich kněžských Druhotin ze lůna
Závojem temným lidem ukrytého
Právě zavítal.

Dnes nevýslovné s pocitem radosti

Muž na pouť dálnou oko své pozírati,
Jež s snahou chvalnou k blahu církve, vlasti
Jest vykonána.

Ráč tě chrániti Bůh i na děl milostně
Ve zdraví pevném, chorobou neslomném,
Bys' radostí moh' v sedmách vzpomínati
Uplynulých dnů.

## Něco o táborech.

(Pokračování.)

Výtka ta ale právě nyní církve dotknouti se nemůže, vyšel-li minulého roku z popudu všeobecný sněm, na kterém o pomoci se má všem nedostatkům tu i tam vzniklým. Nechceme zde rozebírati, jsou-li tábory ty oprávněny, čili nic, ale pohledneme na ně přece trochu a to pokud možná předmětným okem. Do popředí vnucuje se otázka: „Čím by se mohlo na takových táborech pojednávati?“ Odpověď podáváme negativnou, jelikož snadnější: ne o věcech víry a mravů, ne o věcech se zřízením církve podstatně souvisících, a o tom ostatním tak, aby se neprohřešilo proti zákonům božským a církevním: to jsou totiž hrázy, které se staví neodolatelně oproti návalu řečí a skutků jakýchkoliv — táborových i netáborových. Obližno však jest meze ty skladně určiti mezi věcmi ku zřízení církve podstatně a nepodstatně náležícími a proto nesnadno obzvláště laiku o této látce pojednávati bez nárazu. K tomu se přidružuje ta obtíž, že lid nejen dosti jasně poučen nemnohé nesvědčí náhledy kněžstva v oboru tom. Mluví-li pak řečník podle chuti lidu, nelibu vzbuzuje u kněžstva, řeční-li ve prospěch kněžstva, řekne lid: „Nač jsme sem chodili, když se nám tu nedostává žádných nových práv(?) a jenom k holovým údalostem přikyvovati máme?“ A trefil-li řečník i lidu i kněžstvu do noty a přijmuta-li resoluce ode všech, tať ještě provedení její zůstává na váhách, jelikož mnohdy závisí od okolností, jenž samy uskutečnění se nedočkají.

Přikročme nyní k táborům politickým. Tento druh hromad jest nejčastější. A není divu! Žijeme v čase, kdy každý holobrádek už se míchá do politiky, kdy nesčíslné listy ephemerické celý svět zaplavují, kdy se vynakládají ohromné sumy peněz za odebírání listů těch, jenžto nemajíce ceny trvalé na úkor literatury krásné namnoze

zbytečně kapsy žerou, když člověk za vzdělance se nepovažuje, neodbírá-li žesatere noviny a nečte-li v nich všechny hloupé kousky, co se sem tam v politickém vyrábějí světě. Arci dobrého udělají noviny mnoho ale zlého také! Probouzejí-li ku př. u nás národní vědomí – podkopávají ze strany druhé vědomí náboženské, což veliké pro nás zlo. Hlavně novinám děkovati dlužno, že u nás ruch politický tak čilý jest a výtěžek ruchu toho jsou tábory politické, či-li tábory nač? Tábory pak zase naopak povzbuzují k ruchu ještě čilejšímu. Touží za opravdivou hromady takové známkou politické svobody, avšak u nás svoboda ještě náš příliš malá křídélka, podobá se motýlu právě ze žaláře svého vylezšímu: nefouká-li teplý větříček, nabývají ta křídélka jen pomaloučku síly a pružnosti anebo úplně zakrní. Avšak přece i ta svoboda, kterou už máme, v tom ohledu dobré vykonává služby, že požívající ji, můžeme větších nabýti svobod a práv. Když loni zákony základními (ač od Čecho-Moravanů passivný proti nimodpor se vedl) povoleny byly tábory, ihned jich veliké obývánomnožství, a čím více se zakazovaly – tím více jich přirůstalo, poněvadž „jadrný Drnek rozmýšlí Chaym Drnek“. Ba když se tábory nepovolovaly i bez příčiny zasílaly se úřadům žádosti za povolenou k rokování o otázkách takových, o nichž se již napřed vědělo, že schválení nedojdou, jako na př. jedna otázka pro tábor na pastviskách Tujexských zněla: „Taká adresa důvěry má se podati nynějšímu ministerstvu?“ „Teslič až příliš naivná a podobá se velice hódankám à la: Na jakém brusu se nebrousí?“ Anebo jiné kdesi od Kruňlova: „Jakých zásluh si vydobyli okresní hejtmanové, a coby za to zasloužili?“ Avšak zanechme žertu! – Tábory mají náramný vliv na osvícenější: sebe slabší řeč uchvátí, rozníti, rozpálí, a jeli zdařilejší, ohnivější, tut by každý hned pozvedl ruky ku přísaze, třebas by ani vlastně nevěděl, proč a nač. Zápal ten (budeť se mi snáti, ale pravda je to) zápal ten můžeme posouditi už z té nepatrné okolnosti, že se spotřebuje při každém táboru náramné množství slaného moku – kde hoří, musí se hasiti. Nechci však tvrditi, že by shromáždění pro zápal svůj nevědělo, co činí! Toť vzdáleno jest ode mne! Ba dejme tomu, že by nepochopili řečníka ouplně nemohouce sledovati jednotlivé myšlénky řeči jeho, výsledek tím ničeho netrpí – ku konci se sestavuje resoluce a ta si pak každý pamatuje a celkem tedy přece dobře poučen jest, oč se jedná. – Jiná však otázka jest, zdali mají tábory také tak veliký vliv na vláda. Tak příležitostný arci ne jako na táborích,

ale dosti přece znamenitý. Volám shromážděných daleko se znášeti musí; vždyť se ta sejde obyvatelstvo z blízka a daleka a lze předpokládati, že shromáždění celkem jsou dosti početná, aby mohli promluviti za sebe slovo moudré. Hlas pak ten tisícerými hrdly proměněný nerozplyne se v nivec, nýbrž mocnými vlnami rozestěře vzduch a dotkne se i ucha panovníka, ku kterému lid prosby obrací, a nevyplní-li se tyto ihned, snad časem přece na denním pořádku se ukážou — kdo tluče, tomu se otevírá. A tlučky ty jsou oprávněny a činou se z nejhlubších útrob — nemohou tedy padnouti na skálu, nebo na cestu ušlapanou.

## Některé mravné zásady z La Rochefoucaulda.

I.

Vášeň činí často rozumného člověka bláznem, a člověka pošetilého rozumným.

II.

Mírnost a dobrota panovníkova není často nic jiného než dobře vypočítaná politika získati sobě náklonnost národa.

III.

Žárlivost jest v jistém ohledu spravedliva a rozumna, neboť hledí zachovati dobro, jež nám náleží, a neb o němž se domníváme, že nám náleží: závist ale jest zloba, jež nemůže snésti štěstí druhého.

IV.

Často máme více síly než vůle, proto se často sami smlouváme majíce zato, že ta neb ona věc jest nám nemožna.

## Úplná z čís. VII.

**Bohu.** Skladatel básně „Bohu“ není bez básnického talentu, ale zápasí ještě s formou; až větším cvičením nesnáze tyto přemůže, budou verše jeho plynnější a smysl jejich jasnější. V 1. sloce 6. verš. v volnost — příliš tvrdé.

**Nezměněnost a potřeba v Církvi.** Článek tento plný krásných, velmi jasně proměněných myšlének způsobil mi velikou rozkoš. Jediko na str. 50 v I. sloupc. Proto byl tak dlouho, jako dlouho trvá pokolení lidské, tento svět atd. položeno: proto byl po všechno trvání pokolení lidského atd. aneb: Proto byl pokud trvá pokolení lidské, vejdy tento svět atd.

**Vývoj a různost povahy národní jak se zrcadlí v příslovích.** Obsah velmi zajímavý a mluva vesměrze přesná a výrazná.

**Něco o táborech.** Mluva velmi různá, silná dopadných figur a tropů; myšlenky výborné.

Důst. p. prof. M. Pr.

Jos. Pospíšil.

# MUSEUM.

*Buď váš život jedna Boží chvála,*
*Slastí Christus, tužbou cnosti krása*
*Choť církev a mzdou lidé spása.*
*Fr. Sušil.*

## Bohu.

### Otče náš.

Stvůr šálných až se havěť v zlatověnce vpletená
Mor nesoucí z pod tváří růžovatých,
Z pors vynutí hlas světic božně vyňatých:
Střež srdce slabé, vilně ať v nás nezastená.
Třpyt ďáblem marných nám kdy září
A pásku žádosti nad lakotivě víže:
V prach dovol sklesnout pokoře na oltáři,
Svíť ponížením svým a oddanosti kříže,
Kdy liché cti se ozve hlaholení:
Ach, neuveď nás v pokušení!

### Otče náš

Krok mravy osidla-li jinou nám skleslých synů,
Um zatemní a mysl osiřelou:
Klesť dráhu včasné milosti nám střelou
A obvaž slitování lékem krutou vinu.
Zříš temnicí-li plíhat lakot skřety:
Včas posly z výsných nebes na zem dověď svaté
A divoplodné mrychlej jich lety;
Zviť zášť a rozbij peklo schrány jedovaté.
Hrot nezachvátí nás mečou dvého,
Ale zbav nás zlého!

## Otče náš.

Ty, dráhu šelesům jenž prostem kreslíš pravou,
Střed nebes jenž jim zakládal a množil:
Svol, slovo své bych v srdce lidstva složil,
Tvou soatou, volnou kroky jenž jest pod ustavou,
Bez jím v ně padla těchy božská mana,
Viz v rány Kanul, kol by zhaslo nekynoucí.
Mé neprodlehni prosby bratří hana
A žálba je sledný tvá též Všemohoucí:
Ať v hrob mou rakev hrobníků otřese:
„Ať anděl Tobě „Otčenáš!" můj nese. Amen.

## Slavec na moři a vůdce jeho.

Dokončení.

Než se protestanství ve světě objevilo, byly poraneny křesťanské vzdělanosti otevřeny a tekly hojně. Nejmohutnější, ta a nejbohatší výtvory umění starověkého stály již po dvě, po tři století, co důkazy toho, čím byla společnost, která je pojala, vyvedla a postavila. Ve staré době hledíme k nim s nadšeným úctivostí a cítem úžasným, co výrazy vkusu, důmyslu, citu, jemnosti a víry, té víry, která je zrodila a kterou téměř po výkonu všech svých výtvorů spatřujeme a sledujeme. Všechny věky, všecka umění slykají se v oněch výtvorech oslnivých podivuhodných — Tehdáž v tak řečených temnostech středověkých, bychom jen některé uvedli slavné muže, psal sv. Anselm své filosofické úvahy; Sv. Bernard uchvacující svou výmluvností celou Evropu k úžasné činnosti pohnul a nedostižitelnou něžností a láskou všecka zbožná srdce sešil. Sv. Bonaventura a jeho prostý žák, Tomáš Kempenský, který žil, nejkrásnější knihu, která jsky z ruky lidské vyšla, „O následování Krista." — Mimo to andělský učitel, Tomáš Aquinský a p. — Za pravé vědy křesťanské šířila se literatura a umění. — Dante neméně tvořivý básník nežli důmyslný bohoslovec, Petrarka, Tasso, Correggio a všichni druzí nedostižní mistři malířství. K nejvíce nejsilnějším činitelům vývoje ducha lidského náleží též založení velkých učelišť, která byla vesměs úzavy církve katolickými. Čím byl středověk nejen duchovní moci ale i učeného světa.

A rozhlédneme-li se v XIX století, kde, rak se to s náboženstvím v jednotlivých státech má, směle dosvědčiti musíme, že pravá vzdělanost tam se uchovala, kde náboženství v čele státu stojí. Stát bez náboženství zkvétati nemůže!

Pukazem zde silný Francouzsko, téměř veskrz katolické. A kdyby popírati, že tyž národ není osvíceným, vzdělaným a duchaplným? — Církev katolická a její blahonosná víra vede nás ale také k Bohu; mimo církev není spásy.

Kdo víry nemá (vlastní svou vinou) dí svatý Anguston, spasen býti nemůže." — Všecky jiné víry, jež od samého Krista vštípeny nejsou, jako arianská, socinianská a protestantská postupem času se vyvinuvší pouze lidského původu a tudíž nelze v nich najíti úplného uspokojení mysli, uklidnění srdce, těch darů a milostí, kterýž Pán Ježíš s nebe na zem přinesl; nemožno též v nich najíti té pevné jistoty, že člověk ve mrákotách a temnostech bludu a nevěry nelapá a ku spasení jistě přijde. Katolická víra všecko člověku podává, čehož v životě i při smrti jemu potřebí jest ku spokojení mysli a ku potěšení srdce. Neboť jako pečlivá a starostlivá matka ke svému dítěti kárá láskou neb čenou opravážejíc je okem obezřilým na drsnaté cestě života vezdejšího, nejinak doprovází a Ine církev sv. ke svým věrným dítkám od kolébky počínajíc až ku hrobu i za hrobem. Víra v jediného Boha umenšuje a oslabuje všecky bolesti, pozdvihuje oči naše k věcem a statkům věčným, statkům duchovním; náboženství pojímá v uzdu naši tělesnost, naše vášně a žádosti — slovem, jedině v církvi Kat. se nabývá těch nadpřirozených služebnic k našemu obmytí, ospravedlnění, posvěcení a posvěcení — Proč tedy praví sv. otec Anguston: „Není žádného bohatství, žádných pokladů, žádného důstojenství, nižádných statků, jejichž cena by větší byla než víra katolická." Že víra katolická bezpečným jest k Bohu vůdcem a opravdovým nemálo nábožných duší k Němu již přivedla, tomu přísvědčuje onen dlouhý počet svatých druhdy na světě žijících. —

Mimo církev stává ještě jediného vůdce, jenž službou ochotnou člověku se pro- nucuje, jemu své rámě nabízí a po celé životě pozemského jeho věrně slibuje. Běda ale tomu, kdo jeho na- dějí, kdo nevěrou strašně řádí a po světě se pohybuje, se rozhodne pro- svět zachovávající se ve svých základech, jenž není nikoliv vyslán od Krista, nýbrž od toho, na jehož štítě velkou literou se skvějí hesla nynější doby: Na jedné straně „Nevěra", a na druhé: „Žádost očí, žádost těla a pýcha života" — Co se týká prvého, odvěký boj mezi Kristem a Antikristem posud není dobojován, nýbrž širších ještě nabývá rozměrů. Nynější proud časový Rýnský a hučí hrozně podrýli břehy věkovéhého hlaha a jako druhdy za časů Římského vladařství, tak i nyní ozývá se hlas: „Pryč se křesťanstvím, nemluvte o něm, nechceme ani o něm ni o jeho evangeliu slyšeti tím méně věděti se našich zákonech, ve našich vědách a ve našem smýšlení; náš úpis svobody jest bez vyznání, bez Boha; my žádáme by při vyučování dítek na- ších knězi nezádného nebrali po- dílu, a nic chceme co vědeti o svát- cích, slibech a jiných nestvůrách zatemnělosti dávnověké." Bezohled- né sobectví stává se pohnutkou a podnětem všeho jednání, trůny padají, žal se bouří a majestát ztrácí posvátné nedotknutelnosti své. Uhelný kámen, sebeza páravost, zavrhuje se veřejně vášním puštěna uzda. Sám však

podělo se víra, která osvobozuje (vůli) rozum od pochyblivosti a bludu —? Kam se láska osvobozující vůli ode jha náruživosti a sobectví!

Nad to objevují se obden spisy, jeng vychvalují ze svého jebovatého jícnu slova, jakých svět křesťanský neslýchal dosud. Díla „Kantova" „Schellingova" zároveň se „Strauſsem", „Heinem", „Baurem a.j. hlásající atheism, tato neslop v naší době osamotněna, onať čítají množství svých stoupenců po celé Evropě, a všech národů vzdělujících zkázonosné zásady svého náboženství rozšířili. Za tímto směrem působí slovem, písmem, chytře zřízenými spolky, za tímž bohapráždným směrem vedou periodický tisk, časopisectvo a nejmě belletristika. Pod záštitou nevinné zábavy roztrušují své hanebné učení a přemnohá neostražitá duše bývá podkopána jedovatým všechem jizlivého hada ukrytého ve květinách líbezných slov. Nynější evropský svět, který před třemi sty lety věřil jen v Boha a církev, věří dnes všecko. Zástupcové nejsměšnějších, nejpodivnějších a nejzpozdilejších soustav zasedají na veřejných stolicích učebných a světských, nejsou ma pro všecky plata a pochvaly v hojnosti. Zpozdilost a bláznovství stoji ku víře v poměru převráceném, čím méně víry, tím více zpozdilců a bláznů. Takový jest stav nynějšího světa v náboženství, politice a mudrectví. Velmi vhodně se zde uvádí dají slova na pravdě se zakládající: Svět spočívá na čtyrech základech, jsou to lože manželské, křeslo soudce, trůn panovníka a oltář Kněze. Běda světu, pohne-li jedním z nich, strikrát běda, chvějí-li se všechny čtyry" — Co dle druhého kola, totiž se nyní povšechně uznává za slušný a hlavní cíl pozemského života, k němuž všecko směruje a se odnáší. Nyní platí zásada „Epikurcův" „užívejte rozkoší, kterých Vám poskytávám, jezte, pijte, hodujte, veselte se, nevynechejte si ničeho příjemného, čeho jen užiti můžete, takto kráse svět své dražiny v chásce. Lišnost a touženost po platcích a pěnězích jako dva upírové lidí náš věk postupně na místě šlechetného zápalu, rytířské náděnosti, obětovnosti pro vlast, ctnosti, a jiných šlechetných věcí. Svět blíží se ke sklonku života svého. Nuže ri člověče, možno-li tobě takového vůdce slabostí obklíčeného následovati? Jest on to tebe přivésti ku přístavu, k němuž dle svého povolání připlouti máš? Rozvážiš-li krátkou dustojnost svou jako i úlohu svou, již dostati máš co pravý Katolik a nikoliv co nezdárný světa syn — pak odmítneš od sebe svět a přilneš s celým svým srdcem ku církvi svaté, v níž jediná jest spása. Onať jest ta „hvězda polárná" plavce vedoucí. —

Proč tedy rozzžete se útroby mé láskou ku pravdě nebeské, neboť ona sky, tá pravou spokojenost zde na zemi, blaženost věčnou nad hvězdami! —

## Cesta do Mariánských Cell.

Již jest tomu několik let, co má sestra první svou pouť do slaveného poutního místa, do Mar. Cell vykonala. Byl jsem tenkráte ještě chlapec, chodil jsem do školy svého rodiště. Tamaluju se však na

Den jejího příchodu žil jsem jakoby se to bylo včera stalo. Den ten byl slavnostním dnem ve kruhu naší rodiny. Hned od rána jsme ji čekali domnívajíce se že proces se v Př. městě asi 3 hodiny vzdáleném přerušuje. Všecko ale bylo marné naše čekání: nikdo nepřicházel. Otec nemaje žádného stání doma, každou čtvrt hodiny vycházel na Kopeček nad osadou naší se vyjímající, aby se podíval, jakli již sestra přichází. Konečně i matka ne, trpělivě přecházela z místa na místo obávajíce se, že snad kočárky nějaká nehoda potkala. Já jsem chodil napřed s otcem dívat se na Kopeček, pak ale, když sestra nepřicházela, zůstal jsem ve světnici a pracoval jsem školní úlohy, abych byl hotov, až se sestra navrátí. —

Konečně, — bylo to odpoledne ku třetí asi hodině — přichází sestra s ranečkem na zádech doprovázena jsouc otcem, který spatřiv ji přicházeti žádnému nic neřekl, aby nám milé připravil překvapení. Myslili jsme, že toho dne již nepřijde, spatřivše ale z okna ji přicházeti, vyběhli jsme jí všichni naproti. Matka prolévala slzy radosti já se bratry svými. Unikli jsme se k ní jaksi odlýchavě, neb se nám zdála jakousi tajemnou vyneseností oblíčena býti. Po prvých nevyhnutelných otázkách a odpovědích počala sestra vydělávati a rozdávati dárky. Já jsem byl podělen obrázkem Panny Marie Čelenské. Obrázek ten byl zcela jednoduchý, ale přece se mně náramně líbil, ačkoliv již ani nevím, co mne na něm zajímalo; měl jsem ho mnoho let zvláštní úctu k němu chovaje, až jak se mně ztratil jistou, nechodou v posledních létech mě potkavší. —

Po rozdání dárků vyprávěla sestra, jaká se jí vedlo po čas pouti, kde všude byla, co znamenitého viděla, co se jí kde nejvíce líbilo. Já ji poslouchal s velikou pozorností, naplněné vděčností se jí vyplácvaje, a přál jsem si z hlouby srdce svého, kdybych byl mohl se sestrou onu pouť vykonati a vlastníma očima vše viděti a zříti, co mně tak živými barvami vypravovala. Nejvřelejší modlitba jí touha směřovala ku stříbrnému oltáři, na němž divotvorná soška Bohorodiččina zahalena jsouc v roucho zlatém, perlami a drahokamy krumplovaném velebné trůní. Ano mám až podnes onen krásný obraz před očima, jejž sestra svým živým vyprávěním v obraznosti mé vykouzlila. —

Pozdějí odebrav se ze svého rodného města do B. nalomil jsem pozapomenuté poněkud na Marianské Celly se stříbrným oltářem. Otec ale ožil na to, co ona touha, kdykoliv jsem o Marianských Celách něco čekl neb vyprávěti slyšel. Jsa mínil jsem sobě, jakmile mi to vnější okolnosti dovolí, že první cestou, jíž podniknu, bude pouť do Cel. Avšak mnohá léta uplynula, aniž bych jsem svého úsmyslu uskutečniti mohl. Teprve o prázdninách roku 186 dosáhl jsem vyplnění přání svého.

Rozloučiv se s drahými rodiči, kteří dobří nerádi mě propouštěli, jel jsem do Brna, odkudž mínil jsem po dráze do Vídně se odebrati.

24 srpna vyjel jsem z Brna. Poněvadž vlak brněnský se opozdil, ujel mně vlak zlatý, takže jsem byl nucen ve Ř. přenocovati. Chtěl jsem totiž dříve než se do Cell vyderu, navštíviti své příbuzné v K. Mohl jsem tedy teprve druhý den ranním vlakem do K. odjeti. Vstoupiv v K. do jiné, nádražní, byl jsem osloven pánem mně zcela neznámým, jenž mně pravil, že již včera mne strýc čekal, a poněvadž jsem nepřijel, obávají se, že se mně na cestě něco příkrého přihodilo. Když se dívám, jak mne onen pán zná, on však viděv mou rozpačitost sám mně vysvětloval, že mým strýcem, o němž se dobře zná, onen příhavý se změnil a že se ve mně dle strýcova popisu sotva mýlit bude. U strýce mne již všichni dlouze očekávali. —

Po obědě chtěje se podívati do Kláštera Klosterneuburského jel jsem k Dunaji a dal jsem se převézti na druhý břeh. Vítr vanul jen mírný, proto byla plavba velmi příjemná. Okolo Klosterneuburku klesá se právě železnice a sice z Vídně na pravém břehu Dunaje k Tullnu a odtud přes Dunaj na levý břeh, odkudž jak vede do Budějovic v jižních Čechách. Pracovalo zde na 50 dělníků. Ani mně nenapadlo, že mezi nimi mohou býti také Češi. Kontrakt jak na 18 měsíců a to hemžení bílu zde pracujícího Krásným Klášterem dále.

Tu najednou zaslechnu slova: „Pochválen buď Ježíš Kristus." „Až na věky Amen," odpovím se srdečnou radostí. Zastavím se a dám se s nimi do řeči; sešlo se asi 10 mužů a žen, kteříž hovořili právě vášnivě. Byli jak mně vyprávěli, z jižních Čech a nemajíce doma žádného výdělku přišli sem na železnici, aby si nějaký ten groš vydělali. Dám jim s Bohem a kráčím dále. To jest věru věc podivná, uvažuji sám v sobě, že čeští lidé své vlasti nemůže vůbec nalézti, ale není divu, když z Rakouska ročně 40 mil. zl. vyvandruje Čech do sídla vídeňských pánů, kdo jak se může v Čechách do vědomí podniku poustiti. — Snad bych se byl ještě hlouběji zabral do podobných myšlének, avšak pohled na mohutnou budovu Kláštera, jež se nyní ve své velkoleposti a velebě před zraky mými objevila, vytrhl mne z tohoto dumání. Na straně západní vyplňuje na skále vysoké, jež na sobě mají rád dávné starobylosti, z jižní strany volupuje se po 60 stupních na nádvoří Klášterní. Že teprve dovnitř se dojem, jenž zejména každého cestovatele uchvátí. Klášter sám rovná se svému Knížecímu paláci. Chtěl jsem se představiti u prelata. Sluha ve předsíni čekající mne ihned vyhlásil. Složiv svou věc ve předsíni krásném do Konnad prelatových, chci jakkoli, sluha mne však upozorňuje, že pan prelat jest až ve druhé komnatě. Vcházím tedy do první světnice. Zůstanu ale mimo volně několik okamžiků státi; jsa oslněn nádherou a okvostem zde se jevícím. Spamatovav se vkročím do světnice prelatovy. Pan prelat četl právě z nějaké knihy. Spatřiv mne obrátil se mne jen na mém místě, na což jsem jemu zkrátka vyložil účel své v Klášteře návštěvy. Mezi jiným

vypůjčal se mne také na našeho nejd. p. biskupa, je-li zdráv, pak na naše národní poměry. Že všeho bylo patrno, že ho naše poměry velmi zajímají. Než jsem během rozmluvy poznal, že se musel důkladně obírati otázkami jak národními, tak i církevními, jež u nás jsou na denním pořádku. Po té výjevě se mnou do přečtárny a naporučil slu, žovi, aby mne zavedl k vp. Klenotní, kovi, který prý mně všechny zname, nitosti klášterní ukáže. Vzal jsem, tovi svůj vřelý dík za jeho laskavost brát jsem se za slnhou. Pan Klenotník byl ale právě zaměstnán, musel jsem tedy něco počkati. Za podobným účelem čekala zde také společnost dám asi 8 hlav čítajíc. Po chvíli přijde p. Klenotník, kněz asi 26 neb 28 let starý, mravů jak jsem posléji poznal, příjemně unlazených. Napřed nás zave, dl do Klenotné komory. Viděl jsem tu drahocenné monstrance, ciboria, krucifixe, drahé kostelní nářadí, po, dobné ozdobné dary od osob vysoce posta, vených. Na př. zlatý kříž diamanty drahokamy posázený od čís. M. Terezie, krásný zlatý křížek rubíny a granáty vyklášený od našeho nejdůstojnějšího p. biskupa, pak drahocenou monstranci na způsob stromu, jehož větve bílý květ vydávají. Tento květ byl mistrně shotoven ze samých správných perel. Podobné monstrance jsem ještě neviděl, proto mne velice zajímala. Pro její velikost nemohou ji potřebovati, neb sámější zaberna, kl nemůže ji obsáhnouti. Dále na, lézá se zde malý dalekohled postříbr, ný a silno pozlacený, dar to císařův od arcivévody Karla. Tímto dalekohledem pozoroval princ Eugen Savojský posta, vení vojsk nepřátelských. O měšťan, ských rouchách, jichž zde byla náramná hoj, nost, neminím se ani šířiti. Než jsme všechno prohlídli, trvalo to přes ho, dinu. Z komory klenotné šli jsme do komnat prelátských a do komnat tak zvaných císařských. Všude pano, vala knížecí nádhera. Nejvíce mne zají, mala komnata, v níž obyčejně M. Te, rezia za svého v klost. pobytu se zdr, žovala. Všechno nářadí a celá komnaty úprava jest taková, jaká za jejího času bývala. Všechno nářadí jest potažené žlutým damaškem, žluté damaškové zástony splývají dolů v bohatých zá, chybách po obou stranách oken. Ano stolní její oblek má ještě na sobě všechny předměty ženské nádhernosti, jichž já blíže pozorovati neumím. Dvě prelátské světnice položí opo, sta obrazárny. V jedné jsou obrazy světců, zvířat, krajů, krajin a t. p., ve druhé jsou obrazy svatých a obrazy představující scény biblické. Škoda že tam nemají žádného seznamu, jenž by udával mimo jména umělců dobu a školu, jíž každý náležel. Pan klenotník nás doprovázející neměl také mnohých vědomostí v tomto oboru a tak jsme se na každý den obraz chválili podívali, na jeden delší, na druhý kratší, jak právě obraz očím lahodil a šli jsme dále. Z obrazárny vyšli jsme vedeni do sbírek přírodovědeckých, do síně rytířské, takvé sbírky děl umělec, kých. V této poslední sbírce byly rozlič, né sochy ze dřeva, ze sádry, z mramoru a z jiných látek, obrazy reliefní čili

vypouklé. Dvě sošky předevšším poutaly mou pozornost. Jedna představovala pád pyšných andělů, druhá poslední soud. Tyto sošky byly z jemného kamu alabastru zpracovány, každá mohla býti asi 9" vysoká. Třeť ale jednotlivé ossony, ač výška jejich sotva 6 neb 7" obnášela, byly tak umělecky vyvedeny, že na nich i žebra ano i žíly znáti bylo. —

## Opolna z čís. VIII.

Bohu. Úsudek jako v předešlém čísle.
Vývoj a různost povahy národní jak se grafí v přísloví. Jako v čísle předešlém. Jenom na straně 69 sloup. 2 asi ve prostředku m. abychom naše pozvednání — své pozvednání, o něco dále m. postavivše — postaviv še.
Neměnnost a pokrok v Církvi. Úsudek viz v čís. předešlém. m. poví — pověď, místo: „jak dlouho" raději: pokud, a m. přirozeně, ný stojí omylem potvrzený.
Něco o táborech. Viz úsudek v čísle předešlém: výborně.

## Opolna z čís. IX.

Bohu. Čtvrtý verš jest nesprávně psán. Čti a ponahem vinnosti všech srdce atd. V druhé sloce jest prvý verš: Chrám vražedy nepýtný, a ve čtvrtém verši „těcha zjednaná nemá přímého" Atd. zjednaná žádného dobrého smyslu. Přes to vše vidět v básni ze už nějaký pokrok veliký.
Slavee na moři a vůbec jeho. Pěkný to popis bouře co obrazu života lidského. Slova jsou pečlivě vybrána, řeč zdatná. Toliko třeba položiti na str. 66 ve 1. slp. m: prostranný — prostranný, m: tiplíčcích — se štěpyticích, m: zda vším zaopatřen — což ke dlouhé a daleké cestě jest zapotřebí, obrnil-li člunek svůj všem návalům a živlům jej učiniv takto neškodným má oblast — zda-li vším zaopatřen a obrnil-li člunek svůj proti všem návalům živlu rozkáceného, m: pognenálla — znenálla aneb po znenálla, m: rudý blek — rudými blesky; sopsati něco i nečím, zde lépe něčím. Na str. v 1. sloup. m: nespatří — nespatřuje; m: obráti — obrací; m: otevře — otvírá; m: zkázodarné — zkázonosné; m: roztříštati — roztříštkati. Na str. 68 ve 1. slp. m: tohož — toho; m: táje — táj, ve 2. sloup. m: v budoucích — následujících aneb následných; m: vydobyli — vydobyli. Na str. 69 ve 2. sloup. m: Nebyla lépe ne, byla-li; m: všestraného — všestranného.
K druhotinám. Zdařilá básnička až na jeden gramatický poklesek: Kráčících místo: kráčejících. Grammatice ani ve verších nesmí se ubližiti.
Něco o táborech. O tomto potkračování platí předešlý úsudek náš; toliko ve zlomku vytkli bychom tentokráte některé nedokonalosti jako: o pomoci místo: spomoci; hrázy lépe hráze: liť nesvítí-li náhledy kněžstva (germ) místo: liť nesvondlasí s náhledy aneb lépe zde: liť nevešeb jedě v náhledy kněžstva; m. nabýti — nabyti; německé: jinder vrůčk, rozumějí Jagnedrůčk jest zjevzdušeno, ani nám říci lze: Hlak budí protihlak.
Některé mravné zásady. m. náklonnost — naklonnost. V opolně: m. silná — polná.

Dům p. prof. M. Pr.

Jos. Pospíšil.

# MUSEUM.

*Buď váš život jedna Boží chvála,*
*Slastí Christus, tužbou cnosti krása*
*Chotí církev a mzdou lidí spása.*
*Fr. Sušil.*

## Lípa

Lípa se zelenala
Tam ve šumném háji,
Květem obsypána,
Měl jsem, že jsem v ráji!

Větvice vypínala
K nebesům vysoko
Do mého pak do srdce
Zasáhla hluboko!

Ptáčata sviloperná
Ve svůj stín vábila,
Kdy spočíval jsem pod ní,
Chladem mne chladila.

Nyní ach už ubohá
Mání usvadnula
Květy, listy rozkošné
Zima odvanula.

Dřímej, lípko zelená!
Vždy nebudeš spáti;
Nová vesna čarovná,
Nový květ ti vrátí.

Opět budou ptáčkové,
Ptáčkové sviloverní,
Písně prozpěvovati,
Pěvcové hovorní.

Tu opětně lípenka
Stínem nás ochrání
Druhům milým v útroby
Rajskou rozkoš vleje!

Druzi naši okřejou
V tvém chladu stinném,
Nádra, čela a hlavy
Cvinou lavičínem!

Z Mirosl. Vilhara.

# Něco o táborech (Dokončení)

Pohovořivše o táborech náboženských a politických, přikračujeme k národohospodářským. Tento druh táborů držán bývá, buď ku povznesení stavu rolnického, a tenkráte se nazývá polním kázaním, buď ku zlepšení stavu dělnického a tu prostě schůzí dělnickou slove. Polní Kázaní se sice nezhusta zařizuje, ale i ta, která se obývají, značného nám podají důkazu, že jsou u našeho rolnictva velice užitečná. Sejdou se rolníci z jedné krajiny, v níž mají grunty se stejnou půdou, se stejnými klimatickými poměry, kde se všem rodí tytéž plodiny. Dejme tomu, že by se sešli v Rajhradě, a sice všickni sedláci od Brna až ku Břeclavě; žádný nepůjde odtud bez poučení praktického, ať už se mluvilo o čemkoli —, protože mají stejnou skoro půdu, a tytéž plodiny. — Kázaní taková jsou také potřebná. Stává sice mnoho po Moravě spolků hospodářských — ale poměrně k obyvatelstvu málo čítají údů, je tedy patrno, že ještě mnoho sedláků vězí v starých kolejích zděděných od praotců a sběre podílu na zvelebování hospodářství. Nechce-li člověk takový vstoupiti do spolku, aby nebyl nucen choditi do schůzí, snad se dá ohnouti a pojede jednou na to Kázaní, a tu se mu ve mnohém otevřou oči a on nahlédne, že je pozadu. Onen výrok „in via perfectionis non progredi, regredi est“ dá se obzvlašť na šetřím poměrům přiměřiti. Rolník anebo řemeslník starého rázu nespraví nic — musí pokračovati se druhými v zdokonalování své živnosti, aby mu co nejvíce důchodů poskytla na daně; nesmí se tedy dle starého řídili lenocha, nýbrž musí se chápati nových jistých vynálezů — ba vlastně by měl sám vynalézavého osvědčiti ducha. Ohromná však většina lidstva nejenom že nic nového sobě prospěšného nevynalezá, nýbrž i to dobré co jiní vyskoumali, nerada přijímá dílem pro přílišný Konservativního ducha t. j. lenost, dílem pro úctu k otcům, jenž také prý byli bez těch novějších hloupostí živi, dílem pro nepřátelství a nedůvěru v ni. Jak se ale překážky ty mají odstraniti, když sedlák ani neče, ani do schůzí, ani hospodářských nechodí? — Toť částečně úloha polních Kázaní, neboť v nich se může podati skrátka souhrn všech skušeností nabytých po více roků skrátka v theorii i v praxi a když nečečník uvidí a přesvědčí se, že by to mohlo u něho lépe vypadati — snad se polepší. —

Co se dotýče schůzí dělnických, o tom dalo by se mnoho mluviti. Zde toliko chceme podotknouti, že jejich užitečnost závisí úplně od vůdců a řečníků. Dělník nemá, je hlubšího vzdělání nemá mnohdy pražádných zásad a vrhá se všemožně po zlepšení svého stavu do náručí takových lidí, kteří mu nejvíce lichotí a slibují. Přijde-li jiný a slibuje-li více opustí prvého a následuje druhého. Vůdcové pak dělníků jsou namnoze zištní lidé, kteří se

svého přetvařování hojných si hledí procentů vyzískati — a to na útraty svedených dělníků. Podívejme se na příklad do Vídně. Tam se co chvíla odbývají schůze — a jaké! Řečníci řvou, posluchači řvou, policajti křičí a resoluce skoro revoluční, a plná sopění proti Kněžstvu a za několik měsíců se titéž dělníci vyslovují, že nahlížejí, jak byli podváděni, a dovolávají své proti-cirkvové smýšlení — na jak dlouho? Dokud je někdo zase nezbalamutí. K tomuto zmatku nemálo přispívá mravná skleslost dělnictva. Ve všední den jsa zaměstnán nezpomene si na Boha a v neděli a ve svátek ultrácí co za celý týden vydělal a přitom si také nevzpomene na Boha. Přijdeli pak ke schůzi, tu se to něhož usta, vičně mlaví, že si má sám pomoci, a na Boží pomoc si zase nevzpomene, a nemůže-li si sám pomoci, poněvadž to neumí chytiti z toho pravého konce, začne hubovat na prozřetelnost Božskou, že určila na věky jen kuslavu dělnickému a ne panskému a není tedy div, když pak řečník propukne ve slova: „Wann uns Gott nicht helfen will, so soll uns der Teufel helfen" bouřný obdrží potlesk, jak se to stalo loňského roku ve slavném našem Babyloně vídeňském.

Kdo tomu má spomoci? Páni dělníkův se toho nechápají, protože by jim ubylo výdělku, stát je v rukou těch kapitalistů a jiným o to dbáti nepřísluší. Zbývá tudíž úloha tato veliká Kněžstvu, a kněžstvo už začíná chápati tu úlohu svou a Bůh nedopře pomoci podniku započatému z tak krásného úmyslu.

## Ultramontanství!

Sotmile nahlédneme do některého tak zvaného listu liberalního, kterýž, jako vůbec naprostá většina listů, za heslem právě běžným se nese, shledáme se tuto ihned s dobře míněnými narážkami a zákeřnicemi, kdy cílenými výčitkami na ultramontány. Jest záhodno při, hlédnouti blížeji k významu tohoto slova, pátrati po jeho historickém vzniku a konečně se seznati s těmi, jimiž slouží co hromosvod „překy pující svobodomyslnosti.

Ultramontán znamená dolík co „za horami" a ultramontán slul by onen, jenž za horami bydlí, t. j. za onim pásmem nebetyčných vznešeně k blankytu se pnoucích hor, jenž rozhraní tvoří vzdělaných a nevzdělaných národů v dávném věku, a nyní Francie, Švýcarska, Německa meze a Rakouska meze nagnačuje. Podle výroku těchto vševědných liberalních listů, jenž se chovají jakoby na svrchovanou moudrost a osvícenost sobě byli patent vymohli, žije mnoho a mnoho ultramontánů v těchto zemích, i nám těchto slovanům odpůrci političtí nejvíce tak přezdívali dokud naše listera, tura ještě panzenskou slouti mohla, nyní již i u nás každý politický list nařknutí ultramontán,

ství po hádá ustknutí se vyhýbá a co pádlé podezřívání od sebe odmítá.

Nemůže tedy ultramontán znamenali obyvatele rozkošné Italie, poněvadž této přezdívky se dostává některým lidem oněch nadzmíněných zemí, kteří sotva zřídali velebných oněch hor uzřeli nečkali by stále bydliště svá tam byli zaujali a musí se tedy tohoto slova užívali ve smyslu vyšším a onino, jimž se takovým spůsobem spíšá, musí se nějakou vnitřnou vlastností od ostatních lišiti. I má se podobně u slova ultramontán, ultramontánství užívá se ve smyslu vyšším, církevním, a ultramontánové se zovou oni, jichž mysl za ony svrchu zmíněné velebné hory zaletuje a srdce všelebije pro město na sedmi pahorkách se k nebi pnoucí slavnou minulostí a historickou vlahlasností proslulé pro věčný — Řím, co „metropolis" veškerého křesťanstva svazkem křesťanské víry vespolek spojeného.

Zajisté vzplane každý vřelou touhou hlavní toto světa město navštíviti, jenž spojuje dva věky, soustředilo péče, co duchem lidský a pílě usilovná velikého a krásného dokázati mohou. Tu nádherné hradové, sloupoviny, pyramidy, obelisky jedenpak druhého se hlásí, tam paláce ještě ve svých pozůstatcích výmluvné důkazy přepychu světovládných imperatorů římských, kteří ve své zarputilosti křesťanům a křesťanům vyznavačů víry, uky křesťanské bezživotí připravili, se důstojně řadí ku stavbám napl-

něným pozůstatky pohanské modloslužby, sochami bohů a bůžků, které co sonem vší mocí, vší blahodárné i zplodné působnosti předmětem všeobecné pocty a strachu byly, nyní jen co pouhé starožitnosti zajímají; zde nedovolují oku a myšlení odpočinouti velkolepé chrámy, v nichž modlám žertvy plápolaly, nyní ale davy zbožného lidu ku klánění se synu nepoškorněné panny se shromažďují, tu vábí oko výstečné báně k nebi se vznášejících 470 kostelů větším dílem dobrodorých věřících vystavěných a ve své kráse udržovaných. Kam jen příchozího noha nese, všude znamenitosti, všude pozorování hodné předměty najde, se hrůzou stoupá do žalářů svatých a světlic při zpomínce na ukrutné a nelidské nástroje mučennické, jichž se užilo proti křesťanům, aby opustili prapor vítězící církve, kříž Kristův, oslýchavě se noha šíne na posvátná místa, kde sv. Petr smrt kříže podstoupil, sv. Pavel krácel a s dychtivostí nevýslovnou ohledává podzemné prostory tak zvané „katakomby" tisíců mučedlníků, kde papežové vzdaleni jsouce světla denního na oltářích ze skály písečnaté tesaných obětí sv. slou žili; při pohledu na bezčetné obrazy a sochy od nejdokonalejších umělců křesťanských zhotovených žasne a obdivuje rozsáhlost a velikolepost budov dobročinných pro chudé a nemocné

a pro chovance ze všech dílů světa, zde se konečně sešlá sešnězí mi mluvícími ve všech řečích světa.

Zajisté tane každému otázka na mysli: Kdo jest původcem toho všeho? kdo to v souladném celku udržuje? —

V Římě sídlící papež, nástupce ve prvenství apostola Petra, náměstek Christův viditelný. Tento jest to také, k němuž co otci veškerých věřících každý katolík zření (tak obrazně) a láskou účinnou se nese, pro něhož nevyhnutelně musí býti — ultramontánem, neb církev římská pod vedením řádných nástupců sv. Petra co mocná páka nevyhnutelně potřebné jednoty veškeré církve a co nepřemožitelný val proti bludům vznikajícím ve všem prvenství moci a přednosti se uznávala od počátku svého po veškerá století jak to historie církevná dosvědčuje. —

V Římě rozsoudil Klement, kterýž po Petrovi třetí seděl na stolici Římské, vzešlou rozepři v Korintu. Tertullian nazývá Římského biskupa „prvním z kněží a biskupů". Sv. Cyprian mučedlník Páně nazývá Římskou církev „Kořenem a matkou obecné církve". A první obecný sněm Nicenský výborně dí: „Biskup, jenž sídlí v Římě, jest hlava a kníže všech Patriarchů, neboť jest první jako Petr, jemuž jakožto náměstkovi Kristovu dána jest moc nad celou církví" —

Toto bylo přesvědčení po veškerá století a historie nás učí, že tam, kde sobě vlažně ku Římské církvi počínali aneb dokonce se od ní odtrhli, v zápětí smrtvší víry následovala. Každá církev ano každý jednotlivec musí býti v úzkém s Římem spojení, každý katolík musí nevyhnutelně býti ultramontánem, — a takovým způsobem jest název ultramontán, ultramontanství nejčestnější, jaký se může buď celým korporacím neb jednotlivcům udělit.

Aby se nějaká budova sesula, musíme se nejprve postarati o podkopání základů a zviklání hlavních podpor, tomu dobře porozuměli nepřátelé výrouky křesťanské. —

A proto také veškery nástrahy a úklady soustředili vždy proti viditelnému církve základu, pronásledovali — blesky hněvu svého, všechny jeho přívržence a prostulé církevně smýšlejícímužeže a hledíce pro ně nějaké jméno stranické neb přezdívisko nalézti jmenovali je — ovšem ve svém smyslu — ultramontány.

Historický výklad významu tohoto slova jest následující.

Ve velikých bojích církve za časů Bonifáce VIII. pokřtil veliký tento papež Němce tímto jménem, poněvadž jemu z Říma Němci „za horami" byli a v tomto smyslu zůstalo toto slovo po delší čas v užívání. (Dokončení.)

# Cesta do Marianskych Cell.

(Pokračování.)

Ještě jsme se pokochávali na tak zvanou „velkou bečku" 999 vědер obsahující. R. 1702 byla zhotovena a až do r. 1740 byla ve sklepě klášterním, nyní, poněvadž nemají do ní co dávati, jest v kolně na věčnou památku postavena. Na ni musí se lézti po žebříku, v ní lze se pohodně procházeti. V čele sudu vyrezán jest následující nápis: Num quam deficiat, semper proficiat.

Poručiv se společnosti dam, jež mě jednak pro svou nevědomost u věcech náboženských jinak pro svou vědychtivost a učelivost dosti zajímaly, ubíral jsem se nazpět k Dunaji. Rád bych se byl pokochával ještě do chrámu klášterního a do kaple sv. Leopolda, kterýž tento klášter založil, avšak slunce se již klonilo k západu, musel jsem tedy spěchati k Dunaji, aby mě člun, jenž okolo západu na posled přes řeku jede, mi neujel a já nucen nebyl v Klosterneuburku přenocovati.

Dříve ale než v popisu návratu svého pokračovati budu, nebude od místa, aspoň povrchně se zmíniti o dějinách kláštera samého.

Klášter tento, jak již řečeno, založil Markhrabě Leopold Svatý. — Roku 1106 byly položeny základné kameny, r. 1136 byl klášter i se chrámem dohotoven, načež regul. kanovníci sv. Augustina do něho uvedeni byli. Nynější klášterní budova pochází z roku 1730. —

Tohoto roku započato přestavování celého starého kláštera. Celá stavba ale až posud není bohužel dokončena. K nemalé okrase slouží klášterní budově měděné báně s skromným kloboukem vévodským, velkolepé schody s obou stran hlavní brány. Ve klenotní komoře chová se vévodský klobouk sv. Leopolda, jehož jsem ale ani klenotník skříně otevříti nemohl nevěděl. Však zvané Leopoldské kapli nalézají se ostatky sv. Leopolda, kterýž se na jeho slavnost k veřejnému uctění zbožného lidu vystavují. V této kapli postaven jest velepověstný oltář Verdunský skládající se z 51 kovových tabul, v něž přesličné figury vryty jsou. —

Knihovna čítá 30000 děl, 1500 inkunabel a 1250 rukopisů. —

Nejbohatší důchody klášter náležející ve vinicích; proto dostal také přijmí „u vinného čepu" (Zum rinnen den Zapfen.).

Mnohé škody utrpěl klášter válkami v Rakousích zuřícími. Tedy nou invasí francouskou ztratil na 2½ mill. zl. —

Nyní se ale vraťme k Dunaji. Člun jenž mě měl převézti, byl již obsažen asi 4 neb 5 pány, kteří mnoho chuti neukazovali mě do svého středu přijmouti, poněvadž loďka právě pro 4 neb 5 osob určena byla.

Jízdu jsme měli nad míru příjemnou. Slunce právě zapadající obrážělo se v nesčíslných paprscích ve hladině. —

I zdálo se, že celý Dunaj proměnil se v samé tekoucí zlato leskem svým zraky pozorovatelovy oslňující. Naše loďka kolébala se vlny sice rozhrnujíc. Mysl má dojemy minulého dopoledne rozháraná tonula v rozvodných pocitech. Připadalo mi, že se plavím mořem svého života, a prosil jsem Tvůrce všehomíra za milost, abych když ku břehu věčnosti tak klidně a radostně přistál, jako jsem se nyní plavil ku druhému břehu Dunaje. Vystoupiv na břeh nabyl jsem pomalu zase chladné mysli a tak kráčel jsem k obydlí strýce svého.

Druhý den jsem zbrávil skoro zcela v rodinném kruhu strýcově, neb H. nemá žádných památihodností, ježby pozornost mou poutaly. A kdyby nebylo Dunaje, jenž zdálí několik minut okolo města teče, nemělo by zajisté žádné přednosti před jinými menšími městy venkovskými. Tato řeka jest zdrojem všeho blahobytu, jímž se město toto honosí. Neb všechen obchod a průmysl, jenž zde utěšeně kvétá, zakládá se toliko na přízni, v poloze H. nedaleko Dunaje.

Především zasluhuje loďnice jmenovaná byti, která okolo 500 řemeslníkům všeho druhu výživu poskytuje. Loďnice tato náleží první výs. ra. Rakouské společnosti Lloydu, kteráž na mnohých parních a těmi nesčíslných menších lodích plavbu na Dunaji provozuje. Zde na této loďnici z většího dílu se opravují poškozené a poroucháné lodě. Jest to podivaná, když se nějaká větší loď kopravě na zemi vytahuje. Ten shon a křik to běhání, to množství nástrojů všemu upotřebných nedá se ani vypsáti. —

O společenském životě tohoto města nelze mi mnoho říci, nemohl jsem za tak krátký čas svého zde pobytu hlouběji v jeho bytost vniknouti. — Třetího dne po svém příchodu zde, jel jsem z rana po drážce do Vídně chtěje odtud dále svou pouť nastoupiti. Do Vídně jsem přijížděl se zvláštním citem. Bylo to po druhé, co jsem hlavní město našeho mocnářství navštívil. Tentokráte ale jsem pohlížel na vše znakem zcela jiným než přede třemi léty, kdež mě ohromnost tohoto města, pak pestrý život v něm se rozvinující zcela ohlušil a oslepil. Nyní jsem kráčel zcela klidně a lhostejně lidnatými ulicemi dávaje především pozor, abych přitom překotném běhání a jezdění k nějakému úrazu nepřišel. Hodlaje však již po několika hodinách z Vídně odjeti, nevěděl jsem, co mám honem začíti, kam se obrátiti. Napadlo mi že mám u milosrdných známého frátra P. ten žeby mě mohl po městě trochu provésti. Po dlouhém přeptávání dostal jsem se na Leopoldov ku klášteru milosrdných bratří. Fratra P. nalezl jsem sice doma ale maje právě toho dne sv. zpověď nemohl se mnou zeklášťera vyjíti. Rozloživ mu cíl své cesty ptal jsem se ho, kdy odjíždí železnice do Badenu a odtud, jak je to daleko do sv. Kříže, kdež jsem míníl přenocovati.

Do sv. Kříže máš z Badenu asi hodinku. Odpoví mi Jr. B., máš tedy času dosti, vyjedeš-li o 4. hodinách z Vídně do Badenu. I vybídnul mě, abych na nějakou chvíli šel sám do města se podívat, pak abych přišel k obědu. Dal jsem se přemluviti a přijmul jsem na vrh jeho. Před obědem šel jsem tedy do města, nebyl jsem ale nikde než ve sv. Štěpánském chrámě. O tomto chrámu nebudu se míniti vzdýti se o něm již napsalo dost a dost, a čeho nového bych mohl také o něm vypravovati? Jenom tolik podotýkám, že se mě velmi nemile dotklo, když jsem vděl, že velebný tento chrám obecenstvu za průchod slouží. Neb mnozí ani s pažič, nou úctou toulo svatyní ne, kráčejí. Jak n. p. právě v mé přítomnosti prokračelo se ku pě, kolik kejsku, k tomu nemýlím-li se, židovských, kteří majíce kořící doubnitky v ruku vedle hlavního oltáře se hnali když se děl právě úkon nejsvětější. Divil jsem se tomu nemálo, že mnozí přec smeknuto.

Po mši sv. šel jsem nazpět do Klášťera; blížilo se pomalu k poledni. Známý můj mi pravil chcili objedvati se před, stavenými, že se musím předsta, viti u provinciala. V klášterech milosrdných jídá se v poledne ve dvě doby a sice o 11 a o 12. hodině. O jedenácté obědvají před, stavení, později pak druzí bratří ve službě právě zaměstnaní.

(Pokrač. násl.)

## Epistola č. X.

Bohu. I sloka. Smysl prvého verše jest docela temný. Ostatní verše pov dobry. M. šálmy — šalmy, m. svíť — svíť.

II sloka. Smysl prv. verše jest též temný.

**Hlavec na moři a vůdce jeho.** Velmi chvály hodný s nadšením pro církev psaný článek, toliko následujících oprav přičiniti dlužno: Str. 74 pet. sloup. m. slyšejí — slýchají. Tomáš Kemp. není žákem sv. J. Bonaventury, an tento r. 1274 umřel a onen (Tom. Kemp.) teprv 1380 se narodil. Tom. Kemp. jem řel r. 1471. Ve sloup. 2. m. nejučinnější — nejúčinnější. Str. 75 1. sloup. m. ku spojení lépe k ukojení mysli aneb k upokojení; m. střežitým dujíc střážným neb střeschoucím. Str. 76. 1 sloup. Kant nehlásal atheismus; m. osamotněna — osamotnělá. 2 sloup. m. svět spočívá — svět spoléhá; m. touže, nost — baživost. —

**Cesta do Mariánských Lell.** Velmi zajímavý ten popis slok výborný až na tři nedokonalosti (opakování slov: přicházeli a spatřili, anižbych (germ.) místo aniž jsem, na což = nač neb načež. —

Dict. p. prof. Prok.

# MUSEUM.

*Buď váš život jedna Boží chvála,*
*Slastí Christus, tužbou cnosti krása*
*Choť církev a mzdou tidí spása.*
*Fr. Sušil.*

## Vidrenské brdo.

Kdy na Vidrenském já brdu dlívám
Na věnec hor kolkolem pozírám,
Kdy pomyslím: oko kam dovahá,
Všude Slovenčin otčina drahá:
Tu mé nitro k nebesům se vine
S prosbou, chraň můj domov Hospodine!

Kdy na pestrém luhův na prostoru
Zírám čarovnou se skvěti zorou,
Kdy se v nitro hlas zvonů rozlívá,
An k modlitbě křesťany pozývá:
Tu mé nitro k nebesům se vine
S prosbou, chraň svatý kříž Hospodine!

Když se útroba má znepokojí
Tůň ku břehu, kdež se poukojí:
Tamo tělo opadnou okovy,
Tam se život opětně obnoví,
A mé nitro k nebesům se zvedá
Těchu rajskou v nebes stanu hledá.

Když slunečko k západu se kloní,
Zvony zdrávas Maria zazvoní:
Tu si myslím: S Bohem brdo krásné,
Bůh dá, že rod slávský nikdy nepohasne!
A mé nitro k nebesům se zvedá,
Pro rod slávský ochrany tam hledá.

Ljudevít Vukotinović.

# Ultramontánství!

(Dokončení.)

Když ale v minulém století Febronius své mylné náhledy šířiti počal a Josef II. s bezvěreckými filosofy Francouzskými a jejich chorlivými ochrancem Bedřichem II. nejen proti moci papežské nýbrž i proti theokratickému církve zřízení co nejsilovněji bojili a rozumářství vše se se všim starodávným pojmy jako náboženství, víra a cnost, dříve podmínky a tvůrčí síly blaha a štěstí jak jednotlivců tak i celých národů, co staré harabardí zatracovali, spílali tito a spílají až posud jejich následovníci Roženína, kdož jich v protikřesťanském a proti církevním zřízení nepodporoval aneb se jim zjevně na odpor stavěl — ultramontanů. Bližencí těchto osvícenců (illuminatů — tak se totiž nazývali domnělí oblažitelé národů v minulém století) stali se za našich dnů církevněsvobodomyslníky, jichž heslem a hořlem bývá křesťanství katolické duchu času přispůsobiti čili smířiti a sice zrušením celibátu, odstraněním moudře zavedené latiny a zavedením mateřského jazyka v liturgii, odtržením se ode středu křesťanství od Říma a zbudováním církve národní. Kdo takovým a podobným náhledům se mužně na odpor stavěl, kdo v bojích, za minulých let vzniklých a až posud trvajících, za příčinou zavádění civilního manželství a upírání církvi práva na školy obecné, za neodvislosti její ode státu buď, všemohoucnosti a svrchovanosti státu moderního a jeho domnělou oprávněnost i v čistě církevních záležitostech své choutky provádětí, úplně upíral aneb proti ní bojoval ten byl vinen z — ultramontanství.

Znamená tedy „ultramontán, ultramontanství“ v ústech církevních svobodomyslníků a neb ve sloupcích listů liberalních a židovských tolik co „křesťanství katolické“ pravý opak lži-liberalismu, socialismu, kommunismu, materialismu a jiných — ismů.

Konečně jest zahodno se zmíniti o nesvornosti čili jakési řevnivosti pravých katol. křesťanství vyznávačů. Snad totiž mezi nimi mnozí, jenž by oko nerádi oni stínadly s vrání pokazili, a proto si u věcech víry jakoži vlažně počínají zapomínajíce výroku Páně liknavé jednání odsuzujícího: „Že jsi vlažný a nejsi ani studený ani horký, hodlám tě vyrci z úst svých.“

Této se horlivějších a přísněji smýšlejících stran jmenujíce je pobožnůstkáře a neb-ultramontány, vyčítají jim úzkostlivé se přidržování zásad přežilých, zatemnělých a středověkých: ale bez vší podstatné příčiny, neb této hledí časovým požadavkům

za dost učiniti dějice se při tom pevné zásad a zákonů sv. církví hlásaných a bojíce se, pošetile a svéhlavě bez vší rozvahy ducha provedených převratů, čekají raději na moudré rozhodnutí sv. církve.

Za našich dnů klde se celá společnost ve všeobecný vír neuvažného jednání vrhá, nemají ti takzvaní mírní žádného místa, oni jsou společnosti lidské jen pouhou ctí. Taková doba vyžaduje mužů rozhodných, žulových, nedbajících na to, dostává-li se jim hany nebo pochvaly v boji za nejsvětější zájmy člověčenstva, jen takoví mohou doufati, že palma vítězství v boji o víru Christovu dosáhnou.

My katolíkové nemůžeme tedy žádným spůsobem přegdívky „ultramontanství" „smiřkouti ať se ku prásporu pravých liberalů nebo mírných katolíků a neb rozhodných hlásíme — leda že bychom se víry vzdali a se zjevnými katolického křesťanství odpůrci se stali. Rozhodnutí — tušíme — nebude nesnadné a nejlépe zajistí pokoj. Díme, rozhodněmeli se pro mužnou odvahu v bouři rozčeřených vln nepřátelských útoků a vždrží-mo-li se pevně nezvratné skály papeže, a také se staneme v nejlepším smyslu slova ultramontány.

## Byl Šušil básníkem, nebo ne?

Pravda, divná to otázka, a však jen pro toho, kdo ještě nečetl referát p. Schulz-ův o sbírce básní Sušilových: „Zpěvy a Hnězy." Komu toho štěstí popřáno, ten z hlouhého bludiště jest vyveden na jisto již ví, že Šušil k básnění nebyl povolán; vždyť tak usouzeno v oboru literárním „Umělecké besedy" v Praze. Nebyls by třeba, úsudku tomu přikládati váhy, kdyby pronesen byl býval v některém časopise: že se ale tak stalo ve spolku, jenžto se obírá pozorováním a porovnáváním umění vlastenského, odkud úsudek ten pocházeti bude po všech těměř časopisech našich, zajisté zjev ten zaslouhuje povšimnutí a to tím více, jelikož není o samotě nižší souvislosti s celou soustavou, jakou se nyní pracuje s vymanění ducha ze středověkých předsudků a popřednosti z neávděného jha mravouky církevní.

Referát onen dle „Světozora" čís. 14. od 1. dubna 1870. na str. 110. zní: „Hnězy a Zpěvy" vydány jsou z přátel zemřelého, kteří však nikterak jménu jeho tím neprospěli. Šušil si dobyl nesmrtelných zásluh sebráním nár. písní mor. — a kdyby byl sám se nepustil do básnění, ku kterémuž nebyl povolán, byl by nalezl u potomstva větších pěstounů. Hn. a Zp. obsahující na více než 200 str. gnalky jeví nám sice obratnost formy, nikoli ale jistých poesie. Mimo to třeba ke každé znělce slovník. Dobře, když se řeč obohacuje slovy na Moravě ztuhlými užívanými, v

Čechách ale nezřídkami a často-
hledanými, špatně však, když se k
vůli rýmu hledá po všech koutech.
„Kp. a Sln.“ nesou na sobě čís. I. —
bude-li druhé stejné, pak škoda ná-
kladu, který mohl upotřeben býti k
něčemu lepšímu.“

Co do obsahu slov těchto věcného
zbytečno zajisté by bylo, o ně se pří-
ti; přihodilo se toť nejslavnějším ná-
strům jiných národů, že odjed-
noch způsobem přijati byli, od ji-
ných ale jen hanu klidili. Bohdá
nuti sporu takového vždy dlužno
ponechati větším přístům.

Záhodno by však bylo bývalo, kdy
by ve zprávě oné byla také učiněna
na zmínka o původech, na kte-
rých úsudek p. referentův spočívá.
Snad ve schůzi lit. oboru Uměl.
Bes. neopomenul přec náhled svůj
odůvodniti; vždyť u věci tak
závažné nepostačuje, pouze říci,
že změlky ty „nejeví jistého poesie“
také by se byl snad chránil, co
jediné kriterium uváděti slovníka.“
Co se však týká těch hledaných
slov, měl by přec p. Schulz věděti,
že Šafaříkovi nebylo třeba, teprve
„k vůli rýmu“ po nich „po všech kou-
tech“ se shánětí; ono, on prošel vše-
chny kouty a sice nejen vlasti Mo-
ravské, nýbrž i literatur všech slovan-
ských národů, ale ne k vůli rýmu
nýbrž pro svá studia bohoslovecká.
Květy, jež na těchto svých cestách se
sbíral, v pletal pilně do věnce, jenž
vlasti básněmi svými uvíti hodlal,
a že to nečinil bez ladu a skladu,
nýbrž že každé slovíčko nám zpo-
čátku třeba neznámé důmyslně
na svém místě je postaveno, po-
znati lze jenom důkladnějším pá-
stráním po významu podobných
slov. Ano, kdo se domnívá, že
slova ta vzata jsou jenom z obecné
mluvy lidu moravského, ne
však i z jiných jazyků příbuzných,
neprozrazuje, že by si byl dal vel-
ké práce, aby jim porozuměl. Usta-
lně podobná slova bystrytují se
často i v prostřed veršů, ne tedy
jen k vůli rýmu. Tolik tedy o
důmčnce, jakoby slova ta pouze
pro zevnější úpravu bez vnitorné
souvislosti kladena byla.

Užívání slov z příbuzných
jazyků vůbec mnoho již psáno
a mluveno bylo. všichni se sho-
dují, že mluvu naši takovým
způsobem obohacovati záhodno
jest, toliko o mezích, ve kterých
se to státi má, nelze nic určitého
stanoviti. Zde pouze to divno
jest, že právě v době, kde se úsi-
lovně pracuje ku sbližení se
všech kmenů slovanských, s
odporem se potkává a zamítá
se ne snad pokus nějakého začá-
tečníka nebo nedoutka, nýbrž
dílo mistra dokonalého, jehož
spisy výborně by nám mohly
býti školou, jak bychom
na dráze všeslovanského se
poznávání povolně pokra-
čovati měli.

(Dokončení.)

---

# Přirozená svoboda.

Lazno pěje slavíček
Ve háječku zeleném
Ve háječku zeleném
Ve houští maliňovém.
Pojeví se tři lovci,
By zhubili slavíka.
On tu jme se prositi:
„Nerožte mne zastřeliti
„Chci vás pěním veselit
„V zahrádečce zelené
„Na růžici rilmené.

Uchvátili tři lovci
Uchvátili slavíka,
Odnesli ho do dvora
By jim žití vsladil.
Nechce slavík zpívati
Ni krmu se týkati.
Odnesli ho tři lovci
A pustili na luhy,
Počne slavík zpívati:
„Těžko druhů bez druha,
„A slavíku bez luha.

Srbs. národ. píseň.

# Cesta do Mariánských Lell.

(Pokračování.)

Já ale počkal raději ku druhému stolu, chtěl jsem totiž něco pohovořiti se přítelem svým. Po obědě jsem se odebral do bytu fr. Ř... Přišli tam také jiní bratři, s nimiž jsem se při obědě seznámil. Tu začali rozličné věci vykládati, které se mně ale mnoho nelíbily. Jeden na př. vypravoval, že byl poslán ode dvých představených na sbírku do západní části Dolních Rakous, kdež měl pro klášter sehnati 250 zl. Vybral prý ale mnohem více. Zatím si držel zvláštního sluhu, jenž s ním jezdil, sídě mu šaty a obuv. Kde jaká zábava musel prý býti při ní. Shodiv talár vzal civilní šat, by nikdo nevěděl, že jest duchovní. Ve zvláště prý na jisty druh zábav vydal mnoho peněz, o čemž se však dále šířiti nebudu.

Ale nejen frátři nýbrž i jeden bohoslovec tentkráte po III. roku nebyl lepšího ducha. Z svých představených vykládali podivné věci, čemuž jsem však nevěřil maje na paměti přísloví, které říká, že kdo v peci sedá, jiného tam obežem hledá.

Rozloučiv se se svým známým spěchal jsem na jižné nádraží chtěje téhož dne, jak již praveno, dorazíti ještě do sv. Hvězze. Přemlouvali mě sice ve klášteře, abych tam přenocoval slibujíce mi, že mě druhého dne po Vídni provedou. Ale mně sice na tom nezáleželo vyšel-li jsem z Vídně o den dříve a neb později, avšak nenalezna mezi mladšími milosrdnými bratry ducha, jakéhož jsem s jistotou předpokládal, neměl

jsem tam žádného slova jsa přesvědčen, že mně delší ve klášteře pobyt v ničem neposlouží.— Ze kláštera vracel jsem přímou cestou na Štěpánské náměstí. Nevěda však odtud dalších cesty a nechtěje se v každé ulici poptávati sedl jsem si na omnibus a než jsem se toho nadál, byl jsem na nádraží. V omnibusu jelo se mnou mimo dva pány několik paniček, které svými rozmluvami místo tak zaplnily, že jsem nohama ani hnouti nemohl. Mám to bylo toho dne takové pařmo, že jsem se zcela upotil, než jsem na Štěpánské náměstí přišel. Když jsem vystoupil z omnibusu, pot se po mně jenom řinul. Slušná dosti, že k němu započetí také něčím přispěla společnost, s níž jsem jel v omnibusu. Některé dámy vykládaly si s vyřídilkou právě vídeňskou o jakémsi dobrodružství, jež je potkalo na cestě z divadla předešlého dne. Při tom činily poznámky, které již dobrému společenskému taktu, nechci ani říci, slušnosti a počestnosti na závadu byly.

Na nádraží musel jsem ještě celou hodinu čekati. Vlak měl teprve o 4. hodině k Bodenbachu jeti. Mezi tímto časem prochá zel jsem se po prostranství ná dražním jsa ještě pobízen o myšlénkách, které na cestě ze Štěpánského náměstí na mysl mi vstoupily. Tolik snadno myslel jsem sobě, jestli za mnějších časů otříti pel z nebeské lilie nevinnosti! Kamkoliv člověk kročí, kamkoliv přisedne, všude nástrahy se dějí této něžné květině a bylo nástrahy s účelem svým se neminou, nepostaví-li se před ni anděl strážný se štítem nadpřirozeným a neodrazí-li všechny jedovaté šípy na ni metané. Vypsílal jsem k nebi vroucné vzdechy, aby strážící mě na všech cestách chránilo mne všech úrazů.—

Mezi tímto dumáním přiblížila se 4. hodina. Zvonek zazvonil, já usednul do vozu a již mě unášel rychlovlak z města sídelního.

Na proti mně ve voze seděl mladý elegantně ošacený pán, jak mně později sám pravil, absolvovaný právník. Ze začátku patře na rozkošnou krajinu, jenž se před očima mýma míhala, nestaral jsem se o něj. Později mě sám oslovil, maje zato, že jsem pohoslovec z diecezy vídeňské. Pravil mi, že má více kollegů, jenž si duchovní stav vyvolili a nyní již co kaplani na rozličných místech pracují. S některými prý si až dosud dopisuje. Jeden mně vykládal, jak krásné duševné boje přestáti musel, než konečně dobrodružství vstoupil. Ze začátku svých gym. studií na jiného prý ani nepomýšlel, než stavu knězskému se věnovati. Později však upustil zcela od

myšlenky této chtěje prý se rovně jemně na právnictví oddati. Konečně ale maje se již již rozhodnouti, přál se ojedinělu svému přívěji, činu úmyslu a překonav všecky překážky, jež mu jeho rodiče a příbuzní ne právě církevně smýšlející v cestu kladli, vstoupil do semináře vídeňského. Nyní prý působí co kaplan ve vel. Svém E. — a jak prý mi sám pravil, jest zcela blažen a volí tu onu hodinu, v níž se určitě rozhodl pro stav kněžský.

Mezi touto řečí dojeli jsme Badenu. Mně to opravdu mrzelo, že již musím vystupovati. Onen právník mě velmi zajímal, neb dával na jevo smýšlení výše církevní.

Byl jsem v Badenu. Nevěda, na kterou stranu se obrátiti, bral jsem se cestou, kterou ostatní lidé ze železnice vystoupivší se hnuli. Konečně zeptám se pána na protimně jdoucího, kdy cesta do sv. Kříže a jak tam daleko. Odpověď zněla odpověď, pořád touto cestou a budete-li hodně vystřelovati, za tři hodiny můžete býti ve sv. Kříži. Ti páni dráhtři z té hodně mne hezky podvedli, myslím sobě, místo jedné hodiny mám tři do sv. Kříže a dnes tam chci přenocovati. Ale co na plat, co mám dělati v Badenu? Nezbývalo mně tedy nic jiného, než se dáti s chutí na cestu. Právě na oné straně Badenu, kteráž se loubím ku sv. Kříži, stojí ohromná a téměř nepřetržitá řada letohrádků, v nichž skutečná aneb peněžná aristokracie za času letního na zdravém povětří sobě hoví. Letohrady tyto jsou krásnější a nádhernější jeden než druhý. A co mám říci o těch rozkošných zahradách, obklopujících letohrádků se vinoucích? Já však jsem měl jen malý užitek ze krásy této, neb prach, hustý prach, jenž kočáry s panstvem na procházku jezdící dopravoval, obklučoval mne ze všech stran tak, že jsem ani volně patřiti ani dýchati nemohl. Prach tento mě ještě zazoval, když jsem byl již půl druhé hodiny od Badenu vzdálen. Neb jeden kočár za druhým mě buď přejížděl a neb prudkostí ptáka na prsou mně letěl, tak že jsem několikráte do struhy aneb do trní vedle cesty stojícího skočiti musel, abych přejet nebyl od kočí strýskem za mnou aneb proti mně cválajících.

Čím dále jde, tím řídčeji se kočáry objevovaly, a já se mohl zcela pokojně oddati pozorování velebných hor nade mnou k nebesům se vypínajících. Slunce se již blížilo k západu. Pohled na tyto hory byl věru čarovný. Vůbec, kudy já kráčel, již přes hodinu nebylo zmínky po zapadajícím slunku. Čeřeny hor, ale údolí s obou stran lemujících stkvěly se pořád ještě zlatým leskem slunečním, a lesk tento pořád více a více mizel, až konečně i nejvyšší vrcholy večerním šerem

zahalovati se počaly. I napadla mně mimovolně pohádka o zlatých a stříbrných horách, o princeznách a princích na nich zaklatých, kterouž pohádku mně matka co útlému chlapci častěji vypravovala.

I pocítil jsem nyní krátce tímto rozkošným údolím takě jakousi chuť státi se na těchto horách zaklatým princem a probíhati se v podobě mocného jelena lesy a mýtinami po stráních hor se rozprostírajícími. Neb jaká by to byla rozkoš vycházejícímu slunku ze stříc vycházeti a v něm vítati hlasatele slávy a dobroty Toho, jenž k půli tvorstvu vše tak krásně a velebně uspořádal, a jakou sladostí a útěchou naplnila by se útroba moje, kdybych svoje večer na nejvyšším vrcholu pod obcházejícím slunci nejvroucnější díky zkázati mohl svému největšímu Dobrodinci!

Slunce zapadlo. V údolí panovalo až dosposud jakési tajemné ticho, kteréž toliko přerušovaly rozmanité zvuky zvonků na krku brav po stráních a v údolí se pasoucího zavěšených. Nyní nastal život mnohem čilejší. Pastýři ubírali se jeden po druhém se svými stády domů. Každé i menší stádo předcházel hrdý býk aneb statná kráva se zvonem na krku. A zvuky zvonců odrážejíce se o postranné hory shodovaly se tak krásné harmonii, že bych zajisté neznaje původu, z něhož pocházely byl se domníval: někde ve vyšších končinách musí líbezná hudba hrátí, jejíž ohlas, či lépe dozvěna dorážíž do ucha mého a jemu tak příjemně lahodí.

Na druhé straně ale nemile, ano bolně se mne dotklo, že jsem nikde neslyšel zpěvu pastýřů za stády se ubírajících, jak to u nás bývá. I napadlo mi, že ti lidé snad neumí zpívati aneb nejmají té prostoty a nevinny srdce, aby mohli zpívati. Mezi tím se víc a více stmělo, tak že jsem v údolí téměř již nic nemohl rozeznati. Jen na hřebenu hor bylo ještě ponětí červánku. Nevěda jak to daleko mám ještě do kl. Kříže, statně jsem vykračoval, bych se příliš nepříspozdil. Tu najednou slyším hlas velkého zvonu, který mne přátelsky vítati se zdál.

(Pokračování.)

## Úvodní.

Lípa Velmi zdařilý překlad. v 1. sloce m. mél – má státi mnél.

Něco o táborech. Ve všem, co zde o táborech povědíno, zračí se výborná znalost života a zcela zdravá logika, sloh výborný. Na str. 82. vel. sloup. m. nebere podílu, na zvelebování – nebere – ve zvelebování; m. nahlédne – nahlédne, na str. 83. ve 1. sloupci m. Ve všední den jsa zaměstnán nezpomene – Ve všední – dělník nezpomene.

Ultramontánství. Článek dokonalý i dle obsahu i dle formy. Na str. 84 ve 2. sl. m. synu – Synu, m. dobrodary – milodary, na str. 85 ve 1. sloup. m. řečích – lépe řečech (ale Rosť).

Cesta do Mariánských Pěll. Velmi zajímavý popis, který všady jeví výborný pozorovací talent a hluboký cit jako pro krásy přírody tak pro umy. Sloh skoro vesměs vzorný. Na str. 86 ve 1. sloup. Ku Koncim. regul. – ochotničí neb řeholní; ve 2. sloup. m. štěkoty utrpěl – štěkoty vzal. na str. 88. ve 1. sloup. m. míniti – říditi. D. p. pr. Proc

Jos. Jiroušek

# MUSEUM.

*Buď váš život jedna Boží chvála,*
*Slastí Christus, touhou cnosti krása*
*Chotí církev a mzdou lidí spása.*
*Fr. Sušil.*

---

**František Nováčný** bohoslovec IV. roku nar. 1845 † 4/kv. 1870

## Památce tvé!

Žalná již vzpěla hrana ruce bratrů věrných vložily schránku šlechetné duše tvé, hlubokým přetrávaním nad míru sedranou, do lůna matky země. Kdož vypíše věrně bol a žal pocítila, boky, jaký rozrývál stísněná prsa naše při posledním pohledu na ztrápeného bratra Ladislava? Kdož vypočte upřímné slzy, které kanuly po lících bratrů a přátel věrně tebe mi, lujících na cestě poslední? Ach! zarosené oko nás všech neprospělo tobě více, ale zraní, lo žal nás. Dlouholetým mezi námi obcováním nezarmoutil jsi nás sice nikdy a nikdy, avšak když jsme tě k lehkému nesli odpočinku, ne, vyhověl jsi poslechnutím přání našemu! Proč jsi nepřiléhal tvářej na ramena bratrů svých na důkaz přátelského svazku, když jsme tě na bratrská prsa více přivinouti nemohli, jako to činívají přátelé věrní při posledním se loučení? Tušili jsme, proč se asi tak stalo, neboť Pán, jeho v nejnadějnějším čase podle nejvyššího úradku Svého povolečil tobě, řekl: „Známť skutky tvé a práci i trpělivost tvou, vím o soužení tvém a o chudobě tvé, ale jsi bohatý; známť skutky tvé i víru i lásku tvou i službu i trpělivost tvou, i skutky tvé poslední, jichž jest více než prvních." (Zjev. 2.), proto vejdi služebníče věrný v radost Pána svého (Matěj.), i vládeš jsi mezi ony, kteří nejsou ženami poškvrněni, neboť panicové jsou. Ti následují Beránka, kamkoli jde. Ti jsou koupeni z lidí prvotiny Bohu a Beránkovi (Zjev. 14.). Požívaje tedy radostí věčných, zanechal jsi bratry své zármutku a žalu časného, zato ale potěšuješ se zajisté u trůnu Beránkova za ně, by jim popřána byla milost, nepřetrženě obcě Kříže konati a líčiti vinice Páně k oslavě Beránka a spáse duší potřebných. Jeho krví vykoupených vzdělávati, jakož jsi sám ještě na smrtelném loži prosil Boha, by to velepamátného dne Křížových prvotin dočkati nechal. Dne onoho jsi se sice nedožil, za to ale zříš tvář v tvář Toho, jehož jsi obětovati sobě přál, až na to položeny budou ruce velepastýře a ty připočten budeš do řádu Melchisedechova. — Myšlenka jiskřivá, oživ tvé sílí zarmoucené bratry a vroucná jejich prosba světlo věčné ať mu svítí" jasně zajaspl, neť oko pozůstalých, neboť naděje, že ti věčné svítí

a svědit bude, kdy a kde jako dvojvorný bal, sám srdce raněné. – Odplaty pojďme kdy na ob, div hodnou onu ctnost, která vždy drobila život, kterou, která ho učila od outlého mládí strádati a trpěti po celý život, která ho svízele a strasti v tomto plačlivém vadoh sladkými činila, která ani tek dej rekovného ducha svého neglomila, když ty vřele milovaných rodičů, jeg Mondrost božská v několika dnech po sobě k sobě povolati ráčila, želeti bylo, aniž se ti šebné radosti dostalo, ji na poslední cestě ku hrobu doprovoditi. Nedosta, tek byl pozdy pozdilem svým, a ruce oněch, kteří by rádi byli pomáhali sobě, nevědely sobě pomo, ci; proto byla stálá pro osbavtvá i jejich, by Bárce všeho dobra pomoci sobě ráčil ve všech potřebách vezdejšího žití. – Již tedy dobojováno, dokonáno poad skončena a ly zanechán jedině modlitbě bratrů drahých a přátel, jejichž slzy nad rovem tvým vy cezené dosvědčily, že na tebe nikdy nezapomenou!

Na shledanou bratře!

## Byl Šusil básníkem, nebo nebyl?

(Dokončení.)

Než nač bychom více se tázali po důvodech pro které Šusila ze sboru pěvců národních vypouzují, nač bychom co proti jeho básním na, mítali, dělo vyvracelí; vždyť nelze nepozorovati, že tak činí pro onu nechuť, s jakou vystupuje proti živé, které osvětě a jejím apoštolům. Tu vě řeme rádi, že Šusil k básníkům nebyl povolán, dolují od jistých lidí, jimž jeho básně velmi nepo hodlny jsou. Či to ale vinou, že, chopí-li se lý ry svátečný chorálek pro pravdu a náboženství, zoufky tesknými se ozývají v písni jeho, že o jeho zpěvy míst se i hněvy, že z dlabovorných srdcí str mí trní pichlavé? Nosak jest to hněv, jak sám básník praví, „jímž mrak se zatkaboní, když nám z nebe požehnání roní;“ strach to čtoucího jako bodákem pohání, aby odvrátě se od výplodů lži a klamu, sic pro ony hříchy jeho, o to pečoval, aby národ od jeho jemu podávaného chráněn a pokr mem zdravým časován byl. A to právě nelí bí se patronům liberalismu českého, obávajícím se, aby nebyl řemeslu jejich nynějšímu konec učiněn a aby nebyli rušeni ve snaze své po he, gemonii nad celým národem jak v politice tak též i věděl. Toho již předejíce, nesli, že bylo snahy jejich na Moravě ukrutného dochá, zejí úspěchu; nyní ale vidí, jak Duch jeden, lého pěvce vždy nové vyvolává bojovníky za pravdu, náboženství; kdy div tedy, že podobně mu zjevu aspoň v Čechách předejíti se snaží, ostu, zujíce jeho plody básnické čtenářstvu českému, když jim zlomyslná sáto hra nepodaří. Doufejme, že ve čtenářstvu českém nevyhasnul ještě cit pro pravdu; jinak bychom je přirozeně museli žalovatkh, jenž labagpictvím jsa zkažen zdravého jídla více snésti nemůže. A co dělá jak tělo? Věc a více chřadne, až klesne předčasem v temný hrob.

Kojíce se však nadějí, že zámě jejich u čtenářstva českého mine se s výsledkem, obáváme se právě ne bez příčiny, aby jejich zdání takové na Moravě nemělo následků co nejtrudných, těch pro veškeré vlasti československé. V jednotě naše spása; proto po tolik let úsilovně pracuje se k tomu, aby starobylé spojení státoprávné zemí Koruny české se restituovalo. Každému známo jest, jakou to práci vyžadovalo národovcům moravským; jako hrůby téměř nedobytné stavěly se jim v cestu předsudky rozmanité pouze v lidu od protivníků pilně rozdmýchá, vány. Než právě nyní, když to již poslední ze hradeb těchto se porážejí, k vytrvalým bojovníkům ve vlastním táboře, místo

vítězoslávy skrývá se tupení a pohrdání. Což
čím jiným jest ono odsuzování pěvce, jenž stál vždy
v popředí zápasníků těch? Za co jiného, v popředí
díl že stál jejich: on byl jejich otcem, on je z
větší části k boji odchoval. Ani smrti nestálo,
cítila se původnost jeho; podnes výstrahu nám
dává, abychom se chránili malných slov, ježto
pozdní nerozvážný dech: Moravan jsem, a já
nejsem Čech, se zápalem pak volajíc: Sedmá-li
mluva přeli Čechy Moravana s Čechem nepojí?
Proč již bratr k bratrovi se nezná?" Muže,
pak-li jisti lidé v Čechách pro lnbo původnost
jeho sami se necítí účtovni k němu být povi-
nováni, měli by aspoň považiti, čím Šubil
Moravanům jest, že u nich požívá úcty ne-
obmezené, již dal nesčetným způsobem urá-
žeti nejmrzkěji řečeno velkou jest opo-
vážlivostí.

Ba při tom by to už zůstalo, ale jen tehdy,
kdyby básně ty jenom z poezy od přátel nebo
příbuzných vydány byly; jak ale víme, což zajisté
ani p. Schulzovi nejznámo není, vydala
Zpěvy a Hrdiny "Matice moravská, spolek to, z
jehožto zásob zrození celá vzdělaná Morava
všem právem se těší. Vyčítkou tedy, že "škoda
nákladu, který mohl upotřeben být k něčemu
lepšímu", puštěna jest střela proti výboru
Mat. mor., jakoby zdravého úsudku o práci ně-
jaké literárné schopen nebyl. Slova ta prozra-
zy výboru toho urážlivá bolestně se dotýkala
ji veškerého čtenářstva moravského, kteréžto dobře
znajíc muže, jimž správa zmíněného spolku
svěřena jest, o jich způsobilosti a vědělické soud-
nosti přesvědčeno jest. Ovšem, jak již dříve řeče-
no, nelze nikomu za zlé brát, je-li mínění jiného
s nějakým polem literárním, pak-li je jen sluš-
ným způsobem projevi; činí-li to ale způso-
bem tím, jakým se snad obývají
kudlaři, výrobky nějakých kramářů, tu nelze
více o tvrdých jménat, komu se jedná o čest
jak výboru toho, tak i čtenářstva samého.
Prozrazuje pak jednání takové lajnou jalou,
si část poroli Mat. mor., snad proto, že u
vydávání Hrdel" nerůči "dle "Matice lidu", jejíž
opisy se nám ukazuje, k čemu lepšímu by
u nás náklad upotřeben býti měl, aby se učil,
nelo za vděk liberálním očkům.
Pozorujíce vojevůdce na poli křídlatý na,
ši, vychvalujíce však kořeny svými hluboko z
podvahy oněch hůl, jenž by si rád přivlastnil,
li poručnictví nad národem ve veškerém
jeho jsoucnosti, s úžasem patříme, kam už
dospěla zaslepenost lidská, že nedbajíc nes,
cestelných jeho zásluh o vlast tak hanebně opo,
vážuje se mluviti o našem Šubilovi, nešetříc
ani posvátné úcty, již Morava k jeho jménu
lne, urážejíc, nad to ještě nejcelnější,
osobnosti její. Víříme za potvrzenu
pravdu: komu není nic posvátného na
světě, tomu ani na zemi není nic nedotknutel,
no. Aby však lid do propadnutí tak zhoubného
zkřesen nebyl, tu přece všem za potřebí, aby veške,
rým mocnářstvem zaklínal Duch Šubilův: neu,
navná horlivost pro blaho církve spojená s horoucí láskou k vlasti

## Prolog k pěvecké besedě.

Radostně vítá z dálných krajů bratra bratr,
Jenž v bouři hromové poblouzen v oblacích —
A jako vůdce šťastný poříz svého stanu
Voj velebí — zas k smrtné bitvě rozhněvaje,
V něm vzmítí síly, nad výsledkem jásá:
Tak sečtu radostnou zpěv v srdci hlásá,

Kdy zavzní v kruhu milovaných bratrů.
On nedbá na hrubou zlolajců chatru,
On nevšímá si mihalicerné soudby polev,
On nechová nepřátelství původ, zhoubný hněv.
Ne pomocen zpolácí nevěrnému synu,
Jenž zhyne a kanic za otčinu.

Ne! — Jako matka dítě za přečiny,
Tak zvukem trestává jen zrádné syny. —
O zpěvce náš! Ty zdroji mocných zvuků,
Ty slastí bol a hromů rázných rev,
Ty trpký žal i hlásky polačtivé! —
Ach bratři moji! Neštastné ve dítky
Nám, milé matky, drahé Slávie:
Kdo neplakal by srdcelomné poláče,
Když bratra bratr vlastní zabije?
Když poslední ta hrdlička starých Čechů
Hrom dějin pod lebovce vrhnul mocné? —

— — — — — — — — —

Nač však nám želání? Nač smutky bratří? —
Zda k tomu cíli více nás se krok?
Zda v době nové na doby Slávy ony patří
A síly na zmar máme drah co drah?
Ha! Samolet jak z popela se znova rodí
A vzhůru celý třepetavým křídlem svým:
Tak slovanský národ jme se ducha vyšší odvěké
On vzdělí — bez meče, jen duchem vzneseným.
Ať vrahové ho loupí, ať si jeme jmění
Odvaze, v hory, staré dubroviny.
Ať katané ti nářky nadbaje sirotků —
Slav ducha svého nad neštěstí skutky cení
On pěstuje velebu duševných potomků.
Závodem k cíli každá síla spěje
Vždyť mnoho pracovníků otvrdých,
A nikdo není šťastné bez naděje
Že předčí velikými činy předků svých. —
Nuž bratři milí, bratři vlasti věrní
Jen k předu spějme s vlastním národem.
Nás nevodstraší dalní úkolů pernými
Ni tíže na počátku nevděčném.
Ne oblak plných k zemi počnem dlesové
Ny z prvotin vzletném k netušené výši.

(Pokračování.)

## Nástin dějepisu semináře bohoslovského v Brně.

Ačkoliv jsme všemožně pátrali, abychom se důležitějších zpráv o brněnském semináři dověděli, přece nenesl pátrání na, se téměř žádného ovoce a to jednak za ton příčinou, poněvadž zde nemáme z dob dřívějších prazádných zápisků. Proto bude nástin tento v každém ohledu slabý a chatrný a nebude nikterak postačovati ani k povrchnému seznání dějin jak semináře vůbec tak knihovny seminářské zvlášť. Co se týká nynějšího semináře, nalezli jsme sice nějaké zápisky k jeho založení a zřízení se odvažující, avšak bylo jich nepatrný obmezující se toliko na některá jména osob, kterýž do dějin semináře zasahují.

Zprávy tyto pohybují se toliko na dobu znovu zřízení semináře brněnského teby od roku 1807. Ale jaj v mimlém století nedlouho po založení biskupství a sice od r. 1778–1782 byl zde učitel bohoslovecký, kterýž zároveň s vysokými školami z Olomouce do Brna byl přeložen. A době této nemáme úplně žádných vědomostí, leč co Branner ve svých opisech: Matrikuln der Olmützer, Klöster und Geistlichen Hofkommission gen jako náhodou poznamenal.

Nebude zde od mále zmínati se ve krátkosti o duchu a směru, jakýmž vládl učitel semináře brněnský v této době josefínské. Jak jak jej Branner podle listiny v Klášteře Rajhradském nalezené líčí.

Doba od r. 1778–1782 spadá zajisté mezi nejsmutnější a nezajímavější z dějin učeliště.

My nemůžeme nyní ani prohlédnouti, jak to

možno, aby seminář bohoslovecký, jenž dle výnosu nového rozkazu, onému Tridentského úplně podle správou biskupovou státi a jeho předpisů a nařízení ve všem poslouchati má, rozkazům biskupovým se zpronáší a proti vůli jeho cestou se bral, kdež jen nejen na pohoršení věřících slouží, nýbrž přímo k odštěpení od společné jednoty církevné vede. A proto se také stalo v Brněnském alumnátě.

Avšak prostějme ti, jakým zásadám professoři toho času dle vyučující se řídili, jak se nebudeme pranic diviti smeru, v jakýž gabočil celý ústav. Ale můžeme směle říci, že v alumnátě Brněnském úplně to, co časy zobrazil a vštípil se duch Josefín, oný, který tehdy právě v největším byl rozkvětu.

Jak představení tak professorové z většího dílu byli rozhodní jansenisté, kteří s horlivostí velikou snahy císaře Josefa a odvětších vídeňských illuminátů podporovali a za tím účelem bohoslovce pro ně získati a nadchnouti všemožně snažili.

Učení jansenistův, jako Quesnelovo, Pasky, Nicolovo, Arnoldovo a Nikolovo tvořilo základ, na němž spočívalo všechno bohoslovecké vyučování. Quesnelova Kniha: „Reflexiones morales" a Nicolovo v Římě do seznamu zavržených a zapovězených knih vřaděna, dána přece všem bohoslovcům co příručná kniha do rukou. Všechny ostatní knihy vyučovací naplněny rovněž duchem jansenistickým. Mezi všemi, kteří na tomto ústavě zásady Vídeňských illuminátů rozšiřovali, vynikl především P. Blarer, první představený tohoto ústavu, který, jak praví jeho životopisec, sice nikdy nebyl, přec ale více se snažil bohoslovce s císařskými nálezy a předpisy seznámiti a k jich zachovávání na-

vésti, než vědomí církevné v nich probudit a proti všem nezákonným počínáním státním nabádati. Proto více dbal o milost a přízeň císařskou, než o poslušnost ku svému biskupu, jehož v ničem si nevšímal jako na posměch jemu rozličné, nové jak v semináři tak v liturgii církevné o své újmě zavádějíc. Tak na př. čítal výdy kázeň při mši sv. hlasitě a neuposlechl toho, ačkoliv mu to biskup několikráte byl zapověděl. Konečně obrátily se ordinariáty Brněnský a Olomoucký do Vídně se stížností, že P. Blarer poddanost svým církevným představeným vypovídá, žádajíce, aby patřičně byl potrestán.

Císař dal sezvati zvláštní komisi ze dvou duchovních a dvou světských členů se skládající, která měla vždy věcí mezi oběma stranami mezi se vyšetřiti.

Konečně přišlo císařské rozhodnutí: P. Blarer měl propuštěn za odpadem pro neposlušnost, nacej ale byl ihned pro dobrou chování (!) z Brna do Vídně jako c. k. první představený dohlížitel alumnátu Vídeňského přesazen.

Jak uměl císař Josef hrdinské ony, kdož se svým duchovním představeným zpronevěřili!

Jarmo protestoval Kardinal arcibiskup Vídeňský, slavný Migazzi proti takovému nadělení.

Stolu dána v onom nepovětším rozhodnutí biskupům Moravským dvojka, že P. Blarerovi přečkajíc kladli, když bohoslovcům protestantské bible a spisy jansenistické odporučoval, jako nevadí nic, jak císař Josef se vyjádřil, biskupové často nejlepší knihy, jichžto nezná ani kteří s jejich zásadami se neshodují, kacířují a jatracují, pročež podřízeného kněžstva dohlížeti, aby kteří dvojí knihy čtou, všemožně pronásledují. Dále byl bohoslovcům jakýkoliv mimo soukromý výroční chodit k officiím do chrámu biskupského, aby prý času ke studiím potřebného zbytečně nestrádili.

Při tělo rozepři mezi alumnátem a ordinariátu vzniklé postavil se císař rozhodně na stranu odbojného alumnátu prohlašuje každému svou nejvyšší nevoli, kdokoliv biskupů proti P. Blažerovi a profesorům se zasadil. Tak na př. hrabě Migazzi, ji, kanovník olomoucký a P. Sutkup, farář u sv. Jakuba v Brně, kteréžto jakožto členové komise na vyšetření oné rozepře sestavené proti Blažerovi svědčili, jakoukoli velmi rozpaky svoje pravdě vydané svědectví. P. Sutkup, jenž toho času byl kancléřem university brněnské, byl ihned sbořen s úřadu svého „pro nevhodný život, jest velmi nebezpečno na universitách míti muže, kteří studující mládež k pohrdání řádnými zákony navádějí" (P. Sutkup hájil spisy „Unigenitus" a „In coena Domini", kteréžto bully vláda v Rakousích zakázala, a odtud tedy ona narážka, že navádí k pohrdání řádnými zákony.)

Skvělým výsledkem rozepře zpyšnělých professorů a proticírkevním seminaře ještě více není tedy divu, že kardinál Migazzi, arcibiskup Vídeňský, uvaživše zcela protikřesťanský směr, jakýž v alumnátě Brněnském zavládl rozhodně na to naléhal, aby kandidati tito ani na kněžství svěcení nebyli. Duch tento protikřesťanský zračí se obzvláště v otázkách bohoslovcům r. 1781. při vyročné zkoušce kladených, v nichž se mezi jiným též váha klade na princip výhradně protestantský nacírkev-katolickou ale přenesený, že biskup jen se má jen dotud poslouchati, dokud poslušnost ta z Písma sv. dokázati a odůvodniti se dá. Duch tento se nezměnil po celý čas trvání semináře tedy až do roku 1782, kdež seminář rovněž s vysokými školami zase naposled do Olomouce byl přenesen.

Roku 1783 otevřen generalný seminář ve Hradišti u Olomouce, kdež bohoslovci diecézy Brněnské studia bohoslovná konati museli až do zřízení nynějšího ústavu r. 1807. Jako první doba odr. 1778–1782 semenem to, měř neprozřetelným pověsť draky bada, plevelnými jest zaseta, neméně nejasná a tmavá jest druhá doba, v níž nynější seminář položen a otevřen jest. Jak již svrchu pravě no, nadbyli jsme více nějaké zápisky o osobách, kteréž zařízení ústavu vědy a řády. Ale co máme o knihovně alumnátské říci?

(Pokračování.)

# Cesta do Mariánských Cell.

(Pokračování.)

Byl jsem nedaleko Sv. Kříže, kdež právě ke klekání zvonili. Domodliv se, Anděl Páně" přicházeje jsem ku klášterné budově, jíž jsem však pro tmu ani ve hlavnějších obrysech rozeznati nemohl. Do kláštera mne bylo již pozdě, šel jsem tedy do hostince do něhož mne mužíček se vracející na požádání s ochotou zavedl. Něco proměř čer, odebral jsem ihned na lůžko, neb jsem byl velmi jenžton dílem chůzí dílem rozmanitostí dojmů, jež během celého dne v duši mé utkvěly myslnou nad míru rozčilen, ce, tak že mne hlava jejich hořela. Prodlouženě klekl také dlouho spánek přilížiti očím mým. Kdy jsem usnul, nevím sám, ale muselo to býti hodně pozdě, neb pozdravo, jenž při mém příchodu po celém hostinci velmi hlasitě se rozléhal, nebylo jeho ani zmínky, všude panovalo hrobové ticho jen pes domácí výstražným hlasem věstil, že musí zůstati všechna potkoj, jak on jsem jsem jest odpovědným. Ráno jsem se pro,

budil k šesté hodině. Spánek byl by mne zajisté ještě déle držel v objetí svém, kdyby slunce jako rybí oko na oblaze se třpytící svými žhavými slzy, jež do komnaty mé vysílalo, nebylo ho vypovídilo.

Přestrojiv a vykonav ranní modlitbu zaplatil jsem svůj cech a vyšel jsem z hostince maje na mysli o 7. hodinách jíti na mši sv. a po mši sv. do Kláštera se podívati.

Šel jsem šedý zpátky do Kostela. Kostel byl zcela prázden, jen ale 4 osoby čekaly tu rovněž na mši sv. ve vroucnom jaksi se zdálo modlitbu jsouce pohříženy. Mně to bylo právě vhod; neb byl jsem aspoň vystaven množství očí každý můj pohyb sledujících. Po chvíli přišel Kněz k oltáři a sloužil tichou mši sv. Po mši sv. procházel jsem se trochu po Kostele. Chrám sám tento učinil na mne dojem velmi příjemný.

Má tři lodě ve slohu ryze románském. Loď hlavní mnohem vyšší lodí vedlejších vyluzuje prostou jednoduchostí ve prvních pozorovatelově cit jakési nerušené spokojenosti. Člověk padne na kolena vysoké zdi prostě vší ozdoby prozrazují k nebesům ducha svého a děkuje Bohu, že mu ve své svaté víře poznati dal právě štěstí, pravou blaženost.

Škoda že celá stavba chrámová není provedena v jednom slohu. Presbyterium jest vystavěno ve slohu gothickém a sice tak, že i pilíře, které mezi lodí a presbyteriem stojí, od hlavního vchodu, jsou ve slohu románském na straně oltářní již ve slohu gothickém. Dvě okna z každé strany oltáře skládají se z malovaného skla velké ceny, za něž, jak mně pověděl jeden klášterník pravil, platí Angličan na 30000 zl. Mezi tím, co jsem sobě Kostel prohlížel, odešli již všichni věřící, jen jedna babička klečela zde ještě a sice tak tiše a nepohnutě, jakby člověk náhle v spatřiv za kamenem kochu byl ji pravý.

Zpovídal. Konečně se probudila a poznamenavši se sv. křížem poulala se ku dveřím. Teprve když se ke mně blížila, poznal jsem, že jest chuďera — slepá, nicméně vykračovala si tak jiste, že na chůzi její nejmenšího znáti nebylo. Babička tato myslel jsem sobě, nemá dnes ponejprv v Kostele, změřila, jako ceoh zajisté již bezpočtukráte.

Za chvilku po babičce vyšel jsem i já z Kostela. Na nádvoří klášterním, odkudž jest hlavní vchod do chrámu, stál právě jeden Kněz v oděvu řeholním, který již mně na mou prosbu gavedl k p. převorovi. Vešed do světnice dal jsem pozdravení u nás obyčejné: Pochválen buď Pán Ježíš Kristus. Jan převor uslyšev český pozdrav přistoupil blíže a táže se mne, jaký jsem krajan. Uslyšev, že jsem od V. M., těšil se z toho nemálo, že o svém rodinném městě o svých přátelích a známých nějaké bližší zprávy obdrží. Neb důst. p. převor P. Kleininger jest Chorvan, rodilý z V. M. Vykládal jsem mu vše, co jsem o V. M. zajímavějšího věděl on Ján se mne na všelicos vyptával. Poslal pro mou kočár chtěl dal zavolati jednoho klerika, jenž nyní jest již kněžem, aby mne provedl po Klášteře a vše co pamětihodného mně ukázal. Čeněk, jak se nazýval můj průvodčí, jest též Moravan, rodák Hranický, český ale nic nemluví a slyší tak tak něco rozumí.

Napřed mne vedl do křížové chodby. Chodba tato leží jako vůbec ve všech klášteřích cisterciáckých na jižné straně Kostela.

Hlavní, v němž stavěna, není prostorný. Pole jí sloupce jsou ve slohu románském, oblouky a horejší okénka ve slohu gothickém, který na mě však působil. Na této chodbě viděti patrné přechodce slohu románského k. gothice.

Chodba tato vede ve čtverhran, jako vůbec

podobné chodby, asi 40krokův dlouhém a
vroveň tak širokém. Na jedné straně nalézá
se kašna plitký z olova, kterážto se skládá ze dvou
nádržek, horejší menší a dolejší mnohem větší.
Voda vytryskuje do nádržky horejší, z níž
pak stéká dolů. Šumot tím prostírající
rozléhá se po chodbě tak, že cizinec, na chodbu
vkročivší, dokud kašny nespatří, myslí: tu
musí nějaký potok téci, jehož vody po okolí
nach se smykajíce tak příjemně šumí a
hlučí.

Z chodby šli jsme do obrazárny. Nedostatek,
jakýž jsem již ve Klosterneuburku pozoro-
val, nastýkal se i zde. Scházel zase index.
Ze všech obrazů zde vyvěšených se mi líbila nejvíce obraz, kterak Mojžíš na
hoře Horeb na skálu bije, aby jak Hospodin
přikázal, voda se vyprýštila. Ta nedočká,
aby židů, nedůvěra a hříšeň Mojžíšova byla
tak živě zobrazena, žeby člověk myslel,
že celá ta scéna před jeho očima se odehrává,
ne opakuje.

Namalován pozornost zaslouhoval obraz zemřelého
umírajícím. Jeden obraz byl již dlahý čas po-
hřben skrze na poušti mezi jinými nepotřebnými veleti.
Sedm laiků klášterů, nyní již nebožtíků, nalezlo ten
obraz a očistiv jej provezli ho ve své svatyni.
Nebožtík prelát navštívivši náhodou onoho
hraběnu, spatřil obraz na stěně viseti, a poznav
ihned jeho velikou cenu poslal jej k malíři do
Vídně na opravu, a nyní jest prvním okrasou
menší obrazárny.

Z obrazárny šli jsme do kabinetu přírodnin,
a odtud do knihovny. Knihovna čítá 60.000
svazků. Zvláště staré rukopisy obrácely na
sebe mou pozornost, kterých se zde člověk náramný
počet. Nejstarší sahají až do 11. století. Kro-
za těchto rukopisů jest v pravdě neobyčejná.
Zvláště začáteční písmeny a titulní obrazy
vzbuzují náramný obdiv. Viděl jsem, jak iniciál,
ky takové krásy, že ani za našich časů, kdy
knihtiskařství a rytectví velikého již dostoupilo
stupně, úvodnějších a umělejších nedovedou.
Kdokoliv do těchto rukopisů nahlédne, musí
kdyby nechtěl, obrovskou pilí obdivovati, ja-
kež ku slepání obrovských těchto folianto
zapotřebí bylo. Největší díl rukopisů pochází
ze 14. 15. a 16. století. Spomyslel jsem sobě, zda
bylo třeba kněh, aby vůchaři již o zadmělé
lodi a nevědomosti středověkých mnichů
plnou hubou zvástají a klábosí, jejich jedinou
podivali se do knihovny nějakého starého
klášera. Tu by se očividně musely proměnit,
ti, na jakého byli až posud omylem pouhé domněn-
ky pravdě podobné odporující zavrhovaná nezvrá-
nou okázalost vydávající. Z nového díla,
ralura jest bohatě zastoupena. Díla bohoslov-
ná, mají-li jen poněkud trvalejší cenu, nalezneš zde
všechna a literatura sporná jest
všemi známějšími plody. (Pokračování.)

## Opolna.

Vídeňské hrdo. Až na pochybený rým: dívám, po-
zírám vše ostatní podařilé.

Ultramontánství. Výborné myšlenky. Klidně rozvažujícího
ducha, vzdělaného v pravém přiměřeném stv. 91, vždy správ-
Byl Šubík básníkem nebo ne, lépe B. Š. č. čili nebyl. správ
str. 92 m. správně se zakládá. Antikritika, dalo by
Schulzově jest pádná a rázná, tolikéž co do rýmů, ještě správnější.
Li třeba, že Šubík při objevení rýmy jsem vždy na paměť byly,
přece jsem se tak hledal, aby v básních uvedl rýmy, jimž jsem
lahodné a větší rozmanitosti, bychom se nepoddávali se známými
ději, ani a. Dále ještě podotknouti, že Schulz v básních Š.
neviděl jiného, než poesie toho, že v nich jen náboženská lyrika
zazněla, kterou jemu vždy tak milá jako pozdní, nejvděčněji
Šubíkovi skladba Beethovenova. Kdyby všech náb. lyrika
se zamítnouti měla, musely by i Němci skládati se Klopstockem,
Herdrem, Schmidem, Schmidem, Schmidem, Schmidem, Schmidem,
Herdrem a svobodu. Velmi zdařilý překlad.
Cesta do Mariánských Čl. str. 93. 2. řád. m. obležem
ožehem (opálenou, choť, hřebem (křížovým), str. 94. řád.
m. paníček, paníček do panice. Pokračování dílo
nejen se očekávalé částce úplné vyrovná, nýbrž
při také poeticky jiným spisům, pověrnými.
Dr. Jos. Jos. M. Frolíčka.

Jos. Jospíšil

# MUSEUM.

*Buď váš život jedna Boží chvála,*
*Slastí Christus, tužbou cnosti krása*
*Chotí církev a mzdou lidí spása.*
*Fr. Sušil.*

## Proslov k pěvecké besedě.

(Pokračování.)

Hlech skřivana jak více neuslyší,
Kdy mizí výš a výše v říši mrakové:
Tak udivení budou národové státi
A pokořeni Slávа vědě naslouchati.
Co netuší nám zprotivený kmen,
To v rodě holubičím dovedem!
Hle, všechny národy již na jevišti
Se světovém rezkovně shledaly,
Jen slovanskému rodu doby přišli
Co zdoba první k činům zůstaly. — —
Tak vznešené jest naše povolání
Nás větví různo vštěpených,
Jež konečně v rusínské Děju plání
Věk pobratřeně věncem otočí.
Ta rouška, budoucnost již p o čí
Všem sejme říším světovým,
Tak skvostná jest a žárná!
Snad po stoletích ještě vzpomene
Rod slávský na český zpěv sobě,
Snad v rozjařené květu době
Ci přání českou rozohní svůj hleď.
A byť i pozněl tehdy skvost ten naposled,
My pějem hleď co první pěvci
Českými zvuky z srdce zpěvavého
A pracovně hleďme „Svoji svého!"

*Kdo věrný bratr, dobrý přítel z vás:*
*Ten s bodrým srdcem kdy poslyš nás!*

# Nástin dějepisu semináře bohoslovecského v Brně. (Pokračování.)

O této jsme nenalezli ani nejmenší poznámky. Katalogy, které k tomu jest, sice jsou neúplny, naznačují toliko jmena na kněh a dárce, kteří v času již pozdějším Knihovnu něčím obmyslili. Lze da, že naši předchůdci hned po založení semináře nezaložili nějaké pamětné knihy, do nížby se vše, co důležitého a pro dějiny semináře významného, bylo zapisovalo. Jest sice pravda, že náš seminář založen a zřízen jsa v době skoro nejnovější bohatou historií jako semináře starší honositi se nemůže, nicméně ale v tomto krátkém čase mnohý důležitý příběh udál se v semináři našem, kteryby vším právem zasluhoval, aby ve kruzích širších znám byl. Neb byť i neměl v ohledu historickém nějaké důležitosti, přec v ohledu kulturném jest předůležit, a mnohý zjev v duševném životě kněžstva moravského nalezl by zde svou příčinu a tím i své vysvětlení. Poně vadž ale pramic zaznamenáno není, jest nám věci přeobtížnou, pátli něco o dějinách semináře našeho. S větším zdarem a úspěchem vykonal by zajisté úlohu tu některý veterán ze kněží diecezy Brněnské, který důležitějších událostí buď současným svědkem byl, aneb ze spolehlivé tradice a lumnábské čerpal. My však nemohouce s jistotou nic udati, zdržíme se všech nezaručených údajů, abychom snad pouhých domněnek za čirou pravdu nevydávali.

Konečně mnohé věci nedozrály ještě pro vě řejnost, prodož jest nám o nich rovněž pomlčeti. —

Ny nější ústav bohoslovecký, jak již praveno, založen jest r. 1807. za biskupa Vinc. Schrattenbacha, který za tím účelem na císaře Františka se obrátil snažně ho žádaje, aby ze prostředků Matice náboženské seminář bal zařídi ti a vším potřebným opatřiti. Císař František vyhověl žádati biskupově nařídiv, aby část zrušeného Kláštera dominikánského, jehož po vyzdvižení až do této doby k účelům vojenským se užívalo, semináři postoupena a vykligena byla. Nutné výlohy, jakéž úprava celého ústavu vyžadovala, povoleny z Matice náboženské. Celého domu opravu a k účelu vyhlédnutému zařízení přijal na sebe v. Ferr, rád, císař. ředitel stavitelství pro Moravu a Slezsko. Vnitřnou úpravu a předmětů potřebných opatření svěřil nejdůst. biskup Alojziu Ruprechtovi, tehdáž kanovníku brněnské kapitoly, jenž také později ředitelem tohoto ústavu jmenován byl.

Muž tento ujal se úlohy na něho vložené s takou horlivostí, že již 4. listopadu téhož roku 30 alumnů do domu přijato, potřební professorové jmenováni a jak oni tak tito vším potřebným zaopatřeni byli. Původně bylo 64 míst pro alumny a 36 pro externisty s ročními štipendiemi určeno. Počet alumnů byl sice r. 1834. na mnohé biskupa Pindla na vládu naléhání na 75 zvýšen, externisté však na 25 zmenšeni. Na začátku r. 1808. byl již celý ústav v úplném pořádku, tak že již všechna místa pro alumny určená byla obsazena.

Mimo ředitele byli ještě dva představení

ustanovení ku správě duchovní a světské. Spiritual a vicerektor, tak že spiritual co prvý představený nade mravným vzdělánim alumnů bděl, vicerektor na druhé straně část hospodářskou řídil. Od r. 1854 tyto nápovy jsou poněkud změněny; prvý představený obdržel titul regenta, stará se nyní o duchovní a šlechetné blaho alumnů, bdí nad domovními pořádkem a kázní; mimo to přidělena mu ekonomie celého ústavu. Druhý představený jest duchovním otcem alumnů a zušlechťuje mravné jejich vzdělání exhortami a exercitiemi. Mimo to mají se alumni k němu v duševních záležitostech o radu a poučení utíkati.

Tolik o historii domu samého.

Přikročme nyní ku knihovnám.

Náš seminář má dvě knihovny: knihovnu alumnátskou k ústavu samému náležející, a tak zvanou knihovnu alumnů, kteráž jest jejich majetkem jsouc od nich založena a i nadál příspěvky jejich vydržována. *) viz dole.

Hned po založení semináře musela být prastarobylá, neb ačkoliv pozdějším během času mnoho knih přibylo z rozličných odkazů a darů, a něco také přikoupeno bylo, přec ještě nyní potřebě všeobecné nevyhovuje.

Větší část knih, z nichž hned při založení knihovna jest sestavena, pochází ze zrušeného Kláštera jezuitského v Jihlavě a ze Kláštera premonstrátského v Louce u Znojma, jak z podpisů na titulné stránce obyčejně připojených patrno a právodno. Avšak kde jsou tyto knihy po zrušení řečených Klášterů byly uloženy, kdož nám to vysvětlí? Klášter jezuitský v Jihlavě byl jako vůbec všechny Kláštery tohoto řádu vyvržen r. 1773, Klášter premonstrátský v Louce r. 1784.

† Knihy tyto jsou cenu velerozmanité. Vedle děl přeužitečných jsou zde také takové knihy, které ani nezaslouhují, aby v některé knihovně uloženy byly. Tak n. př. jsou zde bludy jansenské a josefínské zastoupeny přečetnými spisy.

Tak se asi dařilo knihovnám oněch dvou Klášterů, z nichž některá díla přišla do našeho ústavu, můžeme poněkud poznati z osudů jiných zrušených Klášterů. Knihy s vazbami drahocennými byly ve veřejné dražbě za balatku prodány a to jen kvůli vazbě, na obrah, ačkoli mnoho přemnoho děl výtečná, jež všeobecně byla známa, zapsána do dvorní knihovny Vídeňské a knihy bezcenné aneb díla, jichž výtečnost buď prodavačům aneb kupcům nebyla známa, byla sem a tam rozestrkána. Podobným asi způsobem byly také knihy naší knihovny někde uschovány, až konečně do našeho ústavu přišly.

* Později přibylo knihovně alumnátské mnoho knih ze spanilomyslných darů, jakýmiž ji obmyslili především Kanovník Ruprecht, dříve již jmenovaný a Josef Krejčí, farář Aujezdský a děkan Kuřimský.

V celku musíme ale přece vyznati, že naše knihovna mezi všemi knihovnami alumnátskými v Čechách a na Moravě bude beze vší pochyby nejnepatrnější a zasluhovala by v úplné míře, aby byla přísné prohlídce podrobena a při tom zrno od plev oddělено bylo. Neb jest věru již svrchovaný čas, aby se jednou důkladně přihlédlo k tomuto předdležitému činiteli vzdělanosti, který obzvláště za našich dob s neobyčejnou pílí a horlivostí a proto také s velikým zdarem všude se pěstuje. Všude se zakládají knihovny a založené se rozmnožují a zvelebují, a jen vrad v našem ústavu

*) Tak pobádala zdejší knihovna, kdož ji zkoumoval, jakým způsobem sešlo se v ní oněch 1249 děl, o nichž Dr. Klíma v své topografii Moravy zmínku činí? Ty a podobné otázky vnucovaly se nám mimovolně na mysl, když jsme pomýšleli něco bližšího o knihovně dozvěděti se, však musili jsme přestati na pouhých otázkách od poměd na ně žádné nemohouce.

leží téměř vše ladem.

Kdo však jest tím vinen? bude se zajisté tázati mnohý z laskavých čtenářův.

Ke všeho připadá nám, že i v ostatních seminářích veliká péče Knihovnám se věnovati nemůže, a tudy nebude ani třeba poukazovati na zdroj, z něhož tak mnohé zlo život duchovní u nás podrývající se vyřiňuje. Odkud bráti prostředků na zvelebení Knihovny potřebných, ana Správa nábož. Matice potahmo vláda nechce ani nejmenší podpory povoliti, jíž by se k účelům Knihovny upotřebiti dalo. Dřívější náš předešlavený Důst. P. Geisler žádal dvakrát vysokou vládu, o nějaký příspěvek, avšak marně, byl vždy odmrštěn. Šeď věru ku podivu, že vláda, Kteráž po celý čas naší ústavnosti o zvelebení školství a šíření vzdělanosti, jak naši liberálové do světa vytrubují, tak velice se zdá, rala, jenom v seminářích bohoslovecktých potřeby důkladné vzdělanosti nenaznává a nenahlíží. Všechny téměř veřejné ústavy vzdělávací dostávají ode státu podporu a církev daleka jsouc toho, aby na státu něco žádala, nesmí se svým jměním, tak jak to za dobré uzná, naložiti. Ano ono není přec jen nad svobodu liberálů. —

Mnohá sice ve Knihovně alumnátské mnohá jsou výborná díla ze všech oborů vědy bohoslovecké, nicméně jsou také některá díla v jedno dlivých skříních jen za tím účelem, jak se nám zdá, rozestavena, aby nezůstala místa prázdna a chudoba bibliotheky tím více nebyla nápadna. Mimochodem budiž řečeno, že Knihy četké lze v ní na prsty sčítati, všechna téměř díla jsou v latinském, německém aneb francouzském jazyku.

Z novější literatury německé, která jak známo duchem v bohoslovi velmi čilým se vyznamenává, některé věci jsou sice zakoupeny, avšak ani tyto nevyhovují potřebě všeobecné. Proto přečasto zastesklí jsme sobě po bohatých Knihovnách starších Klášterů a jiných veřejných učelišť, jenž převelikou péči jim věnujíce, všechna novější díla, která jak v bohoslovné, tak ve profání literatuře nějakou mají důležitost, s velikým nákladem zakupují.

Jakkoli tomuto nedostatku, jenž při kazdé příležitosti bolně cítíme, odpomoci? Pomoz sobě sám a Bůh Ti pomůže, praví přísloví.

Významu přísloví toho dobře pochopili předchůdcové naši. Jsouce však přesvědčeni, že především v oné věci se musí vzdělati, v níž slovo Boží hlásati a jej učiti mají, usnesli se na tom, že si na svůj úrad Knihovnu a to výhradně četkou, založí. Nová tato Knihovna nazývá se „Knihovnou alumnů" Kněží rozdílu ode Knihovny alumnátské. O „Knihovně alumnů" pojednal v Časopise Musea dřívější p. Knihovník vp. Tom. Pavlas, protož se zde o ní šířiti nebudeme. Zbývá ještě přihlédnouti k budově alumnátské.

(Pokračování.)

## Kdo jest v pravdě tmářem a zpátečníkem?

Vše, cokoli dobrého ve světě povstalo, mělo a má své odpůrce, a odpor ten bývá tím krutější, čím lepší a dokonalejší jest ona věc. Nejinak má se to s vírou křesťanskou katolickou, ano můžeme směle říci, že nic nepřičilo se světu více, než právě ona. Takových prostředků užíváno, aby církev vznikající, utlumena byla, je dostatečně známo z církevní historie, tentokráte chceme toliko zříteli obrátiti ku zbraním, kterou zvláště za našich dob nepřátelé používati hodlají k oškození Kristova. Zbraň tato jest jednoduché, spílání, zbraň to zajisté velmi hrubá a nepřiměřená, avšak přece mocná dosti, aby zvrhlá nezkušení lid u víře a vzbudila v něm nechuť a nelásku k náboženství.

Jestiť známkou naší osvícené doby, že každý chce platiti za vzdělance — ať už právem čili neprávem. V městech i na venkově jest mnoho lidí, kteří celou svou vědomost čerpají z rozličných knih a zvláště časopisů — nemají nějaké slovíčko nebo větu, si ze přečteného pamatují — a jsou mezi svými souvrstvy pojednou intelligentními. A k takovým povždělancům čítáme bohužel většinu obyvatelstva.

Věru není nepřátelům těžkou věcí vlákati těchto domnělých osvícenců do tábora svého. Drží-li se pevně zásad věro- a mravouky církve Katolické, tu se jim spílá tmářů a zpátečníků, že se nehodí do naší osvícené doby a podobně; a když slyší a vidí, jak celý takořka svět po katolictví bláhem hází, ký div, že i sami konečně ku zlovolníkům těm se připojují, jen aby se nezdálo, že jsou také tmáři? —

Než však přihlédněme blíže k onomu zpátečnictví a tmářství v církvi Katolické; proč pak nás tak nazývají? Nejsprávnější a nejlepší odpověď na otázku tuto je jednání katolíka — celý život jeho. Katolík věří, čemu katolická církev učí, on od této víry ani v nejmenším neupouští, poněvadž církev sv. rovněž též víry se drží. Proč ale jedná tak církev sv., proč nemění se ve svém učení? Poněvadž to není učením jejím, nébrž toho, jenž ji je svěřil, a proto vyučujíc a předpisujíc nejedná toliko co náboženská společnost, ale co nástroj v ruce Boží. Víra katolická je hudyž slovo Boží. Jako řídil Bůh sv. apoštoly, tak musí říditi i církev svou, měli jinak dostáli úloze své — zachovati slovo Boží neporušené po všecky věky.

Kdo však nevěří tomu, čemu církev sv. učí, ten nevěří a nepluní vůli Boží, ale lidskou. A jedině z těchto důvodů věří katolík učení církve sv., poněvadž ví, že to slovo Boží.

Podobně jedná se v rodině i v každé řádné společnosti; dítky nesmějí samovolně vykládati sobě slova otcova neb matčina, a kde se to děje, tam zaniká všecken řád.

Věrný katolické církve syn žije také dle učení pečlivé své matičky. Miluj Boha svého nade všecko a bližního jako sebe sama, je základním jeho pravidlem. Bůh je katolíka vším, veškerenstvo Božím začíná i končí všeliký podnik. Bůh je stvořitelem, správcem, pánem, otcem všehomíra. Láska ku bližnímu je ta mocná pásska spojující všechny v jednu rodinu. Mocnářové i poddaní, bohatí i nuzní bratrsky podávají si ruce v pravé křesťanské lásce k vespolné ochraně, pomoci, podpoře a útěše, kdykoli duchovní neb tělesná toho vyžaduje potřeba. Výsě již dávno dána výhost, knížata uznávají svou moc, boháči své statky co dar Boží, jehož hlavně používati mají ku podpoře bratra nuznějšího. Poddaní dobře vědouce, že Bůh ustanovil, aby jedni druhých poslouchali, podrobují se autoritě rádi, bez odporu, zonajíť učení církve sv., že každá vrchnost od Boha pochází. Tak tedy žijí knížata, podřízení, boháči, chudí, slovem všichni lidé bez rozdílu ve sv. lásce a svornosti, přetvořujíce slzavé naše údolí ve pravý nadzemský ráj.

A táže-li se kdo s úsměvem po zemi těchto blažeností, po národu na zemi, kde toto nebeské ovoce roste, odpovídáme: tam, kde je katolický život dle katolické víry.

Než nahlédněme do tábora novověkých vzdělanců. Jakým ovocem, jakými ctnostmi může se skvíti teprv novověká osvěta, když již církev katolická svým tmářstvím tak blahé působí a ve plačtivém tomto údolí říši nadzemskou zakládá? Čemu věří novověcí osvětlovatelé a osvícenci, jakou mají víru? Ať co pravím víru, vždyť zovou se obyčejně nevěrci, kteří

se rádi tímto názvem honosí, domnívajíce se, že právě nevěra je povyšuje nade — hříšníky a zpátečníky. Zatím jsou tací mužové nevěrci jen co do učení církve sv.; vzhledem pak ku vlastním náhledům a názorům jsou u více mnohém pevnější než i nejlepší Katolík. Katolík věří v tajemství nadpřirozená, sice takéž uznávají tajemství, avšak nejen nadpřirozená, ale i zcela nepřirozená.

O Bohu osvětlovatelé jednoduše učí, že žádného není. Jest jen duch přírody, jenž od věčnosti se přírodou ve spojení stojí. Na tom, co světě viditelném potřebujeme lidi, zvířata, rostliny i nerosty; toto vše vytvořuje časem příroda, toto vše musí se zase navrátiti do lůna jejího, aby nezházela látka k vývinům novým. Dle jejich mínění nebyl svět z ničeho stvořen, nýbrž jest věčný, na němž počínání bytí a míjení do nekonečna se střídají. Duch přírody, totiž Bůh, vyvinuje a naskytuje se ve všech bytostech, avšak v každé dle jejích povahy — ve člověku konečně dosahuje nejvyššího stupně: přichází k sebevědomí.

Co ale následuje z takového věrouky? Když Bůh není nic jiného, nežli slepá síla přírody, jest tedy i člověk jako každá jiná věc pouhým plodem přírody. Nikdo nemá práva a tím méně povinnosti, druhého poučovati a vychovávati; vždyť Bůh vyvinuje se v jednotlivých bytostech zvláštním způsobem. Rodiči i dítky neznají vzájemných povinností, mimo ty, které jim ukládá příroda. Totéž platí o všech lidech vůbec v rozličných k sobě poměrech. Přirozený pud jest jedinou pohnutkou vůle a jednání. Poněvadž člověk co pouhý plod přírody smrtí do lůna země se navracuje, obmezuje se jeho osobné blaho pouze na vezdejší život, pročež má každý přirozené právo vyhledávati svého blaha, bylo a štěstí ze vší síly své, bez ohledu jak druzí se o sebe starají — právě tak jako se to děje mezi živočichy: právo je na straně moci, nějakého byl i sebe horšími a nemravnějšími prostředky si ho osvobodil.

Pozorujeme-li však věc blíže, tu nabudeme přesvědčení, že všelikému vychovávání a vzdělávání lidského pokolení naprosto nepřirozené jest, poněvadž každým vyučováním volný vývin přírody a ducha jejího se přerušuje. Dle toho je nová čtyřsvětla hvězdou novověkých mudrců, která vede lidstvo do pralesů a temnoty prvotné.

Jak by asi takový život přírodní byl zařízen, je na bílednutí. Člověk byl by sám sobě Bohem; neznal by žádných povinností, leč ku které má k sobě samému, čirá samolibost, nejryzejší egoism, tkvěl by ve srdci jeho. Dvě největší přikázaní Boží: Miluj Boha nade všecko a bližního jako sebe sama znělo by asi: miluj sama sebe, neboť sám jsi sobě Bohem i bližním zároveň. Základem všeho společenského života byla by tato zmíněná samolibost, dokud by nějaké spojení s jinými člověku prospívalo, dokud bylo by právem ano i povinností, jinak byl by každý slib, každý svazek nezávazným.

Až samolibost byla by základem chování se knížat a vrchností ku svým poddaným. Bylo-li by rodičům obtížno pečovati a starati se o blaho svých dítek, mohli by je jednoduše zapuditi, jako se to n. př. osud děje u Číňanů. Naopak směly by dítky opustiti otcovský dům a nevšímati si svých chorobných neb věkem sešlých rodičů, čí jdouce za svým větším prospěchem.

Jak by se takový život vyjímal nebřeba dlouho vykládati — zmizel by pojednou všecken pořádek, státu, obce, náboženské společnosti nestávalo by více.

Kde je tedy pravé světlo, pravá vzdělanost?

Zajisté tam, kde člověk, si jest vědom pra-
vého určení a kde nejen jednotlivci, ale
i celé lidstvo časné i věčné blaženosti dosíci
může, a to se stává jedině v katolické cír-
kvi. Naproti tomu právem nazývati slu-
no tmářstvím a zpátečnictvím naši no-
vověkou lži osvětu, která učí, že člověk ne-
má žádného vyššího povolání, pracuje na je-
ho časné i věčné záhubě. Život člověka jest
poutí. Ználi poutník cíl svůj a cestu, o-
hlíží-li se v neznámé po bezpečném vůdci,
ten jest zajisté moudrým, jak ale máme
nazvati toho, kdo slepě semotam bloudí a
při tom vůdcem chce býti i jiným? —

# Cesta do Mariánských Cell.

(Pokračování.)

V zahradě sešel jsem se náhodou s P. A. Kum-
stem, někdejším kaplanem V. M., jenž nyní
co soukromník žije ve Vídni. Uslyšev, že jsem
od V. M., počal se vyptávati na tamnější po-
měry, další rozmluvě ale učinil zvonek příkrý,
který nás ze zahrady k obědu volal. K obědě jsem
s ním již nemluvil.

Odpoledne ztrávil jsem mezi klerikáty v zahra-
dě. Teprve asi k šesté hodině vyšel jsem s Čeňkem
na procházku. Šli jsme rozkošným údolím asi
půl hodiny cesty a zase nazpět. Na cestě jsme
rozpřádali rozmluvu o politických a církevních
poměrech obzvláště u nás v Čechách a na Mora-
vě. Můj průvodčí vytýkal československým kně-
žím, že prý zapomínajíce úplně na svůj kněž-
ský stav, v čelo se staví národních agitací.
Kněz prý se nemá o politiku pranic starati,
ba prý nespadá do oboru jeho činnosti. Kněží
v Čechách a na Moravě obě národnosti prolí-
bě popuzují a dráždí a vůbec prý jim nejde
ani o církev, nýbrž jen národnost svou fana-
tickými hájí ku veliké škodě víry katolické.
A co prý je národnost? pro něho prý není žád-
né národnosti. Potom prý nemůže nahlédnouti,
co ta česká frakce pořád chce se svými domně-
lými právy historickými, jichž nikdo nezná.
Jeho nechal vymluviti, a když byl hotov, tu
jsem se vytasil teprv se svou replikou. Dokázal
jsem mu, že obzvláště za nynějších časů zapotře-
bí jest, aby si kněží více než kdy jindy politiky
všímali, a kdyby byli dříve větší k politice zře-
tel obraceli, tím dovoleným způsobem o pra-
vých zájmech státu a církve poučujíce, tu
nemusela chásku liberálů takové daleko-
sáhlé a v jistém smyslu i převahy dosáhnouti
jak se to bohužel stalo. Pak jsem mu rozložil
a odůvodnil svoje náhledy o národnosti a její
jak v životě politickém, tak církevném oprá-
vněnosti. Platnost historických práv českého
národa dokázal jsem z českých dějin bera při
tom ohled na uznání historických práv ná-
roda uherského.

Vrátivše se ze procházky šli jsme zase do
zahrady, kdež všichni klerici počtem asi 8 byli
shromážděni dílem vespolným hovorem, dí-
lem hrou v kuželky se bavice. Tu jsme se pozdr-
želi až se přiblížila hodina večeře. Po večeři po-
ručiv se u pana převorova, (prelát nebyl doma,
neb obcoval ve Vídni, zejména směmovním co
zástupce velkostatkářů) odebral jsem se do své
světnice. Tu přišli ke mně téměř všichni Kle-
rikové, by se se mnou rozloučili, neb jsem mí-
nil druhého dne časně z rána dále cestu
svou nastoupiti. —

Druhého dne sotva ranní šero ve světnici
mé rozbřeskovati se počalo, opustil jsem lože
a v malé chvíli kráčel jsem ze kláštera. Všude
panovalo ještě noční ticho. Doskoupiv kopce, s
něhož sv. Kříž úplně lze přehlédnouti, zastavil
jsem se a čekal jsem chvíli, zvláště gratkovna

poúdolí, v němž se Klášter rozprostírá. Mlha Krylá svým šedým závojem celé údolí, z něhož jen stavby Klášterné prokmitaly. Pohled na ten, to čarovný obraz naplnil srdce mé citem nevýslovné blaženosti. Proč? ani sám nevím, ale připadalo mně, že mám před sebou překrásný obraz mladistvé duše rouchem andělské čistoty a nevinnosti zdobené. Nebo jako nyní v údolí před východem palčivého slunka vše svěžestí a bujarou silou dýchalo, tak i nevinná duše, dokud šeredné chtíče a vášně rosy z jejího Kalíšku nevysuší, život žije v pravdě nebeský, napájena jsouc mannou nadzemské blahy a lahody.

Dlouho jsem nemohl odvrátiti oči svých od tohoto obrazu, avšak myšlenka, že dalekou mám cestu před sebou, učinila konec mému dumání. Chtěl jsem totiž téhož dne dorazit do Lilienfeldu, Kláštera cisterciackého do sv. Kříže přes 5 mil vzdáleného. Za nějakou chvíli přišel jsem na druhý kopec, který již tonul ve slastném opojení vycházejícího slunce. Východ slunce v těchto horách nedá se popsati. Mlha počíná z údolí mizeti, na jejím místě rozlívá se světlo slunečných paprsků, toto však se děje jen povlovně, neb slunce vystupuje jaksměř jen oslýchavě na obloze nebeské a hledí sobě svou blahodějnou záři ve veškerou okrsnost, že zase nastupuje dráhu svou k oblažení celého tvorstva. A jaké to divadlo na horách! Co pak se svět přeměnil a pošinuli jsme se o několik tisíc kroků nazpět, kde věčné lidstvo zápalné obětí svému Tvůrci přinášelo? Vzhůru na každé hoře postaven jest zápalný oltář, jenž kouř obětí na něm obětovaných až do výšin nadzemských vysílá. Ale kouř obětí zápalných to býti nemůže, neb obětí tyto naším nejvyšším zákonodárcem jsou zrušeny, nicméně jest to přec kouř obětí, jež lidstvo ze spánku se probouzející modlitbou svou k nebes bránu vyslalo. A modlitby tyto ze hrudí lidských se provdící proměnily se v oblaky mlhavé a vystupují nyní nad nej, vyššími čeřeny hor k nebesům. A proč to ptactvo tak zvučně písně svoje v lesu okolo cesty se táhnoucím prozpěvuje? Zajisté i ono chválu vzdává Tvůrci svému, jenž po ním odpočinku k novému je vzkřísil životu. Celá příroda kojí se nyní svému Původci a jen já chladně měl bych na vše, co se děje, pohlížeti, necítě že i já Bohu svému k tisíceerým dlužním jsem zavázán? I udělám Kříž a vykonám svou ranní modlitbu. — (Pokračuje.

## Opolna.

**Památce Tvé.** Velmi sklivý a pojemný pozdrav žalu po pohřebu milého bratra.

**Byl chtěl básníkem nebo nebyl?** Lépe: Byl chtěl básníkem čili nebyl, nejlépe jen první část v nápisu: Byl chtěl básníkem? A nic více. Vše úplně dle pravdy. Slok docela neúhonný.

**Proslov k pěv. bes.** V básni této nelze nepozorovati poetického vzletu, avšak znamenati jest, že básník ještě neovládá úplně formu, prvotní neprovedl vždy rýmu, aniž jamb. metra, jak n. př. vděti hned na začátku ve 1. verši: „Radostně vítá“ aneb ve v. „odnesou v hory.“ „Vzlet oddíl ducha“ jest trochu temné a zní fuge prozaicky. Vůbec náleží báseň tato k nejlepším, kterež v tomto ročníku uveřejněny byly.

**Vlastivědný zájem. Jos. Vyhl. v Brně.** Článek výborný i dle obsahu i dle formy. Toliko na str. 102. ve 2. sloupci m.: že biskupům se má dobrý posloužiti — že biskupu atd. poslouchati má předmět v genit. a nikoliv v dativu. Poslouchati Boha a ne Bohu. Rád ho (a ne jemu) poslouchám, Kříž ml. čl. (Prov.) — Mohl bych článek tento doplniti pravdivým přídavkem: Že teprv od příchodu výtečného biskupa Dr. Dla počal v alumnátě Brněnském vanouti ryze církevní duch a uteřený stav tento že se každým rokem na hlubších a tužších kořenech upevňoval. Toliko veškerá léta 1848 a 1849 činí malou výjimku, ne vinou představených, nýbrž vinou alumna barona Mundiho, kterýž druhy své svésti a s nimi spolu z alumnatu vyobcován býti musel. Tímto se dobrý stav věcí nikterak nezměnil a vůbec se má za to, že věci jeví v alumnátě Brněnském na nejlepší míře stojí.

**Cesta do Mar. Cell.** Úsudek důvěrný. Toliko, třeba opraviti pokleslý v opisování, jako: **poveřečer** m. **povečeřev**, **odebral jsem**: **přivěj se**; rovněž tak při slově: **přiskrojiv**, m. **zapla**, **til jsem svůj cech** — (Die Zunft begraffen) — **zaplatil jsem čas.**

Důst. p. prof. M. Procházka.

Jos. Poapěžil.

# MUSEUM.

*Buď váš život jedna Boží chvála,*
*Slastí Christus, tužbou cnosti krása*
*Chotí církev a mzdou lidí spása.*
*Fr. Sušil.*

## Jak na nás působily letošní exercicie. (Opožděno.)

Jako každoročně, odbývaly se i letos v našem alumnátě před časem velikonočním exercicie čili duchovní rozjímání. Počaly v neděli o 5. hodině s Veni sancte Sp. a slavným požehnáním coram S. a skončily ve čtvrtek s přijímáním nejsv. svátosti oltářní.

Nemám slov, jimiž bych vyjádřil city, jaké se v nás po celý čas toho rozjímání ozývaly a jimiž bych hodně a důstojně popsal, co popisovati hříchům. Hříchci toto sledovati všechny částky našich exercicií, jsouť známy každému kleriku, který přítomen byl, aneb již vícekráte všecky měl účastnik se v nich. Chci se zmíniti jen o oněch částech, které zvláště pozornost člověka na sebe poutají, které na srdce přítomných tak mohutně působí, že ovoce hojného za sebou nechávají tam, kde dobrou vůli nalezenou a úmyslně vyhostěny nebývají a které exercicie nejen užitečnými, nýbrž i zajímavými činí. A tyto částky jsou, jak každý snadno uhodne, meditace čili rozjímání o životu Ježíšově vůbec a contemplace čili rozjímání o stavu jednotlivce zvláště. Když pozíráme ku hlavnímu účelu exercicií a meditac zvláště, který je náprava hříšného člověka, vyhostění starého kvasu a přijetí nového člověka dle spravedlnosti a pravdy, představuje se nám tuto divným způsobem spravedlnost a milosrdenství božského Samce. Objeví se tu Bůh přísně s celou spravedlností a všemohoucností, jakou naše všemi dvory má a naše hříšníkem zvláště hrozným způsobem ve skutek uvésti míní. Jako za letního parna bouře z dálky přicházející strašným rachotem naše hlavami našimi burácí, zatemnivši nebe do předmětu bije, stromy kácí, pálí, rozdrcuje a vše před sebou ženoucí strach a hrůzu všude působí a člověk vida to hrůzou trne a strachem sotva dechu popadá: tak padají

na svědomí hříšníka slova k ústům Lazarově. Poznává ho člověk blížícího se rozhněvaného Boha, rozhněvaného vlastní hříšníka vinou; poznává ho svou nicotě před Bohem, svým tvůrcem, kterého hříchem rozhněvati se nehrozil a pohlíží na řadu svých hříchů, jaká se mu před oči staví, strachem bledne, srdce tluče usilovně, kterou se v těle stavuje oči se klonů stínem k zemi a jíž vidí, jak se pod ním propast otvírá, do které jej hřích vrhá. Totě obraz člověka těžkým hříchem obtíženého a božskou spravedlností zavrženého a spolu obraz budoucího soudu, jaký na sebe hříchem uvalujem. O věru strašný a hrůzyplný to obraz, který člověka smyslů zbavuje, k zoufalství jej pohání a jíž na zemi veškerost oněch skrytých věčných cítiti jej nechává. A přece to jen božská spravedlnost, která svého práva se zde domáhá. Pohlíží to člověk hříšný a neveda, kam se skrýti před vševědoucností božskou, kam utéci spravedlivému jeho hněvu, polo zoufale se žalmistou volá: Bože, budeš-li nepravosti sledit, kdo obstojí?—

Avšak jako po strašlivé bouři černé mraky zacházejí a v zápětí jich krásná duha se objeví, tak se vyjasní tvář Boha rozhněvaného, když hříšník svých hříchů lituje a opravdově pokání činiti slibuje. O slyš hříšníče a pozoruj! slzami ti lze smířiti Boha rozhněvaného a kdyby tvé hříchy červeny byly jako šarlach, on je hotov smýti je jako sníh. O nezoufej! ještě ti lze svou duši zachovati, pozvědni zraky a doufej v Boha milosrdného, který nechce smrt hříšníka, nýbrž aby se polepšil a živ byl. Ano, nejen že je hotov odpustiti, ještě milosrdenství jeho nejná mezí, nýbrž dobrota jeho jde ještě dále a zve všechny hříšníky ku pokání. Dnes uslyšíte-li hlas můj, nechtějte zatvrzovati srdcí svých, tak volá na hříšníka a hledá jeho duši zbloudilou. O nevystihlá dobroto a milosti nevyčerpatelná, kde se hřích rozhojnil tojnější, i ty se vzlévají, aby, kde hřích kraloval ku smrti, i ty kralovala k životu věčnému skrze Ježíše Krista.—

Poznání sebe samého, své křehkosti a nicoty a poznání neskončené dobroty boží vede ku pravé lítosti, ku pravému pokání a polepšení života a v tom leží naše spása. Takové úkony ve člověku vzbuditi, jest první, ba výhradný účel exercicií. Jest sice Bůh vždy přítomen, vždy hotov odpustiti, jeho milost nás vždy očekává, my ale nejsme vždy ochotni státi se hodnými jeho milosti, jednak že světskými starostmi obklopeni jsouce času nemáme, jinak že ve věcech blaha věčného na ně nedbáme a milostí nám podávaných sobě ani nevšímáme.— Vždť sice rolník ročně obilí zasetí touží, kvésti, zrátí a nediví se tomu; vždť denně slunce vycházeti, bez jehož světla a tepla by osení zdaru nemělo a nevšímá si toho, není mu to však lhostejno, když po dlouhém vedru letním hojný déšť osení zvadlé ovlaží, prach a hmyz se smyje a nové síly do stébel z ovlažené půdy se vlévají. Rovně tak se to má s exercicieni: jako vypra-

hlá půda jarním deštěm, tak rozplývá se i ta srdce milostí jaté ve vzdechu lítosti a bále tvrdí milostí jsouc zpražováno bojného přeje vzniku spasitelným úmyslům, které takový mající základ potrvají přes všechny bouře a v ovocem se nikdy nemínou. Je-li pak to možno, aby na půdě takto připravené žádné negrálo ovoce? Nelze toho připustiti leč by úmyslně zanedbáno, mrzeno neb ve vzniku počlapáno bylo. Kdo ale šlape nohama svou naději? Kdo se obouří úmyslně o ovoce které ho jedině šťastným učiniti může? Přeru polovodám, ba trestu hodný by byl ten, kdo by si tak počínal. Takovým by Pánem na sebe velké odpovídání uvalval. Vždyť ta nebeží o ovoce časné, pomíjející; jest to ovoce, které potrvá na věky, které život věčný přináší, které člověka i po smrti opravdu a které člověk co závdavek do věčnosti s sebou béře, by je za život věčný vyměnil.- Avšak nač ta bolymi jeřaními ovoce takové ceny líčiti? Kdo to neuznal, uzná nedostatečnost mých slov. Komu však štěstí toho nebylo dopřáno aneb kdo samochtě ovocem tím pohrdl, ten ho mými slovy nenahradí. Co duchovních radů zakladatelové za nejpotřebnější prostředek uznali duše hříšné Bohu získati, čím celé řády svatých bojovníků Bohu vychovali, čím se sami povznesli na nejvyšší stupeň svatosti, to nepotřebuje chvály mé. Hříchy tedy do nově ovoce nositi, slunci přidávati tepla a světla, a vychovávati ovoce, jaké nezvadne přinášejí chci se raději zajati, kde se nám této nesmrtelné milosti dostává?- Církev svatá, tak musíme odpovědati, rozumí sama jedině tomu umění, činiti ze synů hříšných syny Boží a činí to ve všech náboženských společích, v duchovních řádech a v semeništích knězských pokolení. Porozuměli jsme jí, vraj bratři, to štěstí, jakého se nám ve svátosti dostává? Považili jsme, že hříšníci o té milosti nevědí? O važme si štěstí toho, blahoslavené a na hlas volejme vnem ustanovům, které sobě dle úmyslu církve sv. tak šlechetnou vytkly úlohu. Je-li Bůh na každém místě a dostáté nám, kde dva neb tři v jeho jménu svorně sdružení jsou, kterak mnohem více Bůh mezi námi, an si nás za vzdělavatele vinice své vyvolil? Je-li to jeho radost Bůh mezi syny hříšnými, s jakou láskou musí Bůh mezi námi, které vyvolil za správce a opatrovníky statků svých? Bratři, když považíme toto štěstí, jakého se nám v ústavu tomto dostává, když považíme že je jest ten zdroj milosti Kristem P. nám vydobytých, a že jest nám dopřáno, čerpati ze zdroje toho nové milosti čerpati, když hříšníci z bludných cest ku milosti a blahodějných účinků zbavení jsou, tu nebude dále v srdci hájiti mocně se zdrhající city, plné lásky Páně věčné milosti. Jaji své zvolati tu musíme se žalmistou P.: Jak mili jsou stanové tvoji Hospodine zástupů. Touží až i omdlévá duše má po síních Hospodinových. Srdce mé a tělo mé plesají k Bohu živému. Neboť lepší jest den jeden v

sinich svých nad Siónce." O jak blaze by nám bylo, kdybychom na vždy v těchto sinich dliti mohli! Hež nezapomínejme, bratři drazí, že jsme v semeništi chováni co mladiství stromky, a že budeme kdys přesazeni v jinou půdu, bychom na patřičném místě žádané ovoce přinesli. My jsme ta mladá, kterou rolník při domě všemožně opatruje by ji mohl přesaditi do pole a dočkati se ovoce. Dobře skypří na jaře půdu, rozdrtí každou hroudu, by outlá bylina hojnou k kypré půdy dáhnouc potravu bez překažky vzrůstala. On ji i plotem ohradí, by ostří jarní větrové ji neškodili neb nezvaní hosté nepošlapali. Když byla poněkud povyrostla, přesadí ji rolník v širé pole. Daří se tu i dále, jsouc častěji orosena a rolníkovou péčí obdělávána. Když však hojný déšť se s nebe neleje a pilná rolníkova ruka zmáhající se plevel nemýtí, uschne mladá zelina, nemajíc potravy a zdušena jsouc kouřem a chmýřem.

Cítíte bratři! kdo nevidí, jak v obrazu tomto se náš život posvátný zrcadlí? Seminář ta pravá duchovní školnice a my ty mladé stromky, kterým se všechna péče vynakládá, by ve vzrostu prospívaly. Zdálení jsouce hmozu světského a uchrany před nákazou světa hříšného, a tomu denně pocilňování spasitelnými učeními Kristovsa pravdami z úst našich učitelů, pravých to duchovních zahradníků, ve vzrostu zdařilé kráčíme. Jsme však jisti, že ve vzrostu tomto potrváme, když přesazeni jsouce v půdu jinou sami sobě ponecháni budeme. Jsme jisti, že překonáme všechny překážky, jaké se vzrostu našemu v cestu klásti budou, a že dolámeřem pokušením časovým? Rozličná to bývá půda, rozličná stanoviska a poměry, do jakých ku prozřetelnosti božská mladého bojovníka postaví. Jednoho přivádí nedostatek a starost o tělesné blaho o úhar duševního života. Jiného opět svět láká k návratu ku světským rozkošem, které před nedlouhým časem vypudil. Jiný opět mnohu píli věnuje záležitostem svého blaha duchovního a proto malého anebo žádného pokroku na započaté cestě spasitelné nedocílí. O tu jest potřeba pevně se držeti základu, jaký jsme v semináři založili, ku jest potřebí semene duševního života, které v semeništi tak krásně vzešlo; nové síly hledati, by na výsky nezaniklo, o nové milosti u Boha prositi, by život duchovní vždy v nové síle se objevoval a dobrém ovoci poznati se dával. Ku tuto třeba, ony spasitelné úmysly častěji obnovovati, jež jsme z exercicií co ovoce s sebou vzali. A zajisté, kdo tak na započaté cestě pokračovati bude ten vždy novými milostmi Srdce své obohatě hojné ovoce přinese, a večer jím jsa pravomníkem na vinici Páně mnoho mzdy za svěřené jemu vinny nastrádá a tak Boha věrného odměnitele, svým služníkem učiní.

---

# Nástin dějepisu semináře bohosloveckého v Brně.

(Pokračování a dokončení.)

O se hudby dotýče, pěstovala se v našem semeništi a pěstuje až posavad co nejvíce.

Zpěvu chorálnímu vyučoval povždy některý bohoslovec hudby znalý a má za to čestné jméno „magister sacri cantus"; avšak tento titul jest prostým titulem a není spojen se žádnou „dignitou", což patrno z toho, že nemá jako ostatní prefekti, magister s. ministerii a bibliothekář žádného místa zvláštního ani v museích ani v jídelně; dále z toho, že se jeho titul netiskl do schematismu (až po r. ) a že se jím může státi i bohoslovec I. roku, ačkoliv případ tento zřídlým jest. Určuje se od představeného a úřad jeho záleží v tom, že učí těchodně dvakráte bohoslovce IV. roku a ostatní tři ročníky dohromady těchodně jednou chorálnímu zpěvu. Jest hlavní jeho práce; mimo to je co ipso také předsedou hudby kostelné.

Brzo po znovuzrození našeho ústavu zavedl se chvalitebný zvyk, že si bohoslovci při svých službách božích každodenně zpívali. K počátku pěli bezpochyby jenom prosté písně s průvodem varhan, jelikož toho času pro mužský sbor skoro žádných nebylo skladeb. To však je jisté, že už roku 1829. zorganisován byl zpěv, jaký nyní a že se zpívaly každodenně vokálné mše. Toho času počal † Bohumír Rieger, professore del Harmonia, pro alumny psáti své písně s textem „Prosternimur" ve čtyry hlasy s průvodem varhan a chodil každodenně zpěvu naslouchati. Jednou mu tehdejší tenorista Ondřej Jordán (nastoupil r. 1829 — 33) jakési kratičké solo velice krásně zazpíval. Tím byl tak potěšen, že počal psáti větší své mše o obyčejným textem, a protože toho zamilovaného slavíčka chtěl slyšet ustavičně, napsal mu v jeho hlasu hodně mnoho sólových partií, aby též ostatním hlasům zadost učinil, dělal jim také sóla. Následek byl ten, že, kdežto prvé jeho skladby jsou jednoduché sbory s průvodem varhan, střídají se v pozdějších skladbách sbor a sóla, duetta atd. — průvod varhan skoro neobligatný dříve stal namnoze velmi hledaným a rozmanitě zdobeným tak, že se dříve do koncertního salonu hodí, nežli do kostela; mimo to i text přílišným opakováním jest rozvlečený. Zdor tomu nezapomněl vždy nikdy Rieger, že skládá ku cti a chvále boží a proto se vyznamenává velebností, která brání, aby skladby jeho všechny položeny byly ad acta. Počet jeho mší jest 18, a sice 10. s textem „Prosternimur" a 8. s textem obyčejným; některé dal také do tisku, ale nelze se jich dopídit, náš ústav má všechny v rukopisu. Rejstříčí jeho Prosternimur pochází z r. 1834; poslední mši sepsal na požádání Jana Chmelíčka r. 1850.

Mimo skladby Riegrovy zaopatřili si bohoslovci díla i od jiných skladatelů, na př. od Klasslingera dvě mše a přiblížili vůbec všemožně k tomu, aby se repertoir jejich obohatil; neboť zpěv zvláštnosti svou vábil posluchače a znamenité zpěváky divadelní, kteří napotom i milerádi s alumny zpívali. Jelikož však brzo i Riegrovy mše častým opakováním zevšednělý a skladeb nových se nedostávalo, pokusili se bohoslovci sami ve skládání, berouce si při tom za vzor Riegra, neznajíce lepšího. A pokus se podařil. Teply (1831–34) složil co bohoslovec 2. gradále: Domine clamavi a Caudi, jež obohatil sbírku naši ještě jedním plodem Věnitě filii; Kopp, jenž při svém vstoupení do bohoslovní už poněkud hudebně byl vzdělán počal se pilně učiti základům harmonie a v poměrně krátkém čase se zdokonalil se tak, že sepsal za svého 4. letého pobytu v alumnátě dvě mše. Chceme-li skladby jeho posouditi nestranně, musíme se vmysliti do tehdejšího směru hudby církevné a tu jemu bez obalu chvalořečiti možno; avšak dle nynějšího stanoviska upřímně řečeno do kostela se nehodí a také už po delší době se nepro-vozují – na památku se ale pro pod-vanou v partiturě chovají.

Od r. 1836–43 nemáme žádných zápisek, z hudebním však poznati můžeme, že se pilně opisovaly mše i motetta.

Roku 1844. konečně počal znovu čilý ruch. Toho času vstoupil do bohoslovní Josef Amelíček, s nímž započal i Křižkovský svá studia bohoslovecká; r. 1847 byl přijat Jan Amelíček. Křižkovskému jen malý vliv na náš zpěv přisuzovati možno, jelikož co žákovník v alumnátě nebydlel; máme od něho jenom jednu kostelní skladbu, dvojsbor „Svatý". Ku to se věnovali bratři Amelíčkové s plným srdcem a nesblomnou vytrvalostí kostelní hudbě. Josef Ch. hrnul v I. roku složil mši a pravidelně až do r. 1870. napsal jednu nebo dvě, takže počet jejich páčí se nyní na 28. a zajisté ještě znamenitě vzroste; většina jich věnována jest bohoslovcům; mimo to máme i množství motett od něho. Jan Ch. pak nám poskytl od r. 1847–53. mši 8. a několik motet; poslední čas slíbil že opět pro nás skládati bude. Ve skladbách šlechetných těchto bratří jeví se veskrz něžný duch a zbožná mysl. Jan v prvnějších skladbách i Josef brali si za vzor učitele svého Riegra. Později si razil Josef cestu samostatnou, neb druhá polovička skladeb jeho patrně svědčí, že K. Stiblinger byl jeho miláčkem; v nejnovějším pak čase počíná studovati staré mistry; lze tedy pozorovati u něho vždy patrnou a upřímnou snahu po dokonalení.

O se dotýče nynějšího stavu hudby, počíná se brátí vždy více směrem ryze církevným. Již r. 1859. zakoupila se Líčkova sbírka výtečných skladeb církevních. (ve dvou sešitech), r. 1861. Hlabertova mše 3. D dur, avšak ležely ladem. Teprve poslední tři léta sbírkami mezi bohoslovci, příspěním Jm. reg. Třeštíka a ochotou bohoslovců olomouckých, tvo-ženě i radou v. p. Pavla Křižkovského povznesli se zpěváci ke vkusu dobrému a libují si velmi ve skladbách starých mistrů a nových korypfeů à la Witt a Bella.)

Zpěv světský pěstuje se jen

mimochodem a příležitostně (k mateřinské zábavě a výletu v červnu), jelikož by zpěváci při každodenním zpívání v kostele to nevydrželi.

Smyčcová a jiná hudba závisí vždy od náhody, sejdou-li se síly. Někdy se zmohli bohoslovci i na malý orchester.

# Cesta do Mar. Cell.

(Pokr. a dokončení.)

Slunce vystupovalo výš a výše. Žarno bylo po malé již chvíli náramné, tak, že se pot se mne jen řinul. Mnohému byl jsem pořád veselé mysli. Každou chvíli jsem se s někým zastavil, vyptávaje se na to neb ono, co mně bylo nápadno aneb o čem jsem se chtěl poučiti. Velice mne zajímalo nářečí německé onoho kraje, které se zcela liší od nářečí německých na Moravě. Často jsem musel dávati jakýž pozor, abych se jen smyslu dopídil. Některá výrazy byly mně úplně neznámy, a když jsem o vysvětlení žádal, divili se mi, s nimiž jsem mluvil, že prý německy tak čistě mluvím a přece jim nerozumím.

Krajina ode sv. Kříže k Lilienu (Lilienfeld) není již tak půvabna, jako od sv. Kříže. Údolí a kopce střídají se neustále. Cesta vede brzo podlé potoka, brzo vine se hadovitě po stráních kopcí, tak, že některá hora třikrát i čtyrykrát se dvakrát na stranu se přejde, než vrcholu dostoupíš. Ba. V celku neimponují již hory tyto takovou velebou, jako od sv. Kříže.

K 2. hodině dorazil jsem do Hainfeldu, městečka dosti úhledného, jež však jedna nectnost kyselí; jest jsem náramně drahé, dráž než v některém hlavním městě. Všude v každém hostinci, jenž leží na cestě, kudy poutníci do M. Cell cestují, nevědí, co mají za každé sebe špatnější jídlo žádati, než se dá vysvětliti, poněvadž hostinští sluhové s poutníky žijí, za doby zimní ani krejcara netrčíce.

Celý umdlený přibyl jsem k 6. hod. do Lilienu. Po obyčejném před převorem představení se odebral jsem se ve světnice, do níž mne sluha zavedl, abych si trochu odpočinul. Nabyv zase trochu síly vyšel jsem na chodbu, chtěje vyhledati klerika Václava, jemuž jsem pozdravy od kleriků ze sv. Kříže měl vyříditi. Je budiž podotknuto, že klerikové všech cisterciáckých klášterů Brno-rakouských konají bohoslovná studia ve sv. Kříži. Řeč koláční budova, klerikát zvaná, za tím účelem jest zřízena. Po 10 měsíců roku školního žijí ve sv. Kříži pospolu, na prázdniny rozejdou se každý do svého kláštera. — Jdu tu na chodbě, nevěda, kam se obrátiti, chýlím kroky. Jakožto na tuto chodbu a mimo nádraží ocitnu se před klášterníkem, jehož jsem podle tělesného objemu již za kněze považoval, ptám se na klerika Václava. On však poutník se praví, že Václav žijí přede mnou. Těm klerikům, pomyslel jsem sobě, musí se zde dobře dařiti, že jim je tak k duhu; neb člověka v těch letech — byl tenkráte asi 26. roků star — tak tlustého jsem ještě nikdy nevěděl. Zavolal ostatní klerikty, s nimiž jsem pak

ten večer strávil.

Druhý den – byla právě neděle – vodili mne klerikové po družbách božích pro klášteře vše, co bylo znamenitého, mně ukazujíce. Přišli jsme také do „císařské světnice"; v této ubytoval se 28. kv. r. 1761. Josef II. konaje se svou první manželkou Isabelou z Parmy cestu do M. Cell. Hned pod oknem této světnice rozprostírá se rybník, v němž Josef na okně v II. poschodí jsa spolehnut sedící pstruhy chytal.

Ve světnici této vyložili mi klerikové stručný dějepis kláštera. Založen byl r. 1202. od Leopolda III. z rodu Babenbergů. Klášter zkvétal utěšeně, blahobyt a pravou osvětu rozšiřuje po celé okolní krajině. Roku 1789. 25. bř. zastihla však rána, již Josef II. tak mnohý klášter zničil, i toto středisko jediné pravé křesťanskosti. Řeholníci museli opustiti bohulibé svoje zátiší, o němž po tolik jež let od víru světských rozkvět jsvuce odbučeni ku blahu duše své, jakož i ku blahu duší jim svěřených s neunavnou pilí pracovali. Všechny drahocennosti, jak klášterné tak kostelné byly ve veřejné dražbě prodány. Statky klášterné míniti za balatku sobě ponechati dvorní rada Holzmeister, který toho času při vyzdvihování Klášterů velikou hrál roli. Za tím účelem obrátil se na císaře žádaje ho, aby mu k této koupi nejvyšší dal svolení, čehož mu císař také neodepřel. Nicméně bdělá prozřetelnost božská nad klášterem. – Mnozí zavídali panu radovi, že tak snadným způsobem přišel ku statku tak krásnému a výnosnému, a dali se v večerozvonu práci, aby úřadné pobržení koupě této překazili. Závist ta nemla za následek, že klášter byl zachován. Josef zemřel r. 1790. a nástupce jeho Leopold II., jenž budný Klášterů osud těžce nesl, naporučil ještě téhož roku, aby klášter byl zachován a znovuzřízen. Čtyři duchovní vrátili se až na dva radostně do svého majetku, a pan Holzmeister, kterýž znovuzřízení kláštera za urážku 18. století a „veřejného mínění" považoval, vykrabal tím způsobem Kalečka. Řádění Holzmeisterovo ve klášteře tomto vydává velmi skvělé svědectví o barbarském ruchu všech tak zvaných illuminátů.

Refektář, překrásná stavba gothická, proměněn v obecinec. Ze zákristie ztratily se drahocenné kostelné nádoby, z bibliotéky nejvzácnější díla. Rukopisy buď zcela zničeny, aneb aspoň krásné iniciálky, jak to až dosud pozorovati lze, vyřezány. Ztráty nedají se vypočísti. Tomuto zde ztrát peněžných, ohcí toliko o jednom uměleckém díle se zmíniti, totiž o kašně, kteráž, jako ve sv. Křížu, stála na jedné straně chóry Křížové. Kouzlo krásy architektonické, jakouž se chóry tato vyznamenává, uchvacuje pozorovatele. Každá strana čtverhranu čítá 22. sáhů dvéh. Vyšší dvě sáhů spouštějí se jemná žebra gothických oblouků, pověl kostelní dvě, na straně nádvoří spolehá klenba obloukova na 32. pilířích. Mezi hlavními pilíři střídají se oblouky okrouhlé s gothickými, sbíhajíce se ve dvéch jemných sloupcích mramorových. Malby na skle prostírají při lesku slunečním na podlaze chórové pestrobarevný koberec. Na straně, ve dvora stojí kašná kaplá, do níž se vchází vysokým obloukem gothickým. Zde stála ve středu ona obvěšená kašna, pro svou uměleckou cenu největší okrasa

(Pokračování v příloze.)

celého kláštera. Kašna tato měla podobu lasturky, z níž se gotická, na mnohých místech průsvitná věžka vypínala. Prázdné věžky prostory skvěly se leskem stříbrným, který ze sebe vydávaly vlny z 38 rourek dolů se řinoucí. Šumění všecko vod rozléhalo se po chodbě klášterné jako melancholická hudba a naplňovalo času letního příjemným chladem nádherné tyto arkády. Hned po vyzdvižení kláštera byla kašna na Rusy rozkluvena a jako staré olovo žíhovi začachrována.

Odpoledne šli jsme do klášterné zahrady, která až na úpatí hory naproti klášteru stojící se rozprostírá. Tu jsme vylezli na nejvyšší místo, kde besídka jest postavena, a požívali odtud rozkvetlého rozhledu, bavice se přátelským hovorem.

Druhého dne po obědě loučkovavo se u převora za pohostinnost a klerikům za bratrskou ochotnost a lásku nastoupil jsem cestu dále. Do Max. Cell měl jsem ještě přes 4 míle, nemině téhož dne na místo dorazit. Kráčel jsem pohodlně, nestaraje se, kam dojdu. Krajina se stávala divočejší a poznal jsem, že měli v Lilově pravdu radíce mi, abych se na nocleh nepřipozdil, že prý tam v noci není radno cestovati. Slunce klonilo se již k západu, když přicházel proti mně procesí četnější nad ona, která jsem dříve potkával; i vyhnu stranou, když se jedna babička davem ke mně prodírá a mimo mé nadání mne za ruku uchopíc vytýká mi odvahu mou, že tak dlouhou cestu samoten konám. Teprv po oslovení poznal jsem v ní onu — — Astu, tchoť časem nedaleko Badenu bydlící. Nedávno jí již asi 4 léta sobě jsem ji poznal, vypravovala mně se slzami v očích všelicos ze svého života. Poněvadž ale slunce již zapadlo a já ještě dosti veliký kus cesty konati měl do Hory sv. Anny, kdež jsem mínil přenocovati, a ta rovněž od procesí vzdáliti se nemohla, slíbil jsem jí, že vrátě se z Cell navštívím ji u strýce v K., což se také stalo. —

Do Hory sv. Anny přišel jsem již po tmě, kdež jsem se v hostinci ubytoval. Sotva jsem však ulehnul, tu povstala bouře, hrom bil na všechny strany až hrůza, déšť se s oblak lil, jakoby všechna stavidla nebeská byla najednou spuštěna. Ačkoliv jsem byl zaměstnán jsa, nemohl jsem přes přes půlnoc usnouti. Voda se střechy tekoucí dělala takový hřmot, že mně napadlo, jakoby celý oblak právě nad hostincem se protrhnuv všechny spousty vod na něj vylévaly.

Ráno k deváté hodině se poněkud vyjasnilo, ale sotva jsem z hostpody vyšel, spustilo se zase, tu musel až dosud nadarmo nečený deštník konati řádnou službu, poněvadž brzo přečlo, brzo zase slunce svítilo. Cestou jsem viděl, jaké spousty způsobil včerejší liják. Každý potůček, v němž předtím vody téměř ani vidět nebylo, zmohutněl v mocnou řeku, která vody své po celém údolí rozlévala.

V Hoře sv. Anny mně bylo řečeno, že mám do Cell asi 4 hodiny. Nepospíchal jsem tedy, přec mne ale jakýsi vnitřní hlas stále vybízel ku spěchu, abych co možno nejdříve se octnul u cíle pouti své a ukojil touhy srdce svého. A jak mám vylíčiti vzlet obraznosti své? Již jsem viděl celé Cely,

již stál před zrakovna mýma velebný chrám Bohorodiččin, již jsem padal na kolena svá před divotvornou její sochou, již jsem ji přednášel vzdechy své a žádosti vroucné, již jsem ji obětoval sliby své a předsevzetí, — to vše se dělo v obraznosti mé dříve, než se rozprostřely Celly před očima mýma a než jsem vkročil celleuského chrámu.

Konečně — bylo asi půl čtvrté — zahočím cestu horu a Celly jsou již přede mnou. Zdálo se jejich na mysl mou zůstával daleko za obrazem, jejž si vykouzlila dříve obraznost má. Ostav se, přicházím-li skutečně do Cell nabyl jsem úplné jistoty, že jsem dospěl cíle svého. I zdvojnásobím kroky a za několik minut stojím na náměstí, bohatými kramářskými stánky pokrytém. Dal jsem se přímo ku Kostelu, který stojí na místě poněkud vyšším, celému městečku panovati se zdá. U vchodu ku nedaleko hlavního vchodu zůstal jsem nějakou chvíli beze všeho cíle. I připadalo mi, že duše má v úplné jest přivržena letargii, která ji v tak těsných drží okovech, že necítila ani radosti ani bolu, ba ani zbožného rozjímání. Avšak po chvíli počala se zmocňovati ledová hrůza srdce mého, již jsem cítil, že útroba má počíná neznámým žíti ohněm, jehož palčivost mírniby sly toky. Co jsem tu cítil, nelze říci; neb člověk neví sám v takových okamžicích, co se o útrobě jeho děje. Klečel jsem tak několik hodin, přednášeje své záležitosti nebo Královně.

K ránu vyšel jsem chrámu, vyhledal si nocleh a odložil oči. Po malé chvíli vrátil jsem se a vykonav náboženství svá vyšel jsem slavnému svému chrámu vstříc. Tu cítil jsem duševní novou a velebnou tak náboženství a mohu směle říci, že jsem nikdy nebyl tak hrdým, být Katolíkem, jako při tomto požehnání. — Znal jsem, že nejen správci venkovaná, ale i bohoslovci a integrenci umí se modliti skvostně a pobožně. Viděl jsem pány a paní, jak pramovaný sluha sprovázel, jako prostého venkovana na zemi klečeti a modlitbě se s ním sepjatýma. A v našich kostelech takový bohoslovců sotva hlavu sklání, když se sv. požehnání uděluje.

Druhý den — bylo to 2. září — spěchal jsem ku sv. přijímání. Tak jsem si prohlédl znamenitý kostelné. Zde se mohu zmíniti stručně o dějinách tohoto proslulého místa poutního. Začátky M. Cell spadají do XII. století. Na začátku XIII. st. dal Jindřich, markrabě moravský, vystavěti zde Kamennou Kaplu, „Kaplu milosti", okolo níž pak r. 1363. přičiněním a nákladem Ludvíka I. Krále uherského, veliký gotický chrám s Krásnou věží budovati se počal. V r. 1827. shořel oheň celé téměř městečko, při čemž kostel přišel o střechu a o věže, na jejichž klenbování velká část pokladu kostelního obětovati se musela. Při celém chrámu nad míru líbiti jest že není vystaven o jednom stolu. Hlavní loď s prostřední věží jest v krásné gotice, kaple postranní v renaissanci s rovněž takovými věžmi, z čehož patrno, že v času nejnovějším byly přistavěny, nemýlím-li se, teprv po požáru r. 1827. Nade hlavním oltářem stojí ohromná kopula, jíž však od hlavního oltáře vchodu spatřiti nelze, poněvadž ve středu hlavní lodi stojí „kaplа milosti". V celku nespokojil mne chrám tento, neb tato míchanina všech slohů ruší vší harmonii, kterážto v jiných chrámech tak mocně uchvacuje pozorovatele. — V kapli milosti stojí divotvorná soška Matky Boží, nejvěčší dílo na ruku dýčí.

Vyznamenán touto sošku ze dřívi lipového zhotovenou daroval „Kaple milosti" rovněž Ludvík I. U Kaply jest stříbrná mříže, svícny, lampy, antipendium jsou rovněž stříbrný z většího dílu Dary to osob z rodu císařského, mezi nimiž na prvém místě se skví zbožná císařovna Maria Terezia, kteráž mimo to mnohými jinými skvostnými Dary kostel obdařila. Viděl jsem dar Kasalu a zoufku na zhotovenou sošku její rukou pracovanou. Klenotní komora chová v sobě šlik znamenitých a drahocenných, žeby zajisté aspoň jednoho dne bylo zapotřebí, aby se jen věci nejdůležitější prohlídnouti mohly. Je jest nahromaděno drahocenných monstrancí, kalichů, křížů, z nichž se jeden více líbí, než druhý. Jeden kříž, ač jen dřevěný, poutal přede vším mou pozornost. Byl asi 9 palců vysoký a z jednoho kusu pracovaný. Ale zevnějšku nebylo (nebyla) téměř ničeho znamenati, jen sem a tam nějakou okrasu aneb dírečku. Byv na něj [illegible] pozorněn držel jsem jej proti světlu, a tu jsem viděl celé umučení Krista Pána v něm vyřezané. Pocházíť od jistého mnicha, kterýž na něm po celý život pracoval a pak jej P. Marii Cellenské daroval. O jiných skvostech se nemohu šířiti, poněvadž místo nedovoluje; jen tolik povědíkám, že každý samozřejmě, jemuž Svatovavřinecká na tomto místě milost prokázala, nějakým darem svou věčnost osvědčil. Jsou tam dary nejen od Katolíků, nýbrž i rozkolníků, tak na př. viděl jsem krásný obraz stříbrný s vypouklou prací od Kníkete ruského Michala Obrenoviče, který jej nedlouho před svou násilnou smrtí do Cell poslal.

V hostinci při obědě seznámil jsem se s jedním Tyrolákem, horníckým akademikem, kterýž mne k obědě vybídnul, abych se s ním vydával k Gelaskému jezeru, asi hodinu od Cell vzdálenému. Nejprve jsem neměl mnoho chuti, pak jsem přece přijal návrh jeho. Cesta k jezeru vede rozkvetlým údolím, s obou stran vysokými horami obkličeným. Cestou jsme se bavili přátelským hovorem, kterýž mne tím více zajímal, když se můj soudruh bez všeho obalu vyjádřil, že jest tělem duší „černým Čechem".

Gelaské jezero leží v překrásné krajině, když se objevilo před zraky našima, byli jsme uchvácení jeho polohou. Škoda, že jsme nenalezli loďníka, který obyčejně na čeká, aby nás byl převezl na druhou stranu. Obvodiště na tomto jezeru musí býti plavba rozkošná, neb voda jeho jest rozkošná tak čistá a jasná, že na dně, asi ještě hlouběji ležící rybky, každého broučka a každou bylinu pozorovati lze. Obešedše jednu stranu jezera brali jsme se druhou stranou nazpět. Můj soudruh opustil mne asi čtvrt hodiny před Cellami, chtěje se podívati do císařských slevárem, asi půl hodiny od městečka odválených. Šel jsem tedy samoten nazpět. U kostela sešel jsem se s Hřebečovskou procesí. Nemohu ani říci, jakou radost měli k Pánu, spatřivše duchovního, který se k nim mateřským jejich jazykem hlásil. A když jsem řekl, že mne ještě nerodí důstojnost kněžská, nezměnila se jejich ke mne přátelskost. Obklopili mne ze všech stran a já stoje v jejich středu měl jsem co dělati, abych otázky mně kladené rozpovídal. Viděl jsem každému na obličeji, jakou radost cítil, promluvil-li jsem na něho jeden jediný slovem. Po malé chvíli

přišla processe Třebičská a s touto jsem měl podobnou zábavu.

Blížilo se k večeru. Abych druhého dne časně ráno Cely opustil, šel jsem do kostela vykonat svou poslední pobožnost a rozloučit se s nebeskou Královnou. Čekal jsem tu ještě krátkou chvíli po požehnání, jež s touž slávou jako dne minulého se dobývalo. Kaple milosti světlem jeskyně zářila a zdálo toto o stříbro a zlato, kteréž oltář pobí, se odrážejíc rozlévalo se v tak mocném proudě po kostele, že nebylo lze očí pozdvihnouti a na zázračnou sochu upříti. Pohled na oltář naplnil mne takou sladkostí, že jsem nemohl ani k místu povstati. Klečel jsem tu jako přimražen a ani jsem nepokoroval, že všechny svíce až na dvě zhaseny a že kostel téměř již prázden jest.

Dne 3. září ráno, dříve než se počala věřiti ubíral jsem se po dostavníku z Cell. Tvrdá tma halila ve svůj černý závoj celé městečko, na oblozích nezaknitla ani jedna kočka, jen o kostele před kaplou milosti svítila lampa po celém kostele světlo své rozlévajíc, jehož paprsky až k místu, kde jsem na dostavníka čekal, dorážely. Poněvadž dostavník ještě nepřijížděl, mohl jsem se na chvíli odvrátiti svému rozjímání.

Všichni tvorové hoví sobě ještě v klidném spánku, požívajíce v plné míře večerního odpočinku, všude tiché a klidné, jádná známka po nějakém životě, jen paprsky světla kostelního věstí, že Pán zde přebývající bdí, že jest abych tak řekl, na stráži, by žádná nehoda nepotkala ty, kteří věrnosti jeho péči se svěřili. I vábilo mne to kouzlem nevýslovným do chrámu. Přijdu blíže a tu mi teprv napadne, že dveře jsou zavřeny, obešel jsem jsem Svatý kostel na druhou stranu, kdež se zdvihá pahrbek o něco vyšší plochy, na níž kostel stojí. Tu se zastavím, upru zraky svoje na okno kostela naproti mně stojící, skrze něž jsem kaplu milosti večerních dlouhých pozorovati mohl. Lampa před ní hořící byla ji tajemným průvodcem, kteréž mi živě zobrazovalo životvornost Božího Srdíčka, právě na tomto místě milosti své s míry nejhojnější udělující. I přednesl jsem tu ještě jednou prosby svoje, žádaje se srdcem vroucím za jejich vyslyšení. Byl bych tu stál ještě dlouho, ale dupot koní, kteří vozka do vozu zapřahal, upomínal mne na všecko. –

Za několik minut unášel mne dostavník z Mar. Cell. Společnost, která se mnou se vozu jala, poznal jsem teprv až se rozednilo. Po hlasech však jsem již dříve věděl, že přeplácí devotky sestry Jemininy. Byly to z většího dílu Vídenky, kteréž rovněž pouť do Cell vykonavše domů se vracely. Cesta ve společnosti těchto paniček mne tak nudila, že jsem skoro litoval, proč jsem nešel pěšky. Poněvadž jsem ale ještě téhož dne do sv. Hypolyta dorazit mínil, byl jsem přinucen užíti dostavníka. Cesta obyvatelé do Lilienova trvala mně celou věčnost. K hovoru pouťnic Vídeňských nemohl jsem pořídu brát, protože se téměř vesky točil okolo domácnosti a hospodářství. K Lilienova neměla rovněž cesta naše mnoho zajímavosti. Vzdálené hory, které náš až domů sprovázely, počaly se mísiti, celá krajina nabývala jakéhosi posvědního rázu, tak, že jsem nevěděl, kam oči obrátiti, abych se pokrevem na nějakou přírodní krásu dostavil. K 5. hodině odpoledne jsme přijeli do sv. Hypolyta. Město toto na levém břehu Traisny ležící čítá asi 5000. obyv., kteří jak z výstavnosti a slíčnosti domů soudit, dlužno,

nemalého blahobytu požívají. Rozloučiv se se svou společností šel jsem se trochu pobaviti po městě. Předně jsem navštívil biskupský alumnát v tom úmyslu, že některý z alumnů klíči přes prázdniny u oficií zde zůstalí, nejen po alumnátě, nýbrž po celém městě mne provede. Sklamal jsem se ale ve své naději, neb jsem nenalezl nikoho doma. Jdouce se asi hodinu po ulicích přišel jsem také ku chrámu biskupskému. Tomuto dle zevnějšku vyrovná se mnohý venkovský kostel, ani jsem nechtěl věřiti, že je to katedrální chrám. Uvnitř však, jak jsem se druhý den ráno přesvědčil, jest velmi nádherný a bohatě stříbrem a zlatem ozdobený. Přes noc jsem se ubytoval v hostinci nedaleko nádraží, druhého dne nemaje tam žádného stání odjel jsem s vlakem do Medliku (Melk). Slyšel jsem již dříve mnoho o nádheře a rozkošné poloze tohoto benediktinského kláštera, ale spatřiv poněkud pro tento velikolepý klášter byl jsem nade vše očekávání překvapen. Vypíná se na pravém břehu Dunaje na skále 150' vysoké. Řadová paláce královského důstojnu otevírá se k východu Dunaje a sice na stranu západnou, obě ostatní křídla rozprostírají se na sever a jih. Kostel klášterní, jenž jest zasvěcen ke cti sv. apoštolu Petra a Pavla vystaven jest ve vlašském slohu od Prandtauera, stavitele ze sv. Hippolyta, jenž nemalou slávou slynul na zač. XVIII. stol. Mimo Medlík stavěl augustiánské kláštery v Klerkagenburku, Dürrensteinu a sv. Floriánu.

Ohlásiv se u převora byl jsem odkázán na P. H., aby mne po klášteře provedl a co znamenitějšího ukázal. Měškal zde právě jeden František z Chebu, ku kterémuž jsem se přidružil, abychom společně klášter prohlédli. P. H. s velikou ochotou vyhověl naší žádosti a vzav notný svazek klíčů vedl nás napřed do prelátských světnic, pak do knihovny, do klenotnice a do kostela. Při tom nás seznámil ve hlavních obrysech s dějinami kláštera.

V prelatuře nalézají se četné obrazy, mezi nimi podobizny v životní velikosti všech rakouských panovníků, domácí kaple chová starověmecké obrazy a překrásná madonna od Lukáše Kranacha zdobí komnaty prelátské. Knihovna čítá na 21,000 svazků, přes 1500 rukopisů a inkunábul. Vnitřek chrámu jest obkládán červeným mramorem a zlatými okrasami bohatě zdoben. Zde se nalézá hrobka prvých Babenberků, pak hrob sv. Kolomana, jehož ostatky ve drahocenném sarkofágu na jednom postranním oltáři jsou uloženy. V klenotnici chová se mimo jiné drahocenností a starožitností také zdaný Medlický kříž, památný kalich z dumajského zlata, pak staroněmecký reliquiář.

Kde nyní klášterní budova se rozprostírá, stálo prý za časů římských pevnisce, kteráž později dostala od Maďarů jméno železného hradu, poněvadž jí přese vše násilí vzdáti nemohli. R. 984. vypudil Leopold Babenberský surové Maďary a svolil Medlík za svou residenci, založil zde klášter řeholných kanovníků, kteří pak r. 1089. Benediktinům jej postoupili. Nástupci Leopoldovi sídlili zde až do r. 1101, ve kterémžto roku Leopold II. na lysé hoře hrad sobě vystavěl a za sídlo svoje zvolil. Dobrým hospodařením zbohatli Benediktini Medličtí tak, že klášter jejich mezi všemi kláštery rakouskými největšími statky se honosil, tak že nápěv „Ku plné míře" (zum vollen Maßen) obdržel a prelát primasem se stal všech prelátů rakouských. Za časů

novějších vzal klášter mnohé škody, tak na př. v rocích 1805. a 1809. byl téměř úplně od Francouzů vyfrancován.

Prohlédnuvše si klášter sestoupili jsme na nádvoří před kostel, odkud jsme delší chvíli rozkvělé vyhlídky na Dunaj a okolnou krajinu požívali. Mezi tím přiblížilo se poledne. Při obědě učinil jsem známost s jistým bohoslovcem Pražským, který právě na své pouti do Cell do Mediu zavítal. Odpoledne jsme strávili ve klášterné zahradě, která není sice s takou péčí a s takovými výlohami pěstována, jak jsem to v jiných klášterech viděl, za to ale poskytovala rovněž jako fasáda před kostelem tak krásný rozhled na Dunaj, že jsem zrak očí od něho nemohl odvrátiti. Jistok tento tvoří že mnoho menších zátok, mezi nimiž povstává několik ostrovů rákovím a listovou chrástí porostlých. Vypadají jako zahrady kouzelným prutem ve prostřed vod vyčarované, aby za obydlí sloužily vodním pannám a vůbec ostatním tajemným obyvatelům. A skutečně objíždějí ustavičně větší menší lodky ostrovy tyto, jejichž krasomilci bezmála přelíbezným zpěvem vnadných žen bývše přilákáni nym ani dne břehu odvaziti nemohli.

Blížilo se k večeru, i odebral jsem se do své světnice, chtěje něco psáti. Ta však za mnou přišel výše zmíněný František, ptal se mne na bližší života poměry a sám povídal rovněž krátký nástin života svého. Ačkoliv byl z chebského kraje rozen, mluvil plynně česky. Vykládal mi, že se češtině přičinil již co kněz, byv k tomu pohnut pouhou láskou k zubožencům lidu českému, kteří před několika léty ve valném počtu, jak v Chebě tak v okolí rozličnou prací výživu svou si vyhledávaje nikoho neměl, kdož by jim chleb života v řeči srozumitelné lámal. Kněz tento vida jeho úmornou bídu, jal se s horlivostí obdivuhodnou cvičiti se v češtině a za krátký již čas míval každou neděli a svátek českú kázaní. Dále vykládal, že po celý čas svého kněžství neměl nikdy tolik duchovních radostí, jako mezi tímto českým dělnictvem. Nebylo snad ani jednoho, který by byl kázaní jeho zanedbával, a vůbec chovali prý se tak vzorně, že kázeň a mravnost jejich všeobecného došla uznání. —

O 9. hodinách odebrali jsme se oba k večeři. Schazejíce se schodů, dolů slyšíme tu náramný křik a lomoz. Sestoupivše do prvého poschodí vidíme tu dva hoříky, v nichž se ducha klášterný až hrůza pozlouchati vábil. Smyslíme, že se aspoň nějaké krádeže neb podobného zločinu dopustili, za nějž jim nyní slušná lavice zde. Ptáme se u nich s otázkou, co se děje, a tu nám sluha v největší zhrůze vykládá, že jsou to šlechetní a že prý ve své pilnosti reflektáře, ačkoliv jim ho již dvakráte ukázal, přece nalézti nemohou. Kněz františkán vykýkal mu ve své mírnosti a přívětivosti jeho nevlídné jednání. Již jsem myslel, že spustí i na nás, tak přívětivě se na nás koukal, nevěstil však ani slova, nýbrž bubák, je jak starý medvěd odešel. Studenti majíce též měří slzy v očích stěžovali sobě, že je hned při příchodu tak přijmul, ani ku převorovi dovésti je nechtěje. Nedivil jsem se tomu pranic, neb i já, ačkoliv se ke mně vida na mně duchovní šat slušněji choval, musel jsem chvíli čekati, než nalezl času ukázati mi obydlí převorovo. —

Po večeři rozloučiv se se důstojným františkánem, v němž jsem poznal nejen šlechetného člověka, nýbrž také kněze podle srdce Božího, jenž všem vším se stávati, aby všechny Kristu získal, odebral jsem se do své ložnice. Druhý den ráno, t. j. září

umluvil jsem se s oním pražským bohoslovcem, o němž jsem se svrchu zmínil, že další cestu naskoupíme společně. Mně to bylo velmi milo, že jsem nalezl společníka, jehož jsem po celé cestě velmi bolně pohřešoval: proto jsem také velmi litoval, že přítel můj, s nímž jsem cestu do Mar. Cell měl umluvenu, pro rodinné jeho měry úmyslu svého nemohl se mnou vykonati. Ach! Neb kdyby byla cesta sebe zajímavější a myšlenkami cestovatelovu sebe více pouštala, přec cítil člověk jakýsi nedostatek, tak jakoby mu něco schágelo a to jedině za tou příčinou, že nemá s kým by svoje myšlénky a náhledy, svoje city a dojmy sdílel. Člověk uzavírá vše sám v sobě, čím pak se stává, že rozličnými dojmy až k unavení přeplněn bývá. —

Po 10. hodině vyšli jsme ze Kláštera mnice cestu k Vídni na parolodi nastoupiti. Těšil jsem se nesmírně na tuto plavbu, bylo to po nej, prvé v mém životě, co jsem se na parolodi plavil. Zakoupivše sobě lístky procházeli jsme se ještě hodnou chvíli po břehu Dunaje, než se parolod připlavila. Pro dlouho trvající sucho byla voda v Dunaji tak mělká, že parolodě, jež poně, kud větší měly náklad, s těžší mohly ještě projíždeti. Proto nemohla parolod „Temešvár", jež nás měla přijmouti, ani ku břehu dorazit, kde obyčejně cestující přistupují. I museli jsme se vším s mostu po kocábkách dáli zavésti na ostrůvek ve středu Dunaje ležící. Po 11. hodině jsme odjeli. Na lodi bylo velmi živo. Den byl překrásný, proto se do kajut nikdo nezavřel, všichni seděli aneb stáli na palubě. Sice byla ale tak přeplněna, že se ze svého místa nikdo ani hnouti nemohl. Byla to směsenina lidí rozličných tříd a povolání. Mezi jinými byli zde také dva francouzští kněží, kteří ve svých dlouhých talárech a hojných tabulkách celku ještě pestrejší, ho dodávali rázu. Jedna paní, která s námi přistoupila, uslyševši francouzský hovor dvou kněží, vší mocí se k nim davem dostat, nim drala a dostavši se k nim živými slovy líčila svou radost, že se sešla se svými krajany. Člověk, myslel jsem sobě, pozná teprv v cizině, jak drahá a mil jest mu každý jeho rodák a jak blaze působí na jeho ucho každý hlahol rodné jeho řeči. Ano já jsem přesvědčen, ten, kdo doma svůj národ špiní a hanobí a za svou mateřskou mluvu se stydí, v cizině musí býti národovcem, neb tak přirozená a vedle ctidatelé tak hluboko vrytá jest láska k rodu, z něhož člověk pošel, a k řeči, jíž ho matka vyučila. —

Od Mediáka teče Dunaj úzkým, na krásy jeho rodné velmi bohatým údolím, které se až ku Dürrensteinu hadovitě vine. Jak krásná byla plavba tímto romantickým údolím! Na mnohých místech staly ohromné skalnaté hory tak kolmě, že se zdálo, jakoby to byly samé zbytky rozbořených hradů. Někdy, když jsme obzvláště na lodi takový kolmý výběžek, myslel jsem, že se ty skaliny, ty balvany, již na nás rouší a řítí, a mimovolně zmocnila se mne hrůza, tak že se mně až vlasy ježily. Obzvláště hrozný pohled poskytuje u Schwallenbachu tak zvaná „čertova ze". —

Jak na pravém tak i na levém břehu leží nějaký zříceniny, jako Aggstein, Rossatz na pravém břehu, Spice na levém břehu.

Hned v Mediáku bylo nám praveno, že u Dürrenstein pro nadramnou mělkost vody sotva projedeme. Čekali jsme všichni nevýpělivě na toto místo. Dva námořníci stáli na kraji lodi, bidélka mi ustavičně zkoušejíce, jak je voda hluboka. Také bylo ale naše podivení, když jsme zabočivše podle skalného útesu k Dürrensteinu spatřili dvě parolodě nedaleko sebe na příčině vězeti! Mezi oběma zbývalo ještě asi tolik prostoru, aby naše lod tak s těžší projela. Obě lodě byly jako naše cestujícími přeplněny. Jak nám bylo řečeno, vězeli tam již úplných 12 hodin. Mně bylo velmi úzko,

ne snad proto, že jsem se bál nějakého nečekaného, ale byl bych přišel se svou kasou do hrozných rozpaků. Na lodi jest strava náramně drahá, a já měl jsem ještě jen několik krejcarů u sebe. Měl jsem to zprávě, do K. vypočítáno spoléhaje se, že mne odtud na cestu do mého domova moji příbuzní podpůrnými prostředky zaopatří. Na štěstí ale prokloužili jsme onou měličinou, a ochnuvše se opět ve vodě všichni jsme si odšlehli, a já kuřím nejvíce. Přijeli jsme právě k Durrensteinu. Nevěnoval jsem mu ale velké pozornosti, mysl má se ještě obírala s nesnázemi, do jakýchž jsem jedno jedenáctým tolikto uvažnutím přijíti musel. —

Od Durrensteinu počíná se údolí širšiti a na mírné kolmých hor obklíčují Dunaj s obou stran hustě háje, které výhledku na tak zvanou Tullnskou kotlinu úplně téměř zamezují. Proto jest také plavba odtud dosti jednotvárna, jen sem a tam, kde přestává háj, otevírá se rozhled na větší planinu. U Steinu podjeli jsme pod dřevěný most, který Stein s městysem Mautern spojuje. Přes Mautern vede cesta do Klášterka Chotěvického (Göttweig), který na homolovité hoře jak vystavěn jako nějaký královský hrad nad celou nížinou okolní. Od Krems, jenž se Steinem téměř v jedno město splývá, vine se Dunaj mezi rozpáchlými luhy okolo řeky hustnatým lesem porostlými, dobře ještě, že jsem měl nyní společníka, s nímž jsem se velmi příjemně bavil, tak že jsme se ani nenadáli, když jsme zabočivše okolo Greifensteinu K. před sebou zočili. Rozžehnav se se svým společníkem, jenž mínil po paroplodě až do Vídně jeti a odtud po železnici přes Mürzzuschlag dále cestu do Mar. Cell nastoupiti, vystoupil jsem na břeh a spěchal jsem rychle do bytu Arujcova. Všichni mne již čekali, leda podlé úmluvy (na onom postkámí nedaleko Annaberku učiněné) byla jeho také zde. Zdržel jsem se zde několik dní dělaje mezi tím výlety do okolních osad. V září jsem odejel po železnici do Brna a odtud do svého domova, kdež jsem konec svých prázdnin strávil.

# Opolna.

Prostor k přev. bes. V 1. verši m. „slech ---- neuslyší" čteje: „Zvuk ---- neuslyší", m. „zprotivený" – „zprotivilý." Taměj. „k vystavení myšlének básn." zvláště 1., 13. a 14. verš opravy vymahají. Činak platí o tomto pokračování dřívější úsudek.

Nástin dějepisu sem. bohosl. v Brně. Ke výborně.

Kdo jest v pravdě tmářem a zpátečníkem? Článek výborný vynikající jak myšlénkami, tak vzorným slohem. Toliko m. pozorovati něco „blíže" – lépe: „místněji, zevrubněji" m. pracovati „na něčem" – lépe: „o něčem"; m. „blaho" „služ. vejdy"; „blaho." Tol. ko „bláha" má dlouhé „á" v kmenu. Pobičovati" se pojí s gen.

Cesta do Mar. Cell. Úsudek dřívější. Toliko m. „nahlédnou, ti" polož se: „zrozuměti"; m. „tamnější" – „tamější"; m. „přinášelo obě, ti" – „vzdávalo"; m. „prokmitali" – „prokmitati."

# Na rozchodnou.

Vzejdouce na začátku školního roku k odběratelům „Musea", o jehož pořádání na žádost svých přátel jsem se uvázal, nenadál jsem se sám, že dojde účastenství tak všeobecného, jakéhož po celý rok požívalo. Znaje však úplně ducha a smýšlení p. Roalumního nedal jsem se nikterak mísiti hlasy vystříhající, mne od vydávání „M." poněvadž prý pro nedostatek prací nebude s to celý rok udržeti se. Spoléhal jsem se s důvěrou neobmýlenou na výdatnou podporu mnohých bratří velikou důležitost společného organu, v němž bychom začátečné plody své uklízeli, na hlížejících. A pevná naděje má neoklamala mne. Prací jsem obdržel vždy tolik, že jsem ani nemohl všem p. dopisovatelům, tak jak jsem k tomu přál, vyhověti. A jakou cenu práce v „Museu" uveřejněné mají do sebe, to mi netřeba zde vysvětlovati, poněvadž hned po uveřejnění každou práci posoudil důst. p. prof. Mat. Procházka, jenž z lásky k našemu vždy oddaným dostatkem svým námahám, jimiž, jak každý předobře ví, zcela obřemeněn jest, i tu práci se podjal a o každém článku svůj soud vynášel. Soud tento zněl obyčejně velmi příznivě ano i lichotivě pro některé p. dopisovatele, z čehož patrno, že práce ty, co k mnohým nadějím oprávňují. A uvážíš-li se,

že se byly všekrze pokusy začátečnické, nadíti se lze, že pokusům následovati budou práce vždy dokonalejší, až konečně i ve veřejnosti před světem sebe samého obdrží. A že se při pouhých pokusech nezůstane, za to ručí všechná snaha p. dopisovatelů, kteří poznavše plně úlohu, jíž každý, kdož vinici Páně vzdělávati míní, na sebe béře, ze všech sil k tomu pracovali a zajisté i budoucně pracovati budou, aby úlohu tuto podle přímy, Bohem jim svěřené, také ve skutek uvedli. Neb nahlížejí předobře, že kněz našeho věku nesmí činnost svou obmeziti toliko na kazatelnu, v níž mu jest hlásati pravdy sv. evangelia lidu z světlého Božího věčnicinu, nýbrž že musí vřísti svůj obrazotvorný i k těm, jichž do kostela nechodí, víru potřebné novověkému liberalismu tolik hojnou. Každý ví, že tento lživý liberalism nárazmých nabyl již rozměru, takže pronikl všechny vrstvy lidské společnosti všude základy samy nejen církve, kat. nýbrž i lidské společnosti podrývaje a podkopávaje. Novověká lživěda hledí především k tomu, aby opanovala veřejné mínění a tak strhla celý svět ve zhoubný proud svůj. Na nás tedy bude, až svatý úřad svůj nastoupíme, abychom onomu veřejnému mínění Božího zjevení chléb života lámali a právu a pravdě svědectví nejen slovem mluveným i písmem mohli vydávati. Mně jest po krátkém čase, jejž vychovu psíti z úřadu našeho, abych pracoval na poli Páně, avšak vždy bedlivě budu sledovati snahy Vaše, kteří ještě v jáhenském semináři sídlíte, a ze hlubin srdce svého budu se modliti nad Vaším úspěchem, kterýž práci Vaší bude korunovati.

Neopouštějte se společného střediště, jež Vám „Musea" skýtá, a hleďte je i budoucně udržeti a více a více zdokonalovati. Na jistý stupeň dokonalosti za mého dopadlo pořádání, povoduje kdy kdo z Vás, já jsem vzhledu toliko říci, že jsem podlé sil svých úloze, jíž jsem se podrobil, svědomitě snažil se vyhověti. Aby však se dráhy bohoslovců z jednotlivých seminářů českomoravských nevytýkalo se Vám, že si libujete ve zvláštních jakýchsi choutkách, radil bych Vám, abyste i budoucně bratřím Olomouckým „Museum" povolili a spolu jim dovolili, co by se hodilo, pro „Cyrilla a Methoda" sbírati. Tak faktický přistoupíte k jednotě všech bohoslovců českomoravských, spolu ale zvláštním listem věrně literární styk mezi sebou udržíte. Konečně vzdávám se jednání díky p. dopisovatelům a opisovatelům, kteří mnohou hodinu času svého zájmům „Musea" věnovali, především však důstojnému a velevážnému p. prof. Mat. Procházkovi, který s tak velikou obětavostí úlohu odkazujícího kormidelníka při převzav „Museum" naše rukou pečlivou k cíli vytknutému řídil.

Vždy bude podlé co nejsrdečnější v soudech „Musea" bratři a mnoho zdaru přáti jeho letoší

pořadatel.

# Obsah.

## Věci vázané:


Hodr Jakob: Strana:
Zaslepenec – – – – 35.
Kadlčák fr.:
Bonu – – – – 44, 49, 57, 65, 73.
Poslov K pěv. besedě – – – 99, 105.
Klíma fr.:
Lípa – – – – – 37.
Vídeňské dno – – – – 89.
Přirozená svoboda – – 93.
✝ Kolář Jan:
Kvítko – – – – – 2.
Osiřelý – – – – – 3.
K Dru Hostinám Dp. Faktor, farářce Písnovského – – 69.
Pospíšil Josef:
Líza Kvítka – – – – 12.


## Věci nevázané.


Bačák Karel:
✝ Františku Novotnému – – 97.
Eichler Karel:
Něco o táborech – – 47, 54, 64, 70, 82.
Nástin Dějepisu alumnárského.
(Knihy alumnárské.) – – – 117.
Hodr Jakob:
Byl Sušil básníkem? – – 91. 98.
Kadlec Ignát: Strana:
Ultramontánství – – – 83, 90.
Kirzlink Antonín:
Dvě ženky – – – – 9.
Řemčí havíři a hej – – – 25.
✝ Kolář Jan:
Obrázky z Haliče – – – 3.
Kutter Frant.:
Vývoj a různost povahy národní, jak se zrcadlí v přísloví – 44, 52, 57.
Zákon na náš působiště řeholní exercicie – 113.
Linkenheld Adolf:
Náš věk a písemnictví proti církevní – – – 17, 27, 36.
Ulava Cyrill:
Z mého deníčku – – 7, 12, 23, 29.
Pavecna moři a vůdce jeho – – 66, 74.
Pospíšil Josef:
Slovo k laskavému čtenáři – – – 1.
Vražda a samovražda – – – 15, 20.
✝ Janu Kolářovi – – – – 33.
Nezměnnost a pokrok v církvi – 38, 44, 50, 60.
Cesta do Mar. Cell – – 76, 86, 93, 102, 111, 120.
Nástin Dějepisu alumn. – – – 100, 106.
Na rozchodnou – – – – 128.
Toufar Filip:
Kdo jest v pravdě trnářem a poctivým člověkem? – 108.